Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Gebetbuch für die neue Synagoge in Berlin

Berlin, 1909

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-2865

Visual Library

Universitätsbibliothek Potsdam
Ausleihnr.
96002246

Gottesdienst für die Festtage.

1) **Peßachfest.**
2) **Wochenfest** (שָׁבֻעוֹת).
3) **Hüttenfest** (סֻכּוֹת).
4) **Schlußfest** (שְׁמִינִי עֲצֶרֶת und שִׂמְחַת תּוֹרָה).

Universität Potsdam
Universitäts-
bibliothek
Inventarnr.
96002246

תפלת מנחה לערב יום טוב.

Das Einleitungsgebet מה־טבו S. 2.

(Ist der Tag vor dem ersten Tage des Peßachfestes oder dem ersten Tage des Wochenfestes ein Sabbath, so folgt das Minchahgebet für den Sabaath S. 188; sonst s. S. 91.)

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

(קמה) תְּהִלָּה לְדָוִד. אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָֹה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָֹה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְהוָֹה לַכֹּל

Minchahgebet für den Vorabend des Festes.

(Ist der Tag vor dem ersten Tage des Peßachfestes oder dem ersten Tage des Wochenfestes ein Sabbath, so folgt das Minchahgebet für den Sabbath S. 188; sonst s. S. 91.)

אשרי Heil denen, die in Deinem Hause weilen, Dich preisen immerdar! Heil dem Volke, dem also beschieden! Heil dem Volke, dessen Gott der Ewige ist!

תהלה (Ps. 145.) Loblied von David. Ich will Dich erheben, mein Gott und Herr, Deinen Namen preisen immer und ewig. An jedem Tage will ich Dich preisen und rühmen Deinen Namen immer und ewig. Groß ist der Ewige und hoch gepriesen, und unergründlich seine Größe. Ein Geschlecht rühmet dem anderen Deine Werke, und Deine mächtigen Taten verkünden sie. Auch ich will von dem Glanze und dem Ruhme Deiner Herrlichkeit, von Deinen Wundertaten will ich reden. Sie sprechen von der Macht Deiner Erhabenheit, und ich verkünde Deine Größe. Den Ruhm Deiner großen Güte verkünden sie und ob Deiner Gerechtigkeit jubeln sie. Gnädig und barmherzig ist der Ewige,

וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ
יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ
לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ
מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְהוָה
לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ
וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ
וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד
בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ
בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:
שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד:
תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם
וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

langmütig und von großer Huld. Gütig ist der Ewige gegen Alle, und sein Erbarmen waltet über alle seine Geschöpfe. Dich, Ewiger, preisen alle Deine Werke, und Deine Frommen loben Dich. Von der Herrlichkeit Deines Reiches sprechen sie, von Deiner Allmacht reden sie, um den Menschenkindern Deine mächtigen Taten kund zu tun und die Herrlichkeit Deines Reiches. Dein Reich ist das Reich aller Ewigkeiten und Deine Herrschaft in jeglichem Geschlechte. Der Ewige stützet die Fallenden und richtet auf die Gebeugten. Aller Augen harren auf Dich und Du gibst ihnen Speise zur rechten Zeit. Du öffnest Deine Hand und sättigest alles Lebende aus Deiner Gnaden Fülle. Gerecht ist der Ewige auf allen seinen Wegen und huldvoll in allen seinen Werken. Nahe ist der Ewige Allen, die ihn anrufen, Allen, die ihn anrufen in Wahrhaftigkeit. Den Gottesfürchtigen willfahret er, höret ihr Flehen und hilft ihnen. Gott hütet, die ihn lieben, die Frevler aber vernichtet er. Das Lob des Herrn verkünde mein Mund, und alles Fleisch preise seinen heiligen Namen ewiglich! Wir Alle loben Gott von nun an bis in Ewigkeit. Hallelujah!

(Gemeinde erhebt sich.)

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

(Der Vorbeter beginnt laut und die Gemeinde betet leise mit.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא
אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי
אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃
מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.
מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַטָּל וְהַגֶּשֶׁם. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד
מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים
וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ
בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ
יְשׁוּעָה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה
הַמֵּתִים׃

אדני Herr, öffne meine Lippen, daß mein Mund Dein Lob verkünde!

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott und Gott unserer Väter Abraham, Isaak und Jakob, großer, mächtiger und erhabener Gott! Du spendest reiche Gnade und waltest liebevoll; Du gedenkest der Väter Frömmigkeit und bleibest ihr gnadenvoller Erlöser für alle Zeit um Deines Namens willen. Herr, unser Beistand und unser Schild. Gepriesen seist Du Ewiger, Schild Abrahams!

אתה Du bist mächtig, o Herr, und verleihest uns in der Fülle Deines Heiles ewiges Leben. Du gebietest über Wind, über Tau und Regen. Du erhältst die Lebenden in Gnade und nimmst auf in Vaterhuld die Hingeschiedenen, stützest die Fallenden, heilest die Kranken, befreiest die Gefesselten und bewährest Deine Treue denen, die im Staube ruhen. Wer ist wie Du, Allmächtiger? und wer gleichet Dir, der Du waltest über Leben und Tod und Heil hervorsprießen lässest? Wir vertrauen auf Deine Verheißung ewigen Lebens. Gepriesen seist Du, Ewiger, Quell ewigen Lebens!

(Vorb.) נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר:

(Gem.) קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

(Vorb.) לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

(Gem.) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

(Vorb.) וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר:

(Gem) יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

(Vorb.) לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

(Wer allein betet.)

(אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:)

נקדש Lasset uns heiligen den Namen Gottes, der in erhabener Höhe thronet, mit den Worten des Propheten:

קדוש Heilig, heilig, heilig ist der Herr der Heerscharen! die ganze Erde ist voll seiner Herrlichkeit.

לעמתם Und alle Wesen rufen einander zu:

ברוך Gelobt sei die Herrlichkeit Gottes aller Orten!

ובדברי Und mit dem heiligen Psalmworte rufen wir:

ימלך Der Ewige regieret immerdar, dein Gott, Zion, von Geschlecht zu Geschlecht. Hallelujah!

לדור Von Geschlecht zu Geschlecht verkünden wir Deine Größe und durch alle Zeiten bekennen wir Deine Heiligkeit; Dein Preis weiche nie aus unserem Munde, großer und heiliger Gott! Gepriesen seist Du, Ewiger, heiliger Gott!

(Wer allein betet.)

(אתה Heilig bist Du, und heilig ist Dein Name, und die Frommen preisen Dich an jedem Tage. Gepriesen seist Du, Ewiger, heiliger Gott!)

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה: חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

רְאֵה בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה.

אתה Du hast den Menschen begnadet mit Erkenntnis und den Sterblichen mit Einsicht. Verleihe auch uns in Deiner Huld Erkenntnis, Weisheit und Einsicht. Gepriesen seist Du, Ewiger, Urquell der Weisheit!

השיבנו Führe uns, o Vater, in Deiner Lehre, daß wir Deinem Dienste, o Herr, uns weihen und bußfertig zu Dir zurückkehren. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du an der Buße Gefallen hast!

סלח Verzeihe uns, unser Vater! wir haben gesündigt; vergib uns, o Herr! wir haben gefehlt, denn bei Dir ist Langmut und Verzeihung. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du reich bist an Gnade und Vergebung!

ראה Sieh herab auf unsere Not, halte fern von uns Streit und Anfeindung und befreie uns von jedem Drucke; denn ein mächtiger Erlöser bist Du. Gepriesen seist Du, Ewiger, Erlöser Israels!

רפאנו Sende Genesung den Kranken, Hilfe den Bedrängten, Du, o Gott, dessen Ruhm wir verkünden! Und wo Leid und

וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא חוֹלִים:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן טַל וּמָטָר לִבְרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְהוֹשִׁיעֵנוּ בְּאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מוֹשִׁיעַ עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הוֹשִׁיבָה שׁוֹפְטֵי צֶדֶק וְיוֹעֲצֵי שָׁלוֹם וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

Schmerz uns beuget, sei Du uns nahe mit Deinem Beistand; denn bei Dir allein ist Erbarmen und Hilfe. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du die Kranken heilest!

ברך Segne, Ewiger, unser Gott, dieses Jahr, daß es uns reichen Ertrag bringe zu unserem Heile! Sende Tau und Regen dem Erdboden, daß wir Deines Segens genießen! Möge dieses Jahr zu den fruchtbaren Jahren zählen! Gepriesen seist Du, Ewiger, der seinen Segen verleihet jeglichem Jahre!

תקע Laß aller Orten den Jubelruf unserer Befreiung ertönen, und wo noch Gewalt uns bedrücket, da erhebe das Panier unserer Hilfe! Gepriesen seist Du, Ewiger, Hort und Beistand Israels!

הושיבה Laß Recht und Gerechtigkeit walten auf Erden, Liebe und Friedfertigkeit überall herrschen, daß Kummer und Kränkung schwinde und jedem Unterdrückten Recht werde. Gepriesen seist Du, Ewiger, Herr des Rechts!

עַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־הַחֲסִידִים וְעַל־זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל וְעַל פְּלֵיטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ
יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים
בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם וְלֹא נֵבוֹשׁ כִּי־
בְךָ בָּטָחְנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ רַחֲמִים תָּשִׁיב וְתָחוֹן אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בִּירוּשָׁלָיִם:

אֶת־צֶמַח עֲבָדֶיךָ תַּצְמִיחַ וְקַרְנֵנוּ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ כִּי
לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מַצְמִיחַ קֶרֶן
יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל
בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת
וְתַחֲנוּנִים אָתָּה. וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל־תְּשִׁיבֵנוּ. כִּי

על Deine Liebe möge walten über die Gerechten, über die Frommen und Weisen Israels, über uns und die Tugendhaften aller Völker. Schenke Allen Heil, die auf Deinen Namen in Wahrheit vertrauen. Möge unser Teil dem ihrigen gleich sein, auf daß wir in unserer Zuversicht zu Dir nicht beschämt werden. Gepriesen seist Du, Ewiger, Stütze und Zuversicht aller Gerechten!

ולירושלים Gedenke erbarmungsvoll Jerusalems, von dannen Dein Wort der Wahrheit ausgegangen. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Jerusalem erkoren!

את Laß, o Herr, uns den Keim des Heils aufsprießen, denn auf Dein Heil hoffen wir. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du die Macht des Heils erwachsen lässest!

שמע Erhöre unser Gebet, Ewiger, unser Gott! sei mild und erbarmungsvoll gegen uns. Nimm wohlgefällig auf unser Flehen, und laß uns, o Herr, nicht leer von Dir gehen. Denn

אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּתְפִלַּת כָּל־פֶּה בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם תְּקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ.

(Für die Halbfeiertage:)

(אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

לפסח חַג הַמַּצּוֹת | לסכות חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה. זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבוֹד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי

Du, allgütiger Vater, nimmst gnädig auf jegliches Gebet, das aus andächtiger Seele zu Dir emporsteiget. Gepriesen seist Du Ewiger, der Du das Gebet erhörest!

רצה Sieh gnädig nieder auf Dein Volk Israel, nimm sein Gebet huldvoll auf, daß Dir stets wohlgefalle der Dienst Deines Volkes Israel.

(Für die Halbfeiertage:)

(אלהינו Unser Gott und Gott unserer Väter! Wollest Du huldvoll unser Flehen vernehmen, daß, wie Du einst unserer Väter gedacht, Du auch unser und des ganzen Hauses Israel in Liebe gedenkest und uns Schutz und Heil und Leben und Frieden verleihest an diesem

Peßachfeste | Hüttenfeste.

Fördere unser Wohl und spende uns Deinen Segen; denn zu Dir, Allgnädiger, schauen wir in Zuversicht empor.)

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, dem allein wir in Ehrfurcht dienen!

מודים Dankend bekennen wir vor Dir, daß Du, Ewiger, unser Gott bist und der Gott unserer Väter, der Hort unseres

אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר
וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ
וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ
וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם.
הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ
מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ
תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־
שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם. כִּי אַתָּה
הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

Lebens, der Schild unseres Heiles. Von Geschlecht zu Geschlecht verkünden wir Deinen Ruhm und danken Dir für unser Leben, das in Deine Hand gegeben ist, für unsere Seelen, die Deiner Huld befohlen sind, und für Deine Liebe und Deine Wohltaten, die Du uns an jedem Tage und zu jeder Stunde erweisest. Allgütiger! Deine Liebe ist ohne Ende; Allerbarmer! Dein Erbarmen höret nicht auf. Immerdar hoffen wir auf Dich. Für alle diese Wohltaten sei Dein Name, Herr, gepriesen und verherrlichet immer und ewig! Möge alles Lebende Dich bekennen und preisen Deinen Namen in Wahrheit, Allmächtiger, unser Hort und unser Beistand! Gepriesen seist Du, Ewiger, dem Lob und Dank gebühret!

שלום Fülle des Friedens wollest Du Deinem Volke Israel verleihen für alle Zeit, denn Du bist der Herr alles Friedens, und so möge es Dir gefallen, zu segnen Dein Volk Israel zu jeder Zeit und zu jeder Stunde mit Deinem Frieden. Gepriesen seist Du, Ewiger, der sein Volk Israel mit dem Segen des Friedens begnadet!

(Stilles Gebet.)

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדֹּם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם: לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

קדיש שלם (S. 73.)

(Stilles Gebet.)

אלהי Mein Gott, bewahre meine Zunge vor Bösem und meine Lippen vor Reden des Trugs! Laß mich gegen meine Lästerer in Geduld schweigen und stets in Demut wandeln. Erschließe meinen Sinn Deiner Lehre, daß ich Deine Gebote eifrig erfülle. Den Ratschluß aller derer, die auf Böses sinnen vereitle um Deiner Heiligkeit willen, damit diejenigen geschützt seien, die Dich lieben in Treue. Mögen wohlgefällig sein die Worte meines Mundes und das Sinnen meines Herzens Dir, mein Gott, mein Hort und mein Erlöser! — Der Frieden stiftet in seinen Höhen, lasse Frieden walten über uns und über ganz Israel! Amen!

תפלת מעריב ליום טוב.

Abendgebet für die Festtage.

Eingangsgebet zum Peßachfeste.

(Rabbiner.)

Ewiger, unser Gott, Du hast das Peßachfest eingesetzet, das Fest unserer Befreiung. Wie Dein Frühlingshauch, o Gott, die Natur verjünget, so hast Du auch einstmals Israel in diesen Tagen neu belebet, es aus schwerem Drucke zur Freiheit geführet. Segne auch uns das beginnende Fest, laß Deinen Geist, den Geist der Gerechtigkeit und der Liebe einziehen in uns und in die ganze Menschheit, daß wir, insgesamt der Segnungen der Freiheit und des Rechtes teilhaft, gemeinsam Dein Walten verehren. Amen!

Eingangsgebet zum siebenten Tage des Peßachfestes.

(Rabbiner.)

Ewiger, unser Gott, das Peßachfest rufet uns wieder zu andächtiger Feier in Dein Heiligtum. Die Erinnerung an die wunderbare Erlösung aus der egyptischen Knechtschaft hat unsere Väter aufrecht erhalten in der schweren Zeit des Druckes, und der innige Dank für Deine väterliche Huld erlischt nicht in unseren Herzen. Du warst, Du bist unser Hort und Erlöser von Geschlecht zu Geschlecht. So oft Gefahr unsere Väter bedrohte, warst Du, o Gott, mit Deiner Hilfe ihnen nahe. Sei auch fürder, himmlischer Vater, unser Führer durch die Fluten und Drangsale des Lebens. Wende, o Gott, Deine Huld uns zu und laß auf der ganzen Erde walten Liebe und Gerechtigkeit, auf daß Du als der Eine Herr der Welt erkannt werdest. Amen!

Eingangsgebet zum Wochenfeste.

(Rabbiner.)

Ewiger, unser Gott, Du hast eingesetzet das Wochenfest, das Fest der Gesetzgebung. Du stelltest Dein Zeugnis auf in Jakob und machtest kund Deine Lehre in Israel, Du offenbartest die heiligen Gebote deines Willens zu unserer Veredlung

und Beseligung. Deine Lehre ist und bleibet uns die Leuchte des Geistes und die Anleitung zum ewigen Leben. Mehr und mehr ist die Wahrheit dieser Lehre unter den Völkern der Erde erkannt worden. Möge, o Gott, Dein Wort immer tiefer uns und alle Menschen durchdringen, auf daß Alle vereint Deinen Namen preisen. Amen!

Eingangsgebet zum Hüttenfeste.

(Rabbiner.)

Ewiger, unser Gott, Du hast eingesetzet das Hüttenfest, das Fest der Erntefreude. Die Erde hat ihren Ertrag uns gespendet; Deine Gnade hat uns den Segen der Ernte bereitet, Deine Liebe ist allen Deinen Kindern zugewendet. Du hast einst die Väter geführet durch die Wüste und in ihren Hütten sie geschützet. Und so mögest Du auch uns Schutz und Schirm sein auf unserer Wallfahrt durch das Leben. Gib uns Kraft, o Gott, daß wir Deiner Gaben reinen Sinnes uns freuen, mit dankbarem Herzen die Früchte der Erde genießen und milden Herzens dem Dürftigen von unserem Segen spenden. Deine Gnade sei mit uns für und für. Amen!

Eingangsgebet zum Schlußfeste.

(Rabbiner.)

Ewiger, unser Gott, wir sind heute vor Deinem Angesichte erschienen, um das Schlußfest zu feiern. Wir gehen dem Winter entgegen und suchen den Schutz des Hauses auf, das wir Deiner Obhut empfehlen. Die Tage der Weihe, die Du eingesetzet, neigen sich ihrem Ende zu; Deine Huld hat für unsere leibliche Wohlfahrt den Segen der Ernte bereitet, und durch unsere Erhebung zu Dir haben wir auch für unser inneres Leben Kraft und Beseligung gewonnen. Und wie Dein Gottesodem in der nunmehr stiller werdenden Natur die verborgenen Keime zu neuem Leben vorbereitet, so wollest Du, o Herr, auch in uns die heilige Saat Deines Wortes zu einem Lebensbaume erwachsen lassen, an dessen Früchten wir uns laben, in dessen Schatten wir beseliget ruhen. Amen!

(Wenn der erste Tag des Festes ein Sabbath ist:)

(צב) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיְיָ וּלְזַמֵּר
לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת:
עֲלֵי־עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְיָ
בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ מְאֹד
עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־
זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן
לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְיָ: כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ
יְיָ כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם
כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים
עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז
בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְיָ בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ:
עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר
יְיָ צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בּוֹ:

מזמור (Ps. 92.) Psalm, Lied für den Sabbathtag. — Gut ist's, dem Ewigen zu danken und zu lobsingen Deinem Namen, Hocherhabener! zu verkünden am Morgen Deine Gnade und Deine Treue in den Nächten bei dem Zehnsait, dem Psalter und dem Harfenklang. Denn Du erfreuest mich, Gott, durch Dein Tun; ob der Werke Deiner Hände juble ich. Wie groß sind Deine Werke, o Gott! wie unendlich tief Deine Gedanken! Der Unverständige erkennet es nicht und der Tor begreifet es nicht, daß, wenn Frevler aufsprießen wie das Gras, wenn Uebeltäter aufblühen, — sie doch getilgt werden für immerdar. Du aber, o Gott, bist ewig erhaben. Denn Deine Feinde, Ewiger! ja Deine Feinde gehen unter; zerstreut werden alle Uebeltäter. Mir aber erhöhest Du das Horn, wie dem Reëm; ich bin erquickt von frischem Oel. Mein Auge weidet sich an meinen Neidern, und von den Uebeltätern, die wider mich aufstehen, vernimmt mein Ohr mit Lust. Der Gerechte blühet wie die Palme; wie die Ceder auf dem Libanon wächst er empor. Gepflanzt im Hause des Ewigen, blühen sie in den Höfen unseres Gottes. Noch im Greisenalter sprossen sie, sind markig und frisch — zu verkünden, daß gerecht ist der Ewige, mein Hort und kein Fehl an ihm.

(צג) יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן
תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ
נְהָרוֹת יְיָ נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת
מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְיָ: עֵדֹתֶיךָ
נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ יְיָ לְאֹרֶךְ יָמִים:

(Kaddisch für Leidtragende.)

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ
מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְּכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן
קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל־בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא
תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
וְאִמְרוּ אָמֵן:

יי (Ps. 93.) Der Ewige herrschet, in Hoheit gekleidet, mit Macht umgürtet. Fest stehet das Erdenrund, wanket nicht. Fest stehet Dein Thron von jeher; von Ewigkeit bist Du. Es erheben die Ströme, o Herr! es erheben die Ströme ihre Stimmen, es erheben die Ströme ihr Tosen. Mehr als das Rauschen großer Gewässer, mehr als die gewaltigen Brandungen des Meeres ist mächtig der Ewige in der Höhe. Dein Wort ist sehr bewährt; Dein Haus zieret Heiligkeit, Ewiger, für der Zeiten Dauer.

יתגדל So sei denn gepriesen und geheiliget Dein großer Name in aller Welt, und Dein Reich, das Reich der Liebe und der Wahrheit, verbreite sich über die ganze Erde bald in unseren Tagen.

אמן Amen! Gepriesen sei sein großer Name ewiglich!

יתברך Gelobt sei der Name des Heiligen, der erhaben ist über alles Lob! Alle Welt preise den Herrn, den aller Welten Preis nicht erreichet. Amen

יהא Er sende aus des Himmels Höhen Frieden und Leben über uns und ganz Israel! Amen!

עשה Er, der Frieden stiftet in seinen Höhen, lasse Frieden walten über uns, über ganz Israel und die gesamte Menschheit. Amen!

(Gemeinde erhebt sich.)

(Vorbeter.) בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

(Gemeinde.) בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

(Stilles Gebet.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אוֹר.

(Vorbeter.)

וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ. אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

(Stilles Gebet.)

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ. תּוֹרָה וּמִצְוֹת

ברכו Lobet Gott, den Hochgepriesenen!

ברוך Gelobt sei Gott, der Hochgepriesene, immer und ewig!

ברוך Gelobt seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt! auf dessen Geheiß die Abende dämmern. Deine Weisheit waltet in dem Wechsel der Tageszeiten und Deine ewige Schöpfermacht in dem Wechsel der Jahre. Du hast den Gestirnen ihre Bahnen angewiesen, daß sie unabänderlich nach Deinen ewigen Gesetzen dahinziehen. So hast Du, Herr der Heerscharen, eingesetzt den Tag und die Nacht, hast geschieden zwischen Licht und Finsternis. Erhaben aber über allen Wandel und Wechsel waltest Du, o Herr, über uns immer und ewig. Gepriesen seist Du, Ewiger, auf dessen Geheiß die Abende dämmern.

אהבת Mit unendlicher Liebe hast du Israel begnadet und hast uns das Licht Deiner Lehre und das Heil Deines Gesetzes

חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ. עַל־כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ
וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ.

(Vorbeter laut.)

וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הֵם
חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאַהֲבָתְךָ אַל־
תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ. אֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

(Gemeinde erhebt sich.)

(Vorbeter und Gemeinde laut.)

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ יְהוָֹה אֶחָד:

(leise.)

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ
וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ
בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם

kund getan. Darum seien Deine Gebote unser Sinnen und die Worte Deiner Lehre unsere Freude Tag und Nacht, wenn wir aufstehen und wenn wir uns niederlegen, denn sie sind unser Leben und verlängern unsere Jahre, wenn wir sie beherzigen immerdar. O, daß Du Deine bewährte Liebe uns nimmer entziehest! Gepriesen seist Du, Ewiger, der in Liebe Israel geleitet!

שמע Höre Israel! der Ewige, unser Gott, ist der Eine Gott!

ברוך Gelobt sei sein Name, seine Herrlichkeit und sein Walten immer und ewig!

ואהבת Du sollst lieben den Ewigen, deinen Gott, mit ganzem Herzen, mit ganzer Seele und mit ganzer Kraft. Und es sollen diese Worte, die ich dir heute gebiete, in deinem Herzen sein. Du sollst sie einschärfen deinen Kindern und von ihnen reden, wenn du sitzest in deinem Hause und wenn du gehest auf dem Wege, wenn du dich niederlegest und wenn du aufstehest. Du sollst sie binden zum Zeichen an deine Hand, und

לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־
מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־
לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב
בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה
לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָֹה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה
מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל
הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָֹה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי
אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־
יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־

sie sollen sein zum Stirnbande zwischen deinen Augen. Du sollst sie schreiben an die Pfosten deines Hauses und an deine Tore!

והיה Und es wird geschehen, wenn ihr höret auf meine Gebote, die ich euch heute gebiete, den Ewigen, euren Gott, zu lieben und ihm zu dienen mit ganzem Herzen und ganzer Seele: so werde ich den Regen eurem Lande geben zu seiner Zeit, Frühregen und Spätregen, daß du einsammelst dein Getreide und deinen Most und dein Oel. Und ich werde auf deiner Flur Gras sprießen lassen für dein Vieh, und auch du wirst essen und satt werden. Hütet euch, daß nicht euer Herz betöret werde und ihr abfallet und anderen Göttern dienet und euch vor ihnen bücket! Auf daß nicht der Zorn des Ewigen wider euch entbrenne, daß er verschließe den Himmel und kein Regen sei, und der Erdboden seinen Ertrag nicht gebe, und ihr bald schwinden müsset hinweg von dem gesegneten Lande, das der Ewige euch gibt. Ihr sollet diese meine Worte eurem Herzen und eurer Seele einprägen und sie binden als Zeichen an eure Hand, und sie seien zum Stirnbande zwischen

בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ
יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם
אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־
אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי
וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

euren Augen. Du sollst sie lehren deinen Kindern und von ihnen reden, wenn du sitzest in deinem Hause und wenn du gehest auf dem Wege, wenn du dich niederlegest und wenn du aufstehest. Du sollst sie schreiben an die Pfosten deines Hauses und an deine Tore. Auf daß sich mehren eure Tage und die Tage eurer Kinder, so lange der Himmel über der Erde, in dem Lande, welches der Ewige euren Vätern zu geben verheißen hat.

ויאמר Der Ewige sprach zu Moses also: Rede zu den Kindern Israels und sprich zu ihnen, daß sie sich Schaufäden machen an die Zipfel ihrer Kleider für alle Zeiten und zu den Schaufäden des Zipfels eine Schnur von himmelblauer Wolle fügen, und sie mögen euch zu Schaufäden dienen, auf daß ihr sie sehet und euch erinnert aller Gebote des Ewigen und sie tuet, und nicht wandelt in den Gelüsten eures Herzens und eurer Augen, denen ihr nachgehet. So erinnert euch denn aller meiner Gebote und übet sie und seid heilig eurem Gotte! Ich bin der Ewige, euer Gott, der ich euch herausgeführet habe aus dem Lande Egypten, euer Gott zu sein, — ich, der Ewige, euer Gott!

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל־זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ
אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד־
מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים: הָעֹשֶׂה
גְדֹלוֹת עַד־אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר: הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ
בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ: הָעֹשֶׂה נִסִּים וּמִשְׁפָּטִים
בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם. וַיּוֹצֵא אֶת־
עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם: הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין
גִּזְרֵי יַם־סוּף:

(Vorbeter.)

וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן
קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה
רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

(Gemeinde.)

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ
נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה־פֶלֶא:

אמת Wahr ist dieses Wort und bewähret. Du bist der Herr, unser Gott, und Keiner außer Dir! Uns, der Gemeinde Israel, hast Du zu allen Zeiten Deine Liebe bewiesen, hast uns erlöset aus der Hand der Gewaltigen, vom Joche der Bedrücker uns befreiet, hast durch Deine unerforschliche Macht und durch zahllose Wundertaten uns am Leben erhalten, daß unser Fuß nicht wanket. So hast Du in den Tagen der Vorzeit Pharao gedemütiget, die Macht Egyptens gebeuget, unsere Väter aus dem Lande der Knechtschaft zur Freiheit geführet und ihnen am Schilfmeer Deinen wunderbaren Beistand verliehen. Da erkannten Israels Söhne Deine Allmacht, brachten Lob und Preis dar Deinem Namen, stimmten mit Moses ein Loblied Dir an und riefen allesamt:

מי „Wer ist wie Du unter den Mächten, Ewiger? wer wie Du prangend in Heiligkeit, verherrlicht in Lobliedern, Wundertäter?“

(Vorbeter.)

מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה זֶה אֵלִי עָנוּ וְאָמְרוּ׃

(Gemeinde.)

יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

(Vorbeter.)

וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל׃

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ. כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה. וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם.

מלכותך Und als sie am Meere Dein Walten sahen, priesen sie Dich als den Retter und sprachen:

יי „Der Ewige regieret immer und ewig."

ונאמר Und es heißt: „Der Ewige erlöset Jakob und befreit es aus der Hand des Stärkeren." Gepriesen seist Du, Ewiger, Erlöser Israels!

השכיבנו Gib, Ewiger, unser Gott, daß wir in Frieden uns niederlegen und am Morgen zu neuem Leben erwachen! Breite über uns aus die Decke Deines Friedens, daß wir durch Deinen Geist erstarken an edlem Sinne! Sei uns Schutz und Schirm gegen jede Feindseligkeit, und halte fern von uns Krankheit Not und Kummer! Denn Du, o Herr, bist unser Hüter und Erretter, bist gnädig und erbarmungsvoll. Du hütest unser Gehen und unser Kommen, daß es heilbringend sei alle Zeit.

וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת
שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

(Am Sabbath.)

וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת
לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא
לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

(In den Synagogen Linden- und Lützowstraße wird dieser Bibelvers nur vom Chor vorgetragen.)

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְיָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ
מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן
קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל־בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא
תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du uns und ganz Israel mit Deinem Frieden segnest!

(Am Sabbath.)

ושמרו Und es sollen beobachten die Kinder Israel den Sabbath, so daß alle ihre Geschlechter den Sabbath als ewigen Bund feiern. „Zwischen mir und den Kindern Israel sei er ein Zeichen ewiglich!“ Denn in sechs Tagen hat der Ewige geschaffen Himmel und Erde und am siebenten Tage hat er geruhet.

וידבר Und Moses verkündete die Feste des Ewigen den Kindern Israels.

(Gemeinde erhebt sich.)

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַטַּל וְהַגֶּשֶׁם. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אדני Herr, öffne meine Lippen, daß mein Mund Dein Lob verkünde!

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott und Gott unserer Väter Abraham, Isaak und Jakob, großer, mächtiger und erhabener Gott! Du spendest reiche Gnade und waltest liebevoll; Du gedenkest der Väter Frömmigkeit und bleibest ihr gnadenvoller Erlöser für alle Zeit um Deines Namens willen. Herr, unser Beistand und unser Schild. Gepriesen seist Du, Ewiger, Schild Abrahams!

אתה Du bist mächtig, o Herr, und verleihest uns in der Fülle Deines Heiles ewiges Leben. Du gebietest über Wind, über Tau und Regen. Du erhältst die Lebenden in Gnade und nimmst auf in Vaterhuld die Hingeschiedenen, stützest die Fallenden, heilest die Kranken, befreiest die Gefesselten und bewährest Deine Treue denen, die im Staube ruhen. Wer ist, wie Du, Allmächtiger? und wer gleichet Dir, der Du waltest über Leben und Tod und Heil hervorsprießen lässest? Wir vertrauen auf Deine Verheißung ewigen Lebens. Gepriesen seist Du, Ewiger, Quell ewigen Lebens!

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ. וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

(Am Ausgang des Sabbath wird eingeschaltet:)

(וַתּוֹדִיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים. וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי נְדָבָה. וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וּכְבוֹד מוֹעֵד וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל. וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ. וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ. וְקִדַּשְׁתָּ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ:)

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם)

אתה Heilig bist Du, und heilig ist Dein Name, und die Frommen preisen Dich an jedem Tage. Gepriesen seist Du, Ewiger, heiliger Gott!

אתה Du Herr, hast in Deiner Gnade uns erwählet, uns Deine Gebote zu unserer Heiligung gegeben, Du hast zu Deinem Dienste uns berufen und uns geschmücket mit Deinem großen und heiligen Namen.

(Am Ausgang des Sabbath wird eingeschaltet :)

(ותודיענו Du hast, Ewiger, unser Gott, uns die Lehre der Wahrheit kundgetan, uns Gesetze der Gerechtigkeit gegeben und uns gelehret, die Vorschriften Deines Willens zu befolgen. So hast Du die Festeszeiten angeordnet zu weihevoller Erinnerung und freudiger Erhebung und die Sabbathtage zur Heiligung unseres Lebens und zur Erleuchtung unseres Geistes.)

ותתן Du hast, Ewiger, unser Gott, in Liebe uns gegeben, (diesen Sabbathtag und) dieses

(Peßachfest.)	(Wochenfest.)	(Hüttenfest.)	(Schlußfest.)
חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. זְמַן חֵרוּתֵנוּ	חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה. זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ	חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ	הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ

(בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

(Peßachfest.)	(Wochenfest.)	(Hüttenfest.)	(Schlußfest.)
חַג הַמַּצּוֹת	חַג הַשָּׁבֻעוֹת	חַג הַסֻּכּוֹת	הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת

הַזֶּה. זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

Peßachfest, das Fest der Befreiung aus egyptischem Drucke,	Wochenfest, das Fest der Gesetzgebung,	Hüttenfest, das Fest der Erntefeier,	Schlußfest, ein Fest der Freude,

als einen Tag heiliger Berufung und erhebender Erinnerung.

אלהינו Unser Gott und Gott unserer Väter! wollest Du huldvoll unser Flehen vernehmen, daß, wie Du einst unserer Väter gedacht, Du auch unser und des ganzen Hauses Israel in Liebe gedenkest und uns Schutz und Heil und Leben und Frieden verleihest an diesem

Peßachfeste. | Wochenfeste. | Hüttenfeste. | Schlußfeste.

Fördere unser Wohl und spende uns Deinen Segen; denn zu Dir, Allgnädiger, schauen wir in Zuversicht empor.

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם
לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ: (אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ
בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ
לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה
וּבְשָׂשׂוֹן (שַׁבָּת וּ) מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ. וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי
שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם תְּקַבֵּל
בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבוֹד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי

והשיאנו Verleihe uns, Ewiger, unser Gott, nach Deiner gnadenreichen Verheißung den Segen Deiner Feteszeiten, daß sie unserem Leben Weihe und Frieden bringen! (Habe Wohlgefallen, unser Gott und Gott unserer Väter, an unserer Feier.) Heilige uns durch Deine Gebote und wende unseren Sinn Deiner Lehre zu, laß uns teilhaftig werden Deiner Güte und Deines Heiles uns erfreuen. Läutere unser Herz, daß wir in Wahrheit Dir dienen und daß wir, zur Heiligung Deines Namens berufen, auch durch Deine heiligen Feste immer mehr uns weihen und kräftigen. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du (den Sabbath,) Israel und die Festeszeiten geheiliget!

רצה Sieh gnädig nieder auf Dein Volk Israel, nimm sein Gebet huldvoll auf, daß Dir stets wohlgefalle der Dienst Deines Volkes Israel.

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, dem allein wir in Ehrfurcht dienen!

מודים Dankend bekennen wir vor Dir, daß Du, Ewiger bist unser Gott und der Gott unserer Väter, der Hort unseres

אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר
וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ
וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ
וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם.
הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ
מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ
תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־
שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם. כִּי אַתָּה
הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

Lebens, der Schild unseres Heiles. Von Geschlecht zu Geschlecht verkünden wir Deinen Ruhm und danken Dir für unser Leben, das in Deine Hand gegeben ist, für unsere Seelen, die Deiner Huld befohlen sind, und für Deine Liebe und Deine Wohltaten, die Du uns an jedem Tage und zu jeder Stunde erweisest. Allgütiger! Deine Liebe ist ohne Ende; Allerbarmer! Dein Erbarmen höret nicht auf. Immerdar hoffen wir auf Dich. Für alle diese Wohltaten sei Dein Name, Herr, gepriesen und verherrlichet immer und ewig! Möge alles Lebende Dich bekennen und preisen Deinen Namen in Wahrheit, Allmächtiger, unser Hort und unser Beistand! Gepriesen seist Du, Ewiger, dem Lob und Dank gebühret!

שלום Fülle des Friedens wollest Du Deinem Volke Israel verleihen für alle Zeit, denn Du bist der Herr alles Friedens, und so möge es Dir gefallen, zu segnen Dein Volk Israel zu jeder Zeit und zu jeder Stunde mit Deinem Frieden. Gepriesen seist Du, Ewiger, der sein Volk Israel mit dem Segen des Friedens begnadet!

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשַׁבְתָּם: לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

(Am Sabbath.)

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

(Am Simchat Thora-Feste folgt hier das Ausheben der Thora S. 259—264.)

קדיש שלם. (S. 73.)

אלהי Mein Gott, bewahre meine Zunge vor Bösem, meine Lippen vor Reden des Trugs! Laß mich gegen meine Lästerer in Geduld schweigen und stets in Demut wandeln. Erschließe meinen Sinn Deiner Lehre, daß ich eifrig Deine Gebote erfülle. Den Ratschluß aller derer, die auf Böses sinnen, vereitle um Deiner Heiligkeit willen, damit diejenigen geschützt seien, die Dich lieben in Treue. Mögen wohlgefällig sein die Worte meines Mundes und das Sinnen meines Herzens Dir, mein Gott, mein Hort und mein Erlöser! — Der Frieden stiftet in seinen Höhen, lasse Frieden walten über uns und über ganz Israel! Amen.

(Am Sabbath.)

ויכלו Vollendet waren Himmel und Erde und alle ihre Scharen. Und als Gott am siebenten Tage sein Werk beendet hatte, da ruhete er an diesem Tage von seinem Werke, das er gemacht. Und Gott segnete und heiligte den siebenten Tag; denn an ihm ruhete er von seinem Werke, das er geschaffen.

קידוש לשלש רגלים.

(Vorbeter.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּ) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת־יוֹם)

(Schlußfest.)	(Hüttenfest.)	(Wochenfest.)	(Peßachfest.)
הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ	חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ	חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ	חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה זְמַן חֵרוּתֵנוּ

(בְּאַהֲבָה) מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ

Kiddusch

für die Festtage.

(Vorbeter.)

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt, der Du die Frucht des Weinstockes geschaffen!

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt! Du führest uns durch Dein Gesetz zur Heiligung, und hast uns in Liebe und Huld Feste zur Freude und Feiertage zur geistigen Beseligung gegeben, (diesen Sabbathtag und) dieses

Peßachfest, das Fest der Befreiung aus egyptischem Drucke,	Wochenfest, das Fest der Gesetzgebung,	Hüttenfest, das Fest der Erntefeier,	Schlußfest, ein Fest der Freude,

als heilige Weihe zum Andenken an Deine unendliche Gnade. Denn Du hast uns auserkoren, Deinem Dienste geweihet, und

וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ (וְשַׁבָּת וּ) מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ (בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן)
בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ
(הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

(Am Ausgang des Sabbath.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל
בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה: בֵּין קְדֻשַּׁת
שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ. וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי
הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ. וְקִדַּשְׁתָּ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ:

(Dieser Spruch fällt an beiden letzten Tagen des Peßachfestes aus.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ
לַזְּמַן הַזֶּה:

uns (den Sabbath und) Deine heiligen Feste zur Erhebung unseres Geistes verliehen. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du (den Sabbathtag,) Israel und die Festzeiten geheiliget!

(Am Ausgang des Sabbath:)

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger unser Gott, Herr der Welt, der Du uns das Licht geschaffen!

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger unser Gott, Herr der Welt! Du hast geschieden zwischen Heiligem und Unheiligem, zwischen Licht und Finsternis, zwischen dem siebenten Tage und den sechs Werktagen. So hast Du auch unser Leben geweihet zur Erleuchtung unseres Geistes, und die Weihe des Sabbath von der des Festes geschieden.

(Dieser Spruch fällt an beiden letzten Tagen des Peßachfestes aus.)

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt, daß Du uns dieses Fest wieder hast erleben lassen!

(Rabbiner.)

Im Aufblick zu Dir, Herr unser Gott, Schöpfer des Alls, verkünden wir Deine Größe; Deinem Dienste geweihet, bekennen wir Deine Einheit. Du hast uns in der Urzeit berufen, Deinen heiligen Namen der ganzen Menschheit zu verkünden. Darum beugen wir dankend das Knie, neigen uns und beten an — Gott den Einzigen, den Herrn aller Herren, den Heiligen, gelobt sei er! Er hat den Himmel ausgespannet und die Erde gegründet. Seine Herrlichkeit erfüllet die Welt. Er ist unser Gott, Keiner neben ihm. So lautet auch das Wort der heiligen Lehre: „Erkenne es heute und nimm es wohl zu Herzen, daß der Ewige allein Gott ist im Himmel oben und auf Erden unten; Keiner sonst."

Und so leben wir der frohen Zuversicht, bald zu schauen, wie Deine Macht der ganzen Menschheit offenbar wird, aller Götzendienst aus ihr schwindet, die menschliche Ordnung im Einklange stehet mit der Weisheit Deiner Weltregierung; dann werden alle Erdenbewohner Deinem Namen die Ehre geben und das wahre Gottesreich begründen. So heißt es in der heiligen Schrift: „Der Herr wird regieren immer und ewig."

Und ferner ist verheißen: „Gott wird König sein über die ganze Erde, er, der Einzige, und sein Name der Einige."

וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

(Fällt das Fest auf einen Sabbath, dann folgt hier in den Synagogen Linden- u. Lützowstraße das Kaddisch der Leidtragenden.)

(Ps. 36, 8—10.)

Wie köstlich ist Deine Gnade, o Gott, da die Menschenkinder sich bergen im Schatten Deiner Flügel.	מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן:
Sie laben sich an dem Segen Deines Hauses; die Fülle Deiner Wonnen tränket sie.	יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם:
Bei Dir ist des Lebens Quell; in Deinem Lichte schauen wir Licht.	כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר:

(Kaddisch für Leidtragende.)

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל־בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

(Kaddisch für Leidtragende.)

יתגדל So sei denn gepriesen und geheiligt Dein großer Name in aller Welt, und Dein Reich, das Reich der Liebe und der Wahrheit, verbreite sich über die ganze Erde bald in unseren Tagen!

אמן Amen! Gepriesen sei sein großer Name ewiglich!

יתברך Gelobt sei der Name des Heiligen, der erhaben ist über alles Lob! Alle Welt preise den Herrn, den aller Welten Preis nicht erreichet. Amen!

יהא Er sende aus des Himmels Höhen Frieden und Leben über uns und ganz Israel. Amen!

עשה Er, der Frieden stiftet in seinen Höhen, lasse Frieden walten über uns, über ganz Israel und die gesamte Menschheit. Amen!

תפלת שחרית ליום טוב.

Zuerst S. 2 bis S. 39, dann hier weiter.

נִשְׁמַת כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. וְרוּחַ כָּל־
בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד: מִן־הָעוֹלָם וְעַד־
הָעוֹלָם אַתָּה אֵל. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ
פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמְפַרְנֵס וּמְרַחֵם בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה אֵין
לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה: אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים אֱלוֹהַּ
כָּל־בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל־תּוֹלָדוֹת הַמְהֻלָּל בְּרֹב הַתִּשְׁבָּחוֹת
הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים: וַיְיָ לֹא־יָנוּם וְלֹא־
יִישָׁן. הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וְהַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים וְהַמַּתִּיר אֲסוּרִים
וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים. לְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים: אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם. וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן

Morgengebet für die Festtage.

Zuerst S. 2 bis S. 39, dann hier weiter.

נשמת Die Seele aller Lebenden preise Deinen Namen, o Gott! und der Geist alles Fleisches rühme Deine Größe alle Zeit. Von Ewigkeit zu Ewigkeit bist Du, o Gott! und außer Dir ist Keiner, der hilft und errettet. Du bist der Schöpfer, Du der Erhalter, Du ein liebender Vater den Menschen, Du den früheren Geschlechtern Schutz und Schirm, Du auch den spätesten Geschlechtern Führer und Lenker. Denn der Ewige schläft nicht und schlummert nicht; er schenket Leben und Kraft den Schwachen, Freiheit und Mut den Unterdrückten; Dir allein danken alle Wesen. Doch entströmete unserem Munde auch der Lieder Fülle und unseren Lippen des Jubels Klang, wir

גָּלָיו. אֵין אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ וּלְבָרֵךְ אֶת־שְׁמֶךָ עַל־אַחַת מֵאֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים
הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִם־אֲבֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ. בְּרָעָב זַנְתָּנוּ. וּבְשָׂבָע
כִּלְכַּלְתָּנוּ. מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ. וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ. וּמֵחֳלָיִם רָעִים
וְנֶאֱמָנִים דִּלִּיתָנוּ: עַד־הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא־עֲזָבוּנוּ
חֲסָדֶיךָ. וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לָנֶצַח: עַל־כֵּן אֵבָרִים
שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר
שַׂמְתָּ בְּפִינוּ הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת־
שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ: כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה. וְכָל לָשׁוֹן לְךָ תִשָּׁבַע.
וְכָל־בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע. וְכָל־קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה: וְכָל־
לְבָבוֹת יִירָאוּךָ. וְכָל־קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ. כַּדָּבָר
שֶׁכָּתוּב כָּל־עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק
מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: מִי יִדְמֶה־לָּךְ וּמִי יִשְׁוֶה־לָּךְ
וּמִי יַעֲרָךְ־לָךְ. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ: נְהַלֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת־שֵׁם
קָדְשֶׁךָ. כָּאָמוּר לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְיָ וְכָל־קְרָבַי אֶת־
שֵׁם קָדְשׁוֹ:

vermöchten doch nicht, nach Gebühr Dir zu danken, Ewiger, unser Gott, und Deinen Namen zu preisen für die tausendfältigen Wohltaten, die Du unsern Vätern und uns zu allen Zeiten erwiesen hast. Und wie Du bisher in Deiner Liebe uns beigestanden und uns Deine Gnade nicht entzogen hast, so wirst Du, Ewiger, unser Gott, uns auch in Zukunft nicht verlassen. Darum danket Dir jeder Mund, jede Zunge verherrlichet Dich, jedes Knie beuget sich, jedes Haupt senket sich vor Dir, und Leib und Seele jubeln Dir entgegen, wie der Sänger es ausspricht: „Preise Du, meine Seele, den Ewigen und mein Inneres seinen heiligen Namen!“

הָאֵל

בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ. הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ. הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ. הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּייָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל. וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ. וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם. וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ:

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר וּלְבָרֵךְ עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל

האל Erhabener, Heiliger! wir nahen Dir in Andacht und Verehrung und stimmen Dir Loblieder an, wie Deine Frommen sie uns gelehret haben. Herrscher der Welt! Hochthronender und Erhabener! Dich preiset zu aller Zeit der Gottesfürchtigen Mund, und mit uns erheben, wie zu allen Zeiten auch heute alle Gemeinden des Hauses Israel Deinen Namen, unser Herr und König!

ישתבח So sei denn Dein Name gepriesen immerdar, allmächtiger Gott, großer und heiliger Herrscher, im Himmel und auf Erden! Denn Dir, Ewiger, unser Gott und Gott unserer Väter, gebühret Lied und Preis, Lob und Sang, Verherrlichung und Anbetung, Huldigung und Danksagung von nun an bis in Ewigkeit. Gepriesen seist Du, Ewiger, allmächtiger Herr, gerühmet und verherrlichet durch alle Deine Werke, Ewiger und

הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל
חֵי הָעוֹלָמִים׃

(Vorbeter.) בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ׃

(Gemeinde.) בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

(Vorbeter.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר
אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל׃

(Am Sabbath das unten Stehende.)

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ
בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃ מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם

Allmächtiger, der Du auch des Menschen Lob und Preis wohlgefällig aufnimmst! —

ברכו Lobet Gott, den Hochgepriesenen!

ברוך Gelobt sei Gott, der Hochgepriesene, immer und ewig!

ברוך Gelobt seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt, Du hast das Licht geschaffen und davon geschieden die Finsternis, Du stiftest den Frieden und erhältst das All.

(Am Sabbath das unten Stehende.)

המאיר Du spendest Dein Licht der Erde und ihren Bewohnern und erneuest jeden Tag in Liebe das Werk Deiner

---

(Am Sabbath.)

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ
כַּיְיָ׃ הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל׃ הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל־
יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ׃ מוֹצִיא חַמָּה
מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ׃ הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים
עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה

הכל Alles preiset Dich und Alles rühmet Dich und Alles spricht: Heilig allein ist der Ewige. Alles erhebet Dich, Schöpfer des Alls, der Du an jedem Morgen die Pforten des Lichtes erschließest und an jedem Tage die Sonne und den Mond in ihre Bahnen leitest, Herr der Welt! erhalte uns in unendlicher Huld Deine Liebe und sei unser Hort und der

בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה. הֵכִין וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה. טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ. מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ:

Schöpfung. Wie groß sind Deine Werke, o Herr! Du hast sie alle in Weisheit geschaffen; voll ist die Erde Deines Segens. Herr der Welt! erhalte uns in unendlicher Huld Deine Liebe und sei unser Hort und der Schild unseres Heils. Zur Verherrlichung Deines Namens hast Du, wie die Himmelslichter, so alle Deine Werke geschaffen. Sie alle gehorchen Deinem Willen und wir, zu Deinem Dienste berufen, beten in tiefster Ehrfurcht Dich an, heiligen Deinen Namen, allmächtiger Schöpfer und Herr! und rufen allesammt:

(Am Sabbath.)

בְּרֵאשִׁית: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ. אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ: אֵין כְּעֶרְכֶּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וְאֵין דּוֹמֶה לָּךְ:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל־הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל־נְשָׁמָה: גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ: וְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ. חֶסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל־הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבֹאָם. עֹשִׂים בְּאֵימָה

Schild unseres Heiles. Unerforschlich in Deinem Wesen, unvergleichlich in Deinem Wirken waltest Du durch alle Zeit und Ewigkeit.

אל Herr und Meister aller Werke, gepriesen und verherrlichet im Munde aller Lebenden! Deiner Größe und Güte ist das Weltall voll; von Deiner Weisheit zeuget es allüberall. Reinheit und Geradheit umgeben Deinen Thron, Liebe und Erbarmen bezeugen Deine Herrlichkeit. Segen spendend sind die Lichter, die Gott in Weisheit und Einsicht geschaffen; Kraft und Stärke hat er in sie geleget, daß sie herrschen im Weltall. Glanzerfüllt und Strahlen sendend erleuchten sie die ganze Welt. Fröhlich in ihrem Aufgange und jubelnd in ihrem Niedergange, vollziehen sie in Ehrfurcht

תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי
אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה.

(Vorbeter.)

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ. יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד
מַלְכֵּנוּ. אֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם מַשְׁמִיעִים יַחַד דִּבְרֵי אֱלֹהִים
חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם. וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם
וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים.

(Gemeinde.)

אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא.

(Vorbeter.)

וְכֻלָּם עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה.

(Gemeinde.)

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־
הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

קדוש Heilig, heilig, heilig ist der Herr der Heerscharen! die ganze Erde ist voll seiner Herrlichkeit!

(Am Sabbath.)

רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר
מַלְכוּתוֹ: לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל־הַמַּעֲשִׂים. בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ: תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה
עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל־
יְצוּרָיו. שֶׁבַח וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל. הַמַּנְחִיל
מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: תתברך יי oben

den Willen ihres Herrn. Alle Himmelsscharen geben Preis und Ruhm seinem Namen, ihm dem Herrn, der am siebenten Tage sein Schöpfungswerk vollendet und der den siebenten Tag zum Sabbath eingesetzet hat, zum Tage der Ruhe und der Seelenfreude, zum Tage der Heiligung und Erhebung im Namen des heiligen Gottes. Zur Verherrlichung Deines Namens hast Du, wie die Himmelslichter, so alle Deine Werke geschaffen. Sie alle gehorchen Deinem Willen, und wir, zu Deinem Dienste berufen, beten in tiefster Ehrfurcht Dich an, heiligen Deinen Namen, allmächtiger Schöpfer und Herr! und rufen allesamt:

(Heilig, heilig u. s. w.; wie oben.)

(Vorbeter.)

לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים.

(Gemeinde.)

בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

(Vorbeter.)

לְאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ. לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ. כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: כָּאָמוּר. לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל

לעמתם Und alle Wesen rufen einander zu:

ברוך Gelobt sei die Herrlichkeit Gottes aller Orten!

לאל Dir, dem hochgepriesenen Gotte, erschallet unser Lied, dem ewig Waltenden unser Lobgesang. Denn Tag für Tag erneuest Du die Wunder Deiner Schöpfung, belebest die Welt mit Deinem Geistesodem und spendest in unendlicher Huld Gnade und Heil allen Deinen Geschöpfen. So erstrahlet jeden Morgen, neu verjünget, das Tageslicht, das Du im Urbeginn geschaffen. Gepriesen seist Du, Ewiger, Schöpfer des Lichts!

אהבה רבה Wir aber bringen Dir unseren Dank dar für die unendliche Liebe und Fürsorge, die Du uns und unseren Vätern erwiesen. Du hast Israel zum Volke Deiner Lehre erkoren, daß es zu Deiner Verherrlichung sie unter alle Völker trage. Du hast unseren Vätern die Gesetze des Lebens gegeben, daß sie durch ihre Betätigung Deinen Namen heiligen. O Gott und Vater, gib auch uns einen einsichtsvollen Sinn,

לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה׃ וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ׃ כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת. לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה׃

(Gemeinde erhebt sich.)
(Vorbeter und Gemeinde laut.)

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃

(leise.)

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ

daß wir die Weisheit Deiner Lehre erfassen und an Deinem Gebote festhalten, daß wir alle geeinet Dich als den Einen und die Wahrheit Deiner Lehre treu bekennen, daß wir in Liebe und Ehrfurcht und mit dem unerschütterlichen Vertrauen, das die Väter immerdar bewähret haben, an Dir hangen und daß wir immer würdig seien des Heiles und des Segens, die aus Deiner Lehre sprießen. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du Israel zum Volke Deiner Lehre erkoren!

שמע Höre Israel! der Ewige, unser Gott, ist der Eine Gott.

ברוך Gelobt sei sein Name, seine Herrlichkeit und sein Walten immer und ewig!

ואהבת Du sollst lieben den Ewigen, deinen Gott, mit ganzem Herzen, mit ganzer Seele und mit ganzer Kraft. Und es sollen diese Worte, die ich dir heute gebiete, in deinem Herzen sein. Du sollst sie einschärfen deinen Kindern und von

בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם
לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־
מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־
לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב
בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה
לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהֹוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה
מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל
הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי
אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם. וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־

ihnen reden, wenn du sitzest in deinem Hause und wenn du gehest auf dem Wege, wenn du dich niederlegest und wenn du aufstehest. Du sollst sie binden zum Zeichen an deine Hand, und sie sollen sein zum Stirnbande zwischen deinen Augen. Du sollst sie schreiben an die Pfosten deines Hauses und an deine Tore!

והיה Und es wird geschehen, wenn ihr höret auf meine Gebote, die ich euch heute gebiete, den Ewigen, euren Gott, zu lieben und ihm zu dienen mit ganzem Herzen und ganzer Seele: so werde ich den Regen eurem Lande geben zu seiner Zeit, Frühregen und Spätregen, daß du einsammelst dein Getreide und deinen Most und dein Oel. Und ich werde auf deiner Flur Gras sprießen lassen für dein Vieh, und auch du wirst essen und satt werden. Hütet euch, daß nicht euer Herz betöret werde und ihr abfallet und anderen Göttern dienet und euch vor ihnen bücket! Auf daß nicht der Zorn des Ewigen wider euch entbrenne, daß er verschließe den Himmel und kein Regen sei, und der Erdboden seinen Ertrag nicht gebe, und ihr bald schwinden müsset hinweg von dem gesegneten Lande, das der Ewige euch gibt. Ihr sollet diese meine Worte eurem Herzen und eurer Seele einprägen und sie binden als Zeichen an eure Hand, und sie seien zum Stirnbande zwischen

יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־
בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ
יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם
אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־
אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי
וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

euren Augen. Du sollst sie lehren deinen Kindern und von ihnen reden, wenn du sitzest in deinem Hause und wenn du gehest auf dem Wege, wenn du dich niederlegest und wenn du aufstehest. Du sollst sie schreiben an die Pfosten deines Hauses und an deine Tore. Auf daß sich mehren eure Tage und die Tage eurer Kinder, so lange der Himmel über der Erde, in dem Lande, welches der Ewige euren Vätern zu geben verheißen hat.

ויאמר Der Ewige sprach zu Moses also: Rede zu den Kindern Israels und sprich zu ihnen, daß sie sich Schaufäden machen an die Zipfel ihrer Kleider für alle Zeiten und zu den Schaufäden des Zipfels eine Schnur von himmelblauer Wolle fügen, und sie mögen euch zu Schaufäden dienen, auf daß ihr sie sehet und euch erinnert aller Gebote des Ewigen und sie tuet, und nicht wandelt in den Gelüsten eures Herzens und eurer Augen, denen ihr nachgehet. So erinnert euch denn aller meiner Gebote und übet sie und seid heilig eurem Gotte! Ich bin der Ewige, euer Gott, der ich euch herausgeführet habe aus dem Lande Egypten, euer Gott zu sein, — ich, der Ewige, euer Gott!

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ: לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיָּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל־אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל־בָּנֵינוּ וְעַל־דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל־כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ:

(Vorbeter.)

עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל. וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי

אמת Wahr und feststehend, bewähret und heilvoll ist uns dieses Wort durch alle Zeiten. In Wahrheit, der Ewige, Gott unser Herr, ist Jakobs Hort, unseres Heiles Schild. Von Geschlecht zu Geschlecht ist er und sein Name unveränderlich, sein treues Walten für immer dauernd.

עזרת Ja, Beistand bist Du gewesen unseren Vätern von jeher; Du bist uns heute noch Schild und Retter. Hoch erhaben thronest Du und lässest Deinen Geist und Deine Gerechtigkeit walten auf der ganzen Erde. Heil dem, der Deinen Geboten gehorchet, das Wort Deiner Lehre beherziget. Du bist der Herr in aller Ewigkeit und außer Dir ist kein Hort und kein Erretter. Du hast unsere Väter aus Egypten befreiet und durch das Schilfmeer sie geführet.

על זאת Darob brachten die Begnadeten Dir, Gott, unser

זְקֵנִים. רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו. תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ: מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

(Gemeinde.)

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה־פֶלֶא:

(Vorbeter.)

שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ.

(Gemeinde.)

יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

(Vorbeter.)

צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל. גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

Herr, Dank und Lob, Dir, dem Hocherhabenen, der die Hochmütigen stürzet und die Gebeugten aufrichtet, die Gefesselten befreiet und die Bedrängten errettet, den Bekümmerten beistehet und sein Volk erhöret, so es zu ihm flehet. Darob ward Dir Lob und Preis. Moses und die Kinder Israel stimmten Dir ein Loblied an und jubelnd sprachen sie alle:

מי „Wer ist wie Du unter den Mächten, Ewiger? wer wie Du prangend in Heiligkeit, verherrlicht in Lobliedern, Wundertäter?"

שירה Ein neues Lied stimmten am Rande des Meeres die Erlöseten Dir an und sprachen:

יי „Der Ewige regieret immer und ewig!"

צור So bleibe zu aller Zeit, Hort Israels, ein Beistand Israels, Du unser Erlöser, Gott der Heerscharen. Gepriesen seist Du, Ewiger, Erlöser Israels!

(Gemeinde erhebt [illegible])

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

(Der Vorbeter beginnt laut und die Gemeinde betet leise mit.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַטָּל וְהַגֶּשֶׁם. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אדני Herr, öffne meine Lippen, daß mein Mund Dein Lob verkünde!

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott und Gott unserer Väter Abraham, Isaak und Jakob, großer, mächtiger und erhabener Gott! Du spendest reiche Gnade und waltest liebevoll; Du gedenkest der Väter Frömmigkeit und bleibest ihr gnadenvoller Erlöser für alle Zeit um Deines Namens willen. Herr, unser Beistand und unser Schild. Gepriesen seist Du Ewiger, Schild Abrahams!

אתה Du bist mächtig, o Herr, und verleihest uns in der Fülle Deines Heiles ewiges Leben. Du gebietest über Wind, über Tau und Regen. Du erhältst die Lebenden in Gnade und nimmst auf in Vaterhuld die Hingeschiedenen, stützest die Fallenden; heilest die Kranken, befreiest die Gefesselten und bewährest Deine Treue denen, die im Staube ruhen. Wer ist wie Du, Allmächtiger? und wer gleichet Dir, der Du waltest über Leben und Tod und Heil hervorsprießen lässest? Wir vertrauen auf Deine Verheißung ewigen Lebens. Gepriesen seist Du, Ewiger, Quell ewigen Lebens!

(Vorbeter.)

נְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר:

(Gemeinde.)

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

(Vorbeter.)

לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ.

(Gemeinde.)

בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

(Vorbeter.)

מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ. מָתַי תִּגָּלֶה מַלְכוּתְךָ עַל כָּל־הָאָרֶץ. תִּתְגַּדֵּל וְתִתְקַדֵּשׁ לְעֵינֵי כָל־הָעַמִּים וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתְךָ כָּאָמוּר בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ.

(Vorbeter.)

נקדש Lasset uns heiligen den Namen Gottes, der in erhabener Höhe thronet, mit den Worten des Propheten:

(Gemeinde.)

קדוש Heilig, heilig, heilig ist der Herr der Heerscharen! die ganze Erde ist voll seiner Herrlichkeit.

(Vorbeter.)

לעמתם Und alle Wesen rufen einander zu:

(Gemeinde.)

ברוך Gelobt sei die Herrlichkeit Gottes aller Orten!

(Vorbeter.)

ממקומך Aller Orten laß, o Herr, Dein Reich in Herrlichkeit sich uns offenbaren; denn wir harren vertrauensvoll der Zeit entgegen, da Dein Walten auf der ganzen Erde erkannt, Deine Größe und Heiligkeit von allen Nationen verehret werden. Möge Dein Reich bald eintreten nach den Worten des frommen Sängers:

(Gemeinde.)

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

(Vorbeter.)

לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

(Wer allein betet.)

(אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:)

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ. וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם)

(Gemeinde.)

ימלך Der Ewige regieret immerdar, dein Gott, Zion, von Geschlecht zu Geschlecht. Hallelujah!

(Vorbeter.)

לדור Von Geschlecht zu Geschlecht verkünden wir Deine Größe und durch alle Zeiten bekennen wir Deine Heiligkeit; Dein Preis weiche nie aus unserem Munde, großer und heiliger Gott. Gepriesen seist Du, Ewiger, heiliger Gott!

(Wer allein betet.)

(אתה Heilig bist Du, und heilig ist Dein Name, und die Frommen preisen Dich an jedem Tage. Gepriesen seist Du, Ewiger, heiliger Gott!)

אתה Du Herr, hast in Deiner Gnade uns erwählet, uns Deine Gebote zu unserer Heiligung gegeben, Du hast zu Deinem Dienste uns berufen und uns geschmücket mit Deinem großen und heiligen Namen.

ותתן Du hast, Ewiger, unser Gott, in Liebe uns gegeben, (diesen Sabbathtag und) dieses

(Schlußfest.)	(Hüttenfest.)	(Wochenfest.)	(Peßachfest.)
הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ	חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ	חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה. זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ	חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. זְמַן חֵרוּתֵנוּ

(בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

(Schlußfest.)	(Hüttenfest.)	(Wochenfest.)	(Peßachfest.)
הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת	חַג הַסֻּכּוֹת	חַג הַשָּׁבֻעוֹת	חַג הַמַּצּוֹת

הַזֶּה. זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

Peßachfest, das Fest der Befreiung aus egyptischem Drucke,	Wochenfest, das Fest der Gesetzgebung,	Hüttenfest, das Fest der Erntefeier,	Schlußfest, ein Fest der Freude,

als einen Tag heiliger Berufung und erhebender Erinnerung.

אלהינו Unser Gott und Gott unserer Väter! wollest Du huldvoll unser Flehen vernehmen, daß, wie Du einst unserer Väter gedacht, Du auch unser und des ganzen Hauses Israel in Liebe gedenkest und uns Schutz und Heil und Leben und Frieden verleihest an diesem

Peßachfeste. | Wochenfeste. | Hüttenfeste. | Schlußfeste.

Fördere unser Wohl und spende uns Deinen Segen; denn zu Dir, Allgnädiger, schauen wir in Zuversicht empor.

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ: (אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ:) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן (שַׁבָּת ו) מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ. וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם תְּקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבוֹד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר

והשיאנו Verleihe uns, Ewiger, unser Gott, nach Deiner gnadenreichen Verheißung den Segen Deiner Festeszeiten, daß sie unserem Leben Weihe und Frieden bringen! (Habe Wohlgefallen, unser Gott und Gott unserer Väter, an unserer Feier.) Heilige uns durch Deine Gebote und wende unseren Sinn Deiner Lehre zu, laß uns teilhaftig werden Deiner Güte und Deines Heiles uns erfreuen. Läutere unser Herz, daß wir in Wahrheit Dir dienen und daß wir, zur Heiligung Deines Namens berufen, auch durch Deine heiligen Feste immer mehr uns weihen und kräftigen. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du (den Sabbath,) Israel und die Festeszeiten geheiliget!

רצה Sieh gnädig nieder auf Dein Volk Israel, nimm sein Gebet huldvoll auf, daß Dir stets wohlgefalle der Dienst Deines Volkes Israel.

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, dem allein wir in Ehrfurcht dienen!

מודים Dankend bekennen wir vor Dir, daß Du, Ewiger bist unser Gott und der Gott unserer Väter, der Hort unseres Lebens, der Schild unseres Heiles. Von Geschlecht zu Geschlecht

וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ
וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ
וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם.
הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ
מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ
תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ
בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב
שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

(אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת
בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ
וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ
וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:)

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ
וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר

verkünden wir Deinen Ruhm und danken Dir für unser Leben, das in Deine Hand gegeben ist, für unsere Seelen, die Deiner Huld befohlen sind, und für Deine Liebe und Deine Wohltaten, die Du uns an jedem Tage und zu jeder Stunde erweisest. Allgütiger! Deine Liebe ist ohne Ende; Allerbarmer! Dein Erbarmen höret nicht auf. Immerdar hoffen wir auf Dich. Für alle diese Wohltaten sei Dein Name, Herr, gepriesen und verherrlichet immer und ewig! Möge alles Lebende Dich bekennen und preisen Deinen Namen in Wahrheit, Allmächtiger, unser Hort und unser Beistand! Gepriesen seist Du, Ewiger, dem Lob und Dank gebühret!

(אלהינו Unser Gott und Gott unserer Väter! Segne uns mit den Segensworten, die Du einst durch Deinen Diener Moses verkündet hast: „Der Ewige segne dich und behüte dich! Der Ewige lasse dir sein Antlitz leuchten und sei dir gnädig! Der Ewige wende sein Antlitz dir zu und gebe dir Frieden!")

שים Verleihe Frieden, Heil und Segen, Gnade und Erbarmen uns und ganz Israel. Segne uns alle insgesamt mit dem

פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

(Stilles Gebet.)

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדֹּם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם: לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

Lichte Deiner Erkenntnis! Denn in dem Lichtquell Deiner Wahrheit hast Du uns gegeben, Ewiger, unser Gott, die Lehre des Lebens und der Menschenliebe. Und so möge es Dir gefallen, zu segnen Dein Volk Israel zu jeder Zeit und zu jeder Stunde mit Deinem Frieden.

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, der sein Volk Israel mit dem Segen des Friedens begnadet!

(Stilles Gebet.)

אלהי Mein Gott, bewahre meine Zunge vor Bösem und meine Lippen vor Reden des Trugs! Laß mich gegen meine Lästerer in Geduld schweigen und stets in Demut wandeln. Erschließe meinen Sinn Deiner Lehre, daß ich Deine Gebote eifrig erfülle. Den Ratschluß aller derer, die auf Böses sinnen vereitle um Deiner Heiligkeit willen, damit diejenigen geschützt seien, die Dich lieben in Treue. Mögen wohlgefällig sein die Worte meines Mundes und das Sinnen meines Herzens Dir, mein Gott, mein Hort und mein Erlöser! — Der Frieden stiftet in seinen Höhen, lasse Frieden walten über uns und über ganz Israel! Amen!

(Für die sieben Tage des Hüttenfestes mit Ausnahme des Sabbath.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל־נְטִילַת לוּלָב׃

(Am ersten Tage; wenn dieser ein Sabbath, am zweiten Tage.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

סדר הלל.

(Vorbeter.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר
קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִקְרוֹא אֶת־הַהַלֵּל׃

(Vorbeter und Gemeinde abwechselnd.)

(קי״ג) הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְיָ׃ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ מִמִּזְרַח־
שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ׃ רָם עַל־כָּל־
גּוֹיִם יְיָ עַל־הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ׃ מִי כַּייָ אֱלֹהֵינוּ
הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת׃ הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ׃ מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן׃

Hallel.

(Vorbeter.)

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt, der Du uns geheiliget durch Deine Gebote, und zu dessen Verherrlichung wir das Hallel anstimmen.

(Vorbeter und Gemeinde abwechselnd.)

הללויה (Ps. 113.) Hallelujah! Lobet, ihr Knechte des Ewigen, lobet den Namen des Ewigen! Der Name des Ewigen sei gepriesen von nun an bis in Ewigkeit! Vom Aufgange der Sonne bis zu ihrem Niedergange sei gelobet der Name des Herrn! Hoch über allen Völkern ist der Ewige, über den Himmeln ist seine Herrlichkeit. Wer ist wie der Ewige, unser Gott, der hoch im Himmel thronet und tief herniederschauet auf die Erde? Er richtet aus dem Staube den Armen auf, erhebet aus dem Elend den Dürftigen, ihn zu setzen neben die Edlen,

יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

(Stilles Gebet.)

(קטז) אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְיָ אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי: כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא: אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא: וּבְשֵׁם־יְיָ אֶקְרָא אָנָּה יְיָ מַלְּטָה נַפְשִׁי: חַנּוּן יְיָ וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאִים יְיָ דַּלֹּתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי כִּי יְיָ גָּמַל עָלָיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב: מָה־אָשִׁיב לַיְיָ כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי: כּוֹס־יְשׁוּעוֹת

loben Gott, und nicht, die in Grabesstille sinken. Wir aber loben Gott, von nun an bis in Ewigkeit. Hallelujah!

(Stilles Gebet.)

אהבתי (Ps. 116.) Ich liebe den Ewigen; denn er erhöret die Stimme meines Flehens; denn er neiget mir sein Ohr, und alle meine Tage rufe ich ihn an. Mich umfingen des Todes Bande, die Schrecken der Gruft hatten mich erfaßt, Not und Kummer trug ich; da rief ich an den Namen des Ewigen: Ach, Herr, rette meine Seele! Gnädig ist der Herr und gerecht, und barmherzig ist unser Gott. Die in Einfalt wandeln, hütet der Ewige. Ich war gebeugt, uud er half mir. Kehre zurück, meine Seele, zu deiner Ruhe, denn der Ewige hat dir wohlgetan! Du hast meine Seele befreiet vom Tode, mein Auge von Tränen, meinen Fuß bewahret vor dem Straucheln. Ich werde wandeln vor dem Ewigen im Lande des Lebens. Ich vertrauete, auch da ich sprach: Ich bin sehr gebeugt. In der Bestürzung hatte ich geredet: Jeder Mensch ist trügerisch. Wie soll ich vergelten dem Ewigen alle seine Wohltaten gegen mich? Den Kelch des Heiles hebe ich empor und rufe an den Namen

אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא: נְדָרַי לַיְיָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו: אָנָּה יְיָ כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי־עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי: לְךָ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא: נְדָרַי לַיְיָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: בְּחַצְרוֹת בֵּית יְיָ בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ:

(קיז) הַלְלוּ אֶת־יְיָ כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים: כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת יְיָ לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

(Vorbeter.)	(Gemeinde.)
(קיח) הוֹדוּ לַיְיָ כִּי־טוֹב	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא בֵית אַהֲרֹן	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְיָ	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

des Ewigen. Meine Gelübde will ich dem Ewigen erfüllen in Gegenwart seines ganzen Volkes. Schwerwiegend ist in den Augen des Ewigen das Sterben seiner Frommen. Ach Gott, ich bin doch Dein Knecht, Dein Knecht, der Sohn Deiner Magd; Du hast meine Fesseln gelöset. Dir will ich darbringen Opfer des Dankes und den Namen des Ewigen anrufen. Meine Gelübde will ich dem Ewigen erfüllen in Gegenwart seines ganzen Volkes, in den Vorhöfen des Tempels, in deiner Mitte, Jerusalem. Hallelujah!

הללו (Ps. 117.) Lobet den Ewigen, alle Völker! rühmet ihn, alle Nationen! denn mächtig waltet seine Gnade über uns, und Gottes Treue währet ewiglich. Hallelujah!

(Vorbeter.)	(Gemeinde.)
הודו (Ps. 118.) Danket dem Ewigen, denn er ist gütig;	denn ewig währet seine Gnade.
Also spreche Israel:	Ewig währet seine Gnade.
Also spreche das Haus Ahron:	Ewig währet seine Gnade.
Also sprechen die Gottesfürchtigen:	Ewig währet seine Gnade.

(Stilles Gebet.)

מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ: יְיָ לִי לֹא
אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְיָ לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה
בְשֹׂנְאָי: טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מִבְּטֹחַ בָּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת
בַּייָ מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים: כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי
אֲמִילַם: סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: סַבּוּנִי
כִדְבֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: דָּחֹה
דְחִיתַנִי לִנְפֹּל וַייָ עֲזָרָנִי: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה:
קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: יְמִין
יְיָ רוֹמֵמָה יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר
מַעֲשֵׂי־יָהּ: יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָּהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ־לִי
שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אָבֹא־בָם אוֹדֶה יָהּ: זֶה־הַשַּׁעַר לַייָ צַדִּיקִים
יָבֹאוּ בוֹ:

(Stilles Gebet.)

מן Aus der Enge rief ich Gott an, Gott erhörte mich und schaffte mir Raum. Gott ist mit mir: ich fürchte nichts; was können mir Menschen tun? Gott ist mir zu meiner Hilfe, und ich schaue ruhig auf meine Hasser. Besser ist, sich bergen bei dem Ewigen, als auf Menschen vertrauen. Besser ist, sich bergen bei dem Ewigen, als auf Mächtige vertrauen. Alle Völker umringen mich: im Namen des Ewigen, ich vernichte sie. Sie umringen mich, umdrängen mich: im Namen des Ewigen, ich vernichte sie. Sie umdrängen mich wie Bienenschwärme, sie verlöschen wie Dornenfeuer: im Namen des Ewigen vernichte ich sie. Wohl stieß man mich, daß ich falle: aber der Ewige stand mir bei. Mein Sieg und mein Sang ist Gott, er war mir ein Helfer. Die Stimme des Jubels und des Heiles erschallet in den Zelten der Gerechten: Die Rechte des Ewigen schaffet Sieg. Die Rechte des Ewigen ist hocherhaben, die Rechte des Ewigen schaffet Sieg. Noch sterbe ich nicht, ich lebe und erzähle die Taten Gottes. Wohl hat Gott mich gezüchtiget; aber dem Tode hat er mich nicht hingegeben. Oeffnet mir die Pforten des Heiles, daß ich eintrete und Gott danke. Dies ist die Pforte des Ewigen, die Gerechten treten ein.

(Vorbeter.)

אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה׃

(Gemeinde.)

אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה׃

(Vorbeter.)

מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ׃

(Gemeinde.)

זֶה־הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ׃

(Vorbeter.)	(Gemeinde.)
אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא׃	אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא׃
אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא׃	אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא׃

(Vorbeter.)

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְיָ׃

(Gemeinde.)

אֵל יְיָ וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ׃

אודך Ich danke Dir, daß Du mich erhöret und mir ein Helfer warest.

אבן Der Stein, den die Bauleute verworfen, ist zum Eckstein geworden.

מאת Von Gott ist Solches gekommen, wunderbar ist's in unseren Augen.

זה Diesen Tag hat Gott gemacht, lasset uns jubeln und sein uns freuen!

(Vorbeter:)	(Gemeinde:)
O Ewiger, gewähre Hilfe!	O Ewiger, gewähre Hilfe!
O Ewiger, gib Gedeihen!	O Ewiger, gib Gedeihen!

ברוך Gesegnet, wer da kommet im Namen des Herrn! wir segnen euch aus dem Hause des Herrn.

אל Mächtig ist Gott und er leuchtet uns, bindet das Festopfer mit Seilen an die Vorsätze des Altares.

(Vorbeter.)

אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ:

(Gemeinde.)

הוֹדוּ לַיָי כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

(Vorbeter.)

יְהַלְלוּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ. וַחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת־שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ. כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשִׁמְךָ נָאֶה לְזַמֵּר כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

קדיש שלם (S. 73.)

אלי Mein Gott bist Du, und ich preise Dich; mein Gott, ich erhebe Dich!

הודו Danket dem Ewigen, denn er ist gütig, denn ewig währet seine Gnade.

יהללוך Also preisen Dich, Ewiger, unser Gott, alle Deine Werke, und Deine Frommen, die Gerechten, die Deinen Willen vollziehen, und Dein ganzes Volk Israel — sie Alle bekennen und preisen, sie verherrlichen und heiligen Deinen Namen, o Herr und König! Denn gut ist es, Dir zu danken, und schön, Deinem Namen zu lobsingen. Denn von Ewigkeit zu Ewigkeit bist Du Gott. Gepriesen seist Du, Ewiger, durch Loblieder verherrlicht!

אֵין־כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־
עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם
וָעֶד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

סדר הוצאת התורה.

(Gemeinde erhebt sich.)

(Vorbeter und Gemeinde.)

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ
וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ:

אין Keiner ist wie Du unter den Mächten, Herr! und Nichts gleichet Deinen Werken. Dein Reich ist ein Reich aller Ewigkeiten und Deine Herrschaft in jeglichem Geschlechte. Der Ewige regieret, er hat regieret und wird regieren immer und ewig. Der Ewige gibt Macht seinem Volke, der Ewige segnet sein Volk mit Frieden.

Bei dem Herausnehmen der Thorah.

(An Simchath Thorah siehe unten.)

ויהי Wenn die Bundeslade aufbrach, sprach Moses: Auf, o Gott, daß sich zerstreuen Deine Feinde und daß Deine Hasser vor Dir fliehen!

סדר הוצאת התורה לשמחת תורה.

(Vorbeter und Gemeinde.)

אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת
כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ: לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: יְהִי כְבוֹד

Bei dem Herausnehmen der Thorah an Simchath Thorah.

(Vorbeter und Gemeinde.)

אתה Dir ist offenbaret worden und Du erkennst es, daß der Ewige allein Gott ist, Keiner sonst. Preis ihm, der allein große Wunder tuet, denn ewig währet seine Gnade. Keiner ist wie Du unter den Mächten und nichts gleichet Deinen Werken. Die Herrlichkeit Gottes dauert ewig;

כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְיָ מִירוּשָׁלָיִם׃

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ׃

(Vorbeter und Gemeinde.)

יְהוָֹה יְהוָֹה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים. נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה׃

כי Von Zion geht aus die Lehre und das Wort Gottes von Jerusalem.

ברוך Gepriesen sei, der in seiner Heiligkeit seinem Volke Israel die Lehre gegeben!

(Vorbeter und Gemeinde.)

יי Gott, o Gott, allmächtig, barmherzig und gnädig, langmütig und von unendlicher Huld und Treue! Du bewahrest Gnade bis ins tausendste Geschlecht, verzeihest Schuld, Missetat und Sünde, und sprichst rein die Reuigen.

(An Simchath Thorah.)

יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו׃ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃
יְהִי יְיָ אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם אֲבֹתֵינוּ אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ׃
יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃
יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃
וְיִהְיוּ נָא אֲמָרֵינוּ לְרָצוֹן לִפְנֵי אֲדוֹן כֹּל׃

der Ewige freuet sich seiner Werke. Der Name des Ewigen sei gepriesen von nun an bis in Ewigkeit! Möge der Herr, unser Gott, mit uns sein, wie er gewesen ist mit unsern Vätern, daß er uns nicht verlasse und nicht verstoße. Der Ewige regieret, er hat regieret und wird regieren immer und ewig. Der Ewige gibt Kraft seinem Volke, der Ewige segnet sein Volk mit Frieden. Mögen doch unsere Worte wohlgefällig sein dem Herrn des Alls!

(Stille Andacht.)

רִבּוֹן הָעוֹלָם. מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנֵנוּ
וְתֵן לָנוּ שְׁאֵלָתֵנוּ. וְזַכֵּנוּ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם וְלָלֶכֶת
בְּדַרְכֵי יְשָׁרִים לְפָנֶיךָ וְקַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְזָכְרֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים
וַאֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם לְפַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה. וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לַהֲגוֹת
בְּתוֹרָתֶךָ וּלְקַיֵּם מִצְוֹתֶיהָ. וּשְׁלַח רְפוּאָה לְכָל־מַכְאוֹבֵינוּ
וּתְבָרֵךְ אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וְתִגְזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת
יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת. אָמֵן וְכֵן יְהִי רָצוֹן: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי
וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי: וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת
רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

(Stille Andacht.)

רבון Herr des Weltalls! Von Neuem soll die Thorah uns erschließen das Heil ihrer Lehren, den Segen ihrer Gebote, den Trost ihrer Verheißungen. Möge durch Befolgung ihrer Lehren unser Leben Deinem Dienste geweihet und auf die Pfade der Wahrheit und des Rechts geleitet werden. Gedenke unser zum Leben und erleuchte unseren Sinn, daß wir in Deinem Lichte wandeln. Laß uns nicht schwach und verzagt sein, wenn Du in Deiner Weisheit mit Deinen Prüfungen uns heimsuchest, und heile die Wunden, die Du uns schlägst. Segne das Werk unserer Hände und laß unser Tun zu unserem Heile gelingen. Amen! Es seien wohlgefällig die Worte meines Mundes und das Sinnen meines Herzens, Dir, o Ewiger, mein Hort und mein Erlöser! Möge die Stunde, da wir zu Dir beten, eine segensreiche sein, und Du, o Gott, in Deiner Gnaden Fülle uns erhören und Dein Heil uns verleihen.

(An Simchath Thorah.)

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ
וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ:

Wenn die Bundeslade aufbrach, sprach Moses: Auf, o Gott, daß sich zerstreuen Deine Feinde und Deine Hasser vor Dir fliehen.

(Rabbiner.)

Gelobt sei Gott, der in seiner Heiligkeit Israel seine Lehre gegeben hat! Gottes Lehre ist vollkommen, erquicket die Seele und erfreuet das Herz. Sie ist die Leuchte unseres Geistes. Sie hat Israel zu allen Zeiten Kraft und Ausdauer gewähret. Du, o Gott, bist der Quell aller Wahrheit, Deine Lehre ist Wahrheit und alle Worte Deiner Verheißungen sind Wahrheit. Laß, o Gott, Deine Lehre immer tiefer in uns sich befestigen, Heil verbreiten über Israel und die ganze Menschheit. Amen!

(Vorbeter und Gemeinde.)

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה אֶחָד׃

(Vorbeter und Gemeinde.)

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ שְׁמוֹ׃

(Vorbeter und Gemeinde.)

שמע Höre Israel, der Ewige, unser Gott, ist der Eine Gott.

(Vorbeter und Gemeinde.)

אחד Einzig ist unser Gott, groß ist unser Herr, Heiliger sein Name.

(An Simchath Thorah.)

קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ׃ כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ׃ וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יְיָ קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ׃ מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר׃

כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם׃

ואמר Und man wird sprechen an jenem Tage: Siehe, das ist unser Gott, auf den wir hofften, daß er uns helfe; das ist unser Gott, auf den wir hofften! nun wollen wir frohlocken und uns freuen seiner Hilfe. Dein Reich ist das Reich aller Ewigkeiten und Deine Herrschaft in jeglichem Geschlecht.

כי Von Zion geht die Lehre aus und das Wort Gottes von Jerusalem.

(Vorbeter.)

גַּדְּלוּ לַיְיָ אִתִּי. וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

(Vorbeter und Gemeinde.)

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

(Vorbeter.)

גדלו Preiset den Ewigen mit mir und lasset uns allesamt seinen Namen erheben!

(Vorbeter und Gemeinde.)

לך Dein, o Gott, ist die Größe und die Macht, die Herrlichkeit, der Sieg und die Majestät; ja alles im Himmel und auf Erden; Dein, o Herr, ist das Reich und Du bist das Haupt, erhaben über Alles. Erhebet den Ewigen, unseren Gott, und bücket euch am Schemel seiner Füße, heilig ist er! Erhebet den Ewigen unseren Gott und bücket euch auf seinem heiligen Berge; denn heilig ist der Ewige, unser Gott!

(An Simchath Thorah.)

Umzug mit den Thorahrollen.

(Vorbeter und Gemeinde.)

אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא. אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא:

אָנָּא יְיָ עֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת הוֹשִׁיעָה נָּא.

בּוֹחֵן לְבָבוֹת הַצְלִיחָה נָא.

גּוֹאֵל חָזָק עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ:

(Umzug mit den Thorahrollen.)

O Ewiger, gewähre Hilfe! O Ewiger, gib Gedeihen!
O Ewiger, erhöre uns, wenn wir zu Dir rufen!

אלהי O Gott der Geister, gewähre Hilfe!
Der Du prüfest unsere Herzen, gib Gedeihen!
Mächtiger Erlöser, erhöre uns, wenn wir zu Dir rufen!

(Vorbeter.)

הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה.
יַעֲמוֹד רִאשׁוֹן . . .

(Der zur Thorah Gerufene.)

בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ:

(Gemeinde.)

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

(Der Gerufene.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן־לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

(Vorbeter.)

הכל Spendet Lob und Preis unserem Gotte und gebet seinem Worte die Ehre!

(Der zur Thorah Gerufene.)

ברכו Lobet Gott, den Hochgepriesenen!

(Gemeinde.)

ברוך Gelobt sei Gott, der Hochgepriesene, immer und ewig!

(Der Gerufene.)

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt, der Du aus allen Völkern uns erkoren und uns Deine Lehre gegeben hast. Gepriesen seist Du, Ewiger!

(An Simchath Thorah.)

מֶלֶךְ עוֹלָמִים הוֹשִׁיעָה נָּא.
נָאוֹר וְאַדִּיר הַצְלִיחָה נָא.
סוֹמֵךְ נוֹפְלִים עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ:
קָדוֹשׁ וְנוֹרָא הוֹשִׁיעָה נָּא.
רַחוּם וְחַנּוּן הַצְלִיחָה נָא.
שׁוֹמֵר הַבְּרִית עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ:

מלך O Weltenkönig, gewähre Hilfe!
Glanzumstrahlter, Hocherhabener, gib Gedeihen!
Der Du Wankende stützest, erhöre uns, wenn wir zu Dir rufen!
קדוש Heiliger und Erhabener, gewähre Hilfe!
Barmherziger und Gnädiger, gib Gedeihen!
Hüter des Bundes, erhöre uns, wenn wir zu Dir rufen!

(Hier weiter: Das Gebet des Rabbiners u. s. w. S. 262.)

Die Vorlesungen aus der Thorah für die Feste befinden sich im Anhang I.

Die Vorlesung aus der Thorah befindet sich

	Seite
für den 1. Tag des Peßachfestes	359—362
" " 2. " " "	363—366
" " Sabbath der Halbfeiertage	367—372
" " 7. Tag des Peßachfestes	374—380
" " letzten Tag des Peßachfestes	382—387
" " 1. Tag des Wochenfestes	389—394
" " 2. " " "	396—398
" " 1. und 2. Tag des Hüttenfestes	401—404
" " Sabbath der Halbfeiertage	407—409
" das Schlußfest	412—414
" " Simchath-Thorahfest	416—425

(Nach der Vorlesung.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

(Beim Erheben der Thorah.)

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה:

(Nach der Vorlesung.)

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt, der Du uns die Lehre der Wahrheit gegeben und sie als Baum des Lebens in uns gepflanzt hast. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du die Lehre gegeben!

(Beim Erheben der Thorah.)

וזאת Dies ist die Lehre, die Moses auf Befehl Gottes den Kindern Israel gegeben.

(Vor der Haftara.)

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt! Du hast Propheten gesendet, daß sie Israel belehren und ermahnen, es im Glauben stärken und Heil verkünden. Gepriesen seist Du, o Gott, für die heilige Lehre, die durch Moses uns geworden, für das Wort der Wahrheit, das die Propheten uns verkünden!

Die Haftaroth für die Feste befinden sich im Anhang I.

Die Haftaroth befinden sich	Seite
für den 1. Tag des Peßachfestes	363
" " 2. " " "	366—367
" " Sabbath der Halbfeiertage	372—373
" " 7. Tag des Peßachfestes	381
" " letzten Tag des Peßachfestes	387—388
" " 1. Tag des Wochenfestes	394—395
" " 2. " " "	399—400
" " 1. Tag des Hüttenfestes	405
" " 2. " " "	405—407
" " Sabbath der Halbfeiertage	410—411
" das Schlußfest	415
" " Simchath-Thorahfest	425—426

(Nach der Haftara.)

Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Fels aller Zeiten, Hort aller Geschlechter! Dein Wort ist wahr und treu, und von Deinen Verheißungen bleibt keine unerfüllet; Du bist ein Gott der Treue und Barmherzigkeit! Darum sei Dir der Dank unseres Herzens dargebracht für alle Gnade, die Du uns erwiesen. Du hast uns erleuchtet durch Deine Lehre, durch die Worte der Propheten, hast uns berufen zu Deinem heiligen Dienste, auf daß wir Deinen Namen verherrlichen und unser Leben heiligen. Auch mit dem (Sabbath und) dem

Peßachfeste, dem Feste der Befreiung aus egyptischem Drucke,	Wochenfeste, dem Feste der Gesetzgebung,	Hüttenfeste, dem Feste der Erntefeier,	Schlußfeste, einem Feste der Freude,

verleihest Du uns Weihe, Beseligung und neue Kraft.

Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du (den Sabbath,) Israel und die Festtage geheiliget!

Gebet für den Landesherrn.

Herr der Welt, Vater aller Menschen! Du hast die Obrigkeit eingesetzt auf Erden, daß sie ein Schirm des Rechts und ein Schutz der Ordnung sei! Erhalte und segne unseren König, den deutschen Kaiser

Wilhelm II.,

daß unter seinem Scepter Wahrheit und Gerechtigkeit immer mehr erblühen! Segne die Kaiserin und Königin

Auguste Victoria,

seine Gemahlin. Segne den Kronprinzen, die Kronprinzessin und das ganze Königliche Haus! Segne das gesamte deutsche Vaterland, daß Gerechtigkeit und Treue, Friede und Wohlfahrt in ihm walten und alle seine Kinder einen und beglücken mögen! Segne unsere Vaterstadt, gib ihr Blüte und Gedeihen! Segne Israel an allen Orten und in allen Landen! Segne unsere Gemeinde, segne ihre Vorsteher und Vertreter, ihre Schulen und ihre wohltätigen Anstalten samt Allen, die in Treue an ihnen wirksam sind! Segne ein jedes Haus unserer Gemeinde, Männer und Frauen, Eltern und Kinder, das Alter und die Jugend. Stärke die Schwachen, heile die Kranken, richte auf die Gebeugten, schenke Trost den Trauernden, ewiges Heil den Dahingeschiedenen. Gib, o himmlischer Vater, daß Dein Reich, das Reich der Wahrheit und des Friedens, immer mehr und mehr sich ausbreite und laß die Tage nahen, in welchen Du als Herr der Welt erkannt sein wirst, Du als der Eine und Dein Name der Einzige, auf daß alle Menschen Dich anbeten und aus jedem Munde Dein Lob erschalle. Amen!

סדר הזכרת נשמות.

Seelenfeier.

Die Seelenfeier findet außer dem Versöhnungstage statt: am achten Tage des **Peßach-**, am zweiten Tage des **Wochenfestes** und am **Schlußfeste** (Schemini Azereth). An den genannten Tagen tritt die Predigt mit dem Gemeindeliede (S. 276 ff.) **vor** die Seelenfeier.

(Gemeinde.)

אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ: כִּי רוּחַ עָבְרָה־בּוֹ וְאֵינֶנּוּ וְלֹא־יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ: וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם עַל־יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים:

Der Mensch, der Blume gleich sind seine Tage, wie des Feldes Blüte, so blühet er. Wenn ein Wind über ihn hinfährt, so ist er nicht mehr, und sein Ort kennet ihn fürder nicht. Aber die Huld des Ewigen bleibet von Ewigkeit zu Ewigkeit denen, die ihn ehrfürchten, und seine Gnade den Kindeskindern.

(Rabbiner.)

יְיָ מָה־אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ בֶּן־אֱנוֹשׁ וַתְּחַשְּׁבֵהוּ:
אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר:
בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ:
תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם:
לוּ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת יָבִינוּ לְאַחֲרִיתָם:
כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל לֹא יֵרֵד אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ:
שְׁמָר־תָּם וּרְאֵה יָשָׁר כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם:
פּוֹדֶה יְיָ נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחוֹסִים בּוֹ:

Herr, was ist der Mensch, daß Du sein gedenkest, der Erdensohn, daß Du auf ihn achtest!

Der Mensch gleichet dem Hauche, seine Tage sind ein Schatten, der dahinziehet.

Am Morgen blühet und sprießet er, am Abend ist er dürr und welk.

Du führest den Menschen bis zur Zerknirschung und sprichst: Kehret um, ihr Menschenkinder!

O daß sie weise würden und das bedächten und auf ihr Ende achteten!

Denn nichts nehmen sie mit in's Grab, und von all ihrer Herrlichkeit folget ihnen nichts.

Wahre Dir frommen Sinn und übe Redlichkeit, denn Hoffnung winket dem Manne der Lauterkeit.

Der Herr erlöset die Seele seiner Getreuen, und Keiner gehet verloren, der auf Gott vertrauet.

Ewiger, Herr aller Geister und aller Wesen! Wir gedenken vor Dir unserer Dahingeschiedenen, die eingegangen in ihre Ruhe nach Deinem weisen Ratschlusse. Wir gedenken ihrer mit liebendem Herzen, mit dankbarem Gefühle. Es gedenken die Kinder der Treue und Hingebung, mit der die Pfleger und Hüter ihrer Kindheit für sie bedacht und besorgt gewesen, wie sie mit weisem Rate, mit Lehre und Beispiel ihnen vorangeleuchtet haben. Es gedenken die Eltern der Kinder, der Freude und Hoffnung ihres Herzens, die Du in der Blüte ihrer Jahre von hinnen hast abberufen. Es gedenken Männer und Frauen des durch den Tod zu früh gelösten Bundes, den sie vor Dir, o Gott, geschlossen und den sie in Liebe und Treue gewahret haben, so lange es Deiner Weisheit gefallen hat. Wir gedenken, o Herr, der Männer und Frauen, die durch ihr Leben und Wirken uns gefördert, die den frommen Sinn in uns genähret und die den Geist der Erkenntnis und Wahrheit in uns gewecket und gepfleget haben. Wir gedenken aller hingeschiedenen Frommen, die durch die Hingabe ihres Lebens ihre Treue für den Glauben bezeuget und Deinen Namen geheiliget haben. Wir gedenken aller derer, die edlen Sinnes ihre Kräfte dem Gemeinwohl gewidmet und in der opferwilligen Tätigkeit die Freude ihres Lebens gefunden haben. Sie Alle haben ein bleibendes Andenken sich gestiftet vor Dir, o Gott, und ihr Name wird zum steten Segen genannt werden in unserer Mitte. Denn die Weisen leuchten wie des Himmels Glanz, und die zum Heile der Gesamtheit gewirket, wie die Sterne für und für. Amen!

(Stilles Gebet.)

(Für den Vater.)

יִזְכֹּר אֱלֹהִים לְטוֹבָה אֶת־נִשְׁמַת אָבִי מוֹרִי . . . . .
שֶׁנֶּאֱסַף לְעַמָּיו אֲשֶׁר לְזֵכֶר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ אֲנִי נוֹדֵר
צְדָקָה הַיּוֹם וְהָיְתָה נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם
כָּל־הַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים וְהָלַךְ לְפָנָיו צִדְקָתוֹ
יְיָ הוּא נַחֲלָתוֹ. וְנֹאמַר אָמֵן:

(Für die Mutter.)

יִזְכֹּר אֱלֹהִים לְטוֹבָה אֶת־נִשְׁמַת אִמִּי מוֹרָתִי . . . . .
שֶׁנֶּאֶסְפָה לְעַמֶּיהָ אֲשֶׁר לְזֵכֶר חַסְדָּהּ וֶאֱמוּנָתָהּ אֲנִי נוֹדֵר
צְדָקָה הַיּוֹם וְהָיְתָה נַפְשָׁהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם
כָּל־הַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים וְהָלַךְ לְפָנֶיהָ צִדְקָתָהּ
יְיָ הוּא נַחֲלָתָהּ. וְנֹאמַר אָמֵן:

(Stilles Gebet.)

(Für den Vater.)

יזכר Der Herr gedenke in Gnade der Seele meines teueren, unvergeßlichen Vaters, der heimgegangen ist zu den Seinen, und zu dessen Angedenken ich heute eine fromme Spende gelobe. Möge seine Seele aufgenommen sein im Bunde des ewigen Lebens, vereint mit allen Gottesfürchtigen, Frommen und Redlichen; sein frommer Wandel sei seine Fürsprache vor Gott, seinem ewigen Erbe. Amen!

(Für die Mutter.)

יזכר Der Herr gedenke in Gnade der Seele meiner teueren, unvergeßlichen Mutter, die heimgegangen ist zu den Ihren, und zu deren Angedenken ich heute eine fromme Spende gelobe. Möge ihre Seele aufgenommen sein im Bunde des ewigen Lebens, vereinet mit allen Gottesfürchtigen, Frommen und Redlichen; ihr frommer Wandel sei ihre Fürsprache vor Gott, ihrem ewigen Erbe. Amen!

(Rabbiner.)

מְנוּחָה נְכוֹנָה תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה. וְחֶמְלָה וַחֲנִינָה מִלִּפְנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנָה. וְחֵלֶק טוֹב לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. שָׁם תְּהִי מְנָת כָּל־הַנְּפָשׁוֹת הַנִּכְבָּדוֹת מִתּוֹשָׁבֵי קְהִלָּתֵנוּ שֶׁנֶּאֶסְפוּ לְעַמָּם. הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם. רוּחַ יְיָ תְּנִיחֵם בְּגַן עֵדֶן: מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים יַסְתִּירֵם בְּסֵתֶר כְּנָפָיו לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. יִלָּוֶה אֲלֵיהֶם הַשָּׁלוֹם וְעַל מִשְׁכְּבָם יִהְיֶה שָׁלוֹם. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

(Gemeinde.)

שִׁוִּיתִי יְיָ לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי בַּל־אֶמּוֹט:
לָכֵן שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח:
כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לִרְאוֹת שָׁחַת:
תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת־פָּנֶיךָ נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח:

(Rabbiner.)

מנוחה Selige Ruhe wird unter dem Schutze Gottes den Lauteren und Reinen dort, wo des Hochthronenden Barmherzigkeit und Gnade walten. O mögen dort auch Seligkeit finden alle die Edlen und Frommen unserer Gemeinde, die zu den Vätern eingetan wurden. Dein Geist, himmlischer Vater, umschwebe ihre Seelen und lasse sie fortdauern in der Gemeinschaft der Edlen aller Geschlechter. Amen!

(Gemeinde.)

שויתי Ich halte den Ewigen mir stets vor Augen; ist er zu meiner Rechten, so wanke ich nicht.

לכן Darum freuet sich mein Herz und meine Seele, auch mein Leib wird sicher ruhen; denn Du überläßest nicht meine Seele dem Grabe und läßest den Frommen nicht Verwesung schauen. Du tuest mir kund den Weg des Lebens, Fülle der Freude vor Deinem Antlitz und Seligkeit in Deiner Rechten immerdar.

(Rabbiner.)

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל־בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל צַדִּיקַיָּא וְעַל כָּל־מַאן דְּאִתְפְּטַר מִן עָלְמָא הָדֵין כִּרְעוּתֵהּ דֶּאֱלָהָא יְהֵא לְהוֹן שְׁלָמָא רַבָּא וְחוּלְקָא טָבָא לְחַיֵּי עָלְמָא דְאָתֵי וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי מִן קֳדָם מָרֵהּ דִּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יתגדל So sei denn gepriesen und geheiliget Dein großer Name in aller Welt, und Dein Reich, das Reich der Liebe und der Wahrheit, verbreite sich über die ganze Erde bald in unseren Tagen!

אמן Amen! Gepriesen sei sein großer Name ewiglich!

יתברך Gelobt sei der Name des Heiligen, der erhaben ist über alles Lob! Alle Welt preise den Herrn, den aller Welten Preis nicht erreichet. Amen!

על Allen Frommen, die nach dem Ratschlusse Gottes aus diesem Leben abberufen worden, werde Friedensfülle und Seligkeit, Liebe und Erbarmen zu Teil bei Gott, dem Herrn des Himmels und der Erde. Amen!

יהא Er sende aus des Himmels Höhen Frieden und Leben über uns und ganz Israel. Amen!

עשה Er, der Frieden stiftet in seinen Höhen, lasse Frieden walten über uns, über ganz Israel und die gesamte Menschheit. Amen!

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

(קמה) תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה
שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר
לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ
וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ
אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן
וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְהוָה לַכֹּל
וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ

אשרי Heil denen, die in Deinem Hause weilen, Dich preisen immerdar! Heil dem Volke, dem also beschieden! Heil dem Volke, dessen Gott der Ewige ist!

תהלה (Ps. 145.) Loblied von David. Ich will Dich erheben, mein Gott und Herr, Deinen Namen preisen immer und ewig. An jedem Tage will ich Dich preisen und rühmen Deinen Namen immer und ewig. Groß ist der Ewige und hoch gepriesen und unergründlich seine Größe. Ein Geschlecht rühmet dem anderen Deine Werke, und Deine mächtigen Taten verkünden sie. Auch ich will von dem Glanze und dem Ruhme Deiner Herrlichkeit, von Deinen Wundertaten will ich reden. Sie sprechen von der Macht Deiner Erhabenheit, und ich verkünde Deine Größe. Den Ruhm Deiner großen Güte verkünden sie und ob Deiner Gerechtigkeit jubeln sie. Gnädig und barmherzig ist der Ewige, langmütig und von großer Huld. Gütig ist der Ewige gegen Alle, und sein Erbarmen waltet über alle seine Geschöpfe. Dich, Ewiger, preisen alle Deine Werke, und Deine Frommen loben

יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ
לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ
מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְהֹוָה
לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ
וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ
וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְהֹוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד
בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְהֹוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ
בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:
שׁוֹמֵר יְהֹוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד:
תְּהִלַּת יְהֹוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם
וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

Dich. Von der Herrlichkeit Deines Reiches sprechen sie, von Deiner Allmacht reden sie, um den Menschenkindern Deine mächtigen Taten kund zu tun und die Herrlichkeit Deines Reiches. Dein Reich ist das Reich aller Ewigkeiten und Deine Herrschaft in jeglichem Geschlechte. Der Ewige stützet die Fallenden und richtet auf die Gebeugten. Aller Augen harren auf Dich, und Du gibst ihnen Speise zur rechten Zeit. Du öffnest Deine Hand und sättigest alles Lebende aus Deiner Gnaden Fülle. Gerecht ist der Ewige auf allen seinen Wegen und huldvoll in allen seinen Werken. Nahe ist der Ewige Allen, die ihn anrufen, Allen, die ihn anrufen in Wahrhaftigkeit. Den Gottesfürchtigen willfahret er, höret ihr Flehen und hilft ihnen. Gott hütet, die ihn lieben, die Frevler aber vernichtet er. Das Lob des Herrn verkünde mein Mund, und alles Fleisch preise seinen heiligen Namen ewiglich! Wir Alle loben Gott, von nun an bis in Ewigkeit. Hallelujah!

(Einschaltung für Simchath Thorah unten.)

(Vorbeter.)

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ. כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ:

(Gemeinde.)

הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

(Rabbiner.)

Wie einst Moses die Bundeslade an ihre Stätte geleitete mit den Worten: „Kehre ein, o Herr, unter die Scharen der Tausende Israels“, so flehen wir, daß Dein Geist bei uns einkehre, und Dein heiliges Wort unser Leben veredle. Eine segensreiche Lehre hast Du uns gegeben, o, daß wir nimmer von ihr lassen; denn ein Baum des Lebens ist sie denen, die an ihr festhalten, und wer sie erfasset, wird gesegnet. Ihre Wege sind Wege der Anmut und alle ihre Pfade voll des Friedens. Führe uns, o Ewiger, auf dieser Bahn zu Dir, daß wir Dir uns nähern. Erneuere unsere Tage zu unserem Heile!

(Gemeinde.)

הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה. חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

יהללו Preis dem Namen des Ewigen; denn sein Name allein ist erhaben!

הודו Seine Herrlichkeit strahlet über Erde und Himmel, und er erhöhet die Macht seines Volkes, den Ruhm aller seiner Frommen, der Söhne Israels, des Volkes, das ihm nahe. Hallelujah!

(An Simchath Thorah.)

שִׂישׂוּ וְשִׂמְחוּ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה:
נָגִיל וְנָשִׂישׂ בְּזֹאת הַתּוֹרָה. כִּי הִיא לָנוּ עֹז וְאוֹרָה:

תּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים. לְכֻלָּנוּ חַיִּים. כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים:

שישו Freuet euch und frohlocket am Feste der Gesetzesfreude: Gebet Ehre der Gotteslehre!

Wir wollen jubeln und uns freuen der Gotteslehre! Denn sie gewähret uns Kraft und Erleuchtung.

Die Gotteslehre ist ein Baum des Lebens, lebenspendend für uns Alle, denn Du, o Gott, bist Urquell alles Lebens.

Gemeindelied
für das Peßachfest.

O Herr, der Du die Freiheit bist,
Du hast zur Freiheit uns geschaffen;
Und wenn Gewalt uns drängt und List
Bist Du uns Schild und Wehr und Waffen.

O Herr, Du hast der Freiheit Saat
Gepflanzt in unſ'rer Seele Grunde,
Daß sie erblüh' zur heil'gen Tat,
O Herr, in der Bedrängnis Stunde.

Dein Geist ist unſ'rer Freiheit Hort,
Er läßt nicht sinken uns zu Knechten,
Er trägt zum Sieg den Schwachen fort,
Geschirmt, o Herr, von Deiner Rechten.

Predigt.

O Herr, Du hast mit starker Macht
Der Väter Ketten einst zerbrochen,
Und Deine Treue hat vollbracht,
Was zu den Ahnen Du gesprochen.

O Herr, Du hast mit starker Hand
Der Knechtschaft Fesseln einst vernichtet,
Und hast als Deiner Treue Pfand
Den Baum des Lebens aufgerichtet.

O Herr, der Du die Freiheit bist,
Gib mir der Freiheit Weihe,
Daß ich in meiner Lebensfrist
Von Sünd' und Fehl mich selbst befreie!

Gemeindelied
für das Wochenfest.

Herr, Du sendest Tau und Regen
Und belebest Flur und Feld;
Und es sprießt empor Dein Segen,
Der uns nähret und erhält.

Herr, Du sandtest Licht und Helle
Einst in dieser Erde Nacht;
Da erstand an heil'ger Stelle
Strahlend Deines Wesens Pracht.

Also schirmst Du Leib und Seele
Herr, in Deiner Huld und Gnad'!
Daß dem Leib das Brot nicht fehle,
Und die Leuchte unserm Pfad.

Predigt.

Sei gepriesen für die Aehre,
Die der Erdenflur entsprießt;
Sei gepriesen für die Lehre,
Die den Himmel uns erschließt!

Und erhör' uns, Gott der Treue,
In des Festes Gnadenstund',
Daß sich unser Herz erneue
Für den alten Gottesbund!

Gemeindelied
für das Hütten- und Schlußfest.

Du hast des Feldes reichen Segen
Gelegt, o Herr, in uns're Hand;
So nimm denn unsern Dank entgegen,
O Herr, zu Dir emporgesandt!

Und ob in Häusern, ob in Hütten,
Empor zu Dir das Aug' sich hebt,
Du bist, o Herr, in uns'rer Mitten,
Und Deine Gnade uns umschwebt!

Und ob uns schützen feste Mauern,
Und ob uns fehlt ein schirmend Dach,
Im sichern Haus, in Wetterschauern —
Dein Vateraug' ist immer wach.

Predigt.

O Herr, es hat der Erde Weiten
Durchwandert einst der Väter Schar,
Doch schrittest Du an ihrer Seiten,
Ein Retter treu und wunderbar.

Und ob in Häusern, ob in Hütten,
Der müde Fuß gefunden Rast,
Du warst, o Herr, in ihrer Mitten
Allüberall ein Himmelsgast.

O Herr, Du treuer Hort und Hüter,
Nimm ferner uns in Deine Hut!
Versag' uns nicht der Erde Güter
Und gib uns ew'ges Himmelsgut!

תפלת מוסף ליום טוב.

(Gemeinde erhebt sich.)

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

(Der Vorbeter beginnt laut und die Gemeinde betet leise mit.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.*) מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַטָּל וְהַגֶּשֶׁם.

אדני Herr, öffne meine Lippen, daß mein Mund Dein Lob verkünde!

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott und Gott unserer Väter Abraham, Isaak und Jakob, großer, mächtiger und erhabener Gott! Du spendest reiche Gnade und waltest liebevoll; Du gedenkest der Väter Frömmigkeit und bleibest ihr gnadenvoller Erlöser für alle Zeit um Deines Namens willen. Herr, unser Beistand und unser Schild. Gepriesen seist Du, Ewiger, Schild Abrahams!

אתה Du bist mächtig, o Herr, und verleihest uns in der Fülle Deines Heiles ewiges Leben. Du gebietest über Wind, über Tau und Regen.

---

*) תפלת טל וגשם:

Am ersten Tage des Peßachfestes spricht der Rabbiner:

Gott, Lenker aller Zeiten! Der Winter ist vorüber; mit dem Eintritte des Frühlings reget sich frisches Leben auf der Erde. Auch unser Herz schlägt neu belebt, und voll Vertrauen hebet unsere Seele sich empor zu Dir. Aller Augen harren auf Dich, der Du Speise gibst zur rechten Zeit, daß Du uns einen milden Frühling sendest, einen gedeihlichen Sommer! Es streuet der Landmann seine Saaten in die Erde: laß sie hervorsprießen zu reichlicher Nahrung für Deine Geschöpfe. Es sei die Erde der Boden, auf dem Freiheit und Gerechtigkeit, Liebe und Friede walten, daß ein Jeglicher seine Kräfte entfalte zum eigenen Wohle und zum Heile der Gesamtheit. So gib denn, o Gott,

daß die eintretende Sommerszeit uns Nahrung und Kraft, Leben und Gesundheit, Heil und Segen bringe! Amen!

Am Schlußfeste spricht der Rabbiner:

Dein, o Gott, ist der Himmel und Dein die Erde; die Welt und was sie füllet, hast Du gegründet. Auch im verflossenen Jahre hast Du Deine Hand geöffnet und alles Lebende gesättigt in Deiner Huld. Du hast uns einen fruchtbaren Sommer geschenkt, und seine letzten warmen Scheidegrüße sind uns Zeugen Deiner Gnade. Nun gehen wir der Zeit entgegen, welche nicht Blüten bringet, noch Früchte; nur der Ertrag, den wir gesammelt, er soll uns ernähren und erhalten. Doch Deine Kraft ruhet nimmermehr, sie wirket verborgen im Schoße der Erde; laß gedeihen die Saat, die dem Boden anvertraut ist. Segne die redliche Tätigkeit Deiner Kinder und gib ihnen in Deiner Huld den Lohn ihrer Mühen. Stärke den milden Sinn unter den Menschen, daß sie Herz und Hand erschließen, um jeder Not zu steuern, jedem Mangel abzuhelfen, auf daß Alle dankend zu Dir emporschauen und Deine Güte preisen. So gib uns denn, o Gott, in der herannahenden Winterszeit Nahrung und Kraft, Leben und Gesundheit, Heil und Segen! Amen!

Am ersten Tage des Peßachfestes und am Schlußfeste spricht der Rabbiner das obenstehende Gebet, dann fährt der Vorbeter fort:

אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַטָּל וְהַגֶּשֶׁם.

(Vorbeter.)	(Gemeinde.)
לִבְרָכָה וְלֹא לִקְלָלָה.	אָמֵן:
לְשׂבַע וְלֹא לְרָזוֹן.	אָמֵן:
לְחַיִּים וְלֹא לְמָוֶת.	אָמֵן:

(Am ersten Tag des Peßachfestes und am Schlußfeste.)
(Vorbeter.)

Du bist es unser Gott, der Du gebietest über Wind, über Tau und Regen.

(Vorbeter.)	(Gemeinde.)
Zum Segen und nicht zum Unheil!	Amen!
Zur Fülle und nicht zum Mangel!	Amen!
Zum Leben und nicht zum Tode!	Amen!

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

(Vorbeter.)

*)נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתְךָ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ. וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר:

(Gemeinde.)

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

מכלכל Du erhältst die Lebenden in Gnade und nimmst auf in Vaterhuld die Hingeschiedenen, stützest die Fallenden, heilest die Kranken, befreiest die Gefesselten und bewährest Deine Treue denen, die im Staube ruhen. Wer ist wie Du, Allmächtiger? und wer gleichet Dir, der Du waltest über Leben und Tod und Heil hervorsprießen lässest? Wir vertrauen auf Deine Verheißung ewigen Lebens. Gepriesen seist Du, Ewiger, Quell ewigen Lebens!

*) In den Synagogen Linden- und Lützow-Straße folgt hier die deutsche Keduscha.

(Vorbeter.)

Aus jeglichem Munde erschallet der Ruf,
Zum Lobe des Ew'gen, der Alles erschuf,
Es jauchzet und jubelt der Himmlischen Chor,
Es tönt von der Erde zum Himmel empor:

(Gemeinde.)

קדוש Heilig, heilig, heilig ist der Herr der Heerscharen, die ganze Erde ist voll seiner Herrlichkeit.

(Vorbeter.)

כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

(Gemeinde.)

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

(Vorbeter.)

מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל־יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

(Gemeinde.)

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

(Vorbeter.)

אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל־חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים:

כבודו Die Herrlichkeit Gottes erfüllet das All,
Nicht künden sie Worte, nicht kündet sie Schall,
Und Israel, das er als Priester gesandt,
Es trug sein Panier durch Völker und Land,
Und wo es geweilet an jeglichem Ort,
Erschallet zum Lobe des Herrn das Wort:
ברוך Gelobt sei die Herrlichkeit Gottes aller Orten!
ממקומו Ob der Morgen erglühet, ob sich senket die Nacht,
Empor zu dem Horte, der immerdar wacht,
Entsendet des Glaubens geweihete Schar
Das Wort seines Heiles, in Ewigkeit wahr:
שמע Höre Israel, der Ewige, unser Gott, ist der Eine Gott!
אחד Er war uns ein Hort in finsteren Tagen,
Er gab uns die Kraft im Dulden und Tragen,
Er wird uns dauernd weiter erhalten,
Denn ewig besteht sein heiliges Walten!

(Gemeinde.)

אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם׃

(Vorbeter.)

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ. וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃

וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר׃

(Gemeinde.)

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

(Vorbeter.)

לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

(Gemeinde.)

אני Ich, der Herr, bin Euer Gott.

(Vorbeter.)

אדיר Gott, unser Hort, Ewiger, unser Herr, wie mächtig ist Dein Name auf der ganzen Erde; Du wirst als Herr und König erkannt werden unter allen Völkern und an jenem Tage wirst Du einzig sein und Dein Name der Einige!

ובדברי Und mit dem heiligen Psalmworte rufen wir:

(Gemeinde.)

ימלך Der Ewige regieret immerdar, dein Gott, Zion, von Geschlecht zu Geschlecht. Hallelujah!

(Vorbeter.)

לדור Von Geschlecht zu Geschlecht verkünden wir Deine Größe, und durch alle Zeiten bekennen wir Deine Heiligkeit; Dein Preis weiche nie aus unserem Munde, großer und heiliger Gott. Gepriesen seist Du, Ewiger, heiliger Gott!

(Wer allein betet.)

(אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:)

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ. וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם)

(Peßachfest.)	(Wochenfest.)	(Hüttenfest.)	(Schlußfest.)
חַג הַמַּצּוֹת	חַג הַשָּׁבֻעוֹת	חַג הַסֻּכּוֹת	הַשְּׁמִינִי חַג
הַזֶּה	הַזֶּה זְמַן מַתַּן	הַזֶּה זְמַן	הָעֲצֶרֶת הַזֶּה
זְמַן חֵרוּתֵנוּ	תּוֹרָתֵנוּ	שִׂמְחָתֵנוּ	זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ

(בְּאַהֲבָה) מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֲבוֹתֵינוּ גָּלוּ מֵאַרְצָם וְנִתְרַחֲקוּ מֵעַל אַדְמָתָם אָכֵן אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעַ. וְרִיתָנוּ בְּאַרְצוֹת

(Wer allein betet.)

(אתה Heilig bist Du, und heilig ist Dein Name, und die Frommen preisen Dich an jedem Tage. Gepriesen seist Du, Ewiger, heiliger Gott!)

אתה Du, Herr, hast in Deiner Gnade uns erwählet, uns Deine Gebote zu unserer Heiligung gegeben, Du hast zu Deinem Dienste uns berufen und uns geschmücket mit Deinem großen und heiligen Namen.

ותתן Du hast, Ewiger, unser Gott, in Liebe uns gegeben (diesen Sabbathtag und) dieses

Peßachfest, das Fest der Befreiung aus egyptischem Drucke,	Wochenfest, das Fest der Gesetzgebung,	Hüttenfest, das Fest der Erntefeier,	Schlußfest, ein Fest der Freude,

als einen Tag heiliger Berufung und erhebender Erinnerung.

אבותינו Nach Deinem heiligen Ratschlusse ist der Tempel zerstört, sind unsere Väter aus ihrem Lande hinweggeführt und

לְקַדֵּשׁ אֶת־־שִׁמְךָ בָּעוֹלָם מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ: יְהִי
רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב
וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתָרֵם קֶרֶן
יִשְׂרָאֵל וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ. אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ
עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל־חָי וְקָרְבֵנוּ
לַעֲבֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת וְרָאוּ כָּל־אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ
וְנוֹדֶה לְשִׁמְךָ בְּרִנָּה וּבְשִׂמְחַת עוֹלָם וְאֶת חֻקֵּי רְצוֹנְךָ
נִשְׁמֹר דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ וְאֶת־חֻקַּת יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְיוֹם)

(Peßachfest.)	(Wochenfest.)	(Hüttenfest.)	(Schlußfest.)
חַג הַמַּצּוֹת	חַג הַשָּׁבֻעוֹת	חַג הַסֻּכּוֹת	הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת

הַזֶּה. נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי
מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

unter alle Völker der Erde zerstreut worden. Du aber, o Gott, hast in Deiner Gnade uns erhalten, daß wir Dein Wort hinaustragen in alle Lande, auf daß vom Aufgang der Sonne bis zu ihrem Untergange Dein Name erkannt und geheiligt werde. So wollest Du in Deiner Huld, o Gott und Gott unserer Väter, Deine Liebe und Dein Erbarmen stets uns erhalten und das Heiligtum schützen, das Du in uns aufgerichtet hast. Herr, unser Vater! tue die Herrlichkeit Deines Waltens allen Menschen kund, offenbare Dich in Deiner Erhabenheit vor den Augen aller Lebenden, daß sie aller Orten die Größe unseres Gottes erkennen, daß sie Alle die Anbetung ihres Herzens Dir darbringen. Uns aber läutere und veredle, o Herr, durch Deinen Dienst und nimm in Gnade und Wohlgefallen auf die Feier (des Sabbath und) des

Peßachfestes, | Wochenfestes, | Hüttenfestes, | Schlußfestes, die wir in Deinem Heiligtum begehen, getreu der Vorschrift Deiner heiligen Lehre:

(Am Sabbath.)

זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיָי אֱלֹהֶיךָ:

(Für das Peßachfest.)

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיָי: וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חָג. שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

(Für das Wochenfest.)

וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיָי בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

(Für das Hüttenfest.)

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ

(Am Sabbath.)

זכור Denke des Sabbathtages, daß du ihn heiligest. Sechs Tage magst du arbeiten und all dein Werk verrichten. Aber der siebente Tag sei ein Sabbath dem Ewigen, deinem Gotte.

(Für das Peßachfest.)

Im ersten Monat, am vierzehnten Tage desselben, wird das Peßach dem Ewigen verrichtet. Am fünfzehnten dieses Monates ist ein Fest; sieben Tage sollen ungesäuerte Brote gegessen werden. Am ersten und am siebenten Tage ist heilige Berufung; keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten.

(Für das Wochenfest.)

Wenn ihr von den Erstlingen eine neue Gabe dem Ewigen bringet nach der Zählung der Wochen, sei euch eine heilige Berufung; keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten.

(Für das Hüttenfest.)

Am fünfzehnten Tage des siebenten Monates sei euch eine

יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַייָ שִׁבְעַת יָמִים׃

(Für das Schlußfest und Simchath Thorah.)

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃

(Am Sabbath.)

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ׃ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ טוֹב וּמֵטִיב הִדָּרֶשׁ לָנוּ שׁוּבָה אֵלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ בְּנֵה בֵיתְךָ בֵּית תְּפִלָּה לְכָל־הָעַמִּים וְכוֹנֵן בְּכָל־הָאָרֶץ מִקְדָּשְׁךָ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַרְאֵנוּ חַסְדֶּךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּמוֹעֲדֶיךָ וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ

heilige Berufung; keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten und sollet das Fest sieben Tage lang feiern.

(Für das Schlußfest und Simchath Thorah.)

Am achten Tage sollet ihr das Schlußfest begehen, und dürfet keinerlei Arbeit verrichten.

(Am Sabbath.)

ישמחו Du, Allmächtiger, hast Israel den Sabbathtag verliehen, daß es seiner Weihe und seines Segens teilhaftig werde, hast den siebenten Tag gesegnet und geheiligt, daß er den Menschen ein Tag der Seelenfreude sei.

אלהינו Gott und Gott unserer Väter, Allbarmherziger, erbarme Dich unser! Allgütiger, erhöre unser Gebet! Wende Dich zu uns in der Fülle Deiner Gnade, um der Väter willen, die nach Deinen Geboten gewandelt. Mache, o Herr, Dein Haus zu einem Tempel für alle Völker, daß sie Alle Dich anbeten und Deinen Namen bekennen, daß auf der ganzen Erde alle Menschen in Dein Heiligtum wallen, wie es dereinst unsere

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְהוָֹה רֵיקָם׃ אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ׃ (אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן (שַׁבָּת וּ)מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ. וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ)יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

Väter getan nach der Vorschrift Deiner Lehre: „Dreimal im Jahre sollen die Männer aus deinem Volke vor dem Ewigen, deinem Gotte, erscheinen an dem Orte, den er erwählen wird, am Feste der ungesäuerten Brote, am Wochenfeste und am Hüttenfeste. Niemand soll leer erscheinen vor dem Ewigen; ein Jeglicher mit seiner Gabe, wie der Ewige, dein Gott, ihn gesegnet hat."

והשיאנו Verleihe uns, Ewiger, unser Gott, nach Deiner gnadenreichen Verheißung den Segen Deiner Festeszeiten, daß sie unserem Leben Weihe und Frieden bringen! (Habe Wohlgefallen, unser Gott und Gott unserer Väter, an unserer Feier.) Heilige uns durch Deine Gebote und wende unseren Sinn Deiner Lehre zu, laß uns teilhaftig werden Deiner Güte und Deines Heiles uns erfreuen. Läutere unser Herz, daß wir in Wahrheit Dir dienen und daß wir, zur Heiligung Deines Namens berufen, auch durch Deine heiligen Feste immer mehr uns weihen und kräftigen. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du (den Sabbath,) Israel und die Festeszeiten geheiliget!

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם תְּקַבֵּל
בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ.
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבוֹד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר
וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ
וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ
וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם.
הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ
מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ
תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ
בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב
שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

רצה Sieh gnädig nieder auf Dein Volk Israel, nimm sein Gebet huldvoll auf, daß Dir stets wohlgefalle der Dienst Deines Volkes Israel.

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, dem allein wir in Ehrfurcht dienen!

מודים Dankend bekennen wir vor Dir, daß Du, Ewiger, bist unser Gott und der Gott unserer Väter, der Hort unseres Lebens, der Schild unseres Heiles. Von Geschlecht zu Geschlecht verkünden wir Deinen Ruhm und danken Dir für unser Leben, das in Deine Hand gegeben ist, für unsere Seelen, die Deiner Huld befohlen sind, und für Deine Liebe und Deine Wohltaten, die Du uns an jedem Tage und zu jeder Stunde erweisest. Allgütiger! Deine Liebe ist ohne Ende; Allerbarmer! Dein Erbarmen höret nicht auf. Immerdar hoffen wir auf Dich. Für alle diese Wohltaten sei Dein Name, Herr, gepriesen und verherrlichet immer und ewig! Möge alles Lebende Dich bekennen und preisen Deinen Namen in Wahrheit, Allmächtiger, unser Hort und unser Beistand! Gepriesen seist Du, Ewiger, dem Lob und Dank gebühret!

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ כָּאָמוּר:

יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: Gem. אָמֵן:

יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: Gem. אָמֵן:

יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: Gem. אָמֵן:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה

אלהינו Unser Gott und Gott unserer Väter! Segne uns mit den Segensworten, die Du einst durch Deinen Diener Moses verkündet hast:

Der Ewige segne dich und behüte dich! (Gem.) Amen!

Der Ewige lasse dir sein Antlitz leuchten und sei dir gnädig! (Gem.) Amen!

Der Ewige wende sein Antlitz dir zu und gebe dir Frieden! (Gem.) Amen!

שים Verleihe Frieden, Heil und Segen, Gnade und Erbarmen uns und ganz Israel. Segne uns alle insgesamt mit dem Lichte Deiner Erkenntnis! Denn in dem Lichtquell Deiner Wahrheit hast Du uns gegeben, Ewiger, unser Gott, die Lehre des Lebens und der Menschenliebe. Und so möge es Dir gefallen, zu segnen Dein Volk Israel zu jeder Zeit und zu jeder Stunde

בִּשְׁלוֹמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

(Stilles Gebet.)

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם: לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

Am Hüttenfeste folgen hier die Hoschanoth (S. 295.)

---

mit Deinem Frieden. Gepriesen seist Du, Ewiger, der sein Volk Israel mit dem Segen des Friedens begnadet!

(Stilles Gebet.)

אלהי Mein Gott, bewahre meine Zunge vor Bösem und meine Lippen vor Reden des Trugs! Laß mich gegen meine Lästerer in Geduld schweigen und stets in Demut wandeln. Erschließe meinen Sinn Deiner Lehre, daß ich Deine Gebote eifrig erfülle. Den Ratschluß aller derer, die auf Böses sinnen, vereitle um Deiner Heiligkeit willen, damit diejenigen geschützt seien, die Dich lieben in Treue. Mögen wohlgefällig sein die Worte meines Mundes und das Sinnen meines Herzens Dir, mein Gott, mein Hort und mein Erlöser! — Der Frieden stiftet in seinen Höhen, lasse Frieden walten über uns und über ganz Israel! Amen!

Am Hüttenfeste folgen hier die Hoschanoth (S. 295.)

(Vorbeter und Gemeinde.)

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ. אֵין כַּאדוֹנֵינוּ. אֵין כְּמַלְכֵּנוּ. אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ. נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ. נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ. נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ. בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ. בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ:

(Rabbiner.)

Im Aufblick zu Dir, Herr unser Gott, Schöpfer des Alls, verkünden wir Deine Größe; Deinem Dienste geweihet, bekennen wir Deine Einheit. Du hast uns in der Urzeit berufen, Deinen heiligen Namen der ganzen Menschheit zu verkünden. Darum beugen wir dankend das Knie, neigen uns und beten an — Gott den Einzigen, den Herrn aller Herren, den Heiligen, gelobt sei er! Er hat den Himmel ausgespannet und die Erde gegründet. Seine Herrlichkeit erfüllet die Welt. Er ist unser Gott, Keiner neben ihm. So lautet auch das Wort der heiligen Lehre: „Erkenne es heute und nimm es wohl zu Herzen, daß der Ewige allein Gott ist im Himmel oben und auf Erden unten; Keiner sonst."

Und so leben wir der frohen Zuversicht, bald zu schauen, wie Deine Macht der ganzen Menschheit offenbar wird, aller Götzendienst aus ihr schwindet, die menschliche Ordnung im Einklange stehet mit der Weisheit Deiner Weltregierung; dann

---

(Vorbeter und Gemeinde.)

אין כאלהינו Keiner ist wie unser Gott — Keiner wie unser Herr — Keiner wie unser König — Keiner wie unser Helfer!

Laßt uns danken unserem Gott — laßt uns danken unserem Herrn — laßt uns danken unserem König — laßt uns danken unserem Helfer!

Gepriesen sei unser Gott — gepriesen sei unser Herr — gepriesen sei unser König — gepriesen sei unser Helfer!

werden alle Erdenbewohner Deinem Namen die Ehre geben und das wahre Gottesreich begründen. So heißt es in der heiligen Schrift: „Der Herr wird regieren immer und ewig."

Und ferner ist verheißen: „Gott wird König sein über die ganze Erde, er, der Einzige, und sein Name der Einige."

וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

(In den Synagogen Linden- und Lützowstraße folgt hier alsbald das Kaddisch der Leidtragenden.)

(Ps. 36, 8—10.)

Wie köstlich ist Deine Gnade, o Gott, da die Menschenkinder sich bergen im Schatten Deiner Flügel.

Sie laben sich an dem Segen Deines Hauses; die Fülle Deiner Wonnen tränket sie.

Bei Dir ist des Lebens Quell; in Deinem Lichte schauen wir Licht.

מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן:

יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם:

כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר:

(Kaddisch für Leidtragende.)

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

(Kaddisch für Leidtragende.)

יתגדל So sei denn gepriesen und geheiligt Dein großer Name in aller Welt, und Dein Reich, das Reich der Liebe und der Wahrheit, verbreite sich über die ganze Erde bald in unseren Tagen!

אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל־בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

Amen! Gepriesen sei sein großer Name ewiglich!

יתברך Gelobt sei der Name des Heiligen, der erhaben ist über alles Lob! Alle Welt preise den Herrn, den aller Welten Preis nicht erreichet. Amen!

יהא Er sende aus des Himmels Höhen Frieden und Leben über uns und ganz Israel. Amen!

עשה Er, der Frieden stiftet in seinen Höhen, lasse Frieden walten über uns, über ganz Israel und die gesamte Menschheit. Amen!

סדר הושענות לחג הסכות.

(Vorbeter und Gemeinde.)

הוֹשַׁעְנָא:

(Gemeinde.)	(Vorbeter.)
הוֹשַׁעְנָא:	לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ.
הוֹשַׁעְנָא:	לְמַעַנְךָ בּוֹרְאֵנוּ.
הוֹשַׁעְנָא:	לְמַעַנְךָ גּוֹאֲלֵנוּ.
הוֹשַׁעְנָא:	לְמַעַנְךָ דּוֹרְשֵׁנוּ.

(Am ersten Tage. Wenn dieser am Sabbath ist, das untenstehende Gebet.)

(Stilles Gebet.)

לְמַעַן אֲמִתָּךְ. לְמַעַן בְּרִיתָךְ. לְמַעַן גָּדְלָךְ וְתִפְאַרְתָּךְ.
לְמַעַן דָּתָךְ. לְמַעַן הוֹדָךְ. לְמַעַן וַעוּדָךְ. לְמַעַן זִכְרָךְ. לְמַעַן

Hoschanoth für das Hüttenfest.

(Vorbeter und Gemeinde.)

הושענא O hilf!

(Vorbeter.)	(Gemeinde.)
Allmächtiger Gott, Unser Schöpfer, Unser Erlöser, Unser Fürsorger,	hilf uns um Deiner Gnade willen!

(Am ersten Tage. Wenn dieser am Sabbath ist, das untenstehende Gebet.)

(Stilles Gebet.)

למען In Deiner Treue, o Gott, stehe uns bei; um des Bundes willen, an dem wir festgehalten; um der Lehre der

---

(Am Sabbath.)

אוֹם נְצוּרָה כְּבָבַת. בּוֹנֶנֶת בְּדָת נֶפֶשׁ מְשִׁיבַת. דּוֹרֶשֶׁת
קְדֻשַּׁת שַׁבָּת. הָאֹהֶבֶת מְנוּחַת שַׁבָּת. וּמְשִׁיבַת רֶגֶל מִשַּׁבָּת.

אום Hilf, o Gott, dem Volke, das Du bisher so väterlich gehütet, das dem Worte Deiner seelenerquickenden Lehre ge-

חַסְדָּךְ. לְמַעַן טוּבָךְ. לְמַעַן יִחוּדָךְ. לְמַעַן כְּבוֹדָךְ. לְמַעַן
לִמּוּדָךְ. לְמַעַן מַלְכוּתָךְ. לְמַעַן נִצְחָךְ. לְמַעַן סוֹדָךְ. לְמַעַן
עֻזָּךְ. לְמַעַן פְּאֵרָךְ. לְמַעַן צִדְקָתָךְ. לְמַעַן קְדֻשָּׁתָךְ. לְמַעַן
רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. Vorb. לְמַעַן שְׁכִינָתָךְ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא
Vorb. לְמַעַן תְּהִלָּתָךְ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא:

Am zweiten Tage. Wenn dieser am Sonntag ist: למען אמתך S. 295.

(Stilles Gebet.)

אֶבֶן שְׁתִיָּה. בֵּית הַבְּחִירָה. הַר יֵרָאֶה. זְבוּל תִּפְאַרְתֶּךָ.
מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ. נְוֵה שַׁאֲנָן. קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים. Vorb. שְׁכִינַת

Wahrheit willen, die wir verbreitet, um des Bekenntnisses willen, mit dem wir Deine Einheit und Heiligkeit, Deine Huld und Gnade, Deine Macht und Größe zu verkünden berufen sind.

Gott, dessen Herrlichkeit die Welt erfüllet und dessen Ruhm wir preisen, (Gem.) hilf uns!

Am zweiten Tage. Wenn dieser am Sonntag ist: „In Deiner Treue", S. 295.

(Stilles Gebet.)

אבן Befestige, o Herr, die Grundlagen der sittlichen Weltordnung! Nimm in Deine Obhut die Stätten, die Deiner Anbetung und Verehrung geweiht sind, in denen Dein heiliges

---

(Am Sabbath.)

כָּבוֹד וָעֹנֶג קוֹרְאָה לַשַּׁבָּת. לְהִתְעַנֵּג עַל יְיָ בַּשַּׁבָּת. מְשַׂמַּחַת
רוּחַ בְּחֶמְדַּת שַׁבָּת. נֹעַם נֶפֶשׁ מַנְעֶמֶת בַּשַּׁבָּת. סוֹעֶדֶת לֵב
בְּבִרְכַּת שַׁבָּת. קִדּוּשׁ הַיּוֹם מְקַדֶּשֶׁת בַּשַּׁבָּת. רֹנֶן שֶׁבַע
מְפַלֶּלֶת בַּשַּׁבָּת. Vorb. שִׁבְעָה בַּדָּת קוֹרְאָה בַּשַּׁבָּת הוֹשַׁעְנָא.

lauschet und ihre Gebote befolget hat. Hilf der Gemeinde, in deren Häusern die Sabbathruhe stets gewaltet, in deren Mitte die Sabbathfeier den Geist der Eintracht und der Menschenliebe gekräftigt, in deren Herzen sie Frieden und

כְּבוֹדְךָ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא. Vorb. תּוֹחֶלֶת לִבֵּנוּ הוֹשַׁעְנָא.
Gem. הוֹשַׁעְנָא:

(Jedesmal nach dem Umzuge wird Folgendes gebetet.)

(Vorbeter.)

אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ אֲבוֹתֵינוּ חוֹסִים בָּךְ. וְשָׁמַרְתָּ לָהֶם בְּרִיתָךְ.
Gem. כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

Wort verkündet und der Geist des Rechtes und der Menschenliebe gepflegt wird. Gewähre ihnen, o Gott, das Heil Deines Schutzes!

Der Du erhaben thronest, (Gem.) hilf uns!
Daß die Hoffnungen unseres
Herzens sich erfüllen, (Gem.) dazu hilf, o Gott!

(Jedesmal nach dem Umzuge wird Folgendes gebetet.)

(Vorbeter.)

אני Ewiger, Unerforschlicher, steh uns bei!
כהושעת Wie Du unsern Vätern, die auf Dich vertrauet, Schirm und Schutz gewesen und Deinen Bund gewahret hast:
(Gem.) So hilf auch uns!

(Am Sabbath.)

Gem. הוֹשַׁעְנָא. Vorb. תַּנְחִילֶנָּה לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת הוֹשַׁעְנָא.
Gem. הוֹשַׁעְנָא:

(Vorbeter.)

אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא:

Heiligung ergossen hat, so daß sie die Ahnung merkte der ewigen Sabbathruhe, die den Werktagen des Erdenlebens folget. O hilf ihr!

(Vorbeter.)

אני Ewiger, Unerforschlicher steh uns bei!

כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי שׁוֹמֵר אֱמוּנִים. דּוֹרְשִׁים לְיֵשַׁע אֱלֹהִים.
כֵּן הוֹשַׁעְנָא: Gem.

(Statt dieses Verses am Sabbath der untenstehende.)

כְּהוֹשַׁעְתָּ סוֹבְבֵי מִזְבֵּחַ. עוֹמְסֵי עֲרָבָה לְהַקִּיף מִזְבֵּחַ.
כֵּן הוֹשַׁעְנָא: Gem.

כְּהוֹשַׁעְתָּ שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת. וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת. אֵל לְמוֹשָׁעוֹת.
וְהוֹשִׁיעָה נָּא: Gem.

(Vorbeter und Gemeinde.)

אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא

(Vorb.) Wie Du dem Volke, das im Glauben sich bewährt und auf Dein Heil geharrt, Schirm und Schutz gewesen,

(Gem.) so hilf auch uns!

(Statt dieses Verses am Sabbath der untenstehende.)

(Vorb.) Wie Du denen, die um Deinen Altar sich geschart und den Feststrauß in der Hand Dein Lob angestimmt, Schirm und Schutz gewesen,

(Gem.) so hilf auch uns!

(Vorb.) Wie Du Deinen Getreuen, die Deines Heiles harren, zu allen Zeiten Schirm und Schutz gewesen,

(Gem.) so hilf auch uns!

(Vorbeter und Gemeinde.)

אני Ewiger, Unerforschlicher, steh uns bei!

(Am Sabbath.)

כְּהוֹשַׁעְתָּ סִינַי הָשְׁמְעוּ בְּדִבּוּר רְבִיעִי. עִנְיַן זָכוֹר וְשָׁמוֹר לְקַדֵּשׁ שְׁבִיעִי.
כֵּן הוֹשַׁעְנָא: Gem.

(Vorb.) Wie Du Schutz gewährt denen, die am Sinai vernahmen den vierten Gottesspruch, den Sabbath zu weihen und zu heiligen,

(Gem.) so steh auch uns bei!

הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם: וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְיָ קְרֹבִים אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים Gem. אֵין עוֹד:

Am dritten Tage. Wenn dieser auf einen Sabbath trifft:
אום נצורה S. 295.

(Stilles Gebet.)

אֶעֱרֹךְ שׁוּעִי. בְּבֵית שַׁוְעִי. גָּלִיתִי בַצּוֹם פִּשְׁעִי. דְּרַשְׁתִּיךָ בּוֹ לְהוֹשִׁיעִי. הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי. וְקוּמָה וְהוֹשִׁיעִי. זְכוֹר וְרַחֵם מוֹשִׁיעִי. מַהֵר אֱלֹהֵי יִשְׁעִי. נֶצַח לְהוֹשִׁיעִי. שָׂא נָא עֲוֹן רִשְׁעִי. עֲבוֹר עַל פִּשְׁעִי. פְּנֵה נָא לְהוֹשִׁיעִי. צוּר צַדִּיק מוֹשִׁיעִי. קַבֵּל נָא שַׁוְעִי. רוֹמֵם קֶרֶן יִשְׁעִי. Vorb. שַׁדַּי מוֹשִׁיעִי הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא. Vorb. תּוֹפִיעַ וְתוֹשִׁיעִי הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא:

כהושעת אבותינו S. 297.

הושיעה Hilf Deinem Volke und segne Dein Erbe, leite und führe es bis in Ewigkeit. O, mögen diese meine Worte, welche ich vor dem Ewigen gebetet habe, nahe sein dem Herrn, unserem Gotte, immerdar, daß er allezeit wahre das Recht seines Knechtes und das Recht seines Volkes Israel, damit alle Völker der Erde erkennen, daß der Herr, der Ewige, allein Gott ist, sonst Keiner.

Am dritten Tage. Wenn dieser auf einen Sabbath trifft: „Hilf, o Gott", S. 295.

(Stilles Gebet.)

אערך An der Stätte, an welcher ich am Versöhnungstage meine Sünden bekannt und um Deine Huld Dich angeflehet, vernimm auch heute die Stimme meines Flehens! Vergib mir Fehl und Missetat, wende Dich in Huld und Gnade mir zu, sei mir Schutz und Schirm!

Allmächtiger, Erlöser, (Gem.) hilf uns!
Laß uns den Strahl Deiner
Gnade leuchten (Gem.) und hilf!

Am vierten Tage.

(Stilles Gebet.)

אוֹם אֲנִי חוֹמָה. בָּרָה כַּחַמָּה. גֹּלָה וְסוּרָה. דָּמְתָה לְתָמָר. הַהֲרוּגָה עָלֶיךָ. טוֹעֶנֶת עֻלָּךְ. יְחִידָה לְיַחֲדָךְ. עֲנִיָּה סֳעָרָה. פְּדוּיַת טוֹבִיָּה. צֹאן קֳדָשִׁים. קְהִלַּת יַעֲקֹב. רְשׁוּמִים בִּשְׁמֶךָ. Vorb. שׁוֹאֲגִים הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא. Vorb. תְּמוּכִים עָלֶיךָ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא:

כהושעת אבותינו S. 297.

Am fünften Tage. Am Sabbath: אום נצורה S. 295.

(Stilles Gebet.)

אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. בְּאַרְבַּע שְׁבוּעוֹת. גָּשִׁים בְּשַׁוְעוֹת. הוֹגֵי שַׁעֲשֻׁעוֹת. וְזוֹעֲקִים לְהַשְׁעוֹת. חוֹכֵי יְשׁוּעוֹת. טְפוּלִים בָּךְ שְׁעוֹת. כּוֹרְעֶיךָ בְּשַׁוְעוֹת. לְהָבִין שְׁמוּעוֹת. מַפִּיק נִשְׁמָעוֹת. נוֹתֵן תְּשׁוּעוֹת. פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת. Vorb. צַדִּיק נוֹשָׁעוֹת הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא. Vorb. תָּחִישׁ לִתְשׁוּעוֹת הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא.

כהושעת אבותינו S. 297.

(Am vierten Tage.)

אום Hilf, o Gott, dem Volke, in dem das Licht Deiner Wahrheit niemals erloschen ist, das im Sturme festgestanden wie die Palme, das um Deines Namens willen sein Leben geopfert hat. Ob es auch schwer trug an der Bürde seiner Bestimmung, es ließ nicht ab zu bekennen die Einzigkeit und Einigkeit seines Gottes. Wie sehr auch Stürme es trieben durch alle Lande, Deine Lehre blieb ihm Trost und Erlösung.

Allen, die in Not Dich anrufen und auf Dich allein vertrauen, (Gem.) stehe bei!

(Am fünften Tage. Am Sabbath „Hilf o Gott“ S. 295.)

אל O Gott, zu helfen bereit denen, die flehend Dir nahen, hilf auch dem Volke, das in Deiner Lehre, der beseligenden, forschet, das in allen Nöten zu Dir sich wendet, von Dir allein Schutz und Hilfe erwartet. Allmächtiger, reich an Heil und Segen, stehe uns Allen bei, wenn wir bewegten Herzens zu Dir rufen, fördere unser Heil! (Gem.) Steh uns bei!

Am sechsten Tage. Am Sabbath: אום נצורה S. 295.

(Stilles Gebet.)

אָדוֹן הַמּוֹשִׁיעַ. בִּלְתְּךָ אֵין לְהוֹשִׁיעַ. גִּבּוֹר וּמוֹשִׁיעַ.
דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ. וּמַצִּיל וּמוֹשִׁיעַ. זוֹעֲקֶיךָ
תּוֹשִׁיעַ. חוֹכֶיךָ הוֹשִׁיעַ. טְלָאֶיךָ תַּשְׂבִּיעַ. יְבוּל לְהַשְׁפִּיעַ.
פּוֹתֵחַ יָד וּמַשְׂבִּיעַ. צְמֵאֶיךָ תַּשְׂבִּיעַ. קוֹרְאֶיךָ תּוֹשִׁיעַ. רַב
לְהוֹשִׁיעַ. Vorb. שׁוֹחֲרֶיךָ הוֹשִׁיעַ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא.
Vorb. תְּמִימֶיךָ תּוֹשִׁיעַ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא:

כהושעת אבותינו S. 297.

Am sechsten Tage. Am Sabbath: „Hilf o Gott" S. 295.

אדון O Herr, bei Dir allein ist Rettung und Hilfe. Du hast uns in jeder Not beigestanden und wendest Dich gnadenvoll Allen zu, die Dich anrufen. Labe uns mit Deinem Segen gib Fruchtbarkeit der Erde und laß Alles reich emporsprießen, öffne Deine Hand und sättige Alles in Deiner Gnade.

Deinen Verehrern } (Gem.) hilf o Gott!
Deinen Treuen }

(Weiter S. 292.)

סדר הושענות להושענא רבה.

(Vorbeter und Gemeinde.)

הוֹשַׁעְנָא:

(Gemeinde.)	(Vorbeter.)
הוֹשַׁעְנָא:	לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ.
הוֹשַׁעְנָא:	לְמַעַנְךָ בּוֹרְאֵנוּ.
הוֹשַׁעְנָא:	לְמַעַנְךָ גּוֹאֲלֵנוּ.
הוֹשַׁעְנָא:	לְמַעַנְךָ דּוֹרְשֵׁנוּ.

(Erster Umzug.)

לְמַעַן אֲמִתָּךְ. לְמַעַן בְּרִיתָךְ. לְמַעַן גָּדְלָךְ וְתִפְאַרְתָּךְ. לְמַעַן דָּתָךְ. לְמַעַן הוֹדָךְ. לְמַעַן וַעוּדָךְ. לְמַעַן זִכְרָךְ. לְמַעַן חַסְדָּךְ. לְמַעַן טוּבָךְ. לְמַעַן יִחוּדָךְ. לְמַעַן כְּבוֹדָךְ. לְמַעַן לִמּוּדָךְ. לְמַעַן מַלְכוּתָךְ. לְמַעַן נִצְחָךְ. לְמַעַן סוֹדָךְ. לְמַעַן עֻזָּךְ. לְמַעַן פְּאֵרָךְ. לְמַעַן צִדְקָתָךְ. לְמַעַן קְדֻשָּׁתָךְ. לְמַעַ

Hoschanoth für Hoschana Rabbah,

(den siebenten Tag des Hüttenfestes).

(Vorbeter und Gemeinde.)

הושענא O hilf!

(Vorbeter.)	(Gemeinde.)
Allmächtiger Gott, Unser Schöpfer, Unser Erlöser, Unser Fürsorger,	Hilf uns um Deiner Gnade willen!

(Erster Umzug.)

למען In Deiner Treue, o Gott, stehe uns bei; um des Bundes willen, an dem wir festgehalten; um der Lehre der Wahrheit willen, die wir verbreitet, um des Bekenntnisses

רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. Vorb. לְמַעַן שְׁכִינָתָךְ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא
Vorb. לְמַעַן תְּהִלָּתָךְ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא:

(Zweiter Umzug.)

אֶבֶן שְׁתִיָּה. בֵּית הַבְּחִירָה. הַר יֵרָאֶה. זְבוּל תִּפְאַרְתֶּךָ. מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ. נְוֵה שַׁאֲנָן. קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים. Vorb. שְׁכִינַת כְּבוֹדֶךָ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא. Vorb. תּוֹחֶלֶת לִבֵּנוּ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא:

(Dritter Umzug.)

אוֹם אֲנִי חוֹמָה. בָּרָה כַּחַמָּה. גּוֹלָה וְסוּרָה. דָּמְתָה לְתָמָר. הַהֲרוּגָה עָלֶיךָ. טוֹעֶנֶת עֻלָּךְ. יְחִידָה לְיַחֲדָךְ. עֲנִיָּה סְעָרָה. פְּדוּיַת טוֹבִיָּה. צֹאן קָדָשִׁים. קְהִלַּת יַעֲקֹב. רְשׁוּמִים

willen, mit dem wir Deine Einheit und Heiligkeit, Deine Huld und Gnade, Deine Macht und Größe zu verkünden berufen sind.

Gott, dessen Herrlichkeit die Welt erfüllet und dessen Ruhm wir preisen, } (Gem.) hilf uns!

(Zweiter Umzug.)

אבן Befestige, o Herr, die Grundlagen der sittlichen Weltordnung! Nimm in Deine Obhut die Stätten, die Deiner Anbetung und Verehrung geweiht sind, in denen Dein heiliges Wort verkündet und der Geist des Rechtes und der Menschenliebe gepflegt wird. Gewähre ihnen, o Gott, das Heil Deines Schutzes!

Der Du erhaben thronest, (Gem.) hilf uns!
Daß die Hoffnungen unseres
Herzens sich erfüllen, (Gem.) dazu hilf, o Gott!

(Dritter Umzug.)

אום Hilf, o Gott, dem Volke, in dem das Licht Deiner Wahrheit niemals erloschen ist, das im Sturme festgestanden wie die Palme, das um Deines Namens willen sein Leben geopfert hat. Ob es auch schwer trug an der Bürde seiner Bestimmung, es ließ nicht ab zu bekennen die Einzigkeit und

בְּשִׁמְךָ. Vorb. שׁוֹאֲגִים הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא. Vorb. תְּמוּכִים
עָלֶיךָ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא:

(Vierter Umzug.)

אָדוֹן הַמּוֹשִׁיעַ. בִּלְתְּךָ אֵין לְהוֹשִׁיעַ. גִּבּוֹר וּמוֹשִׁיעַ.
דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ. וּמַצִּיל וּמוֹשִׁיעַ. זוֹעֲקֶיךָ
תּוֹשִׁיעַ. חוֹכֶיךָ הוֹשִׁיעַ. טְלָאֶיךָ תַּשְׂבִּיעַ. יְבוּל לְהַשְׁפִּיעַ.
פּוֹתֵחַ יָד וּמַשְׂבִּיעַ. צְמֵאֶיךָ תַּשְׂבִּיעַ. קוֹרְאֶיךָ תּוֹשִׁיעַ. רַב
לְהוֹשִׁיעַ. Vorb. שׁוֹחֲרֶיךָ הוֹשִׁיעַ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא.
Vorb. תְּמִימֶיךָ תּוֹשִׁיעַ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא:

(Fünfter Umzug.)

אָדָם וּבְהֵמָה. בָּשָׂר וְרוּחַ וּנְשָׁמָה. דְּמוּת וְצֶלֶם וְרִקְמָה.
הוֹד לַהֶבֶל דָּמָה. וְנִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמָה. חִדּוּשׁ פְּנֵי
אֲדָמָה. טִיעַת עֲצֵי נְשַׁמָּה. פְּרָחִים לְהַעֲצִימָה. Vorb. שְׁתִיָּה

Einigkeit seines Gottes. Wie sehr auch Stürme es trieben durch alle Lande, Deine Lehre blieb ihm Trost und Erlösung.

Allen, die in Not Dich anrufen und auf Dich allein vertrauen, (Gem.) stehe bei!

(Vierter Umzug.)

ארון O Herr, bei Dir allein ist Rettung und Hilfe. Du hast uns in jeder Not beigestanden und wendest Dich gnadenvoll Allen zu, die Dich anrufen. Labe uns mit Deinem Segen gib Fruchtbarkeit der Erde und laß Alles reich emporsprießen, öffne Deine Hand und sättige Alles in Deiner Gnade.

Deinen Verehrern }
Deinen Treuen } (Gem.) hilf o Gott!

(Fünfter Umzug.)

ארם Hilf, Gott, dem Menschen und allen Deinen Geschöpfen. Gib Kraft unserem Geiste, der ein Ebenbild Deines Geistes, und Kraft unserem Körper, der wie alles Irdische

לְרוֹמְמָה הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא. Vorb. תְּלוּיָה עַל־בְּלִימָה הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא:

(Sechster Umzug.)

אֲדָמָה מֵאֶרֶר. בְּהֵמָה מִמְּשַׁכֶּלֶת. דָּגָן מִדַּלֶּקֶת. הוֹן מִמְּאֵרָה. וְאֹכֶל מִמְּהוּמָה. נֶפֶשׁ מִבֶּהָלָה. קָצִיר מִקְּלָלָה. Vorb. שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא. Vorb. תַּעֲרוֹג נַפְשֵׁנוּ אֵלֶיךָ הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא:

(Siebenter Umzug.)

תִּתְּנֵנוּ לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה. תִּפְקְדֵנוּ מִכָּל־נֶגַע וּמַחֲלָה. תְּעַטְּרֵנוּ בְּאַהֲבָה כְלוּלָה. תְּשַׂמְּחֵנוּ בְּבֵית הַתְּפִלָּה. תְּנַהֲלֵנוּ עַל מֵי מְנוּחוֹת סֶלָה. תְּמַלְּאֵנוּ חָכְמָה וְשִׂכְלָה. תְּיַשְּׁרֵנוּ בְּאֹרַח סְלוּלָה. תִּטָּעֵנוּ בְּיֹשֶׁר מְסִלָּה. תְּחָנֵּנוּ בְּרַחֲמִים וּבְחֶמְלָה. תּוֹשִׁיעֵנוּ בְּיָדְךָ הַגְּדוֹלָה. תְּאַדְּרֵנוּ בְּיֶשַׁע וְגִילָה. תְּאַמְּצֵנוּ בְּרֶוַח וְהַצָּלָה. תַּזְכִּירֵנוּ בְּשָׂשׂוֹן וְגִילָה. Vorb. תַּרְבִּיצֵנוּ

vergänglich ist. Verleihe Segen der Erde und erquicke alles Lebende in Deiner Güte.

Gott, Allmächtiger, (Gem.) steh' uns bei!

(Sechster Umzug.)

אדמה Behüte, o Gott, die Erde und ihren Ertrag vor Verderben, Tiere und Pflanzen vor Vernichtung. Bewahre unser Leben vor Angst und Not!

Der Du jedes innige Gebet erhörest, (Gem.) hilf uns!
Unsere Seele sehnet sich nach Dir, (Gem.) steh' uns bei!

(Siebenter Umzug.)

תתננו Gib unserem Namen Dauer, erlöse uns von Krankheit und Leiden, schmücke uns mit Deiner Liebe! Laß uns Freude und Frieden finden im Hause, das Dir geweihet; führe uns an die Bäche innerer Ruhe! Laß uns zunehmen an reifer Erkenntnis, an Redlichkeit und sittlicher Kraft, laß

בְּמִרְעֶה שָׁמֵן לְהַצְהִילָה הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא. Vorb. תְּחַזְּקֵנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה הוֹשַׁעְנָא. Gem. הוֹשַׁעְנָא:

(Vorbeter und Gemeinde.)

אָנָּא אֵל נָא הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

הוֹשַׁעְנָא סְלַח נָא וְהַצְלִיחָה נָא וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:

(Vorbeter.)

תַּעֲנֶה אֱמוּנִים שׁוֹפְכִים לְךָ לֵב כַּמַּיִם

Gem. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

(Vorbeter.)

לְמַעַן תּוֹרָתְךָ בְּאֵר מַיִם חַיִּים

Gem. וְהַצְלִיחָה נָא:

uns in der Menschen Augen und auch in Deinen, Herr, Gunst und Gnade finden.

Laß uns weiden auf gesegneter Trift, (Gem.) hilf uns!
Gib uns immer Kraft und Mut, (Gem.) stehe uns bei!

(Vorbeter und dann Gemeinde.)

אנא Steh' uns bei, o Gott, und hilf uns, unser Vater bist Du.

הושענא Steh' uns bei, verzeihe uns, o Gott, gib Gedeihen unserem Werke, Gott unser Schirm und unsere Zuflucht.

(Vorbeter.)

תענה Erhöre die Getreuen, wie sie das beklommene Herz vor Dir erschließen (Gem.) und stehe ihnen bei.

(Vorbeter.)

למען Um Deiner Lehre willen, die ein lebenspendender Born, (Gem.) gib Gedeihen ihrem Werke.

(Vorbeter.)

תִּפְתַּח אֶרֶץ וְתַרְעִיף שָׁמַיִם

Gem. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:

(Vorbeter.)

רַחֶם־נָא קְהַל עֲדַת יְשֻׁרוּן. סְלַח וּמְחַל עֲוֹנָם

Gem. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

(Vorbeter und Gemeinde.)

קוֹל מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

(Vorbeter.)

אֹמֶן יִשְׁעֲךָ בָּא. קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה־זֶה בָּא.

Gem. מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

(Vorbeter.)

וּלְכָל בָּאֵי הָעוֹלָם. בַּת־קוֹל יִשָּׁמַע בָּעוֹלָם.

Gem. מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

(Vorbeter.)

טָהוֹר פָּעַל כָּל־אֵלֶּה. וּמִי רָאָה כָּאֵלֶּה.

Gem. מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

(Vorbeter.)

תפתח Daß der Himmel träufle sein Heil und die Erde ihren Segen gebe, (Gem.) hilf uns, Gott, unser Beschützer!

(Vorbeter.)

רחם Daß Gnade werde der Gemeinde, die Dir anhanget, und Verzeihung ihren Sünden,
(Gem.) hilf o Gott, unsere Zuflucht!

(Vorbeter und Gemeinde.)

קול Die Stimme des Gottesboten kündet, verkündet das Heil!

(Vorbeter.)

אמן In bewährtem Glanze erstrahlet Dein Heil, des Freundes Stimme ertönet, (Gem.) sie verkündet das Heil.

(Vorbeter.)

ולכל Allen Bewohnern des Erdenrunds, Allen vernehmlich erschallet die Stimme, (Gem.) sie verkündet das Heil.

(Vorbeter.)

טהור Die Stimme des Heiligen, der Alles vollbracht, wunderbar und unvergleichlich, (Gem.) sie verkündet das Heil.

(Vorbeter.)

פְּנוּ אֵלַי וְהִוָּשְׁעוּ. הַיּוֹם אִם בְּקוֹלִי תִשְׁמָעוּ.

Gem. מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

(Vorbeter.)

תְּנָה יְשׁוּעוֹת לְעַם עוֹלָם. אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם.

Gem. מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

(Vorbeter und Gemeinde.)

קוֹל מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם: וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְיָ קְרֹבִים אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים Gem. אֵין עוֹד:

(קדיש שלם S. 73), (עלינו S. 74), (Kaddisch für Leidtragende S. 75).

(Vorbeter.)

פנו „Wendet euch zu mir und höret auf mich!" so rufet die Stimme, (Gem.) sie verkündet das Heil.

(Vorbeter.)

תנה So verleihe ewiges Heil dem Volke, der Du uns Vater bist von Ewigkeit bis in Ewigkeit,
(Gem.) und verkünde das Heil.

(Vorbeter und Gemeinde.)

קול Die Stimme des Gottesboten kündet, verkündet das Heil!

הושיעה Hilf Deinem Volke und segne Dein Erbe, leite und führe es bis in Ewigkeit. O, mögen diese meine Worte, welche ich vor dem Ewigen gebetet habe, nahe sein dem Herrn, unserem Gotte, immerdar, daß er allezeit wahre das Recht seines Knechtes und das Recht seines Volkes Israel, damit alle Völker der Erde erkennen, daß der Herr, der Ewige, allein Gott ist, sonst Keiner.

Gottesdienst

für

Chanukah,

Purim,

Tisch'a beaw (Gedenktag der Tempelzerstörung).

Das Tischgebet,

Das Nachtgebet.

Chanukah.

Abend- und Morgengebet wie an Wochentagen (S. 2—76) **mit Einschaltung** des betreffenden על הנסים; im **Morgengebete das**

Hallel (S. 77).

(**Abends vor dem Anzünden der Lichte.**)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנֻכָּה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ
בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה:

(**Am ersten Abend.**)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ
וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

(**Abends vor dem Anzünden der Lichte.**)

Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt! Du hast in gnadenreicher Huld unseren Vätern beigestanden und ihnen in Wahrung Deines heiligen Glaubens den Sieg über den mächtigen Feind verliehen. Zum Andenken daran zünden wir diese Lichte an, voll Preis und Dank, daß Du uns dieses Fest wieder hast erleben lassen.

(**Nach dem Anzünden.**)

Gemeindelied.

Schirm und Schutz in Sturm und Graus,
Dir erschall' ein Jubellied;
Schütz', o Herr, Dein heilig Haus,
Drin Dir Lob und Preis erblüht.
Doch wenn einst verstummt der Feind,
Dem Dein Volk ein Spott erscheint,
Dann erschall' allüberall,
Liedessang, der uns vereint.

Drangsal beugte mir das Haupt,
Und die Frohn brach meine Kraft;
Mut und Freiheit hat geraubt
Mir dereinst Egyptens Haft.
Doch der Herr mit starker Macht
Hat des heil'gen Schwurs gedacht;
Der Tyrann mit Roß und Mann,
Sank hinab in Graus und Nacht.

Heilig' Land, Du nahmst uns auf,
Doch nur kurz war uns're Rast;
Dränger scharten sich zu Hauf,
Strafend uns'res Abfalls Hast.
Doch wie groß der Sünden Zahl
Nicht erlosch Dein Gnadenstrahl;
Siebzig Jahr, und Dein Altar
Stand, o Herr, ein zweites Mal.

Fällen wollt' den Gottesschaft
Haman einst der Tücke voll,
Doch zum Fallstrick ward die Kraft,
Und zur Schande ward sein Groll.
Ewig lebt der Frommen Hort,
Doch der Bösen Ruf verdorrt,
Hab und Gut und Lebensglut,
Jäher Tod rafft alles fort.

Jawan drängte an im Sturm,
Einst zur Hasmonäerzeit;
Und es stürzten Mau'r und Turm,
Und Dein Tempel ward entweiht.
Aber mit des Oeles Rest
Du Dein Haus erhellen läßt;
Und zum Ruhm dem Heiligtum
Ewig währt das Weihefest.

Predigt.

Purim.

Abend.

Das gewöhnliche Abendgebet (S. 93) mit Einschaltung des betreffenden על הנסים. Hierauf das folgende

Gemeindelied.

Erhebet Gott den Herrn,
Den Lenker aller Mächte;
Und scheint er noch so fern,
Es schirmt uns seine Rechte.
Erhebet Gott den Herrn,
Den Retter in der Not;
Er strahlt, ein Hoffnungsstern,
Wenn uns Verderben droht.

Er ist ein Hort und Schild
In Drangsal und in Plagen;
Und ob uns Nacht umhüllt,
Wird dennoch bald es tagen.
Er ist ein Hort und Schild,
Ein Retter in der Not;
Und aus der Nacht entquillt
Der Rettung Morgenrot.

Erhebet Gott den Herrn,
Den Hüter in der Höhe,
Er schien uns oft so fern,
Und war doch in der Nähe.
Erhebet Gott den Herrn,
Er hat den Sieg vollbracht;
Drum laßt uns bauen gern
Auf seine starke Macht.

Predigt.

Morgen.

Der gewöhnliche Morgengottesdienst mit Vorlesung aus der Thorah (S. 2—59 und 64—67).

(Vor dem Lesen des Buches Ester.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִקְרָא מְגִלָּה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

(Nach dem Lesen.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָרָב אֶת רִיבֵנוּ וְהַדָּן אֶת־דִּינֵנוּ וְהַמּוֹשִׁיעַ אוֹתָנוּ מִכָּל־צָרוֹתֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ:

(Vor dem Lesen des Buches Ester.)

Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt! Du hast in gnadenreicher Huld unseren Vätern beigestanden und die Anschläge des Feindes zu nichte gemacht. Zum Andenken daran feiern wir das Purimfest und lesen die Erzählung im Buche Ester. Dank Dir, daß Du uns dieses Fest wieder hast erleben lassen!

(Nach dem Lesen.)

Preis und Dank Dir, o Gott; Du bist für unser Recht allezeit eingetreten und hast uns aus allen Nöten gerettet. Mögest Du auch ferner uns Deinen hilfreichen Beistand nicht versagen!

Tisch'a beaw.

(Gedenktag der Tempelzerstörung.)

Abend.

Das gewöhnliche Abendgebet (S. 93), dann folgt:

Gemeindelied.

O heil'ge Stadt, du bist dahin,
Und deine Herrlichkeit zerstreut;
Doch hängt das Herz, doch hängt der Sinn
An deinen hehren Trümmern heut'.

O Ceder stolz, du bist entlaubt,
Und deine Krone ist gefällt;
Doch hat dir nicht den Stamm geraubt
Der Sturm und Graus der ganzen Welt.

O Zion, deine Harfe schwieg
So lang, so lang in trüber Nacht;
Doch als das Licht der Nacht entstieg,
Ist auch dein Gotteslied erwacht.

Und aus dem Weh und aus dem Leid
Erscholl des Sieges Jubellaut,
Und neuvermählt für alle Zeit
Hat sich dem Herrn die Zionsbraut.

Und strahlen soll das Gotteslicht
Auf ihrem Haupt als Diadem;
Und du erstehst und wankest nicht,
O himmlisches Jerusalem!

ליל תשעה באב.

(איכה.

א.

(Vorbeter.)

אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד הָעִיר רַבָּתִי עָם הָיְתָה כְּאַלְמָנָה
רַבָּתִי בַגּוֹיִם שָׂרָתִי בַּמְּדִינוֹת הָיְתָה לָמַס׃ בָּכוֹ תִבְכֶּה
בַּלַּיְלָה וְדִמְעָתָהּ עַל־לֶחֱיָהּ אֵין־־לָהּ מְנַחֵם מִכָּל־־אֹהֲבֶיהָ
כָּל־רֵעֶיהָ בָּגְדוּ בָהּ הָיוּ לָהּ לְאֹיְבִים׃ גָּלְתָה יְהוּדָה מֵעֹנִי
וּמֵרֹב עֲבֹדָה הִיא יָשְׁבָה בַגּוֹיִם לֹא מָצְאָה מָנוֹחַ כָּל־רֹדְפֶיהָ
הִשִּׂיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים׃ דַּרְכֵי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת מִבְּלִי בָּאֵי מוֹעֵד
כָּל־שְׁעָרֶיהָ שׁוֹמֵמִין כֹּהֲנֶיהָ נֶאֱנָחִים בְּתוּלֹתֶיהָ נוּגוֹת וְהִיא
מַר־לָהּ׃ הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ אֹיְבֶיהָ שָׁלוּ כִּי־יְהוָה הוֹגָהּ עַל־
רֹב פְּשָׁעֶיהָ עוֹלָלֶיהָ הָלְכוּ שְׁבִי לִפְנֵי צָר׃ וַיֵּצֵא מִן־בַּת־

Am Eingang des Tisch'a beaw.

(Klagelieder.)

I.

איכה Wie sitzet einsam die Stadt, die volkreiche, sie ist einer Witwe gleich geworden! Die Herrin über Völker, die Fürstin über Länder ist zinsbar geworden. Sie weinet in der Nacht, ihre Tränen bleiben auf ihren Wangen, Niemand tröstet sie von all ihren Freunden, all ihre Vertraute sind ihr treulos geworden, wurden ihre Feinde. Judah wandert aus vor Druck und schwerer Frohne, sie weilet unter Völkern, findet nicht Ruhe. Alle ihre Verfolger erreichten sie zwischen den Marken. Die Wege Zions trauern, weil Niemand zum Feste kommet, alle ihre Tore sind öde, ihre Priester seufzen, ihre Jungfrauen klagen, und sie — ihr ist so weh! Ihre Widersacher sind oben auf, ihren Feinden gehet es wohl; denn der Ewige hat sie betrübt wegen der Menge ihrer Missetaten, ihre Kinder gehen gefangen vor dem Feinde her. Und fortzieht aus der Tochter Zion all

צִיּוֹן כָּל־הֲדָרָהּ הָיוּ שָׂרֶיהָ כְּאַיָּלִים לֹא־מָצְאוּ מִרְעֶה וַיֵּלְכוּ
בְלֹא־כֹחַ לִפְנֵי רוֹדֵף׃ זָכְרָה יְרוּשָׁלַם יְמֵי עָנְיָהּ וּמְרוּדֶיהָ
כֹּל מַחֲמֻדֶיהָ אֲשֶׁר הָיוּ מִימֵי קֶדֶם בִּנְפֹל עַמָּהּ בְּיַד־צָר
וְאֵין עוֹזֵר לָהּ רָאוּהָ צָרִים שָׂחֲקוּ עַל־מִשְׁבַּתֶּהָ׃ חֵטְא
חָטְאָה יְרוּשָׁלַם עַל־כֵּן לְנִידָה הָיָתָה כָּל־מְכַבְּדֶיהָ הִזִּילוּהָ
כִּי־רָאוּ עֶרְוָתָהּ גַּם־הִיא נֶאֶנְחָה וַתָּשָׁב אָחוֹר׃ טֻמְאָתָהּ
בְּשׁוּלֶיהָ לֹא זָכְרָה אַחֲרִיתָהּ וַתֵּרֶד פְּלָאִים אֵין מְנַחֵם לָהּ
רְאֵה יְהוָֹה אֶת־עָנְיִי כִּי הִגְדִּיל אוֹיֵב׃ יָדוֹ פָּרַשׂ צָר עַל כָּל־
מַחֲמַדֶּיהָ כִּי־רָאֲתָה גוֹיִם בָּאוּ מִקְדָּשָׁהּ אֲשֶׁר צִוִּיתָה לֹא־
יָבֹאוּ בַקָּהָל לָךְ׃ כָּל־עַמָּהּ נֶאֱנָחִים מְבַקְשִׁים לֶחֶם נָתְנוּ
מַחֲמַדֵּיהֶם בְּאֹכֶל לְהָשִׁיב נָפֶשׁ רְאֵה יְהוָֹה וְהַבִּיטָה כִּי
הָיִיתִי זוֹלֵלָה׃ לוֹא אֲלֵיכֶם כָּל־עֹבְרֵי דֶרֶךְ הַבִּיטוּ וּרְאוּ

ihr Glanz, ihre Fürsten sind gleich Rehen, die keine Weide fanden, und fliehen ohnmächtig vor dem Verfolger. Es gedenket Jerusalem in den Tagen ihres Elends und ihres Jammers all ihrer Herrlichkeiten, die gewesen in der Vorzeit Tagen — da ihr Volk sinket durch Feindes Hand und ihr Keiner beistehet; es sehen sie die Feinde, lachen ihres Unterganges. Versündiget hat sich Jerusalem, darum ward sie dem Abscheu preisgegeben; all ihre Verehrer beschimpfen sie, weil sie gesehen ihre Blöße; und sie seufzet und ziehet sich zurück. Mit der Unreinheit an ihres Kleides Säumen gedachte sie nicht ihrer Zukunft — da sank sie erschrecklich tief, Niemand tröstet sie; siehe, Ewiger, mein Elend, denn der Feind überhebet sich. Seine Hand breitete der Feind über alle ihre Herrlichkeiten; sie sah Völker dringen in ihr Heiligtum, von denen Du geboten, daß sie nicht kommen in Deine Versammlung. Ihr ganzes Volk seufzet, verlanget nach Brot, sie geben ihre Kostbarkeiten hin um Speise, die Seele zu erquicken; sieh, Ewiger, und schaue, wie ich so erniedriget bin! Nicht treffe es euch, Alle, die ihr des Weges ziehet! Schauet und sehet, ob ein Schmerz gleichet meinem Schmerze, der mir

אִם־יֵשׁ מַכְאוֹב כְּמַכְאֹבִי אֲשֶׁר עוֹלַל לִי אֲשֶׁר הוֹגָה יְהוָה
בְּיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ׃ מִמָּרוֹם שָׁלַח־אֵשׁ בְּעַצְמֹתַי וַיִּרְדֶּנָּה פָּרַשׂ
רֶשֶׁת לְרַגְלַי הֱשִׁיבַנִי אָחוֹר נְתָנַנִי שֹׁמֵמָה כָּל־הַיּוֹם דָּוָה׃
נִשְׂקַד עֹל פְּשָׁעַי בְּיָדוֹ יִשְׂתָּרְגוּ עָלוּ עַל־צַוָּארִי הִכְשִׁיל כֹּחִי
נְתָנַנִי אֲדֹנָי בִּידֵי לֹא־אוּכַל קוּם׃ סִלָּה כָל־אַבִּירַי אֲדֹנָי
בְּקִרְבִּי קָרָא עָלַי מוֹעֵד לִשְׁבֹּר בַּחוּרָי גַּת דָּרַךְ אֲדֹנָי
לִבְתוּלַת בַּת־יְהוּדָה׃ עַל־אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה עֵינִי עֵינִי יֹרְדָה
מַּיִם כִּי־רָחַק מִמֶּנִּי מְנַחֵם מֵשִׁיב נַפְשִׁי הָיוּ בָנַי שׁוֹמֵמִים
כִּי גָבַר אוֹיֵב׃ פֵּרְשָׂה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ אֵין מְנַחֵם לָהּ צִוָּה יְהוָה
לְיַעֲקֹב סְבִיבָיו צָרָיו הָיְתָה יְרוּשָׁלַםִ לְנִדָּה בֵּינֵיהֶם׃ צַדִּיק
הוּא יְהוָה כִּי־פִיהוּ מָרִיתִי שִׁמְעוּ־נָא כָל־הָעַמִּים וּרְאוּ
מַכְאֹבִי בְּתוּלֹתַי וּבַחוּרַי הָלְכוּ בַשֶּׁבִי׃ קָרָאתִי לַמְאַהֲבַי

angetan worden, mit dem der Ewige mich betrübet am Tage seiner Zornglut. Aus der Höhe sandte er Feuer in meine Gebeine und bezwang sie, breitete ein Netz meinen Füßen, trieb mich zurück, machte mich zur Verstörten, den ganzen Tag Siechen. Festgeknüpft ist das Joch meiner Missetaten von seiner Hand, verflochten stieg es meinen Nacken hinan, lähmet meine Kraft; so gab der Herr mich in Hände, vor denen ich mich nicht aufrichten kann. Niedertritt all meine Starken der Herr in meiner Mitte, er ladet gegen mich eine Versammlung, daß sie zermalmen meine Jünglinge; eine Kelter tritt der Herr bei der jungfräulichen Tochter Jehudah's. Darob weine ich; mein Auge, ach mein Auge strömt Tränen herab; denn fern ist von mir der Tröster, der meine Seele erquicket, meine Söhne sind verstört, denn der Feind hat obgesiegt. Zion breitet ihre Hände aus. Niemand tröstet sie; der Ewige hat gegen Jakob ringsum seine Widersacher entboten, Jerusalem ist zum Abscheu unter ihnen geworden. Gerecht ist der Ewige; denn seinem Worte war ich widerspenstig. Höret doch, ihr Völker alle, und sehet meinen Schmerz! Meine Jungfrauen und meine Jünglinge gehen in die Gefangenschaft.

הֵמָּה רִמּוּנִי כֹּהֲנַי וּזְקֵנַי בָּעִיר גָּוָעוּ כִּי־בִקְשׁוּ אֹכֶל לָמוֹ
וְיָשִׁיבוּ אֶת־נַפְשָׁם: רְאֵה יְהוָה כִּי־צַר־לִי מֵעַי חֳמַרְמָרוּ
נֶהְפַּךְ לִבִּי בְּקִרְבִּי כִּי מָרוֹ מָרִיתִי מִחוּץ שִׁכְּלָה־חֶרֶב בַּבַּיִת
כַּמָּוֶת: שָׁמְעוּ כִּי נֶאֱנָחָה אָנִי אֵין מְנַחֵם לִי כָּל־אֹיְבַי שָׁמְעוּ
רָעָתִי שָׂשׂוּ כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ הֵבֵאתָ יוֹם־קָרָאתָ וְיִהְיוּ כָמֹנִי:
תָּבֹא כָל־רָעָתָם לְפָנֶיךָ וְעוֹלֵל לָמוֹ כַּאֲשֶׁר עוֹלַלְתָּ לִי עַל
כָּל־פְּשָׁעָי כִּי־רַבּוֹת אַנְחֹתַי וְלִבִּי דַוָּי:

ב.

אֵיכָה יָעִיב בְּאַפּוֹ אֲדֹנָי אֶת־בַּת־צִיּוֹן הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם
אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־זָכַר הֲדֹם־רַגְלָיו בְּיוֹם אַפּוֹ:
בִּלַּע אֲדֹנָי וְלֹא חָמַל אֵת כָּל־נְאוֹת יַעֲקֹב הָרַס בְּעֶבְרָתוֹ
מִבְצְרֵי בַת־יְהוּדָה הִגִּיעַ לָאָרֶץ חִלֵּל מַמְלָכָה וְשָׂרֶיהָ: גָּדַע

Ich rief meine Buhlen, sie haben mich betrogen; meine Priester und Greise verscheiden in der Stadt; denn sie bettelten Speise für sich, daß sie ihre Seele erquickten. Schau, o Ewiger, wie mir so weh ist; meine Eingeweide glühen, es wendet sich mein Herz in mir um, weil ich widerspenstig gewesen; draußen raffet hin das Schwert, wie im Hause der Tod. Sie hören, daß ich ächze, da ist Niemand, der mich tröstet; all meine Feinde hörten mein Unglück; sie freuen sich, daß Du es getan. Bringest Du den Tag, den Du verkündet, so werden sie mir gleich! — Es komme all ihre Bosheit vor Dich, und tue ihnen an, wie Du mir angetan wegen all meiner Missetaten; denn viel sind meiner Seufzer, und mein Herz ist siech.

II.

Wie hat umwölkt in seinem Zorne der Herr die Tochter Zion! Er schleuderte vom Himmel zur Erde die Herrlichkeit Israels, und gedachte nicht des Schemels seiner Füße am Tage seines Zorns. Zerstört hat der Ewige schonungslos all die Wohnungen Jakobs, niedergerissen in seinem Grimm, der Erde gleich gemacht die Vesten der Tochter Judah, entweihet

בָּחֳרִי־אַף כֹּל קֶרֶן יִשְׂרָאֵל הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב
וַיִּבְעַר בְּיַעֲקֹב כְּאֵשׁ לֶהָבָה אָכְלָה סָבִיב: דָּרַךְ קַשְׁתּוֹ כְּאוֹיֵב
נִצָּב יְמִינוֹ כְּצָר וַיַּהֲרֹג כֹּל מַחֲמַדֵּי־עָיִן בְּאֹהֶל בַּת־צִיּוֹן שָׁפַךְ
כָּאֵשׁ חֲמָתוֹ: הָיָה אֲדֹנָי כְּאוֹיֵב בִּלַּע יִשְׂרָאֵל בִּלַּע כָּל־
אַרְמְנוֹתֶיהָ שִׁחֵת מִבְצָרָיו וַיֶּרֶב בְּבַת־יְהוּדָה תַּאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה:
וַיַּחְמֹס כַּגַּן שֻׂכּוֹ שִׁחֵת מֹעֲדוֹ שִׁכַּח יְהוָה בְּצִיּוֹן מוֹעֵד וְשַׁבָּת
וַיִּנְאַץ בְּזַעַם־אַפּוֹ מֶלֶךְ וְכֹהֵן: זָנַח אֲדֹנָי מִזְבְּחוֹ נִאֵר מִקְדָּשׁוֹ
הִסְגִּיר בְּיַד אוֹיֵב חוֹמוֹת אַרְמְנוֹתֶיהָ קוֹל נָתְנוּ בְּבֵית־יְהוָה
כְּיוֹם מוֹעֵד: חָשַׁב יְהוָה לְהַשְׁחִית חוֹמַת בַּת־צִיּוֹן נָטָה קָו
לֹא־הֵשִׁיב יָדוֹ מִבַּלֵּעַ וַיַּאֲבֶל־חֵיל וְחוֹמָה יַחְדָּו אֻמְלָלוּ:
טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ אִבַּד וְשִׁבַּר בְּרִיחֶיהָ מַלְכָּהּ וְשָׂרֶיהָ

das Reich und seine Fürsten. Er schlug ab in zorniger Glut das ganze Horn Israels, wendete zurück seine Rechte vor dem Feinde, und es brennet in Jakob wie ein flammendes Feuer, verzehret rings herum. Er spannte seinen Bogen wie ein Feind, stemmte seine Rechte wie ein Widersacher und würgte jegliche Augenlust; in das Zelt der Tochter Zions schüttete er aus wie Feuer seinen Grimm. Der Herr ist gleich einem Feinde geworden, er hat zerstört Israel, zerstört alle seine Paläste, verderbt seine Festungen und häufte in der Tochter Judah Jammer und Klage. Er rottete aus wie einen Garten seine Umhegung, verderbte seinen Versammlungsort, vergessen ließ der Ewige in Zion Fest und Sabbath und verschmähte in seines Zornes Wut König und Priester. Verworfen hat der Ewige seinen Altar, geschändet sein Heiligtum, geliefert in der Feinde Hand die Mauern der Paläste; ihre Stimme erschallet im Hause des Ewigen wie am Festtage. Beschlossen hat der Ewige zu verderben die Mauer der Tochter Zion, gespannt die Schnur, er ziehet nicht zurück seine Hand von der Zerstörung und läßt trauern Zwinger und Mauer, insgesamt schmachten sie. Versunken in die Erde sind ihre Tore; er hat zu Grunde gerichtet und zerbrochen ihre Riegel; ihr König und ihre Fürsten sind unter

בַגּוֹיִם אֵין תּוֹרָה גַּם־נְבִיאֶיהָ לֹא־מָצְאוּ חָזוֹן מֵיהוָה׃ יֵשְׁבוּ
לָאָרֶץ יִדְּמוּ זִקְנֵי בַת־צִיּוֹן הֶעֱלוּ עָפָר עַל־רֹאשָׁם חָגְרוּ
שַׂקִּים הוֹרִידוּ לָאָרֶץ רֹאשָׁן בְּתוּלֹת יְרוּשָׁלָםִ׃ כָּלוּ בַדְּמָעוֹת
עֵינַי חֳמַרְמְרוּ מֵעַי נִשְׁפַּךְ לָאָרֶץ כְּבֵדִי עַל־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי
בֵּעָטֵף עוֹלֵל וְיוֹנֵק בִּרְחֹבוֹת קִרְיָה׃ לְאִמֹּתָם יֹאמְרוּ אַיֵּה
דָּגָן וָיָיִן בְּהִתְעַטְּפָם כֶּחָלָל בִּרְחֹבוֹת עִיר בְּהִשְׁתַּפֵּךְ נַפְשָׁם
אֶל־חֵיק אִמֹּתָם׃ מָה אֲעִידֵךְ מָה אֲדַמֶּה־לָּךְ הַבַּת יְרוּשָׁלַםִ
מָה אַשְׁוֶה־לָּךְ וַאֲנַחֲמֵךְ בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל כַּיָּם
שִׁבְרֵךְ מִי יִרְפָּא־לָךְ׃ נְבִיאַיִךְ חָזוּ לָךְ שָׁוְא וְתָפֵל וְלֹא־גִלּוּ
עַל־עֲוֺנֵךְ לְהָשִׁיב שְׁבוּתֵךְ וַיֶּחֱזוּ לָךְ מַשְׂאוֹת שָׁוְא וּמַדּוּחִים׃
סָפְקוּ עָלַיִךְ כַּפַּיִם כָּל־עֹבְרֵי דֶרֶךְ שָׁרְקוּ וַיָּנִעוּ רֹאשָׁם עַל־

den Völkern, ohne Lehre; auch ihre Propheten erlangen keine Gesichte vom Ewigen. Zur Erde sitzen stumm die Greise der Tochter Zion, bringen Asche auf ihr Haupt, gürten sich Säcke um; es senken zur Erde ihr Haupt die Jungfrauen Jerusalems. Meine Augen vergehen in Tränen, meine Eingeweide glühen, verschüttet zur Erde ist meine Leber ob dem Sturze der Tochter meines Volkes, wenn ohnmächtig verschmachten Kind und Säugling in den Straßen der Stadt. Zu ihren Müttern sprechen sie: wo ist Korn und Wein? wenn sie ohnmächtig verschmachten gleich Erschlagenen in den Straßen der Stadt, wenn sie ihre Seele aushauchen in dem Schoß ihrer Mütter. Was soll ich für dich aufrufen, was dir ähnlich finden, Tochter Jerusalems, was mit dir vergleichen, daß ich dich tröste, jungfräuliche Tochter Zion? denn groß wie das Meer ist deine Wunde, wer wird dich heilen? Deine Propheten schauten dir Falsches und Trügerisches und deckten nicht auf deine Schuld, deine Abtrünnigen zurückzuführen, und schauten dir falsche und verführerische Prophezeiungen. Es schlagen über dich die Hände zusammen Alle, die des Weges ziehen, zischen und schütteln das Haupt über die Tochter Jerusalems: „Ist das die Stadt, von

בַּת יְרוּשָׁלָ͏ִם הֲזֹאת הָעִיר שֶׁיֹּאמְרוּ כְּלִילַת יֹפִי מָשׂוֹשׂ לְכָל־
הָאָרֶץ׃ פָּצוּ עָלַיִךְ פִּיהֶם כָּל־אוֹיְבַיִךְ שָׁרְקוּ וַיַּחַרְקוּ־שֵׁן אָמְרוּ
בִּלָּעְנוּ אַךְ זֶה הַיּוֹם שֶׁקִּוִּינֻהוּ מָצָאנוּ רָאִינוּ׃ עָשָׂה יְהֹוָה
אֲשֶׁר זָמָם בִּצַּע אֶמְרָתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה מִימֵי־קֶדֶם הָרַס וְלֹא
חָמָל וַיְשַׂמַּח עָלַיִךְ אוֹיֵב הֵרִים קֶרֶן צָרָיִךְ׃ צָעַק לִבָּם אֶל־
אֲדֹנָי חוֹמַת בַּת־צִיּוֹן הוֹרִידִי כַנַּחַל דִּמְעָה יוֹמָם וָלַיְלָה אַל־
תִּתְּנִי פוּגַת לָךְ אַל־תִּדֹּם בַּת עֵינֵךְ׃ קוּמִי רֹנִּי בַלַּיְלָה
לְרֹאשׁ אַשְׁמֻרוֹת שִׁפְכִי כַמַּיִם לִבֵּךְ נֹכַח פְּנֵי אֲדֹנָי שְׂאִי
אֵלָיו כַּפַּיִךְ עַל־נֶפֶשׁ עוֹלָלַיִךְ הָעֲטוּפִים בְּרָעָב בְּרֹאשׁ כָּל־
חוּצוֹת׃ רְאֵה יְהֹוָה וְהַבִּיטָה לְמִי עוֹלַלְתָּ כֹּה אִם־תֹּאכַלְנָה
נָשִׁים פִּרְיָם עֹלְלֵי טִפֻּחִים אִם־יֵהָרֵג בְּמִקְדַּשׁ אֲדֹנָי כֹּהֵן
וְנָבִיא׃ שָׁכְבוּ לָאָרֶץ חוּצוֹת נַעַר וְזָקֵן בְּתוּלֹתַי וּבַחוּרַי נָפְלוּ

der man sagte: Sie ist der Schönheit Vollendung, die Lust der ganzen Erde?" Es reißen gegen dich den Mund auf alle deine Feinde, zischen und knirschen mit den Zähnen, sprechen: „Wir haben sie verschlungen. Ha, dies ist der Tag, den wir erhofft, wir haben ihn erreicht, erlebt! Vollbracht hat der Ewige, was er ersonnen, ausgeführt seinen Spruch, den er verheißen seit der Vorzeit Tagen, hat niedergerissen schonungslos und frohlocken lassen den Feind über dich, er hat erhöhet das Horn deiner Widersacher. Es jammert ihr Herz zum Herrn; Mauer der Tochter Zions, laß wie Bäche Tränen strömen Tag und Nacht, gönne dir nicht Rast, nicht Ruhe deinem Augapfel. Stehe auf, wehklage in der Nacht, beim Beginne der Wachen, schütte wie Wasser dein Herz aus vor dem Antlitz des Herrn. Hebe empor zu ihm deine Hände wegen des Lebens deiner Kinder, die vor Hunger verschmachten an allen Straßenecken! Sieh, Ewiger, und schaue, wem hast Du Solches angetan? Wie? Weiber sollen ihre Leibesfrucht verzehren, Kindlein zarter Pflege? Soll ermordet werden im Heiligtum des Herrn Priester und Prophet? Sie liegen zur Erde in den Straßen, Knaben und Greise, meine

בְּחֶרֶב הָרַגְתָּ בְּיוֹם אַפֶּךָ טָבַחְתָּ לֹא חָמָלְתָּ׃ תִּקְרָא כְיוֹם
מוֹעֵד מְגוּרַי מִסָּבִיב וְלֹא הָיָה בְּיוֹם אַף־יְהֹוָה פָּלִיט וְשָׂרִיד
אֲשֶׁר־טִפַּחְתִּי וְרִבִּיתִי אֹיְבִי כִלָּם׃

שׁוֹמְרוֹן קוֹל תִּתֵּן מְצָאוּנִי עֲוֹנָי. לְאֶרֶץ אַחֶרֶת יְצָאוּנִי
בָּנַי. וְאָהֳלִיבָה תִּזְעַק נִשְׂרְפוּ אַרְמוֹנַי. וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי יְיָ׃

לֹא לָךְ אָהֳלִיבָה חֲשׁוֹב עָנְיֵךְ כְּעָנְיִי. הֲתַמְשִׁילִי חֳלָיֵךְ
לְשִׁבְרִי וּלְחָלְיִי. אֲנִי אָהֳלָה סוּרָה בָּגַדְתִּי בְקָשְׁיִי. וְקָם עָלַי
כַּחֲשִׁי וְעָנָה בִי מֶרְיִי. לְמִקְצַת הַיָּמִים שִׁלַּמְתִּי נִשְׁיִי. וְתִגְלַת
פִּלְאֶסֶר אָכַל אֶת־פִּרְיִי. חֲמוּדוֹתַי פָּשַׁט וְהִצִּיל אֶת־עֶדְיִי.

Jungfrauen und meine Jünglinge sind durch das Schwert gefallen; Du hast gewürget am Tage Deines Zornes, schonungslos geschlachtet. Du ludest wie zu einem Festtage meine Umwohner rings umher, und es gab am Tage des Zornes des Ewigen keinen Flüchtling und keinen Entronnenen. Die ich gepflegt und groß gezogen — mein Feind hat sie vernichtet.

Wettgesang der Reiche Judah und Israel.

Hier klagt Samaria: „Mich traf der Zücht'gung Hand,
Weg zogen mir die Söhne in fernes, fremdes Land";
Dort Judah: „Ach, mein Tempel, mein Heiligtum verbrannt!"
Ja, Zion weint: Es hat sich Gott von mir abgewandt!"

Israel.

Ach, Schwester, willst dein Mühsal mit meinem du vergleichen?
Nicht kann dein Schmerz, dein Siechtum das meine je erreichen.
Ich trag' des kecken Abfalls, ach! unverlöschlich Zeichen.
In Mitten meiner Laufbahn mußt' aus dem Land' ich weichen,
Mußt' Zierrat und Geschmeide dem harten Feinde reichen,

לַחְלַח וּלְחָבוֹר נָשָׂא אֶת־שִׁבְיִי. דֹּמִּי אָהֳלִיבָה וְאַל תִּבְכִּי כְּבִכְיִי. שְׁנוֹתַיִךְ אָרְכוּ וְלֹא אָרְכוּ שָׁנָי:

מְשִׁיבָה אָהֳלִיבָה. אֲנִי כֵּן מָרַדְתִּי. וּבְאַלּוּף נְעוּרַי כְּאָהֳלָה בָּגַדְתִּי. דֹּמִּי אָהֳלָה כִּי יְגוֹנַי פָּקַדְתִּי. נָדַדְתְּ אַתְּ אַחַת וְרַבּוֹת נָדַדְתִּי. הִנֵּה בְּיַד כַּשְׂדִּים פְּעָמִים נִלְכַּדְתִּי. וְנִשְׂרַף הַהֵיכָל אֲשֶׁר בּוֹ נִכְבַּדְתִּי. וּשְׁבִיָּה עֲנִיָּה לְבָבֶל יָרַדְתִּי. וּלְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּבָבֶל נִפְקַדְתִּי. וְשַׁבְתִּי לְצִיּוֹן עוֹד וְהֵיכָל יִסַּדְתִּי. גַּם זֹאת הַפַּעַם מְעַט לֹא עָמַדְתִּי. לְקָחַנִי טִיטוּס וְכִמְעַט אָבַדְתִּי. וְעַל־כָּל־הָאֲרָצוֹת נָפוֹצוּ הֲמוֹנָי:

הַחוֹמֵל עַל דַּל חֲמוֹל עַל דַּלּוּתָם. וּרְאֵה שׁוֹמְמוּתָם וְאֹרֶךְ גָּלוּתָם. וְאַל־תִּקְצוֹף עַד־מְאֹד וּרְאֵה שִׁפְלוּתָם. וְאַל־

Und meine Söhne schleppt' er nach fremden, fernen Reichen.
Drum lasse mir die Klage, die ich erlag den Streichen.
Du lebtest lang daheim, doch ich — ward bald verbannt."

Judah.

„Ach, Israel, auch mir ist's, wie du von dir gesprochen,
Hab' auch, gleich dir, die Treue dem Jugendfreund gebrochen;
Bei deiner Klage fühl' ich den Schmerz in mir auch kochen.
Nur einmal mußtest du ja an fremde Türen pochen;
Mir haben sie gar vielmal die Kraft gelähmt, gebrochen.
Ich mußt' nach Babel wandern, blieb dort zehn Jahreswochen.
Drauf ist — nach kurzer Rückkehr — das Leid hereingebrochen;
Kaum saß ich fest, kam Titus, hat grausam mich zerstochen, —
Ich mußte wandern rastlos, und nirgend Ruh' ich fand."
O Gott, Du den Gebeugten so liebreich, Schirm und Schild,
Schau auf die müden Wandrer, die Armen, gnädig mild,
Ach sieh, wie sie so niedrig, in Trauer tiefgehüllt!

לָעַד תִּזְכֹּר עֲוֹנָם וְסִכְלוּתָם. רְפָא נָא אֶת־שִׁבְרָם וְנַחֵם
אֲבֵלוּתָם. כִּי אַתָּה שִׁבְרָם וְאַתָּה אֱיָלוּתָם. וִימֵיהֶם חַדֵּשׁ
כִּימֵי קַדְמוֹנָי. וְלֹא תֹאמַר צִיּוֹן עֲזָבַנִי יְיָ:

תְּמַהֵר יְשׁוּעָה וְתָחִישׁ גְּאֻלָּה וְתָשׁוּב לִירוּשָׁלַיִם בְּרַחֲמִים
רַבִּים: כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ. לָכֵן כֹּה־אָמַר יְיָ שַׁבְתִּי
לִירוּשָׁלַםִ בְּרַחֲמִים בֵּיתִי יִבָּנֶה בָּהּ נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת וְקָו יִנָּטֶה
עַל־יְרוּשָׁלָםִ: וְנֶאֱמַר. עוֹד קְרָא לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת
עוֹד תְּפוּצֶנָה עָרַי מִטּוֹב וְנִחַם יְיָ עוֹד אֶת־צִיּוֹן וּבָחַר עוֹד
בִּירוּשָׁלָםִ: וְנֶאֱמַר. כִּי־נִחַם יְיָ צִיּוֹן נִחַם כָּל־חָרְבֹתֶיהָ וַיָּשֶׂם
מִדְבָּרָהּ כְּעֵדֶן וְעַרְבָתָהּ כְּגַן־יְיָ שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ
תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה:

ואתה קדוש S. 70. עלינו S. 74. Kaddisch für Leidtragende S. 75.

Denk' fürder nicht, daß Sünde und Torheit sie erfüllt,
Heil' ihre Wunden, wirke, daß bald ihr Gram gestillt!
Du bist's, aus dem Vertrauen, Ermut'gung ihnen quillt.

Beide.

„Du gibst uns wieder Tage, wie wir sie einst gekannt,
Denn Deines Worts Verheißung ist treues Unterpfand!"

תמהר Genug der Klage um Zion und Jerusalem! Gott erbauet die unverwüstbaren Mauern des ewigen Jerusalem, das Gottes Erbarmen Allen verkündet, in dem Gottes Herrlichkeit sichtbar wird, wo Alles überströmt vom Segen Gottes und wo Trost und Freude, Dank und Lobgesang weilet! Amen!

Morgens.

Das gewöhnliche Morgengebet, S. 2—59, dann:

קְרִיאַת הַתּוֹרָה לְתִשְׁעָה בְּאָב.

(דברים ד׳ כ״ה.)

כִּי־תוֹלִיד בָּנִים וּבְנֵי בָנִים וְנוֹשַׁנְתֶּם בָּאָרֶץ וְהִשְׁחַתֶּם
וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כֹּל וַעֲשִׂיתֶם הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָֹה־אֱלֹהֶיךָ
לְהַכְעִיסוֹ׃ הַעִידֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ
כִּי־אָבֹד תֹּאבֵדוּן מַהֵר מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־
הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא־תַאֲרִיכֻן יָמִים עָלֶיהָ כִּי הִשָּׁמֵד
תִּשָּׁמֵדוּן׃ וְהֵפִיץ יְהוָֹה אֶתְכֶם בָּעַמִּים וְנִשְׁאַרְתֶּם מְתֵי מִסְפָּר
בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְנַהֵג יְהוָֹה אֶתְכֶם שָׁמָּה׃ וַעֲבַדְתֶּם־שָׁם אֱלֹהִים
מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ וָאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא־יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא
יֹאכְלוּן וְלֹא יְרִיחֻן׃ וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ

Vorlesung aus der Thorah.

(5. B. Moses Kap. 4 V. 25.)

כי Wenn du Kinder zeugest und Kindeskinder und ihr lange weilet in dem Lande, wenn ihr entartet, daß ihr ein Bild machet, Abbild von irgend Etwas; wenn ihr in den Augen des Ewigen eures Gottes das Böse tuet, ihn zu kränken: so nehm' ich zu Zeugen heute gegen euch den Himmel und die Erde, daß ihr bald umkommen werdet weg aus dem Lande, dahin ihr über den Jordan gehet, es einzunehmen; ihr werdet nicht lange Zeit darauf leben, sondern vertilgt werden. Der Ewige wird euch zerstreuen unter die Völker, und ihr werdet übrig bleiben ein zählbares Häuflein unter den Nationen, dahin euch der Ewige führen wird. Ihr werdet dort dienen Göttern, dem Werke von Menschenhänden, aus Holz und Stein, die nicht sehen und nicht hören und nicht riechen. Wenn ihr aber von da den Ewigen, euren Gott, suchen werdet, so werdet ihr

כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ׃ שני בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ
כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ׃ כִּי אֵל רַחוּם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ
וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת־בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
לָהֶם׃ כִּי שְׁאַל־נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמִן־
הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל־הָאָרֶץ וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם
וְעַד־קְצֵה הַשָּׁמָיִם הֲנִהְיָה כַּדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אוֹ הֲנִשְׁמַע
כָּמֹהוּ׃ הֲשָׁמַע עָם קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כַּאֲשֶׁר־
שָׁמַעְתָּ אַתָּה וַיֶּחִי׃ אוֹ הֲנִסָּה אֱלֹהִים לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גוֹי
מִקֶּרֶב גּוֹי בְּמַסֹּת בְּאֹתֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד חֲזָקָה
וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ׃ אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְהוָה

ihn finden, wenn ihr euch mit ganzem Herzen und ganzer Seele ihm zuwendet.

בצר In deiner Bedrängnis und wenn dich treffen all diese Dinge in späten Zeiten, so kehre zurück zum Ewigen, deinem Gott, und gehorche seiner Stimme! Denn ein barmherziger Gott ist der Ewige, dein Gott, er wird dich nicht lassen und dich nicht verderben und nicht vergessen den Bund deiner Väter, den er ihnen geschworen. Denn frage doch an bei den vergangenen Tagen, die vor dir gewesen, von dem Tage an, da Gott einen Menschen geschaffen auf der Erde, und von einem Ende des Himmels bis an das andere Ende des Himmels, ob etwas wie diese große Sache sich begeben oder ob dergleichen gehört worden? Ob ein Volk gehört die Stimme Gottes, redend mitten aus dem Feuer, wie du gehört hast, und leben geblieben ist? Oder ob ein Gott versucht hat, zu kommen, sich zu nehmen ein Volk aus einem Volke heraus, mit Versuchungen, mit Zeichen und Wundern und mit Krieg und starker Hand und ausgestrecktem Arm und großen Schrecknissen, ganz so wie für euch getan der Ewige, euer Gott, in Egypten vor deinen Augen? Dir ist es gezeigt

הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ׃ שלישי והוא מפטיר מִן־הַשָּׁמַיִם
הִשְׁמִיעֲךָ אֶת־קֹלוֹ לְיַסְּרֶךָּ וְעַל־הָאָרֶץ הֶרְאֲךָ אֶת־אִשּׁוֹ
הַגְּדוֹלָה וּדְבָרָיו שָׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃ וְתַחַת כִּי אָהַב אֶת־
אֲבֹתֶיךָ וַיִּבְחַר בְּזַרְעוֹ אַחֲרָיו וַיּוֹצִאֲךָ בְּפָנָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדֹל
מִמִּצְרָיִם׃ לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמְּךָ מִפָּנֶיךָ לַהֲבִיאֲךָ
לָתֶת־לְךָ אֶת־אַרְצָם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ
אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ
מִתָּחַת אֵין עוֹד׃ וְשָׁמַרְתָּ אֶת־חֻקָּיו וְאֶת־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ וּלְמַעַן תַּאֲרִיךְ
יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ כָּל־הַיָּמִים׃

worden, damit du erkennest, daß der Ewige dein Gott ist, keiner sonst außer ihm.

מן השמים Von dem Himmel hat er dich hören lassen seine Stimme, dich zurechtzuweisen, und auf der Erde hat er dich sehen lassen sein großes Feuer, und seine Worte hast du gehört mitten aus dem Feuer. Dafür, daß er deine Väter geliebt und ihre Nachkommen erkoren, hat er dich herausgeführt mit seiner großen Kraft aus Egypten, um Völker vor dir zu vertreiben, größer und mächtiger als du, dich dahin zu bringen, daß er dir ihr Land als Besitz gebe, wie diesen Tag (geschehen ist). So sollst du denn heute erkennen und zu Herzen nehmen, daß der Ewige Gott ist im Himmel oben und auf Erden unten; Keiner sonst. So beobachte denn seine Satzungen und seine Gebote, die ich dir heute befehle, daß es dir wohlgehe und deinen Kindern nach dir und damit du lange lebest in dem Lande, das der Ewige, dein Gott, dir auf alle Zeit gibt.

הפטרת תשעה באב.

(ירמיה ח׳ י״ג.)

אָסֹף אֲסִיפֵם נְאֻם־יְהוָה אֵין עֲנָבִים בַּגֶּפֶן וְאֵין תְּאֵנִים בַּתְּאֵנָה
וְהֶעָלֶה נָבֵל וָאֶתֵּן לָהֶם יַעַבְרוּם׃ עַל־מָה אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים הֵאָסְפוּ וְנָבוֹא
אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר וְנִדְּמָה־שָּׁם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הֲדִמָּנוּ וַיַּשְׁקֵנוּ מֵי־רֹאשׁ
כִּי חָטָאנוּ לַיהוָה׃ קַוֵּה לְשָׁלוֹם וְאֵין טוֹב לְעֵת מַרְפֵּה וְהִנֵּה בְעָתָה׃
מִדָּן נִשְׁמַע נַחְרַת סוּסָיו מִקּוֹל מִצְהֲלוֹת אַבִּירָיו רָעֲשָׁה כָּל־הָאָרֶץ
וַיָּבוֹאוּ וַיֹּאכְלוּ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ כִּי הִנְנִי מְשַׁלֵּחַ בָּכֶם
נְחָשִׁים צִפְעֹנִים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם לָחַשׁ וְנִשְּׁכוּ אֶתְכֶם נְאֻם־יְהוָה׃
מַבְלִיגִיתִי עֲלֵי יָגוֹן עָלַי לִבִּי דַוָּי׃ הִנֵּה־קוֹל שַׁוְעַת בַּת־עַמִּי מֵאֶרֶץ
מַרְחַקִּים הַיהוָה אֵין בְּצִיּוֹן אִם־מַלְכָּהּ אֵין בָּהּ מַדּוּעַ הִכְעִסוּנִי

Haftara für Tisch'a beaw.

(Jeremia Cap. 8, V. 13.)

Ein Ende will ich mit ihnen machen, ist der Spruch des Ewigen; keine Trauben bleiben am Weinstock und keine Feigen am Feigenbaum, und das Blatt welkt ab, und was ich ihnen gegeben, das entschwindet ihnen. Wozu sitzen wir? Versammelt euch und laßt uns gehen in die festen Städte und dort verstummen; denn der Ewige, unser Gott, hat uns verstummen machen und uns Giftwasser trinken lassen, weil wir dem Ewigen gesündigt haben. Wir hofften auf Heil und nichts Gutes ist da, auf Zeit der Heilung und siehe da Schrecken. Von Dan her wird gehört das Schnauben seiner Rosse, vom Getöse des Wieherns seiner Hengste erbebt das ganze Land, und sie kommen und verzehren das Land und seine Fülle, die Stadt und ihre Bewohner. Ja siehe, ich lasse los gegen euch Schlangen und Ottern, für die es keine Beschwörung gibt, und sie werden euch beißen, ist der Spruch des Ewigen. Eine Erheiterung mir auf den Kummer! Mein Herz in mir ist krank. Siehe, das Wehegeschrei der Tochter meines Volkes erschallet aus fernem Lande: Ist denn der Ewige nicht in Zion? oder ist sein König nicht daselbst? Warum haben sie mich gekränkt durch ihre Bilder,

בְּפִסְלֵיהֶם בְּהַבְלֵי נֵכָר׃ עָבַר קָצִיר כָּלָה קָיִץ וַאֲנַחְנוּ לֹא נוֹשָׁעְנוּ׃
עַל־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי הָשְׁבָּרְתִּי קָדַרְתִּי שַׁמָּה הֶחֱזִקָתְנִי׃ הַצֳּרִי אֵין
בְּגִלְעָד אִם־רֹפֵא אֵין שָׁם כִּי מַדּוּעַ לֹא עָלְתָה אֲרֻכַת בַּת־עַמִּי׃ מִי־
יִתֵּן רֹאשִׁי מַיִם וְעֵינִי מְקוֹר דִּמְעָה וְאֶבְכֶּה יוֹמָם וָלַיְלָה אֵת חַלְלֵי
בַת־עַמִּי׃ מִי־יִתְּנֵנִי בַמִּדְבָּר מְלוֹן אֹרְחִים וְאֶעֶזְבָה אֶת־עַמִּי וְאֵלְכָה
מֵאִתָּם כִּי כֻלָּם מְנָאֲפִים עֲצֶרֶת בֹּגְדִים׃ וַיַּדְרְכוּ אֶת־לְשׁוֹנָם קַשְׁתָּם
שֶׁקֶר וְלֹא לֶאֱמוּנָה גָּבְרוּ בָאָרֶץ כִּי מֵרָעָה אֶל־רָעָה יָצָאוּ וְאֹתִי לֹא־
יָדָעוּ נְאֻם־יְהוָֹה׃ אִישׁ מֵרֵעֵהוּ הִשָּׁמֵרוּ וְעַל־כָּל־אָח אַל־תִּבְטָחוּ כִּי
כָל־אָח עָקוֹב יַעְקֹב וְכָל־רֵעַ רָכִיל יַהֲלֹךְ׃ וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ יְהָתֵלּוּ וֶאֱמֶת
לֹא יְדַבֵּרוּ לִמְּדוּ לְשׁוֹנָם דַּבֶּר־שֶׁקֶר הַעֲוֵה נִלְאוּ׃ שִׁבְתְּךָ בְּתוֹךְ
מִרְמָה בְּמִרְמָה מֵאֲנוּ דַעַת־אוֹתִי נְאֻם־יְהוָֹה׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָֹה
צְבָאוֹת הִנְנִי צוֹרְפָם וּבְחַנְתִּים כִּי אֵיךְ אֶעֱשֶׂה מִפְּנֵי בַּת־עַמִּי׃ חֵץ

durch fremden Tand! Vorüber ist die Ernte, beendet ist der Sommer, und uns ist nicht geholfen. Ob dem Leide der Tochter meines Volkes bin ich zerschlagen; ich bin verdüstert, Entsetzen ergreifet mich. Ist kein Balsam in Gilead, oder ist dort kein Arzt? Warum gelinget denn nicht die Heilung der Tochter meines Volkes? Wäre doch mein Kopf ein Gewässer und meine Augen ein Tränenquell, daß ich beweinen könnte Tag und Nacht die Erschlagenen der Tochter meines Volkes!

Wer mich doch in die Wüste brächte, in das Nachtlager der Wanderer, so verließe ich mein Volk und ginge von ihnen; denn sie sind Ehebrecher, eine Rotte Verräter. Sie spannen ihre Zunge als Bogen der Lüge; nicht für die Wahrheit sind sie stark im Lande, sondern sie gehen über von einer Bosheit zur andern, und mich erkennen sie nicht, ist der Spruch des Ewigen. Der Freund hüte sich vor dem Freunde, und auf keinen Bruder verlasset euch; denn jeglicher Bruder hintergehet, und jeglicher Freund gehet als Späher umher. Einer täuschet den Andern und Keiner redet Wahrheit; sie lehren ihre Zunge Lügen reden, sie mühen sich ab zu Verbrechen. Dein Wohnen ist unter Trug, vor Trug wollen sie mich nicht erkennen, ist der Spruch des Ewigen. Darum, so spricht der Ewige der Heerscharen, läutere ich sie und prüfe sie; denn was sonst sollte ich tun mit der Tochter meines Volkes? Ein mörderischer Pfeil ist ihre Zunge, Trug redet Jeglicher, mit seinem

שָׁחֻט לְשׁוֹנָם מִרְמָה דִבֵּר בְּפִיו שָׁלוֹם אֶת־רֵעֵהוּ יְדַבֵּר וּבְקִרְבּוֹ יָשִׂים
אָרְבּוֹ׃ הַעַל־אֵלֶּה לֹא־אֶפְקָד־בָּם נְאֻם־יְהֹוָה אִם בְּגוֹי אֲשֶׁר כָּזֶה לֹא
תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃ עַל־הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי וָנֶהִי וְעַל־נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה
כִּי נִצְּתוּ מִבְּלִי־אִישׁ עֹבֵר וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל מִקְנֶה מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד־
בְּהֵמָה נָדְדוּ הָלָכוּ׃ וְנָתַתִּי אֶת־יְרוּשָׁלִַם לְגַלִּים מְעוֹן תַּנִּים וְאֶת־עָרֵי
יְהוּדָה אֶתֵּן שְׁמָמָה מִבְּלִי יוֹשֵׁב׃ מִי־הָאִישׁ הֶחָכָם וְיָבֵן אֶת־זֹאת
וַאֲשֶׁר דִּבֶּר פִּי־יְהֹוָה אֵלָיו וְיַגִּדָהּ עַל־מָה אָבְדָה הָאָרֶץ נִצְּתָה
כַמִּדְבָּר מִבְּלִי עֹבֵר׃ וַיֹּאמֶר יְהֹוָה עַל־עָזְבָם אֶת־תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי
לִפְנֵיהֶם וְלֹא־שָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְלֹא־הָלְכוּ בָהּ׃ וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבָּם
וְאַחֲרֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר לִמְּדוּם אֲבוֹתָם׃ לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהֹוָה צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מַאֲכִילָם אֶת־הָעָם הַזֶּה לַעֲנָה וְהִשְׁקִיתִים מֵי
רֹאשׁ׃ וַהֲפִיצוֹתִים בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ הֵמָּה וַאֲבוֹתָם וְשִׁלַּחְתִּי
אַחֲרֵיהֶם אֶת־הַחֶרֶב עַד כַּלּוֹתִי אוֹתָם׃ כֹּה אָמַר יְהֹוָה צְבָאוֹת

Munde redet er freundlich mit seinem Nächsten, aber in seinem Herzen stellet er ihm einen Hinterhalt. Soll ich Solches an ihnen nicht ahnden, ist der Spruch des Ewigen, oder an einem Volke wie dieses meine Seele nicht Strafe üben? Auf den Bergen breche ich in Weinen und Jammer aus und auf den Angern der Wüste in Klagelieder; denn verödet sind sie, daß kein Mensch da wandelt, und sie nicht hören die Stimme der Herde; die Vögel des Himmels wie das Vieh sind ausgewandert, weggezogen. Ich mache Jerusalem zu Steinhaufen, zur Wohnung der Schakale, und die Städte Judas mache ich zur Oede, leer von Bewohnern. Wer ist der Mann, der weise, daß er dies einsehe, zu welchem des Ewigen Mund geredet, daß er es verkünde: Warum ist das Land zu Grunde gerichtet, verödet wie eine Wüste, leer von Wanderern? Der Ewige sprach: Weil sie verlassen meine Lehre, die ich ihnen vorgelegt, und nicht auf meine Stimme gehört haben und ihr nicht gefolgt sind; sondern dem Uebermute ihres Herzens und den Götzen folgten, wie es ihre Väter sie gelehret. Darum, so spricht der Ewige der Heerscharen, der Gott Israels, speise ich dies Volk mit Wermut und tränke es mit Giftwasser. Ich zerstreue sie unter die Völker, die weder sie noch ihre Väter gekannt, und sende das Schwert ihnen nach, bis ich sie aufgerieben habe.

הִתְבּוֹנְנוּ וְקִרְאוּ לַמְקוֹנְנוֹת וּתְבוֹאֶינָה וְאֶל־הַחֲכָמוֹת שִׁלְחוּ וְתָבוֹאנָה׃
וּתְמַהֵרְנָה וְתִשֶּׂנָה עָלֵינוּ נֶהִי וְתֵרַדְנָה עֵינֵינוּ דִּמְעָה וְעַפְעַפֵּינוּ יִזְּלוּ־
מָיִם׃ כִּי קוֹל נְהִי נִשְׁמַע מִצִּיּוֹן אֵיךְ שֻׁדָּדְנוּ בֹּשְׁנוּ מְאֹד כִּי עָזַבְנוּ
אָרֶץ כִּי הִשְׁלִיכוּ מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ׃ כִּי־שְׁמַעְנָה נָשִׁים דְּבַר־יְהוָה וְתִקַּח
אָזְנְכֶם דְּבַר־פִּיו וְלַמֵּדְנָה בְנֹתֵיכֶם נֶהִי וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה׃ כִּי־עָלָה
מָוֶת בְּחַלּוֹנֵינוּ בָּא בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ לְהַכְרִית עוֹלָל מִחוּץ בַּחוּרִים
מֵרְחֹבוֹת׃ דַּבֵּר כֹּה נְאֻם־יְהוָה וְנָפְלָה נִבְלַת הָאָדָם כְּדֹמֶן עַל פְּנֵי
הַשָּׂדֶה וּכְעָמִיר מֵאַחֲרֵי הַקֹּצֵר וְאֵין מְאַסֵּף׃ כֹּה אָמַר יְהוָה אַל־
יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ וְאַל־יִתְהַלֵּל הַגִּבּוֹר בִּגְבוּרָתוֹ אַל־יִתְהַלֵּל
עָשִׁיר בְּעָשְׁרוֹ׃ כִּי אִם־בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשְׂכֵּל וְיָדֹעַ אוֹתִי
כִּי אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ כִּי־בְאֵלֶּה חָפַצְתִּי
נְאֻם־יְהוָה׃

So spricht der Ewige der Heerscharen: Sehet euch um und rufet die Klageweiber, daß sie kommen, und zu den kundigen Weibern sendet, daß sie kommen, und eilends ein Klagelied über uns erheben, daß unsere Augen von Tränen rinnen und unsere Wimpern von Wasser fließen. Denn eine Jammerstimme wird gehört aus Zion: Wie verwüstet sind wir! Wir sind sehr zu schanden; wir müssen das Land verlassen, denn sie haben unsere Wohnungen niedergeworfen. Ja höret, Weiber, das Wort des Ewigen, und es vernehme euer Ohr das Wort seines Mundes, und lehret eure Töchter jammern und ein Weib das andere Klagelieder. Der Tod stieg durch unsere Fenster, kam in unsere Paläste, auszurotten die Kinder von den Straßen, Jünglinge von den Plätzen. Rede: So ist der Spruch des Ewigen: Es werden die Leichname von Menschen daliegen wie Dünger auf dem Felde und wie eine Garbe hinter dem Schnitter, die Niemand aufnimmt. — So spricht der Ewige: Nicht rühme sich der Weise seiner Weisheit und nicht rühme sich der Starke seiner Stärke, nicht rühme sich der Reiche seines Reichtums. Sondern deß rühme sich, wer sich rühmen mag: einzusehen und mich zu erkennen, daß ich, der Ewige, Recht und Gerechtigkeit übe auf Erden; daß ich daran Wohlgefallen habe, ist der Spruch des Ewigen.

איכה.

ג.

(Vorbeter.)

אֲנִי הַגֶּבֶר רָאָה עֳנִי בְּשֵׁבֶט עֶבְרָתוֹ׃ אוֹתִי נָהַג וַיֹּלַךְ
חֹשֶׁךְ וְלֹא־אוֹר׃ אַךְ בִּי יָשֻׁב יַהֲפֹךְ יָדוֹ כָּל־הַיּוֹם׃ בִּלָּה
בְשָׂרִי וְעוֹרִי שִׁבַּר עַצְמוֹתָי׃ בָּנָה עָלַי וַיַּקַּף רֹאשׁ וּתְלָאָה׃
בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי כְּמֵתֵי עוֹלָם׃ גָּדַר בַּעֲדִי וְלֹא אֵצֵא
הִכְבִּיד נְחָשְׁתִּי׃ גַּם כִּי אֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ שָׂתַם תְּפִלָּתִי׃ גָּדַר
דְּרָכַי בְּגָזִית נְתִיבוֹתַי עִוָּה׃ דֹּב אֹרֵב הוּא לִי אֲרִי בְּמִסְתָּרִים׃
דְּרָכַי סוֹרֵר וַיְפַשְּׁחֵנִי שָׂמַנִי שׁוֹמֵם׃ דָּרַךְ קַשְׁתּוֹ וַיַּצִּיבֵנִי
כַּמַּטָּרָא לַחֵץ׃ הֵבִיא בְּכִלְיוֹתָי בְּנֵי אַשְׁפָּתוֹ׃ הָיִיתִי שְּׂחֹק
לְכָל־עַמִּי נְגִינָתָם כָּל־הַיּוֹם׃ הִשְׂבִּיעַנִי בַמְּרוֹרִים הִרְוַנִי
לַעֲנָה׃ וַיַּגְרֵס בֶּחָצָץ שִׁנָּי הִכְפִּישַׁנִי בָּאֵפֶר׃ וַתִּזְנַח מִשָּׁלוֹם

III.

Ich bin der Mann, der Leid gesehen durch die Rute seines Zornes. Mich leitete und führte er in Dunkel und Lichtloses. Ja, gegen mich wendete er jeden Tag von Neuem seine Hand. Er ließ mein Fleisch und meine Haut vergehen, zerbrach meine Knochen. Er umbaute mich und umgab mich mit Gift und Mühsal. In Finsterniß ließ er mich wohnen, wie die von jeher Toten. Er ummauerte mich, daß ich nicht heraus konnte, legte mir schwere Fesseln an. Auch wenn ich schreie und nach Hilfe rufe, hemmt er mein Gebet. Er hat meine Wege mit Quadern ummauert, meine Pfade gekrümmt. Ein lauernder Bär ist er mir, ein Löwe im Versteck. Meine Wege wühlte er auf und zerriß mich, machte mich öde. Er spannte seinen Bogen und stellte mich hin als Zielscheibe für den Pfeil. Er ließ in meine Nieren seines Köchers Söhne eindringen. Lachen bin ich meinem ganzen Volke geworden, ein Spottlied jeden Tag. Er sättigte mich mit Bitterem, tränkte mich mit Wermut. Er zermalmte mit Kies meine Zähne, drückte

נַפְשִׁי נָשִׁיתִי טוֹבָה: וָאֹמַר אָבַד נִצְחִי וְתוֹחַלְתִּי מֵיְהוָֹה:
זְכָר־עָנְיִי וּמְרוּדִי לַעֲנָה וָרֹאשׁ: זָכוֹר תִּזְכּוֹר וְתָשׁוֹחַ עָלַי
נַפְשִׁי: זֹאת אָשִׁיב אֶל־לִבִּי עַל־כֵּן אוֹחִיל: חַסְדֵי יְהוָֹה כִּי
לֹא־תָמְנוּ כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמָיו: חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה
אֱמוּנָתֶךָ: חֶלְקִי יְהוָֹה אָמְרָה נַפְשִׁי עַל־כֵּן אוֹחִיל לוֹ: טוֹב
יְהוָֹה לְקוָֹו לְנֶפֶשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ: טוֹב וְיָחִיל וְדוּמָם לִתְשׁוּעַת
יְהוָֹה: טוֹב לַגֶּבֶר כִּי־יִשָּׂא עֹל בִּנְעוּרָיו: יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדֹּם כִּי
נָטַל עָלָיו: יִתֵּן בֶּעָפָר פִּיהוּ אוּלַי יֵשׁ תִּקְוָה: יִתֵּן לְמַכֵּהוּ
לֶחִי יִשְׂבַּע בְּחֶרְפָּה: כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדֹנָי: כִּי אִם־
הוֹגָה וְרִחַם כְּרֹב חֲסָדָו: כִּי לֹא עִנָּה מִלִּבּוֹ וַיַּגֶּה בְּנֵי־אִישׁ:
לְדַכֵּא תַּחַת רַגְלָיו כֹּל אֲסִירֵי אָרֶץ: לְהַטּוֹת מִשְׁפַּט־גָּבֶר

mich nieder in Asche. Da verzweifelte am Glück meine Seele, ich erhoffte nichts Gutes. Ich dachte: Dahin ist meine Stärke, mein Vertrauen auf den Ewigen. Die Erinnerung meines Elends, meines Leidens, ist Wermut und Gift! Deß gedenkt meine Seele und ist in mir gebeugt. Halte ich Folgendes mir vor, so hoffe ich dennoch. Die Gnaden des Ewigen hören nicht auf; sein Erbarmen hat kein Ende. Neu an jedem Morgen ist es; groß ist seine Treue. Mein Anteil ist der Ewige, spricht meine Seele, darum vertraue ich ihm. Gütig ist der Ewige denen, die ihm vertrauen, der Seele, die ihn sucht. Gut ist, daß man schweigend harre der Hilfe des Ewigen. Gut ist es für den Menschen, daß er ein Joch trägt in seiner Jugend; daß er einsam sitzt und schweigt, da er es auf sich genommen; daß er in Staub legt seinen Mund, ob vielleicht noch Hoffnung sei; seine Wange dem Schläger bietet, sich an Schmähungen sättigt. Denn nicht für immer verwirft der Herr. Wenn er Kummer sendet, so erbarmt er sich nach der Fülle seiner Gnade. Nicht von Herzen peinigt er und bekümmert Menschenkinder. Daß man zermalme unter seinen Füßen alle Gefesselten der Erde, daß man beuge das Recht des Menschen angesichts des Höchsten,

נֶגֶד פְּנֵי עֶלְיוֹן: לְעַוֵּת אָדָם בְּרִיבוֹ אֲדֹנָי לֹא רָאָה: מִי זֶה
אָמַר וַתֶּהִי אֲדֹנָי לֹא צִוָּה: מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת
וְהַטּוֹב: מַה־יִּתְאוֹנֵן אָדָם חָי גֶּבֶר עַל־חֲטָאָו: נַחְפְּשָׂה
דְרָכֵינוּ וְנַחְקֹרָה וְנָשׁוּבָה עַד־יְהֹוָה: נִשָּׂא לְבָבֵנוּ אֶל־כַּפָּיִם
אֶל־אֵל בַּשָּׁמָיִם: נַחְנוּ פָשַׁעְנוּ וּמָרִינוּ אַתָּה לֹא סָלָחְתָּ:
סַכֹּתָה בָאַף וַתִּרְדְּפֵנוּ הָרַגְתָּ לֹא חָמָלְתָּ: סַכֹּתָה בֶעָנָן
לָךְ מֵעֲבוֹר תְּפִלָּה: סְחִי וּמָאוֹס תְּשִׂימֵנוּ בְּקֶרֶב הָעַמִּים:
פָּצוּ עָלֵינוּ פִּיהֶם כָּל־אֹיְבֵינוּ: פַּחַד וָפַחַת הָיָה לָנוּ הַשֵּׁאת
וְהַשָּׁבֶר: פַּלְגֵי־מַיִם תֵּרַד עֵינִי עַל־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי: עֵינִי
נִגְּרָה וְלֹא תִדְמֶה מֵאֵין הֲפֻגוֹת: עַד־יַשְׁקִיף וְיֵרֶא יְהֹוָה
מִשָּׁמָיִם: עֵינִי עוֹלְלָה לְנַפְשִׁי מִכֹּל בְּנוֹת עִירִי: צוֹד צָדוּנִי
כַּצִּפּוֹר אֹיְבַי חִנָּם: צָמְתוּ בַבּוֹר חַיָּי וַיַּדּוּ־אֶבֶן בִּי: צָפוּ־

daß man krümme den Menschen in seinem Rechtsstreite, das sollte der Herr nicht sehen? Wer sprach und es wurde, wenn der Herr es nicht gewollt! Aus dem Munde des Höchsten geht nicht heraus Leiden und Glück. Was darf der lebende Mensch klagen? Er ist ja Herr seiner Sünden. Wir wollen unsere Wege untersuchen und erforschen und zu dem Ewigen zurückkehren. Wir wollen unser Herz auf Händen erheben zu Gott im Himmel. Wir haben gefrevelt, wir waren ungehorsam; du hast nicht verziehen. Du umhülltest Dich mit Zorn und verfolgtest uns, schlugest ohne Erbarmen. Du umhülltest Dich mit Wolke, daß kein Gebet durchdrang. Zu Kehricht und Ekel machtest Du uns in Mitten der Völker. Ihren Mund sperren wider uns auf alle unsere Feinde. Angst und Verderben ward uns, Schrecken und Unheil. Bäche Wassers vergießt mein Auge über das Unheil meines Volkes. Mein Auge strömt ohne Unterlaß; es hat keine Ruhe, bis der Ewige blickt und vom Himmel schaut. Mein Auge tut meiner Seele weh ob allen Töchtern der Stadt. Meine Feinde machten ohne Grund Jagd auf mich wie auf einem Vogel, wollten vertilgen in die Grube

מַיִם עַל־רֹאשִׁי אָמַרְתִּי נִגְזָרְתִּי׃ קָרָאתִי שִׁמְךָ יְהוָה מִבּוֹר
תַּחְתִּיּוֹת׃ קוֹלִי שָׁמָעְתָּ אַל־תַּעְלֵם אָזְנְךָ לְרַוְחָתִי לְשַׁוְעָתִי׃
קָרַבְתָּ בְּיוֹם אֶקְרָאֶךָּ אָמַרְתָּ אַל־תִּירָא׃ רַבְתָּ אֲדֹנָי רִיבֵי
נַפְשִׁי גָּאַלְתָּ חַיָּי׃ רָאִיתָה יְהוָה עַוָּתָתִי שָׁפְטָה מִשְׁפָּטִי׃
רָאִיתָה כָּל־נִקְמָתָם כָּל־מַחְשְׁבֹתָם לִי׃ שָׁמַעְתָּ חֶרְפָּתָם
יְהוָה כָּל־מַחְשְׁבֹתָם עָלָי׃ שִׂפְתֵי קָמַי וְהֶגְיוֹנָם עָלַי כָּל־
הַיּוֹם׃ שִׁבְתָּם וְקִימָתָם הַבִּיטָה אֲנִי מַנְגִּינָתָם׃ תָּשִׁיב לָהֶם
גְּמוּל יְהוָה כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם׃ תִּתֵּן לָהֶם מְגִנַּת־לֵב תַּאֲלָתְךָ
לָהֶם׃ תִּרְדֹּף בְּאַף וְתַשְׁמִידֵם מִתַּחַת שְׁמֵי יְהוָה׃

ד.

אֵיכָה יוּעַם זָהָב יִשְׁנֶא הַכֶּתֶם הַטּוֹב תִּשְׁתַּפֵּכְנָה אַבְנֵי־
קֹדֶשׁ בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת׃ בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסֻלָּאִים בַּפָּז
אֵיכָה נֶחְשְׁבוּ לְנִבְלֵי־חֶרֶשׂ מַעֲשֵׂה יְדֵי יוֹצֵר׃ גַּם־תַּנִּין חָלְצוּ

hinein mein Leben, warfen mich mit Steinen. Wasser strömte über mein Haupt; ich dachte: Ich bin verloren. Ich rief deinen Namen, Ewiger, aus der Tiefe der Grube. Du hörtest meine Stimme, verschlossest nicht Dein Ohr meinem Schreien um Befreiung. Du nahtest am Tage, da ich Dich rief; Du sagtest: Fürchte dich nicht. Streite, Herr, den Streit meiner Seele, der Du mein Leben erlöst hast. Du siehst, Ewiger, wie mir Unrecht geschieht, richte mein Gericht. Du siehst alle ihre Rache, alle ihre Anschläge wider mich, die Reden meiner Gegner und ihr Denken wider mich alle Tage. Schau ihr Sitzen und ihr Aufstehen; ich bin ihr Spottgesang. Bringe Vergeltung über sie, Ewiger, deinen Fluch über sie. Verfolge sie im Zorn und vernichte sie unter den Himmeln des Ewigen!

IV.

Wie ist verdunkelt das Gold, entstellt die schöne Zier; hingeworfen werden heilige Steine an allen Straßenecken. Die köstlichen Söhne Zions, die mit Gold aufgewogen wurden, wie sind sie nun geachtet gleich irdenem Gerät, Händewerk

שַׁד הֵינִיקוּ גּוּרֵיהֶן בַּת־עַמִּי לְאַכְזָר כַּיְעֵנִים בַּמִּדְבָּר׃ דָּבַק
לְשׁוֹן יוֹנֵק אֶל־חִכּוֹ בַּצָּמָא עוֹלָלִים שָׁאֲלוּ לֶחֶם פֹּרֵשׂ אֵין
לָהֶם׃ הָאֹכְלִים לְמַעֲדַנִּים נָשַׁמּוּ בַּחוּצוֹת הָאֱמֻנִים עֲלֵי
תוֹלָע חִבְּקוּ אַשְׁפַּתּוֹת׃ וַיִּגְדַּל עֲוֺן בַּת־עַמִּי מֵחַטַּאת סְדֹם
הַהֲפוּכָה כְמוֹ־רָגַע וְלֹא־חָלוּ בָהּ יָדָיִם׃ זַכּוּ נְזִירֶיהָ מִשֶּׁלֶג
צַחוּ מֵחָלָב אָדְמוּ עֶצֶם מִפְּנִינִים סַפִּיר גִּזְרָתָם׃ חָשַׁךְ
מִשְּׁחוֹר תָּאֳרָם לֹא נִכְּרוּ בַּחוּצוֹת צָפַד עוֹרָם עַל־עַצְמָם
יָבֵשׁ הָיָה כָעֵץ׃ טוֹבִים הָיוּ חַלְלֵי־חֶרֶב מֵחַלְלֵי רָעָב שֶׁהֵם
יָזֻבוּ מְדֻקָּרִים מִתְּנוּבוֹת שָׂדָי׃ יְדֵי נָשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת בִּשְּׁלוּ
יַלְדֵיהֶן הָיוּ לְבָרוֹת לָמוֹ בְּשֶׁבֶר בַּת־עַמִּי׃ כִּלָּה יְהוָה אֶת־
חֲמָתוֹ שָׁפַךְ חֲרוֹן אַפּוֹ וַיַּצֶּת־אֵשׁ בְּצִיּוֹן וַתֹּאכַל יְסוֹדֹתֶיהָ׃

des Töpfers. Auch Drachen reichen die Brust, säugen ihre Jungen; die Tochter meines Volkes ist grausam, wie die Strauße in der Wüste. Dem Säugling klebt vor Durst die Zunge am Gaumen, Kinder bitten um Brot, Niemand reicht es ihnen. Sie, die Leckerbissen aßen, liegen verlassen auf den Straßen; die auf Purpur gepflegt wurden, umfassen Misthaufen. Größer ist die Strafe meines Volkes geworden als die von Sodom; dies wurde doch in einem Augenblicke zerstört, an ihm mühte sich keine Hand. Reiner waren ihre Edlen als Schnee, glänzender als Milch, ihr Gebein röter als Korallen; saphirähnlich ihre Gestalt. Nun ist dunkler als Schwärze ihr Aussehen; man erkennet sie nicht auf den Straßen; geschrumpft ist ihre Haut auf ihrem Gebein, ist trocken geworden wie Holz. Glücklicher waren die vom Schwerte Erschlagenen als die vom Hunger Hingerafften; jene Durchbohrten wurden von den Erträgen des Feldes überströmt. Die Hände liebevoller Frauen kochten ihre Kinder, sie dienten ihnen zur Speise, ob des Unglückes der Tochter meines Volkes. Ganz ausgelassen hat der Ewige seinen Grimm, ausgeschüttet seinen glühenden Zorn, und ein Feuer in Zion entzündet, das die Grundfesten verzehrte. Es glaubten

לֹא הֶאֱמִינוּ מַלְכֵי־אֶרֶץ כֹּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי יָבֹא צַר וְאוֹיֵב
בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלָםִ׃ מֵחַטֹּאת נְבִיאֶיהָ עֲוֹנוֹת כֹּהֲנֶיהָ הַשֹּׁפְכִים
בְּקִרְבָּהּ דַּם צַדִּיקִים׃ נָעוּ עִוְרִים בַּחוּצוֹת נְגֹאֲלוּ בַּדָּם בְּלֹא
יוּכְלוּ יִגְּעוּ בִּלְבֻשֵׁיהֶם׃ סוּרוּ טָמֵא קָרְאוּ לָמוֹ סוּרוּ סוּרוּ
אַל־תִּגָּעוּ כִּי נָצוּ גַּם־נָעוּ אָמְרוּ בַּגּוֹיִם לֹא יוֹסִפוּ לָגוּר׃
פְּנֵי יְהוָה חִלְּקָם לֹא יוֹסִיף לְהַבִּיטָם פְּנֵי כֹהֲנִים לֹא נָשָׂאוּ
וּזְקֵנִים לֹא חָנָנוּ׃ עוֹדֵינוּ תִּכְלֶינָה עֵינֵינוּ אֶל־עֶזְרָתֵנוּ הָבֶל
בְּצִפִּיָּתֵנוּ צִפִּינוּ אֶל־־גּוֹי לֹא יוֹשִׁעַ׃ צָדוּ צְעָדֵינוּ מִלֶּכֶת
בִּרְחֹבֹתֵינוּ קָרַב קִצֵּנוּ מָלְאוּ יָמֵינוּ כִּי־בָא קִצֵּנוּ׃ קַלִּים הָיוּ
רֹדְפֵינוּ מִנִּשְׁרֵי שָׁמָיִם עַל־הֶהָרִים דְּלָקֻנוּ בַּמִּדְבָּר אָרְבוּ
לָנוּ׃ רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ יְהוָה נִלְכַּד בִּשְׁחִיתוֹתָם אֲשֶׁר

nicht die Könige der Erde, die Bewohner des Erdballes, daß ein Dränger, ein Feind in die Tore Jerusalems einziehen könnte. Ja, wegen der Sünden ihrer Propheten, der Verschuldungen ihrer Priester, die in ihrer Mitte Blut Unschuldiger vergossen. Blind irren sie nun in den Straßen, befleckt mit Blut, so daß Niemand ihre Kleider berühren mag. Weichet! Unrein! ruft man ihnen zu. Weichet, weichet, rührt nicht an! So flüchten sie, irren sie umher; unter den Völkern spricht man: Sie sollen nicht ferner weilen. Das Angesicht des Ewigen hat sie zerstreut, er schaut nicht mehr auf sie; das Ansehen der Priester haben sie nicht geachtet, den Greisen keine Ehrfurcht bewiesen. Noch immer sehnen sich unsere Augen nach eitler Hilfe; schauen wir erwartend nach einem Volke, das nicht helfen wird. Sie lauern unseren Schritten auf, daß wir auf den Plätzen nicht gehen können; nah ist unser Ende, voll unsere Tage, gekommen ist unser Ende. Schneller sind unsere Verfolger als die Adler des Himmels; auf den Bergen jagen sie uns nach, in der Wüste lauern sie uns auf. Der Hauch unserer Nase, der Gesalbte des Ewigen, ist gefangen in ihren Netzen, er, von dem wir sagten:

אָמַרְנוּ בְּצִלּוֹ נִחְיֶה בַגּוֹיִם׃ שִׂישִׂי וְשִׂמְחִי בַּת־אֱדוֹם יוֹשֶׁבֶת בְּאֶרֶץ עוּץ גַּם־עָלַיִךְ תַּעֲבָר־כּוֹס תִּשְׁכְּרִי וְתִתְעָרִי׃ תַּם עֲוֹנֵךְ בַּת־צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹתֵךְ פָּקַד עֲוֹנֵךְ בַּת־אֱדוֹם גִּלָּה עַל־חַטֹּאתָיִךְ׃

ה.

זָכוֹר יְהוָֹה מֶה־הָיָה לָנוּ הַבִּיטָה וּרְאֵה אֶת־חֶרְפָּתֵנוּ׃ נַחֲלָתֵנוּ נֶהֶפְכָה לְזָרִים בָּתֵּינוּ לְנָכְרִים׃ יְתוֹמִים הָיִינוּ וְאֵין אָב אִמֹּתֵינוּ כְּאַלְמָנוֹת׃ מֵימֵינוּ בְּכֶסֶף שָׁתִינוּ עֵצֵינוּ בִּמְחִיר יָבֹאוּ׃ עַל צַוָּארֵנוּ נִרְדָּפְנוּ יָגַעְנוּ וְלֹא־הוּנַח־לָנוּ׃ מִצְרַיִם נָתַנּוּ יָד אַשּׁוּר לִשְׂבֹּעַ לָחֶם׃ אֲבֹתֵינוּ חָטְאוּ וְאֵינָם וַאֲנַחְנוּ עֲוֹנֹתֵיהֶם סָבָלְנוּ׃ עֲבָדִים מָשְׁלוּ בָנוּ פֹּרֵק אֵין מִיָּדָם׃ בְּנַפְשֵׁנוּ נָבִיא לַחְמֵנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַמִּדְבָּר׃ עוֹרֵנוּ כְּתַנּוּר

In seinem Schatten wollen wir leben unter den Völkern. Juble nur und freue dich, Tochter Edom's, die du wohnest im Lande Uz; auch an dich kommt der Kelch; du wirst dich berauschen und entblößen. Zu Ende ist deine Schuld, Tochter Zion's; er wird dich nicht mehr verbannen; er ahndet deine Schuld, Tochter Edom's, er deckt auf deine Sünden.

V.

Gedenke, Ewiger, was uns geschehen; schau her und siehe unsere Schmach. Unser Besitz ist Fremden zugefallen, unsere Häuser Ausländern. Wir sind Waisen, vaterlos; unsere Mütter gleichen Witwen. Unser Wasser trinken wir für Geld, unser Holz bekommen wir für Entgelt. Bis an den Hals werden wir verfolgt; wir mühen uns ab, ohne Ruhe zu finden. Egypten gaben wir die Hand; Assyrien, um uns an Brot zu sättigen. Unsere Väter haben gesündigt und sind nicht mehr da; wir tragen ihre Schuld. Knechte herrschen über uns; Niemand befreiet uns aus ihrer Hand. Mit Lebensgefahr holen wir unser Brot vor dem Schwerte in der Wüste. Unsere Haut brennet

נִכְמָרוּ מִפְּנֵי זַלְעֲפוֹת רָעָב׃ נָשִׁים בְּצִיּוֹן עִנּוּ בְּתֻלֹת בְּעָרֵי
יְהוּדָה׃ שָׂרִים בְּיָדָם נִתְלוּ פְּנֵי זְקֵנִים לֹא נֶהְדָּרוּ׃ בַּחוּרִים
טְחוֹן נָשָׂאוּ וּנְעָרִים בָּעֵץ כָּשָׁלוּ׃ זְקֵנִים מִשַּׁעַר שָׁבָתוּ
בַּחוּרִים מִנְּגִינָתָם׃ שָׁבַת מְשׂוֹשׂ לִבֵּנוּ נֶהְפַּךְ לְאֵבֶל מְחֹלֵנוּ׃
נָפְלָה עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ אוֹי־נָא לָנוּ כִּי חָטָאנוּ׃ עַל־זֶה הָיָה
דָוֶה לִבֵּנוּ עַל־אֵלֶּה חָשְׁכוּ עֵינֵינוּ׃ עַל הַר־צִיּוֹן שֶׁשָּׁמֵם
שׁוּעָלִים הִלְּכוּ־בוֹ׃ אַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב כִּסְאֲךָ לְדוֹר
וָדוֹר׃ לָמָּה לָנֶצַח תִּשְׁכָּחֵנוּ תַּעַזְבֵנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים׃ הֲשִׁיבֵנוּ
יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם׃ כִּי אִם־מָאֹס
מְאַסְתָּנוּ קָצַפְתָּ עָלֵינוּ עַד־מְאֹד׃

השיבנו יהוה אליך ונשובה חדש ימינו כקדם׃

wie ein Ofen vor den Qualen des Hungers. Frauen haben sie in Zion geschändet, Jungfrauen in den Städten Juda's. Fürsten sind von ihrer Hand gehängt worden, Greise wurden nicht geachtet. Jünglinge trugen Mühlsteine, Knaben stürzten unter dem Holze hin. Greise sind nicht mehr am Tore, Jünglinge stimmen kein Lied an. Vorbei ist die Wonne unseres Herzens, verwandelt in Trauer unser Reigen. Gefallen ist das Diadem unseres Hauptes; weh uns, wir haben gesündigt! Darum ist unser Herz siech, darum verdunkeln unsere Augen. Ueber den Berg Zion, der wüst ist, gehen Schakale umher. — Du, Ewiger, thronest ewig; Dein Thron ist von Geschlecht zu Geschlecht. Wozu willst Du für immer uns vergessen und für so lange Zeit uns verlassen? Bring' uns zu Dir zurück, Ewiger, daß wir zurückkehren; erneuere unsere Tage wie in der Vorzeit; denn nicht verschmähest Du uns ganz, nicht zürnest Du uns ohne Maß.

(Vorbeter.)

1. צִיּוֹן הֲלֹא תִשְׁאֲלִי לִשְׁלוֹם אֲסִירַיִךְ דּוֹרְשֵׁי
שְׁלוֹמֵךְ וְהֵם יֶתֶר עֲדָרָיִךְ:
מִיָּם וּמִזְרָח וּמִצָּפוֹן וְתֵימָן שְׁלוֹם רָחוֹק
וְקָרוֹב שְׂאִי מִכָּל־עֲבָרָיִךְ:
וּשְׁלוֹם אֲסִיר תִּקְוָה נוֹתֵן דְּמָעָיו כְּטַל
חֶרְמוֹן וְנִכְסָף לְרִדְתָּם עַל הֲרָרָיִךְ:
לִבְכּוֹת עֱנוּתֵךְ אֲנִי תַנִּים וְעֵת אֶחֱלוֹם
שִׁיבַת שְׁבוּתֵךְ אֲנִי כִנּוֹר לְשִׁירָיִךְ:
לִבִּי לְבֵית אֵל וְלִפְנִיאֵל מְאֹד יֶהֱמֶה
וּלְמַחֲנַיִם וְכָל־קִבְרֵי טְהוֹרָיִךְ:
שָׁם הַשְּׁכִינָה שְׁכֵנָה לָךְ וְהַיּוֹצְרֵךְ פָּתַח
לְמוּל שַׁעֲרֵי שַׁחַק שְׁעָרָיִךְ:

1. Zionlied.

Willst, Zion, du nicht auch entbieten
Den Flüchtigen den Gruß und Frieden,
Der Herde Rest, die weit versprengt
Und dein in warmer Liebe denkt?

Auch ich, der Hoffnung Fessel tragend,
Um deinen Fall mit Tränen klagend —
Ach, strömten sie auf deine Höhen!
Wie wollt' ich Heil für dich ersleh'n!

Ob deines Elends gleich' ich Eulen,
Die in den Trümmern klagend heulen;
Träum' ich, daß du erreicht dein Ziel,
Dann tönt's in mir wie Saitenspiel.

Wo Jakob wandernd einst gewallet,
Der Engel Grüße ihm erschallet,
Wo Gottes Liebe dauernd weilt,
Dahin mein sehnend Herz enteilt. —

וּכְבוֹד יְיָ לְבַד הָיָה מְאוֹרֵךְ וְאֵין שֶׁמֶשׁ
וְסַהַר וְכוֹכָבִים מְאִירָיִךְ:
אֶבְחַר לְנַפְשִׁי לְהִשְׁתַּפֵּךְ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר
רוּחַ אֱלֹהִים שְׁפוּכָה עַל בְּחוּרָיִךְ:
אַתְּ בֵּית מְלוּכָה וְאַתְּ כִּסֵּא יְיָ וְאֵיךְ יֵשְׁבוּ
עֲבָדִים עֲלֵי כִסְאוֹת גְּבִירָיִךְ:
מִי יִתְּנֵנִי מְשׁוֹטֵט בַּמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר נִגְלוּ
אֱלֹהִים לְחוֹזַיִךְ וְצִירָיִךְ:
מִי יַעֲשֶׂה־לִּי כְנָפַיִם וְאַרְחִיק נְדוֹד אָנִיד
לְבִתְרֵי לְבָבִי בֵּין בְּתָרָיִךְ:
אֶפּוֹל לְאַפַּי עֲלֵי אַרְצֵךְ וְאֶרְצֶה אֲבָנַיִךְ
מְאֹד וַאֲחוֹנֵן אֶת־עֲפָרָיִךְ:

Wo Deine Tore Gott gegründet,
Des Himmels Pforte ein sich mündet.
Der Sonne Schein erhellt dich nicht,
Dir leuchtet Gottes Angesicht.

Wie naht dem Ort, wo Gott ergossen
Den Geist auf die erwählten Sprossen,
Wie naht dem Ort des heil'gen Throns
Der Sklave jetzt dem Sitz des Sohns? *)

Das wäre Lust, daß ich ergieße
Die Seele dort, bis sie zerfließe,
Durch's Land zu wandern fort und fort,
Wo Sehern einst erschien der Hort.

Des Herzens Risse ließen nimmer
Des Landes Riß, die heil'gen Trümmer.
O Lust! Ich küßte deinen Stein,
Und deinen Staub, ich schlürft' ihn ein.

---

*) Ismael, Stammvater der Araber, Sohn der Hagar, welche eine Sklavin der Sarah war, hingegen Sarah, die Herrin, Stammmutter der Israeliten.

אַף כִּי בְּעָמְדִי עֲלֵי קִבְרוֹת אֲבוֹתַי וְאֶשְׁתּוֹמֵם
בְּחֶבְרוֹן עֲלֵי מִבְחַר קְבָרָיִךְ׃
אֶעֱבֹר בְּיַעְרֵךְ וְכַרְמִלֵּךְ וְאֶעְמֹד בְּגִלְעָדֵךְ
וְאֶשְׁתּוֹמְמָה אֶל הַר עֲבָרָיִךְ׃
הַר הָעֲבָרִים וְהֹר הָהָר אֲשֶׁר שָׁם שְׁנֵי
אוֹרִים גְּדוֹלִים מְאוֹרַיִךְ וּמוֹרָיִךְ׃
חַיֵּי נְשָׁמוֹת אֲוִיר אַרְצֵךְ וּמִמּוֹר דְּרוֹר
אַבְקַת עֲפָרֵךְ וְנֹפֶת צוּף נְהָרָיִךְ׃
יִנְעַם לְנַפְשִׁי הֲלוֹךְ עָרוֹם וְיָחֵף עֲלֵי חָרְבוֹת
שְׁמָמָה אֲשֶׁר הָיוּ דְבִירָיִךְ׃
בִּמְקוֹם אֲרוֹנֵךְ אֲשֶׁר נִגְנַז וּבִמְקוֹם כְּרוּבַיִךְ
אֲשֶׁר שָׁכְנוּ חַדְרֵי חֲדָרָיִךְ׃

O ständ' ich an der Väter Grabe,
Daß ich in Hebron*) mir die Seele labe;
Am Berg, wo ruht das Brüderpaar**),
Das deines Geistes Sonne war.

Der Seele Labung deine Lüfte,
Des Bodens Staub voll würz'ger Düfte;
Das Wasser, das dein Strom mir beut,
Ist Honigseim an Süßigkeit.

Lust wär' es, barfuß zu betreten
Des Heiligtumes Trümmerstätten,
Wo vor der Lade und vor den Gestalten
Der Cherubim einst Weihrauchdüfte wallten.

Laut tönen an Erinn'rungstagen
Ob des Geschickes, das uns traf, die Klagen;
Die Ruhmgekrönten sanken in den Staub,
Der Löwe ward des Hundes Raub!

---

*) Dort sind die Erzväter begraben.
**) Moses und Ahron.

אָגֹז וְאַשְׁלִיךְ פְּאֵר נִזְרִי וְאֶקֹּב זְמַן חִלֵּל
בְּאֶרֶץ טְמֵאָה אֶת־נְזִירָיִךְ׃
אֵיךְ יֶעֱרַב־לִי אֲכוֹל וּשְׁתוֹת בְּעֵת אֶחֱזֶה
כִּי יִסְחֲבוּ הַכְּלָבִים אֶת־כְּפִירָיִךְ׃
אוֹ אֵיךְ מְאוֹר יוֹם יְהִי מָתוֹק לְעֵינַי בְּעוֹד
אֶרְאֶה בְּפִי עוֹרְבִים פִּגְרֵי נְשָׁרָיִךְ׃
כּוֹס הַיְגוֹנִים לְאַט הַרְפִּי מְעַט כִּי כְבָר
מָלְאוּ כְסָלַי וְנַפְשִׁי מִמְּרוֹרָיִךְ׃
עֵת אֶזְכְּרָה אָהֳלָה אֶשְׁתֶּה חֲמָתֵךְ וְאֶזְכֹּר
אָהֳלִיבָה וְאֶמְצֶה אֶת־שְׁמָרָיִךְ׃
צִיּוֹן כְּלִילַת יֳפִי אַהֲבָה וְחֵן תִּקְשְׁרִי מֵאָז
וּבָךְ נִקְשְׁרוּ נַפְשׁוֹת חֲבֵרָיִךְ׃
הֵם הַשְּׂמֵחִים לְשַׁלְוָתֵךְ וְהַכֹּאֲבִים עַל־
שִׁמְמוּתֵךְ וּבוֹכִים עַל שִׁבְרָיִךְ׃

Kann ich da froh sein und gesunden,
Soll mir da Trank und Speise munden,
Kann mich das Tageslicht erfreu'n,
Wenn Raben Adlern siegreich dräu'n?

Den Leidenskelch mir nicht mehr zeige!
Schon zweimal trank ich bis zur Neige,
Setzt' ihn um Israel an den Mund,
Leert' ihn um Judah bis zum Grund*). —

Doch strahlst du, Zion, noch in Schöne,
Noch sind mit dir verknüpft die Söhne:
In deinem Heil sind sie beglückt,
In deinem Wehe tief gedrückt.

---

*) Wegen der zwei Reiche Israel und Judah, welche nach einander zerstört wurden.

מְבוֹר שְׁבִי שׁוֹאֲפִים נֶגְדְּךָ וּמִשְׁתַּחֲוִים
אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ אֱלֵי נֹכַח שְׁעָרֶיךָ׃
עֶדְרֵי הֲמוֹנֵךְ אֲשֶׁר גָּלוּ וְהִתְפַּזְּרוּ מֵהַר
לְגִבְעָה וְלֹא שָׁכְחוּ גְּדֵרָיִךְ׃
הַמַּחֲזִיקִים בְּשׁוּלַיִךְ וּמִתְאַמְּצִים לַעֲלוֹת
וְלֶאֱחוֹז בְּסַנְסִנֵּי תְמָרָיִךְ׃
שִׁנְעָר וּפַתְרוֹס הֲיַעַרְכוּךְ בְּגָדְלָם וְאִם
הֶבְלָם יְדַמּוּ לְתֻמַּיִךְ וְאוּרָיִךְ׃
אֶל מִי יְדַמּוּ מְשִׁיחַיִךְ וְאֶל מִי נְבִיאַיִךְ
וְאֶל מִי לְוִיַּיִךְ וְשָׁרָיִךְ׃
יִשְׁנֶה וְיַחֲלוֹף כְּלִיל כָּל־מַמְלְכוֹת·הָאֱלִיל
חָסְנֵךְ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדוֹר נְזִירָיִךְ׃
אִוָּךְ לְמוֹשָׁב אֱלֹהַיִךְ וְאַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יִבְחַר
וְיִקְרַב וְיִשְׁכֹּן בַּחֲצֵרָיִךְ׃

Umschlossen auch von Kerkerwänden,
Zu ihrem Gotte sie Gebete senden;
Wenn auch zerstreut auf Berg und Tal,
Sie denken dein in Leid und Qual.

Was immer auch die Völker dichten
In ihren eitlen Truggesichten,
Nichts gleichet deinem „Licht" und „Recht"*),
Nichts deinem Seher, deinem Knecht.

Und der Leviten Weihgesänge
Und deiner Weisen heil'ge Klänge,
Die dauern fort; doch rasch verrinnt,
Was falscher Götter Diener sinnt.

---

*) Die Urim und Thummim, Licht und Recht spendend, auf dem Brustschild des Hohenpriesters.

אַשְׁרֵי מְחַכֶּה וְיַגִּיעַ וְיִרְאֶה עֲלוֹת אוֹרֵךְ
וְיִבָּקְעוּ עָלָיו שְׁחָרָיִךְ:
לִרְאוֹת בְּטוֹבַת בְּחִירַיִךְ וְלַעֲלוֹז בְּשִׂמְחָתֵךְ
בְּשׁוּבֵךְ אֱלֵי קַדְמוּת נְעוּרָיִךְ:

2. שַׁאֲלִי שְׂרוּפָה בָאֵשׁ לִשְׁלוֹם אֲבֵלָיִךְ
הַמִּתְאַוִּים שְׁכוֹן בַּחֲצַר זְבוּלָיִךְ:
הַשּׁוֹאֲפִים עַל עֲפַר אֶרֶץ וְהַכּוֹאֲבִים
הַמִּשְׁתּוֹמְמִים עֲלֵי מוֹקֵד גְּלִילָיִךְ:
הוֹלְכִים חֲשֵׁכִים וְאֵין נֹגַהּ וְקוִֹים לְאוֹר
יוֹמָם עֲלֵיהֶם אֲשֶׁר יִזְרַח וְעָלָיִךְ:
וּשְׁלוֹם אֱנוֹשׁ נֶאֱנָח בֹּכֶה בְּלֵב נִשְׁבָּר תָּמִיד
מְקוֹנֵן עֲלֵי צִירֵי חֲבָלָיִךְ:

Dem Manne Heil, der harrt in Treue,
Bis einst dein Glanz erstrahlt auf's Neue,
Dem Manne Heil, der es erlebt,
Wenn wieder dich dein Gott erhebt!

2. Der Brand der Thora.

Hast, Thora, du der Jünger Schmerz erkundet,
Die, ach, so gern in deinem Schatten weilten?
Nun keuchen trauernd sie einher, verwundet,
Entsetzens voll, daß Flammen dich ereilten!

Sie hofften gläubig, daß dein strahlend Licht
Der Sonne gleiche, leuchtend einer Welt;
Nun hüllt der Trübsal Dunkel sie so dicht,
Kein Strahl, der ihre Finsternis erhellt.

Drum ist so bitter deiner Treuen Schmerz,
Es brennt die Wunde wie von glüh'nden Funken,

וְיִתְאוֹנֵן כְּתַנִּים וּבְנוֹת יַעֲנָה וְיִקְרָא
מִסְפֵּד מַר בִּגְלָלָיִךְ:
אֵיכָה נְתוּנָה בְּאֵשׁ אוֹכְלָה תְּאֻכַּל בְּאֵשׁ
בָּשָׂר וְלֹא נִכְווּ זָרִים בְּגֶחָלָיִךְ:
עַד אָן עֲדִינָה תְּהִי שׁוֹכְנָה בְּרוֹב הַשְׁקֵט
וּפְנֵי פְרָחַי הֲלֹא כָסּוּ חֲרֻלָּיִךְ:
תֵּשְׁבִי בְּרוֹב גַּאֲוָה לִשְׁפּוֹט בְּנֵי אֵל בְּכָל־
הַמִּשְׁפָּטִים וְתָבִיא בִּפְלִילָיִךְ:
עוֹד תִּגְזְרִי לִשְׂרוֹף דַּת אֵשׁ וְחֻקִּים וְלָכֵן
אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם־לָךְ גְּמוּלָיִךְ:
צוּרִי בְּלַפִּיד וְאֵשׁ הַלְבַעֲבוּר זֶה נְתָנֵךְ
בַּעֲבוּר כִּי תְלַהֵט אֵשׁ בְּשׁוּלָיִךְ:
סִינַי הַעַל־כֵּן בָּךְ בָּחַר אֱלֹהִים וּמָאַס
בִּגְדוֹלִים וְזָרַח בִּגְבוּלָיִךְ:

Drum klagt und jammert das gebrochene Herz,
Daß Du in Feuersgluten bist gesunken.

Wie? Du, ein himmlisch Licht, von Gott gesandt,
An dir konnt' irdisch Feuer zehren!
Und ist von deiner Glut sie nicht verbrannt,
Die Hand, die es gewagt, dich zu zerstören?

Da sitzt der grimme Feind, so übermütig,
Wenn meine Blüte unter Dornen weilt.
Er richtet Gottes Söhne grausam, wütig, —
Bis einst das göttliche Gericht auch ihn ereilt.

Hat darum Gott mit Feuer Dich gegeben,
Weil Du einst solltest sein der Flammen Raub?
Mocht' darum er den kleinen Sinai erheben,
Weil einst hinab Du sinken wirst in Staub?

לִהְיוֹת לְמוֹפֵת לְדָת כִּי תִתְמַעֵט וְתֵרֵד
מִכְּבוֹדָהּ וְהֵן אֶמְשׁוֹל מְשָׁלָיִךְ:
מָשָׁל לְמֶלֶךְ אֲשֶׁר בָּכָה לְמִשְׁתֵּה בְנוֹ צָפָה
אֲשֶׁר יִגְוַע כֵּן אַתְּ בְּמִלָּיִךְ:
תַּחַת מְעִיל תִּתְכַּס סִינַי לְבוּשֵׁךְ בְּשַׂק
תַּעְטֶה לְבוּשׁ אַלְמְנוּת תַּחֲלִיף שְׂמָלָיִךְ:
אוֹרִיד דְּמָעוֹת עֲדֵי יִהְיוּ כְנַחַל וְיַגִּיעוּ
לְקִבְרוֹת שְׁנֵי שָׂרֵי אֲצִילָיִךְ:
משֶׁה וְאַהֲרֹן בְּהֹר הָהָר וְאֶשְׁאַל הֲיֵשׁ
תּוֹרָה חֲדָשָׁה בְּכֵן שָׂרְפוּ גְלִילָיִךְ:
חֹדֶשׁ שְׁלִישִׁי וְהָקֶשֶׁר הָרְבִיעִי לְהַשְׁחִית
חֶמְדָּתֵךְ וְכָל־יְפִי כְלִילָיִךְ:
נִבַּע לְלוּחוֹת וְעוֹד שָׁנָה בְּאִוַּלְתּוֹ לִשְׂרוֹף
בָּאֵשׁ דָּת הֲזֶה תַּשְׁלוּם כְּפָלָיִךְ:

Von einem Fürsten wird der Gleichnisspruch berichtet,
Wie er geweint, da ihm geboren ward ein Sohn
„Auch ihm wird einst die Totenbahr' errichtet" —
War deines Schicksals dies das Vorspiel schon?

Wirf, Sinai, hinweg dein Prachtgewand,
Verhülle dich gleich Witwen, schwarz und nächtig!
Und meine Träne schwemme weg das Land
Und wachse an zum Strome groß und mächtig,

Und ströme fort und fort zu Moses Grabe
Und poche fragend an des Grabes Pforte,
Ob eine neue Lehre er denn habe,
Daß darum man verbrannt hat deine Worte?

Und deinem Ursprungsmond, dem dritten, ach!
Zum Unheil mußte sich der vierte einen!

אֶתְמַהּ לְנַפְשִׁי וְאֵיךְ יֶעֱרַב לְחִכִּי אֱכוֹל
אַחֲרֵי רְאוֹתִי אֲשֶׁר אָסְפוּ שְׁלָלָיִךְ:
אֶל תּוֹךְ רְחוֹבָהּ כְּנִדַּחַת וְשָׂרְפוּ שְׁלַל
עֶלְיוֹן אֲשֶׁר תְּמָאֲסִי לָבֹא קְהָלָיִךְ:
לֹא אֵדְעָה לִמְצֹא דֶרֶךְ סְלוּלָה הֲכִי הָיוּ
אֲבֵלוֹת נְתִיב יֹשֶׁר מְסִלָּיִךְ:
יִמְתַּק בְּפִי מִדְּבַשׁ לִמְסוֹךְ בְּמַשְׁקֶה דְמָעוֹת
וּלְרַגְלַי הֱיוֹת כָּבוּל כְּבָלָיִךְ:
יֶעֱרַב לְעֵינַי שְׁאוֹב מֵימֵי דְמָעַי עֲדֵי כָלוּ
לְכָל־מַחֲזִיק בִּכְנַף מְעִילָיִךְ:
אַךְ יֶחֱרְבוּ בְּרִדְתָּם עַל לְחָיַי עֲבוּר כִּי
נִכְמְרוּ רַחֲמַי לִנְדוֹד בְּעָלָיִךְ:
לָקַח צְרוֹר כַּסְפּוֹ הָלַךְ בְּדֶרֶךְ לְמֵרָחוֹק
וְעִמּוֹ הֲלֹא נָסוּ צְלָלָיִךְ:

Nicht blos, daß deine Tafeln er zerbrach,
Ich muß an ihm auch deinen Brand beweinen.*)

Ist das der Doppellohn, den du versprochen
Zu unſ'rem Erbe in dem heil'gen Land,**)
Daß gleich der Stadt, die schwere Schuld verbrochen,
Man unser Kleinod auf dem Markt verbrannt?***)

Ich finde keinen Weg, seit deine Stätten
Des Rechts, der Wahrheit sind verschlossen;
So schmied' ich meinen Fuß an deine Ketten,
Und in den Kelch sei ein zum Trunk gegossen,

*) Siwan, der dritte Monat, ist der Monat der Gesetzgebung (2. Mos. 19, 1), im vierten soll Moses die Tafeln zerbrochen haben und einst die Thora verbrannt worden sein.

**) Jesaia 61, 7.

***) Die Stadt, die von Gott abfällt, sollte mit ihrem auf dem Markte zusammengebrachten Gute verbrannt werden. 5. Mos. 13, 17.

וַאֲנִי כְּשָׁכוּל וְגַלְמוּד נִשְׁאַרְתִּי לְבַד מֵהֶם
כְּתֹרֶן בְּרֹאשׁ הָר מִגְּדוֹלָיִךְ:
לֹא אֶשְׁמְעָה עוֹד לְקוֹל שָׁרִים וְשָׁרוֹת עָלַי
כִּי נִתְּקוּ חַבְלֵי תֻפֵּי חֲלִילָיִךְ:
אֶלְבַּשׁ וְאֶתְכַּס בְּשַׂק כִּי לִי מְאֹד יָקְרוּ
עֲצָמוּ כְּחוֹל יִרְבְּיֶן נַפְשׁוֹת חֲלָלָיִךְ:
אֶתְמַהּ מְאֹד עַל מְאוֹר הַיּוֹם אֲשֶׁר יִזְרַח
אֶל כֹּל אֲבָל יַחֲשִׁיךְ אֵלַי וְאֵלָיִךְ:
זַעֲקִי בְּקוֹל מַר לְצוּר עַל שִׁבְרוֹנֵךְ וְעַל
חָלָיֵךְ וְלֹא יִזְכּוֹר אַהֲבַת כְּלוּלָיִךְ:
חִגְרִי לְבוּשׁ שַׂק עֲלֵי הַהַבְעָרָה אֲשֶׁר יָצְתָה
לְהַלֵּק וְסָפְתָה אֶת־תְּלוּלָיִךְ:

Bis sie versieget, meiner Tränen Flut,
Die rinnt, weil deinen Purpur sie zerrissen;
Doch weh, sie trocknet an der Wangen Glut,
Am Schmerz, daß meinen Freund ich muß vermissen.

Der hat sich angeschickt zu weiter Reise,*)
Und mit ihm zog der Friedensschatten weg;
Nun steh' ich da, vereinsamt, eine Waise,
Der Stange gleich auf hohem Bergessteg.

Seit deiner Harfen Saiten sind gesprungen,
Mag keines Sängers Stimme ich mehr lauschen;
Seit deiner Treuen Wehschrei ist erklungen,
Ziemt mir's, mein Kleid mit Bußgewand zu tauschen.

Ach, Allen strahlt des Tageslichtes Schimmer,
Nur dich, nur mich soll Finsternis bedecken?
Wird deiner nie dein Hort gedenken, nimmer
Die Liebe deiner Jugend mehr erwecken?

*) Spr. Sal. 7, 20 nach allegorischer Deutung.

כִּימֵי עֲנוּתֵךְ יְנַחֲמֵךְ צוּר וְיָשֵׁב שְׁבוּת
שִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן וְיָרִים אֶת־שִׁפְלֵךְ:
עוֹד תַּעֲדִי בַּעֲדִי שָׁנִי וְתֹף תִּקְחִי תֵּלְכִי
בְמָחוֹל וְצַהֲלִי בִמְחוֹלָיִךְ:
יָרוּם לְבָבִי בְּעֵת צוֹרֵךְ לְאוֹר לָךְ וְיַגִּיהַּ
לְחָשְׁכֵךְ וְיָאִירוּ אֲפֵלָיִךְ:

אֱלִי צִיּוֹן וְעָרֶיהָ. כְּמוֹ אִשָּׁה בְּצִירֶיהָ. וְכַכַּלָּה חֲגֻרַת־שַׂק עַל בַּעַל נְעוּרֶיהָ: עֲלֵי אַרְמוֹן אֲשֶׁר נִטַּשׁ. בְּאַשְׁמַת צֹאן עֲדָרֶיהָ. וְעַל בִּיאַת מְחָרְפֵי־אֵל. בְּתוֹךְ מִקְדַּשׁ דְּבִירֶיהָ: עֲלֵי גָלוּת מְשָׁרְתֵי־אֵל. מְנַעֲמֵי־שִׁיר זִמְרֶיהָ. וְעַל דָּמָם אֲשֶׁר שֻׁפַּךְ. כְּמוֹ מֵימֵי יְאוֹרֶיהָ: עֲלֵי הֶגְיוֹן מְחוֹלֶיהָ. אֲשֶׁר דָּמָם בְּעָרֶיהָ. וְעַל וַעַד אֲשֶׁר שָׁמֵם. וּבִטּוּל סַנְהֶדְרֶיהָ: עֲלֵי זִבְחֵי תְמִידֶיהָ. וּפִדְיוֹנֵי בְּכוֹרֶיהָ. וְעַל חִלּוּל כְּלֵי הֵיכָל. וּמִזְבַּח קְטוֹרֶיהָ: עֲלֵי טַפֵּי מְלָכֶיהָ. בְּנֵי דָוִד גְּבִירֶיהָ. וְעַל יָפְיָם אֲשֶׁר חָשַׁךְ. בְּעֵת סָרוּ כְתָרֶיהָ: עֲלֵי כָבוֹד אֲשֶׁר גָּלָה. בְּעֵת חָרְבַּן דְּבִירֶיהָ. וְעַל לוֹחֵץ אֲשֶׁר לָחַץ. וְשָׂם שַׂקִּים חֲגוֹרֶיהָ: עֲלֵי מַחַץ וְרוֹב מַכּוֹת. אֲשֶׁר הֻכּוּ נְזִירֶיהָ. וְעַל נִפּוּץ אֱלֵי סֶלַע. עוֹלָלֶיהָ וּנְעָרֶיהָ: עֲלֵי שִׂמְחַת אוֹיְבֶיהָ. שָׂחֲקוּ עַל שִׁבְרֶיהָ. וְעַל עִנּוּי בְּנֵי חוֹרִין. נְדִיבֶיהָ טְהוֹרֶיהָ:

Nein! büßest du auch heute gramerfüllt,
Gott tröstet dich, denkt wieder deiner Söhne.
Dann schreitest du einher, in Schmuck gehüllt,
Und laut erschallen deine Jubeltöne.

Dann hebt auch mir das Herz sich hoch in Wonne,
Die finstern Nebel alle sind gefallen;
Dir leuchtet Gott, der Welten ew'ge Sonne,
Zu deinem Lichte alle Völker wallen.

עֲלֵי פֶּֽשַׁע אֲשֶׁר עִוְּתָה סְלוּל דֶּֽרֶךְ אֲשׁוּרֶֽיהָ. וְעַל צִבְאוֹת קְהָלֶֽיהָ. שְׁזוּפֶֽיהָ שְׁחוֹרֶֽיהָ: עֲלֵי קוֹלוֹת מְחָרְפֶֽיהָ. בְּעֵת רַבּוּ פְּגָרֶֽיהָ. וְעַל רִגְשַׁת מְגַדְּפֶֽיהָ. בְּתוֹךְ מִשְׁכַּן חֲצֵרֶֽיהָ: עֲלֵי שִׁמְךָ אֲשֶׁר חֻלָּל. בְּפִי קָמֵי מְצָרֶֽיהָ. וְעַל תַּחַן יְשַׁוְּעוּ לָךְ. קְשׁוֹב וּשְׁמַע אֲמָרֶֽיהָ:

אֱלִי צִיּוֹן וְעָרֶֽיהָ. כְּמוֹ אִשָּׁה בְּצִירֶֽיהָ.
וְכִבְתוּלָה חֲגֻרַת־שַׂק. עַל בַּֽעַל נְעוּרֶֽיהָ:

*) תְּמַהֵר יְשׁוּעָה וְתָחִישׁ גְּאֻלָּה וְתָשׁוּב לִירוּשָׁלַֽיִם בְּרַחֲמִים רַבִּים: כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶֽךָ. לָכֵן כֹּה־אָמַר יְיָ שַֽׁבְתִּי לִירוּשָׁלַֽםִ בְּרַחֲמִים בֵּיתִי יִבָּֽנֶה בָּהּ נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת וְקָו יִנָּטֶה עַל־יְרוּשָׁלָֽםִ: וְנֶאֱמַר. עוֹד קְרָא לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת עוֹד תְּפוּצֶֽנָה עָרַי מִטּוֹב וְנִחַם יְיָ עוֹד אֶת־צִיּוֹן וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלָֽםִ: וְנֶאֱמַר. כִּי־נִחַם יְיָ צִיּוֹן נִחַם כָּל־חָרְבֹתֶֽיהָ וַיָּֽשֶׂם מִדְבָּרָהּ כְּעֵֽדֶן וְעַרְבָתָהּ כְּגַן־יְיָ שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּֽצֵא בָהּ תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה:

---

*) Uebersetzung S. 325.

Hier folgt אשרי (S. 68), ובא לציון (S. 70), קדיש שלם (S. 73), עלינו (S. 74), Kaddisch für Leidtragende (S. 75).

Minchah siehe S. 91.

ברכת המזון.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַזָּן אֶת־
הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטוּבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים הוּא
נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. וּבְטוּבוֹ
הַגָּדוֹל תָּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ וְאַל יֶחְסַר־לָנוּ מָזוֹן
לְעוֹלָם וָעֶד בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. כִּי הוּא זָן
וּמְפַרְנֵס לַכֹּל וּמֵטִיב לַכֹּל וּמֵכִין מָזוֹן לְכָל־
בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַזָּן אֶת־הַכֹּל:

Tischgebet.

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt! Du hast alle Wesen ins Leben gerufen, Du erhältst und ernährest sie in Deiner unendlichen Güte; denn ewig währet Deine Gnade. Auch uns hast Du liebevoll Deine Hand geöffnet und in väterlicher Huld für uns gesorgt. Gepriesen seist Du, Ewiger, der Du das All speisest. Wie für die irdischen Gaben, so danken wir Dir auch, Gott, unser Herr, für die geistigen Güter, die Du uns verliehen, für den Bund, den Du mit uns geschlossen, für die Lehre, die Du uns gegeben, und für das Gebot der Milde und der Liebe, das Du uns erteilt hast. Wollest Du, o Gott, jederzeit unser in Gnaden gedenken, uns Deinen Beistand gewähren, uns Kraft und Ausdauer zur Arbeit verleihen, daß wir in Freudigkeit an Deinem Segen

נוֹדֶה לְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל בְּרִיתְךָ שֶׁחוֹנַנְתָּנוּ וְעַל תּוֹרָתְךָ שֶׁלִּמַּדְתָּנוּ וְעַל חֵן וָחֶסֶד שֶׁנָּתַתָּ לָנוּ וְעַל אֲכִילַת מָזוֹן שָׁאַתָּה זָן וּמְפַרְנֵס אוֹתָנוּ תָּמִיד בְּכָל־יוֹם וּבְכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה. עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ כַּכָּתוּב וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן:

רַחֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְהַרְוַח לָנוּ מִכָּל־צָרוֹתֵינוּ וְאַל־־תַּצְרִיכֵנוּ לֹא לִידֵי מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם וְלֹא לִידֵי הַלְוָאָתָם כִּי אִם לְיָדְךָ הַמְּלֵאָה הַפְּתוּחָה הַקְּדוֹשָׁה וְהָרְחָבָה שֶׁלֹּא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם לְעוֹלָם וָעֶד:

הָרַחֲמָן הוּא יְפַרְנְסֵנוּ בְּכָבוֹד: הָרַחֲמָן הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה מְרֻבָּה בַּבַּיִת הַזֶּה וְעַל שֻׁלְחָן זֶה שֶׁאָכַלְנוּ עָלָיו: הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ אֶת־אָבִי מוֹרִי בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶת־אִמִּי מוֹרָתִי בַּעֲלַת הַבַּיִת הַזֶּה אוֹתָנוּ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָנוּ בִּבְרָכָה שְׁלֵמָה וְנֹאמַר אָמֵן:

uns laben und nicht von den Gaben Anderer abhängig seien. Allbarmherziger, gib diesem Hause Deinen Segen; segne mir Vater und Mutter, die liebevollen Fürsorger meines Lebens, und Alle, die mit mir sich einen, um Dir zu danken für d Fülle Deines Segens. Amen!

קריאת שמע על המטה.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּפִּיל חֶבְלֵי שֵׁנָה עַל עֵינַי וּתְנוּמָה עַל עַפְעַפָּי. וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּשְׁכִּיבֵנִי לְשָׁלוֹם וְתַעֲמִידֵנִי לְשָׁלוֹם וְהָאֵר עֵינַי פֶּן אִישַׁן הַמָּוֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֵּאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדוֹ:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְיָ:

Nachtgebet.

ברוך Gepriesen seist Du, Ewiger, unser Gott, Herr der Welt! Nach des Tages Mühe und Arbeit gibst Du dem Menschen erquickenden Schlaf zur Erholung und Kräftigung. Verleihe auch mir, o Gott, die Ruhe und den Frieden des Schlafes, daß ich am Morgen neugekräftigt zu Deinem Dienste erwache. Gib, daß ich allezeit, wie in dieser Stunde, Deinem Namen huldige mit dem heiligen Bekenntnisworte:

שמע Höre, Israel! der Ewige, unser Gott, ist der Eine Gott!

ברוך Gepriesen sei sein Name, seine Herrlichkeit und sein Walten immer und ewig!

לישועתך Auf Deine Hilfe vertraue ich, o Ewiger!

הִנֵּה לֹא־יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל׃

בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי. בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה׃

וְעִם רוּחִי גְּוִיָּתִי. יְיָ לִי וְלֹא אִירָא׃

הנה Siehe, es schläft nicht und schlummert nicht der Hüter Israels!

בידו Und ob ich wache, ob ich schlafe —
Es wacht in mir Dein Licht.
Drum fürcht' ich Nichts, nicht wankt mein Mut,
Ich bin in Gottes sichrer Hut.

Anhang I.

Vorlesungen aus der Thorah

und die Haftara's

für die Festtage.

קריאת התורה ליום ראשון של פסח.

(שמות י״ב ל״ז.)

וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס סֻכֹּתָה כְּשֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף
רַגְלִי הַגְּבָרִים לְבַד מִטָּף׃ וְגַם־עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן
וּבָקָר מִקְנֶה כָּבֵד מְאֹד׃ וַיֹּאפוּ אֶת־הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ
מִמִּצְרַיִם עֻגֹת מַצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ כִּי־גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא
יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ וְגַם־צֵדָה לֹא־עָשׂוּ לָהֶם׃ (כשבת שני) וּמוֹשַׁב
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרָיִם שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע
מֵאוֹת שָׁנָה׃ וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה
וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יָצְאוּ כָּל־צִבְאוֹת יְהֹוָה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַיהֹוָה לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הוּא־

Vorlesung aus der Thorah am ersten Tage des Peßachfestes.

(2. B. Moses Kap. 12, V. 37.)

ויסעו Die Kinder Israel brachen auf von Ramses gen Sukkoth; an sechshunderttausend Fußvolk, die Männer, außer den Kindern. Auch allerlei gemischtes Volk zog mit ihnen herauf, und Schafe und Rinder, eine sehr große Herde. Sie backten den Teig, den sie aus Egypten mitbrachten, zu ungesäuerten Kuchen, denn er hatte nicht gesäuert, weil sie getrieben wurden aus Egypten und nicht zögern konnten; und auch Reisezehrung hatten sie sich nicht bereitet. — Die Wohnzeit der Kinder Israel, die sie in Egypten zugebracht, war vier hundert und dreißig Jahre. Nach Verlauf von vier hundert und dreißig Jahren, an eben demselben Tage, zogen alle Scharen des Ewigen aus dem Lande Egypten. Es war eine Nacht, da der Ewige gewacht, um sie aus dem Lande Egypten zu führen; eben diese

הַלַּ֣יְלָה הַזֶּה לַיהוָה שִׁמֻּרִים לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם׃
שני (ובשבת שלישי) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת
הַפָּסַח כָּל־בֶּן־נֵכָר לֹא־יֹאכַל בּוֹ׃ וְכָל־עֶבֶד אִישׁ מִקְנַת־
כָּסֶף וּמַלְתָּה אֹתוֹ אָז יֹאכַל בּוֹ׃ תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל
בּוֹ׃ בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל לֹא־תוֹצִיא מִן־הַבַּיִת מִן־הַבָּשָׂר
חוּצָה וְעֶצֶם לֹא־תִשְׁבְּרוּ־בוֹ׃ כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אֹתוֹ׃
שלישי (ובשבת רביעי) וְכִי־יָגוּר אִתְּךָ גֵּר וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה
הִמּוֹל לוֹ כָל־זָכָר וְאָז יִקְרַב לַעֲשֹׂתוֹ וְהָיָה כְּאֶזְרַח הָאָרֶץ
וְכָל־עָרֵל לֹא־יֹאכַל בּוֹ׃ תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָאֶזְרָח וְלַגֵּר
הַגָּר בְּתוֹכְכֶם׃ וַיַּעֲשׂוּ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן כֵּן עָשׂוּ׃ וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה
הוֹצִיא יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־צִבְאֹתָם׃

Nacht sei dem Ewigen geweiht zur Beobachtung für alle Kinder Israels für ihre Geschlechter. —

ויאמר Der Ewige sprach zu Moses und Ahron: Das ist die Satzung des Peßach: Kein Fremder soll davon essen. Auch nicht irgend ein Knecht eines Mannes, der für Geld gekauft; hast du ihn aber beschnitten, dann darf er davon essen. Ein Beisaß und Mietling darf nicht davon essen. In Einem Hause soll es gegessen werden; du darfst nichts von dem Fleische aus dem Hause auf die Straße bringen und kein Gebein daran zerbrechen. Die ganze Gemeinde Israel soll es bereiten.

וכי Wenn ein Fremder bei dir sich aufhält und will das Peßach dem Ewigen opfern: so werde bei ihm beschnitten alles Männliche und alsdann darf er nahen, es zu verrichten, und er sei wie der Eingeborne des Landes; aber kein Unbeschnittener darf davon essen. Eine Vorschrift sei für den Eingebornen und für den Fremden, der unter euch weilet. Alle Kinder Israel taten es; wie der Ewige Moses und Ahron geboten, so taten sie.

רביעי (ובשבת חמישי) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: קַדֶּשׁ־
לִי כָל־בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל־רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה
לִי הוּא: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם זָכוֹר אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְהוָה
אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ: הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ
הָאָבִיב: חמישי (ובשבת ששי) וְהָיָה כִי־יְבִיאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ
הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ
לָתֶת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת
בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג
לַיהוָה: מַצּוֹת יֵאָכֵל אֵת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ
חָמֵץ וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלֶךָ: (בשבת שביעי) וְהִגַּדְתָּ
לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי

וידבר An eben demselben Tage, als der Ewige die Kinder Israel aus Egypten nach ihren Scharen herausführte, da sprach der Ewige zu Moses also: Heilige mir jede Erstgeburt in Israel, an Menschen und Vieh, mir ist sie geweiht. Moses sprach zu dem Volke: Gedenket dieses Tages, da ihr aus Egypten gezogen, aus dem Knechthause; denn mit starker Hand hat euch der Ewige von da herausgeführt; nichts Gesäuertes darf gegessen werden. Heute ziehet ihr aus, im Monate der Aehrenreife. —

והיה Wenn dich nun der Ewige einziehen läßt in das Land des Kenaani, Chitti, Emori, Chivi und Jebusi, in ein Land, wo Milch und Honig fließet, wie er es zu geben deinen Vätern zugeschworen, so sollst du diesen Dienst in diesem Monate verrichten. Sieben Tage sollst du Ungesäuertes essen, und am siebenten Tage ein Fest dem Ewigen feiern. Ungesäuertes soll gegessen werden an den sieben Tagen; weder Gesäuertes noch Sauerteig darf in deinem ganzen Gebiete sichtbar sein. — Du sollst deinem Sohne verkünden an jenem Tage also: Wegen dessen, was mir der Ewige getan, als ich aus Egypten zog.

מִמִּצְרָיִם: וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל־יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְּיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְהוָה מִמִּצְרָיִם: וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים יָמִימָה:

קריאה למפטיר.

(במדבר כ״ח ט״ז.)

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיהוָה: וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חָג שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

(Beim Erheben der Thorah.)

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה:

Es sei zum Zeichen an deiner Hand und zum Andenken zwischen deinen Augen, auf daß die Lehre Gottes in deinem Munde sei, daß mit starker Hand Gott dich aus Egypten befreit. So beobachte also diese Satzung zu ihrer Zeit von Jahr zu Jahr.

(4. B. Moses Kap. 28, V. 16.)

ובחדש Am vierzehnten Tage des ersten Monats werde das Peßach dem Ewigen gefeiert. Am fünfzehnten Tage desselben Monats ist ein Fest; sieben Tage soll Ungesäuertes gegessen werden. Am ersten Tage sei eine heilige Berufung; keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten.

(Beim Erheben der Thorah.)

וזאת Dies ist die Lehre, die Moses auf Befehl Gottes den Kindern Israel gegeben.

Haftara am ersten Tage des Peßachfestes.

(Josua Kap. 5, V. 10.)

וַיַּחֲנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ׃

Als die Kinder Israel in Gilgal lagerten, opferten sie das Peßach am vierzehnten Tage des Monats am Abend in den Ebenen von Jericho. Sie aßen vom Ertrage des Landes vom folgenden Tage des Peßach an, ungesäuerte Brode und Geröstetes, an eben diesem Tage. Das Manna hörte auf vom folgenden Tage an, da sie aßen von dem Ertrage des Landes. Als Josua vor Jericho war, hob er seine Augen auf und sah, da stand ein Mann vor ihm mit gezücktem Schwerte in seiner Hand. Josua ging auf ihn zu und sprach zu ihm: Bist du für uns oder für unsere Feinde? Jener sprach: Nein; ich bin ein Anführer des Heeres des Ewigen; eben bin ich gekommen. Josua fiel auf sein Angesicht zur Erde, bückte sich und sprach: Was hat mein Herr seinem Knechte zu sagen? Der Heerführer des Ewigen sprach zu Josua: Ziehe deinen Schuh von deinem Fuße, denn der Ort, auf dem du stehst, ist heilig. Josua tat also. — Jericho war verschlossen und versperrt vor den Kindern Israel, so daß Niemand heraus und Niemand hinein kommen konnte.— Der Ewige war mit Josua, und sein Ruf ging durch das ganze Land.

וַיְהִי יְהוָֹה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל־הָאָרֶץ׃

קריאת התורה ליום שני של פסח.

(ויקרא כ״ג א׳.)

וַיְדַבֵּר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְהוָֹה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי

Vorlesung aus der Thorah am zweiten Tage des Peßachfestes.

(3. B. Moses Kap. 23, V. 1.)

וידבר Der Ewige redete zu Moses wie folgt: Rede zu den Kindern Israel und sprich zu ihnen: Die Feste des Ewigen, die ihr verkünden sollet als heilige Berufung, meine Feste sind

קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ
שַׁבָּת הִוא לַיהוָה בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ שני אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה
מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם׃ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבָּיִם פֶּסַח לַיהוָה׃ וּבַחֲמִשָּׁה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמַּצּוֹת לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים
מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־
מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה שִׁבְעַת
יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא
תַעֲשׂוּ׃ שלישי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן
לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת־קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית
קְצִירְכֶם אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְהֵנִיף אֶת־הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה לִרְצֹנְכֶם

diese: Sechs Tage darf Arbeit verrichtet werden, aber am siebenten ist Sabbathfeier, heilige Berufung; keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten; Sabbath ist dem Ewigen in all euren Wohnsitzen. —

אלה Dies sind die Feste des Ewigen, heilige Berufungen, die ihr verkünden sollet zu ihrer Zeit. Im ersten Monat, am vierzehnten des Monats am Abend, ist Peßach dem Ewigen. Und am fünfzehnten Tage dieses Monats ist das Fest der ungesäuerten Brote dem Ewigen; sieben Tage sollet ihr ungesäuerte Brote essen. Am ersten Tage sei euch heilige Berufung, keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten. Ihr sollet darbringen ein Opfer dem Ewigen an den sieben Tagen; am siebenten Tage ist heilige Berufung, keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten. —

וידבר Der Ewige redete zu Moses wie folgt: Rede zu den Kindern Israel und sprich zu ihnen: Wenn ihr in das Land kommet, das ich euch geben werde, und darin Ernte haltet, so bringet einen Omer von den Erstlingen eurer Ernte zu dem Priester. Er schwinge das Omer vor dem Ewigen, daß es

מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת יְנִיפֶנּוּ הַכֹּהֵן׃ רביעי וַעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם
הֲנִיפְכֶם אֶת־הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה לַיהוָה׃
וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן אִשֶּׁה לַיהוָה
רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְכֹּה יַיִן רְבִיעִת הַהִין׃ וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל
לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת־קָרְבַּן
אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ חמישי
וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת־עֹמֶר
הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה׃ עַד מִמָּחֳרַת
הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה
חֲדָשָׁה לַיהוָה׃ מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתַּיִם
שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה בִּכּוּרִים לַיהוָה׃
וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה
וּפַר בֶּן־בָּקָר אֶחָד וְאֵילִם שְׁנָיִם יִהְיוּ עֹלָה לַיהוָה וּמִנְחָתָם
וְנִסְכֵּיהֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃ וַעֲשִׂיתֶם שְׂעִיר־עִזִּים
אֶחָד לְחַטָּאת וּשְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח שְׁלָמִים׃ וְהֵנִיף
הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכֻּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה עַל־שְׁנֵי
כְּבָשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַיהוָה לַכֹּהֵן׃ וּקְרָאתֶם בְּעֶצֶם הַיּוֹם
הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ
חֻקַּת עוֹלָם בְּכָל־מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם׃ וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־

euch gnädig aufgenommen werde; den Tag nach der Feier soll es der Priester schwingen. —

וספרתם Ihr sollet zählen vom Tage nach der Feier an, von dem Tage, da ihr gebracht das Omer der Schwingung, daß es volle sieben Wochen seien. Bis zum Tage nach der siebenten Woche sollet ihr fünfzig Tage zählen und ein Opfer vom Neuen dem Ewigen darbringen. Ihr sollet verkünden an eben diesem Tage: Heilige Berufung sei er euch; keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten; eine ewige Satzung in all euren Wohnsitzen

קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא־תְכַלֶּה פְּאַת־שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

קריאה למפטיר.

(במדבר כ״ח ט״ז.)

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיהוָה׃ וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חָג שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃

bei euren Geschlechtern. Wenn ihr Ernte haltet in eurem Lande, so sollet ihr nicht ganz abmähen den Rand eures Feldes, und keine Nachlese sollet ihr in der Ernte halten; dem Armen und dem Fremdlinge sollet ihr sie überlassen. Ich bin der Ewige, euer Gott.

(4. B. Moses Kap. 28, V. 16.)

ובחדש Am vierzehnten Tage des ersten Monats werde das Peßach dem Ewigen gefeiert. Am fünfzehnten Tage desselben Monats ist ein Fest; sieben Tage soll Ungesäuertes gegessen werden. Am ersten Tage sei eine heilige Berufung; keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten.

וזאת התורה s. S. 362.

Haftara am zweiten Tage des Peßachfestes.

(2. B. Könige Kap. 23, V. 21.)

וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־כָּל־הָעָם לֵאמֹר עֲשׂוּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כַּכָּתוּב עַל סֵפֶר הַבְּרִית הַזֶּה׃

Der König gebot dem ganzen Volke also: Verrichtet das Peßach für den Ewigen, euren Gott, wie geschrieben ist in diesem Buche des Bundes. Denn es war nicht gehalten worden ein solches Peßach seit den Tagen der Richter, die Israel gerichtet, und in allen Tagen der Könige von Israel und der Könige von Judah. Sondern im achtzehnten Jahre des Königs Josiah wurde dieses Peßach verrichtet für den Ewigen in Jerusalem. Auch die Beschwörer und Weissager und alle Götzen, die im

Lande Judah und in Jerusalem sichtbar waren, schaffte Josiah fort, daß er aufrecht hielte die Worte der Lehre, die geschrieben waren in dem Buche, das der Priester Chilkiah im Hause Gottes gefunden hatte. Seines Gleichen war vor ihm kein König, der zurückgekehrt wäre zum Ewigen mit ganzem Herzen, mit ganzer Seele und mit ganzer Kraft, ganz nach der Lehre Moses. Auch nach ihm entstand nicht seines Gleichen.

וְכָמֹהוּ לֹא־הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר־שָׁב אֶל־יְהוָה בְּכָל־לְבָבוֹ וּבְכָל־נַפְשׁוֹ וּבְכָל־מְאֹדוֹ כְּכֹל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא קָם כָּמֹהוּ׃

קריאת התורה לשבת חול המועד של פסח ושל סכות.

(שמות ל״ג י״ב.)

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי הַעַל אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי אֵת אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם מָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי׃ וְעַתָּה אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדִעֵנִי נָא אֶת־דְּרָכֶךָ וְאֵדָעֲךָ לְמַעַן אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ וּרְאֵה כִּי עַמְּךָ הַגּוֹי הַזֶּה׃ וַיֹּאמַר פָּנַי יֵלֵכוּ וַהֲנִחֹתִי לָךְ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם־אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים

Vorlesung aus der Thorah am Sabbath der Halbfeiertage.

(2. B. Moses Kap. 33, V. 12.)

ויאמר Moses sprach zu dem Ewigen: Siehe, Du sprichst zu mir: Führe dieses Volk hinauf, aber Du hast mich nicht wissen lassen, wen Du mit mir schicken willst. Und gesagt hast Du: Ich kenne dich mit Namen, auch hast du Gunst gefunden in meinen Augen. Nun denn, wenn ich Gunst gefunden in Deinen Augen, so laß mich wissen Deine Führung, daß ich Dich erkenne, damit ich ferner Gunst finde in Deinen Augen; und siehe auch darauf, daß Dein Volk ist diese Nation. Er sprach: Ich selbst werde voranziehen und ich werde dir willfahren. Jener sprach zu ihm: Wenn nicht Du selbst voranziehest, so

אַל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה׃ וּבַמֶּה ׀ יִוָּדַע אֵפוֹא כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
אֲנִי וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלֵינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכָּל־
הָעָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ שני וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
גַּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִּי־מָצָאתָ חֵן
בְּעֵינַי וָאֵדָעֲךָ בְּשֵׁם׃ וַיֹּאמַר הַרְאֵנִי נָא אֶת־כְּבֹדֶךָ׃ וַיֹּאמֶר
אֲנִי אַעֲבִיר כָּל־טוּבִי עַל־פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ
וְחַנֹּתִי אֶת־אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם׃ שלישי
וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנָי כִּי לֹא־יִרְאַנִי הָאָדָם
וָחָי׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי וְנִצַּבְתָּ עַל הַצּוּר׃
וְהָיָה בַּעֲבֹר כְּבֹדִי וְשַׂמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשַׂכֹּתִי כַפִּי
עָלֶיךָ עַד־עָבְרִי׃ וַהֲסִרֹתִי אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֹרָי וּפָנַי

führe uns nicht hinauf von hier; woran soll wohl irgend erkannt werden, daß ich Gunst gefunden in Deinen Augen, ich und Dein Volk? ist es nicht daran, daß Du mit uns gehest und wir dann, ich und Dein Volk, ausgezeichnet sind vor jedem Volke, das auf dem Erdboden ist? —

ויאמר Der Ewige sprach zu Moses: Auch dieses, was du eben geredet hast, will ich tun, weil du Gnade gefunden in meinen Augen und ich dich namentlich erkannt. Jener sprach: Laß mich doch schauen Deine Herrlichkeit! Er sprach: Ich werde vorüberführen all meine Güte vor deinem Angesicht und werde vor dir rufen den Namen: Ewiger, und ich werde begnadigen, wen ich begnadigen will, und ich werde mich erbarmen, weß ich mich erbarmen will. —

ויאמר Er sprach weiter: Du vermagst nicht mein Angesicht zu schauen, denn nicht schauet mich der Mensch, so lang er lebet. Der Ewige sprach: Da ist ein Raum bei mir, da stelle dich auf den Felsen. Wenn meine Herrlichkeit vorüberziehet, so tue ich dich in die Felsenkluft und decke meine Hand über dich, bis ich vorübergezogen. Ziehe ich meine Hand weg, so siehest du meinen Rücken; aber mein Angesicht kann nicht gesehen werden. —

לֹא יֵרָאוּ׃ רביעי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־
לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ׃ וֶהְיֵה נָכוֹן
לַבֹּקֶר וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ
הָהָר׃ וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אַל־יֵרָא בְּכָל־הָהָר
גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל־יִרְעוּ אֶל־מוּל הָהָר הַהוּא׃ חמישי
וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַבֹּקֶר
וַיַּעַל אֶל־הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי
לֻחֹת אֲבָנִים׃ וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא
בְשֵׁם יְהוָה׃ וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה יְהוָה אֵל
רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ נֹצֵר חֶסֶד
לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן

ויאמר Der Ewige sprach zu Moses: Haue dir zwei steinerne Tafeln aus, wie die ersten, und ich will auf die Tafeln die Worte schreiben, die auf den ersten Tafeln waren, die du zerbrochen hast. Sei auf den Morgen bereit, steige am Morgen auf den Berg Sinai und stelle dich mir dort auf den Gipfel des Berges. Kein Mensch steige mit dir hinauf, auch soll kein Mensch gesehen werden auf dem ganzen Berge; selbst die Schafe und die Rinder sollen nicht weiden gegen diesen Berg hin. —

ויפסל Und er hauete zwei steinerne Tafeln aus, wie die ersten, und Moses machte sich auf am Morgen, stieg auf den Berg Sinai, wie der Ewige ihm geboten hatte, und nahm in seine Hand zwei steinerne Tafeln. Der Ewige ließ sich herab in der Wolke und stellte sich dort neben ihn und rief den Namen: Der Ewige! Der Ewige zog vorüber vor seinem Angesichte und rief: Der Ewige, der Ewige ist ein allmächtiger Gott, barmherzig, gnädig, langmütig und groß an Gnade und Treue, bewahrend Gnade in's tausendste Geschlecht, vergebend Schuld, Missetat und Sünde; doch läßt er nichts straflos hingehen; er ahndet der Väter Schuld an den Kindern und

אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים׃
וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ׃ וַיֹּאמֶר אִם־נָא מָצָאתִי
חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־קְשֵׁה־
עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃ וַיֹּאמֶר
הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת אֲשֶׁר
לֹא־נִבְרְאוּ בְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל־הָעָם אֲשֶׁר־
אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי־נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי
עֹשֶׂה עִמָּךְ׃ ששי שְׁמָר־לְךָ אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת־הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי
וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי׃ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אַתָּה בָּא עָלֶיהָ פֶּן־יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבֶּךָ׃ כִּי אֶת־
מִזְבְּחֹתָם תִּתֹּצוּן וְאֶת־מַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּן וְאֶת־אֲשֵׁרָיו
תִּכְרֹתוּן׃ כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי יְהוָה קַנָּא שְׁמוֹ

Kindeskindern, am dritten und am vierten Geschlecht. Da eilte Moses, neigte sich zur Erde, bückte sich und sprach: Wenn ich denn Gunst gefunden in Deinen Augen, Herr, so gehe doch der Herr in unserer Mitte; zwar ist es ein hartnäckig Volk; doch Du verzeihest unsere Schuld und unser Vergehen, und lässest uns Dein Eigentum bleiben. Da sprach er: Siehe, ich schließe einen Bund: vor deinem ganzen Volke will ich Wunder tun, wie sie nicht gewirkt worden in aller Welt und bei allen Völkern, und sehen soll alles Volk, in dessen Mitte du bist, das Werk des Ewigen, denn furchtbar ist es, was ich an dir tue. —

שמר Beachte wohl, was ich dir heute gebiete. Siehe, ich treibe vor dir aus den Emori und Kenaani und Chitti und Perisi und Chiwi und Jebusi. Hüte dich, daß du einen Bund schließest mit dem Bewohner des Landes, gegen welches du ziehest, daß er nicht zum Fallstrick werde in deiner Mitte; sondern ihre Altäre sollet ihr niederreißen und ihre Standbilder zerbrechen und ihre Haine umhauen. Du sollst dich nicht niederwerfen vor einem andern Gotte, denn der Ewige, Eiferer

אֵל קַנָּא הוּא׃ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנוּ אַחֲרֵי
אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ׃
וְלָקַחְתָּ מִבְּנֹתָיו לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְנֹתָיו אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ
אֶת־בָּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן׃ אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ׃

שביעי אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת
אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יָצָאתָ
מִמִּצְרָיִם׃ כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל־מִקְנְךָ תִּזָּכָר פֶּטֶר שׁוֹר
וָשֶׂה׃ וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ
כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם׃ שֵׁשֶׁת יָמִים
תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת׃
וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף
תְּקוּפַת הַשָּׁנָה׃

ist sein Name, ein eifervoller Gott ist er. Daß du nicht schließest einen Bund mit dem Bewohner des Landes; denn wenn sie nachbuhlen ihren Göttern und Opfer bringen ihren Göttern und dich einladen, so würdest du von seinen Opfern essen und von seinen Töchtern für deine Söhne nehmen; seine Töchter nun buhlen nach ihren Göttern, so möchten sie auch deine Söhne verführen, ihren Göttern nachzubuhlen. Götterbilder von Gußwerk sollst du dir nicht machen. —

את Das Fest der ungesäuerten Brote beobachte, sieben Tage iß ungesäuerte Brote, wie ich dir geboten, zur bestimmten Zeit im Monat der Aehrenreife, denn im Monat der Aehrenreife bist du aus Egypten gezogen. Alle Erstgeburt des Mutterleibes ist mein, ebenso Alles, was deine Herde an Männlichem wirft. Die Erstgeburt beim Esel sollst du lösen mit einem Lamme, und wenn du sie nicht lösest, brich ihr das Genick; alle Erstgeburt deiner Söhne sollst du lösen; und man soll nicht leer erscheinen vor mir. Sechs Tage magst du arbeiten, aber am siebenten Tage feiere, in der Pflügezeit und in der Erntezeit sollst du feiern. Auch ein Fest der Wochen sollst du begehen bei den Erstlingen der Weizen-Ernte; und das Fest der Einsammlung beim Umlaufe des Jahres. —

קריאה למפטיר.

שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי־אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת־גְּבֻלֶךָ וְלֹא־יַחְמֹד אִישׁ אֶת־אַרְצְךָ בַּעֲלֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה: לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפָּסַח: רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ:

שלש Dreimal im Jahre sollen alle deine Männlichen erscheinen vor dem Herrn, dem Ewigen, dem Gotte Israels. Wenn ich Völker vor dir verdränge und deine Grenzen erweitere, so wird doch kein Mensch nach deinem Lande trachten, wenn du hinaufgehest vor dem Ewigen, deinem Gotte dreimal im Jahre. Schlachte nicht beim Gesäuerten das Blut meines Opfers, und nicht übernachte bis an den Morgen das Opfer des Peßach=Festes. Das Erste von den reifen Früchten deines Bodens sollst du in das Haus des Ewigen, deines Gottes, bringen; koche nicht ein Böcklein in der Milch seiner Mutter.

וזאת התורה (S. 362.)

Haftara am Sabbath der Halbfeiertage im Peßachfeste.

(Jecheskel Kap. 37, V. 1.)

הָיְתָה עָלַי יַד־יְהוָה וַיּוֹצִאֵנִי בְרוּחַ יְהוָה וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבִּקְעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת:

Es kam über mich die Hand des Ewigen und führte mich hinaus im Geiste des Ewigen und stellte mich mitten in das Tal, das voller Gebeine war. Er führte mich an ihnen rings umher, und siehe, ihrer waren sehr viele auf der Fläche des Tales, und siehe, sie waren sehr verdorrt. Er sprach zu mir: Menschensohn, können diese Gebeine aufleben? Ich antwortete:

Herr, o Gott, Du weißt es. Da sprach er zu mir: Weissage über diese Gebeine und sprich zu ihnen: Ihr verdorrten Gebeine, höret das Wort des Ewigen! So spricht Gott der Herr zu diesen Gebeinen: Siehe, ich bringe in euch einen Geist, daß ihr auflebet. Ich gebe euch Sehnen und lasse euch überwachsen mit Fleisch und überziehe euch mit Haut und gebe in euch Geist, daß ihr lebet, und ihr sollet erkennen, daß ich der Ewige bin. Ich weissagte, so wie mir geboten worden; und es ward laut, wie ich weissagte, und siehe, ein Geräusch, und die Gebeine naheten einander, Bein an Bein. Ich schaute: Siehe, Sehnen waren darüber, und Fleisch überwuchs, und eine Haut zog sich darüber her; aber ein Geist war nicht darin. Da sprach er zu mir: Weissage dem Geiste; weissage, Menschensohn, und sprich zu dem Geiste: So spricht Gott der Herr: Aus den vier Winden komme, o Geist, und wehe diese Getöteten an, daß sie leben! Ich weissagte, wie er mir geboten; da fuhr der Geist in sie und sie lebten und standen auf ihren Füßen, ein überaus großes Heer. Da sprach er zu mir: Menschensohn, diese Gebeine sind das gesamte Haus Israel. Siehe, sie sprechen: Verdorrt sind unsere Gebeine und geschwunden ist unsere Hoffnung; wir sind verloren! Darum weissage und sprich zu ihnen: So spricht Gott der Herr: Siehe, ich öffne eure Gräber und lasse euch steigen aus euren Gräbern, mein Volk, und bringe euch auf den Boden Israels; und ihr sollet erkennen, daß ich der Ewige bin, wenn ich eure Gräber öffne und euch steigen lasse aus euren Gräbern, mein Volk. Ich gebe meinen Geist in euch, daß ihr lebet, und führe euch nach eurem Lande, und ihr sollet erkennen, daß ich, der Ewige, es verheißen und ausgeführt habe; das ist der Spruch des Ewigen.

וְנָתַתִּי רוּחִי בָכֶם וִחְיִיתֶם וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל־אַדְמַתְכֶם וִידַעְתֶּם
כִּי אֲנִי יְהוָֹה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם יְהוָֹה׃

קריאת התורה ליום שביעי של פסח.

(שמות י״ד ה׳)

וַיֻּגַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם וַיֵּהָפֵךְ לְבַב פַּרְעֹה
וַעֲבָדָיו אֶל־הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה־זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי־שִׁלַּחְנוּ אֶת־
יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ׃ וַיֶּאְסֹר אֶת־רִכְבּוֹ וְאֶת־עַמּוֹ לָקַח עִמּוֹ׃
וַיִּקַּח שֵׁשׁ־מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכֹל רֶכֶב מִצְרָיִם וְשָׁלִשִׁם
עַל־כֻּלּוֹ׃ וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף
אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֹצְאִים בְּיָד רָמָה׃ שני
וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיַּשִּׂיגוּ אוֹתָם חֹנִים עַל־הַיָּם
כָּל־סוּס רֶכֶב פַּרְעֹה וּפָרָשָׁיו וְחֵילוֹ עַל־פִּי הַחִירֹת לִפְנֵי
בַּעַל צְפֹן׃ וּפַרְעֹה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה׃ וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה הֲמִבְּלִי אֵין־

Vorlesung aus der Thorah am siebenten Tage des Peßachfestes.

(2. B. Moses Kap. 14, V. 5.)

ויגד Als dem Könige von Egypten berichtet wurde, daß das Volk entflohen sei, wandte sich das Herz Pharao's und seiner Diener wegen des Volkes, und sie sprachen: Was haben wir da getan, daß wir Israel aus unserem Dienste entlassen? Nun bespannte er seine Wagen und nahm sein Volk mit sich; er nahm sechshundert auserlesene Wagen und alle Wagen Egyptens und Wagenkämpfer auf jedem. Der Ewige machte fest das Herz Pharao's, Königs von Egypten, und er jagte den Kindern Israel nach; und die Kinder Israel zogen aus mit erhobener Hand. —

וירדפו Die Egypter zogen ihnen nach und erreichten sie, gelagert am Meere, alle Rosse, Wagen Pharao's, und seine Reiter und seine Macht, bei Pi Hachirot, vor Baal Zefon. Als Pharao nahte, erhoben die Kinder Israel ihre Augen, und siehe, die Egypter zogen hinter ihnen her; da fürchteten die Kinder Israel sich sehr und schrieen zum Ewigen. Zu Moses

קְבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לָמוּת בַּמִּדְבָּר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ
לָּנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרָיִם׃ הֲלֹא־זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ
אֵלֶיךָ בְמִצְרַיִם לֵאמֹר חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעַבְדָה אֶת־מִצְרָיִם
כִּי טוֹב לָנוּ עֲבֹד אֶת־מִצְרַיִם מִמֻּתֵנוּ בַּמִּדְבָּר׃ וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת
יְהוָה אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת־מִצְרַיִם
הַיּוֹם לֹא תֹסִפוּ לִרְאֹתָם עוֹד עַד־עוֹלָם׃ יְהוָה יִלָּחֵם לָכֶם
וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן׃ שלישי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מַה־תִּצְעַק
אֵלָי דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ׃ וְאַתָּה הָרֵם אֶת־מַטְּךָ
וּנְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־הַיָּם וּבְקָעֵהוּ וְיָבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ
הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה׃ וַאֲנִי הִנְנִי מְחַזֵּק אֶת־לֵב מִצְרַיִם וְיָבֹאוּ
אַחֲרֵיהֶם וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה וּבְכָל־חֵילוֹ בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃
וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּהִכָּבְדִי בְּפַרְעֹה בְּרִכְבּוֹ

sprachen sie: Wohl aus Mangel an Gräbern in Egypten hast du uns weggeführt, daß wir in der Wüste sterben? Was hast du uns getan, daß du uns aus Egypten geführt hast? Ist es nicht das, was wir zu dir geredet in Egypten also: Lasse von uns, und wir wollen Egypten dienen? Denn besser wäre es für uns, den Egyptern zu dienen, als in der Wüste zu sterben. Moses sprach zum Volke: Fürchtet nichts! Steht fest und sehet die Hilfe des Ewigen, die er euch schaffen wird; denn, die ihr heute sehet, die Egypter, die werdet ihr fortan nicht mehr widersehen bis in Ewigkeit. Der Ewige wird für euch streiten, und ihr möget still sein.

ויאמר Der Ewige sprach zu Moses: Was schreiest du zu mir? Rede zu den Kindern Israel, daß sie aufbrechen. Du aber erhebe deinen Stab, strecke deine Hand aus gegen das Meer und spalte es, und die Kinder Israel werden gehen mitten durch das Meer im Trocknen. Ich, siehe, ich werde fest machen das Herz der Egypter, und sie werden ihnen nachziehen, und ich werde verherrlicht werden an Pharao und an seiner ganzen Macht, an seinen Wagen und Reitern. Die Egypter sollen erfahren, daß ich der Ewige bin, wenn ich mich verherrliche an Pharao, an seinen Wagen und Reitern. — Der

וּבְפָרָשָׁיו׃ (בשבת ד׳) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי
מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּסַּע עַמּוּד הֶעָנָן מִפְּנֵיהֶם
וַיַּעֲמֹד מֵאַחֲרֵיהֶם׃ וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֵה
יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ וַיָּאֶר אֶת־הַלָּיְלָה וְלֹא־קָרַב זֶה
אֶל־זֶה כָּל־הַלָּיְלָה׃ וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַיָּם וַיּוֹלֶךְ
יְהוָה אֶת־הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה כָּל־הַלַּיְלָה וַיָּשֶׂם אֶת־
הַיָּם לֶחָרָבָה וַיִּבָּקְעוּ הַמָּיִם׃ רביעי (בשבת ה׳) וַיָּבֹאוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם
וּמִשְּׂמֹאלָם׃ וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם כֹּל סוּס
פַּרְעֹה רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו אֶל־תּוֹךְ הַיָּם׃ וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר
וַיַּשְׁקֵף יְהוָה אֶל־מַחֲנֵה מִצְרַיִם בְּעַמּוּד אֵשׁ וְעָנָן וַיָּהָם
אֵת מַחֲנֵה מִצְרָיִם׃ וַיָּסַר אֵת אֹפַן מַרְכְּבֹתָיו וַיְנַהֲגֵהוּ
בִּכְבֵדֻת וַיֹּאמֶר מִצְרַיִם אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי יְהוָה
נִלְחָם לָהֶם בְּמִצְרָיִם׃ חמישי (ובשבת ו׳) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־

Engel Gottes, der vor dem Lager Israels zog, brach auf und ging hinter ihnen her; und die Wolkensäule brach auf von vorn und stand hinter ihnen; so kam sie zwischen das Lager Egyptens und das Lager Israels; dort war Wolke und Finsternis, und hier erleuchtete er die Nacht, und eines nahete nicht dem andern die ganze Nacht. Da streckte Moses seine Hand aus gegen das Meer, und der Ewige trieb das Meer hinweg durch einen heftigen Ostwind die ganze Nacht und machte das Meer zu trocknem Boden und die Wasser wurden gespalten. —

ויבאו Die Kinder Israel gingen durch das Meer im Trockenen, und das Wasser war ihnen eine Mauer zur Rechten und zur Linken. Die Egypter jagten ihnen nach und kamen hinein, alle Rosse Pharao's, seine Wagen und Reiter, mitten in das Meer. Um die Morgenwache schaute der Ewige auf das Lager Egyptens in der Feuer- und Wolkensäule und verwirrte das Lager Egyptens. Und er machte, daß die Räder ihrer Wagen abgingen, so daß sie nur mit Schwierigkeit fuhren; und die Egypter sprachen: Ich will fliehen vor Israel, denn der Ewige streitet für sie wider Egypten. —

מֹשֶׁה נְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־הַיָּם וְיָשֻׁבוּ הַמַּיִם עַל־מִצְרַיִם עַל־
רִכְבּוֹ וְעַל־פָּרָשָׁיו׃ וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַיָּם וַיָּשָׁב הַיָּם
לִפְנוֹת בֹּקֶר לְאֵיתָנוֹ וּמִצְרַיִם נָסִים לִקְרָאתוֹ וַיְנַעֵר יְהוָֹה
אֶת־מִצְרַיִם בְּתוֹךְ הַיָּם׃ וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם וַיְכַסּוּ אֶת־הָרֶכֶב
וְאֶת־הַפָּרָשִׁים לְכֹל חֵיל פַּרְעֹה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם לֹא־
נִשְׁאַר בָּהֶם עַד־אֶחָד׃ (כשבת ז׳) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה
בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַמַּיִם לָהֶם חֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם׃

וַיּוֹשַׁע יְהוָֹה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם וַיַּרְא
יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם׃ וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל
אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָֹה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם
אֶת־יְהוָֹה וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָֹה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃

אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָֹה

ויאמר Der Ewige sprach zu Moses: Strecke deine Hand aus gegen das Meer, daß das Wasser zurückkehre über die Egypter, über ihre Wagen und Reiter. Moses streckte seine Hand aus über das Meer, und das Meer kehrte beim Beginn des Morgens zu seinem Laufe zurück, während die Egypter ihm entgegen flohen, und so versenkte der Ewige die Egypter mitten in das Meer. Das Wasser kam zurück und bedeckte die Wagen und die Reiter von der ganzen Macht Pharao's, die ihnen nachgekommen waren ins Meer; es blieb von ihnen auch nicht Einer übrig. — Aber die Kinder Israel waren im Trocknen mitten durch das Meer gegangen, und das Wasser war ihnen eine Mauer zur Rechten und zur Linken.

ויושע So rettete der Ewige an diesem Tage Israel aus der Hand Egyptens, und Israel sah die Egypter tot am Ufer des Meeres. Israel sah die große Macht, welche der Ewige an Egypten bewiesen; daher fürchtete das Volk den Ewigen, und sie glaubten an den Ewigen und an Moses, seinen Knecht.

אז ישיר Damals sang Moses und die Kinder Israel

וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ
רָמָה בַיָּם׃ עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ
אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ׃ יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה שְׁמוֹ׃
מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם וּמִבְחַר שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־
סוּף׃ תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אָבֶן׃ יְמִינְךָ יְהוָה
נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב׃ וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס
קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ׃ וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ־
מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם׃ אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ נַפְשִׁי אָרִיק
חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי׃ נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלְלוּ
כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים׃ מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה

dieses Lied dem Ewigen, und sie sprachen also: Singen will ich dem Ewigen; denn er ist hoch erhaben, Roß und Reiter stürzte er ins Meer. Mein Sieg und mein Sang ist Gott, und er war mir ein Helfer. Er ist mein Gott, ich will ihn preisen; der Gott meines Vaters, ich will ihn erheben. Der Ewige ist der Herr des Krieges, Ewiger ist sein Name. Die Wagen Pharaos und sein Heer schleuderte er in die Fluten, und seine erlesenen Kämpfer wurden versenkt in's Schilfmeer. Wogen deckten sie; sie sanken in die Tiefen wie ein Stein. Deine Rechte, Ewiger, prangend in Kraft, Deine Rechte, Ewiger, zerschmettert den Feind. In der Größe Deiner Hoheit trittst Du nieder Deine Widersacher, entsendest Deinen Grimm, er verzehret sie wie Stoppeln. Durch den Hauch Deines Odems türmten sich Gewässer, standen wie eine Mauer die Wogen, erstarrten die Fluten im Herzen des Meeres. Der Feind sprach: Ich jage nach, hole ein, teile Beute, an ihnen sättige sich meine Gier: ich zücke das Schwert, meine Hand vertilge sie! Da hauchtest Du mit Deinem Odem, das Meer deckte sie: sie sanken wie Blei in die mächtigen Gewässer. Wer ist wie Du unter den Mächten, Ewiger? wer wie Du, prangend

נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה־פֶלֶא׃ נָטִיתָ יְמִינְךָ
תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׃ נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ
אֶל־נְוֵה קָדְשֶׁךָ׃ שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת׃
אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ כֹּל
יֹשְׁבֵי כְנָעַן׃ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ
כָּאָבֶן עַד־יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ קָנִיתָ׃ תְּבִאֵמוֹ
וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהוָה מִקְּדָשׁ
אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ׃ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ כִּי בָא סוּס
פַּרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו בַּיָּם וַיָּשֶׁב יְהוָה עֲלֵהֶם אֶת־מֵי
הַיָּם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם׃ וַתִּקַּח מִרְיָם
הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן אֶת־הַתֹּף בְּיָדָהּ וַתֵּצֶאןָ כָל־הַנָּשִׁים

in Heiligkeit, verherrlicht in Lobliedern, Wundertäter? Du streckteſt aus Deine Rechte, die Erde verſchlang ſie. Nun führeſt Du in Deiner Huld das Volk, das Du erlöſet, geleiteſt es mit Deiner Macht an Deine heilige Stätte. Die Völker hören es und beben; Zittern ergreifet die Bewohner Peleſchets. Es erſchrecken die Stammfürſten Edoms, die Mächtigen Moabs ergreifet Entſetzen; es zagen alle Bewohner Kanaans. Schrecken und Angſt fällt über ſie, vor der Macht Deines Armes erſtarren ſie wie Stein, bis vorübergezogen Dein Volk, Ewiger, vorübergezogen das Volk, das Du Dir geeignet. Du bringeſt ſie und ſetzeſt ſie ein in den Berg Deines Eigentums, an die Stätte, die Du, Ewiger, zur Wohnung Dir bereitet, in das Heiligtum, Herr, das Deine Hände gegründet. Der Ewige regieret immer und ewig! Alſo kamen die Roſſe Pharao's mit ſeinen Wagen und Reitern in das Meer, der Ewige brachte über ſie zurück das Waſſer des Meeres, und die Kinder Iſrael zogen im Trocknen mitten durch das Meer. Da nahm Mirjam, die Prophetin, die Schweſter Ahrons, die Pauke in ihre Hand, und alle Weiber zogen aus, ihr nach, mit Pauken und in Reigen. Und Mirjam ſtimmte ihnen an:

אַחֲרֶיהָ בְּתֻפִּים וּבִמְחֹלֹת׃ וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם שִׁירוּ לַיהוָה
כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם׃

קריאה למפטיר.

וַיַּסַּע מֹשֶׁה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּם־סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל־מִדְבַּר־
שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת־יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא־מָצְאוּ מָיִם׃ וַיָּבֹאוּ
מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם עַל־
כֵּן קָרָא־שְׁמָהּ מָרָה׃ וַיִּלֹּנוּ הָעָם עַל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר מַה־
נִּשְׁתֶּה׃ וַיִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיּוֹרֵהוּ יְהוָה עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל־
הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ׃
וַיֹּאמֶר אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר
בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל־חֻקָּיו כָּל־
הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא־אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי
יְהוָה רֹפְאֶךָ׃

Singet dem Ewigen, denn er ist hoch erhaben, Roß und Reiter stürzte er ins Meer.

ויסע Moses ließ Israel vom Schilfmeer aufbrechen und sie zogen nach der Wüste Schur; sie gingen drei Tage in der Wüste und fanden kein Wasser. Als sie nach Marah kamen, konnten sie kein Wasser trinken in Marah, weil es bitter war; deswegen hatte man seinen Namen Marah (Bitterkeit) genannt. Das Volk murrte wider Moses und sprach: Was werden wir trinken? Da flehte er zum Ewigen, und der Ewige wies ihm ein Holz; das warf er ins Wasser, und das Wasser wurde süß. Dort gab er ihm Satzung und Recht und dort prüfte er es. Er sprach: Wenn du auf die Stimme des Ewigen deines Gottes, hörest, und, was recht ist in seinen Augen, tuest und dein Ohr seinen Geboten neigest und alle seine Satzungen beobachtest, so werde ich keine der Krankheiten, die ich auf Egypten gelegt, auf dich legen, denn ich, der Ewige, bin dein Arzt.

וזאת התורה (S. 362.)

Haftara am siebenten Tage des Peßachfestes.

(2. B. Samuel, Kap. 22, V. 1.)

וַיְדַבֵּר דָּוִד לַיהֹוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל יְהֹוָה אֹתוֹ מִכַּף כָּל־אֹיְבָיו וּמִכַּף שָׁאוּל׃ וַיֹּאמַר יְהֹוָה סַלְעִי וּמְצֻדָתִי וּמְפַלְטִי־לִי׃ אֱלֹהֵי צוּרִי אֶחֱסֶה־בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי וּמְנוּסִי מֹשִׁעִי מֵחָמָס תֹּשִׁעֵנִי׃

David sprach zum Ewigen die Worte dieses Liedes, da der Ewige ihn gerettet aus der Hand Sauls und all seiner Feinde. Er sprach: Ewiger, mein Fels und meine Burg und mein Erretter. Mein Hort, bei dem ich mich berge, meine Veste und meine Zuflucht, mein Helfer, aus Gewalt befreiest Du mich. Ruhmwürdiger! rufe ich an den Ewigen und ich bin von meinen Feinden gerettet. Denn mich umringten Todesbrandungen, Ströme des Verderbens ängstigten mich; Bande der Unterwelt umgaben mich, Todesschlingen umfingen mich. In meiner Bedrängnis rief ich den Ewigen, und zu meinem Gotte schrie ich, er hörte aus seinem Tempel meine Stimme, und mein Flehen kam zu seinen Ohren. —

Meine Feinde überfielen mich am Tage meines Sturzes; doch der Ewige ward mir Stütze und führte mich hinaus in die Weite, befreite mich, denn er wollte mir wohl. Es vergilt mir der Ewige nach meiner Gerechtigkeit, nach meiner Hände Lauterkeit erstattet er mir; denn gewahrt habe ich die Wege des Ewigen und nicht bin ich freventlich gewichen von meinem Gotte. Ja, all seine Vorschriften sind mir vor Augen, und seine Satzungen — nicht weich' ich davon. Ich gehör' ihm ganz und hüte mich vor meiner Sünde. So erstattet der Ewige mir nach meiner Gerechtigkeit, nach meiner Lauterkeit, die ihm vor Augen. Mit dem Guten erweisest Du Dich gütig, mit dem Untadeligen untadelig. Mit dem Lauteren erweisest Du Dich lauter, und mit dem Krummen windest Du Dich, und bedrücktem Volke stehest Du bei, und Deine Blicke über die Hohen senkest Du. Ja Du bist mein Licht, o Ewiger, und der Ewige erhellet mein Dunkel. Der Allmächtige — untadelig ist sein Tun, Gottes Wort ist lauter, ein Schild ist er Allen, die auf ihn vertrauen.

הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְהֹוָה צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ׃

קריאת התורה ליום אחרון של פסח.

(Am Sabath wird hier an‚efangen; sonst S. 384.)

(דברים ט״ו ז׳.)

כִּי־יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ
אֲשֶׁר־־יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־־לְבָבְךָ וְלֹא
תִקְפֹּץ אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן: כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ
לוֹ וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ: הִשָּׁמֶר
לְךָ פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ בְלִיַּעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת־
הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא
תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָֹה וְהָיָה בְךָ חֵטְא: נָתוֹן תִּתֵּן
לוֹ וְלֹא־יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ
יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־־מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ: כִּי לֹא־
יֶחְדַּל אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר פָּתֹחַ

Vorlesung aus der Thorah am letzten Tage des Peßach.

(Am Sabbath wird hier angefangen; sonst S. 384.)

(5. B. Moses Kap. 15, V. 7.)

כי Wenn unter dir ein Dürftiger sein wird, irgend einer von deinen Brüdern in einem deiner Tore in deinem Lande, das der Ewige, dein Gott, dir gibt, so verhärte nicht dein Herz und verschließe nicht deine Hand vor deinem dürftigen Bruder; sondern auftun sollst du ihm deine Hand und leihen sollst du ihm so viel als hinreicht für das, was ihm gebricht. Hüte dich, daß nicht in deinem Herzen ein verwerflicher Gedanke sei und du sprechest: Herankommt das siebente Jahr, das Jahr des Erlasses; und es wird dein Auge mißgünstig sein gegen deinen dürftigen Bruder, daß du ihm nichts gebest; er wird über dich zum Ewigen rufen und es würde eine Sünde an dir sein. Geben sollst du ihm, und laß dir nicht leid sein, indem du ihm gibst; denn um dieser Sache willen wird dich segnen der Ewige, dein Gott, in all deinem Werke und in allem Geschäfte deiner Hand. Denn es wird nicht an Dürftigen im Lande fehlen; darum gebiete ich dir also: Auftun sollst du

תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לְאָחִיךָ לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ׃ כִּי־
יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים
וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ׃ וְכִי־תְשַׁלְּחֶנּוּ
חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם׃ הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצֹּאנְךָ
וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֶּן־לוֹ׃
וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם׃ (בשבת שני) וְהָיָה
כִּי־יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא־אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ וְאֶת־בֵּיתֶךָ
כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ
וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן׃
לֹא־יִקְשֶׁה בְעֵינֶךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה
שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃ (בשבת שלישי)

deine Hand deinem armen Bruder in deinem Lande. Wenn sich dir verkaufet dein Bruder, der Ebräer oder die Ebräerin, so mag er bei dir sechs Jahre dienen, im siebenten Jahre entlasse ihn frei von dir; entlässest Du ihn frei, so entlasse ihn nicht leer. Mitgeben sollst du ihm von deinen Schafen und von deiner Tenne und von deiner Kelter: womit dich gesegnet der Ewige, dein Gott, sollst du ihm geben. Gedenke, daß du ein Knecht gewesen im Lande Egypten, und der Ewige, dein Gott, dich erlöst hat; darum gebiete ich dir diese Sache heute. — Geschieht es aber, daß er zu dir spricht: Ich mag nicht von dir gehen — weil er dich liebet und dein Haus, da ihm wohl ist bei dir; so nimm die Pfrieme und setze sie an sein Ohr und an die Tür, und er soll dir ein Knecht sein für immer; und auch deiner Magd tue also. Es soll dir nicht schwer ankommen, wenn du ihn frei von dir entlässest; denn das doppelte der Mietszeit eines Mietlings hat er dir gedient, sechs Jahre. Auch wird dafür dich segnen der Ewige, dein Gott, in Allem, was du tuest.

(An Wochentagen wird hier angefangen.)

(דברים ט״ו י״ט.)

כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר
צֹאנֶךָ׃ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְכִי־יִהְיֶה בוֹ מוּם פִּסֵּחַ
אוֹ עִוֵּר כֹּל מוּם רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ בִּשְׁעָרֶיךָ
תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃ רַק אֶת־דָּמוֹ
לֹא תֹאכֵל עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ שני (ובשבת רביעי)
שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי
בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה׃
וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר

(An Wochentagen wird hier angefangen.)

(5. B. Moses Kap. 15, V. 19.)

כל Alles Erstgeborene, das geboren wird unter deinem Rindvieh und deinen Schafen — das Männliche sollst du heiligen dem Ewigen, deinem Gotte. Du sollst nicht arbeiten mit dem Erstgeborenen deines Ochsen und nicht scheren das Erstgeborene deines Schafes. Vor dem Ewigen, deinem Gotte, sollst du es verzehren Jahr für Jahr, du und dein Haus, an dem Orte, den erwählen wird der Ewige. Ist aber daran ein Gebrechen, ist es lahm oder blind, hat es irgend ein schlimmes Gebrechen, so sollst du es dem Ewigen, deinem Gotte, nicht opfern. In deinen Toren kannst du es essen, der Unreine und der Reine mit einander, wie den Hirsch und wie das Reh. Nur sein Blut darfst du nicht essen; auf die Erde gieß es aus wie Wasser.

שמור Beobachte den Monat der Aehrenreife, daß du feierst das Peßach dem Ewigen, deinem Gotte; denn im Monate der Aehrenreife hat dich herausgeführt der Ewige, dein Gott, aus Egypten des Nachts. Du sollst ein Peßach opfern dem Ewigen, deinem Gotte, Schaf oder Rind, an

יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: לֹא־תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים
תֹּאכַל־עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: שלישי (ובשבת חמישי) וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ
שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר
תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר: לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־
הַפָּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: כִּי
אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם
תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעָרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ
מִמִּצְרָיִם: וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאֹהָלֶיךָ: שֵׁשֶׁת יָמִים
תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא

dem Orte, den der Ewige erwählen wird, seinem Namen daselbst eine Wohnstätte zu geben. Du darfst dabei kein Gesäuertes essen, sieben Tage sollst du dabei Ungesäuertes essen, Brot der Armut; denn in Eilfertigkeit bist du aus Egypten gezogen: — auf daß du gedenkest des Tages deines Auszuges aus dem Lande Egypten alle Tage deines Lebens.

ולא Sauerteig werde nicht gesehen bei dir in deinem ganzen Gebiete sieben Tage lang, und nicht übernachte von dem Fleische, das du am Abend opferst, am ersten Tage bis zum Morgen. Du darfst das Peßach nicht darbringen an irgend einem Orte, den der Ewige, dein Gott, dir gibt, sondern an dem Orte, den der Ewige, dein Gott, erwählen wird, seinem Namen daselbst eine Wohnstätte zu geben, dort sollst du das Peßach am Abend bei Sonnenuntergang darbringen, um die Zeit deines Auszuges aus Egypten; und du sollst es gar werden lassen und essen an dem Orte, den der Ewige, dein Gott, erwählen wird; dann magst du dich am Morgen wenden und heimgehen zu deinen Zelten. Sechs Tage sollst du Ungesäuertes essen, und am siebenten Tage ist Festversammlung

תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה׃ רביעי (ובשבת ששי) שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר־
לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת׃
וְעָשִׂיתָ חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר
תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר
בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ חמישי (ובשבת
שביעי) וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אֶת־
הַחֻקִּים הָאֵלֶּה׃ חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים
בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ
וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר
בִּשְׁעָרֶיךָ׃

dem Ewigen, deinem Gotte; da darfst du keine Arbeit verrichten.

שבעה Sieben Wochen sollst du dir zählen; wenn die Sichel anhebt in der Saat, sollst du anheben, sieben Wochen zu zählen, und sollst feiern ein Fest der Wochen dem Ewigen, deinem Gotte, eine Darbringung der freiwilligen Gabe deiner Hand, die du geben magst, wie dich segnen wird der Ewige, dein Gott. Freue dich vor dem Ewigen, deinem Gotte, du, dein Sohn, deine Tochter, dein Knecht, deine Magd und der Lewi, der in deinen Toren, der Fremdling, die Waise und die Witwe, die in deiner Mitte, an dem Orte, den der Ewige, dein Gott, erwählen wird, daselbst seinem Namen eine Wohnstätte zu geben.

וזכרת Gedenke, daß du ein Knecht gewesen in Egypten, und beobachte und tue all diese Satzungen. Ein Fest der Hütten sollst du feiern sieben Tage, wenn du eingesammelt aus deiner Tenne und deiner Kelter; und freue dich an deinem Feste, du, dein Sohn, deine Tochter, dein Knecht und deine Magd, der Lewi und der Fremdling, die Waise und die Witwe, die in deinen Toren.

קריאה למפטיר.

שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
יְהוָה כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה
יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ׃ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־
זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג
הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי
יְהוָה רֵיקָם׃ אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
נָתַן־לָךְ׃

שבעת Sieben Tage sollst du feiern dem Ewigen, deinem Gotte, an dem Orte, den der Ewige erwählen wird; denn segnen wird dich der Ewige, dein Gott, in all deinem Ertrage und in allem Werke deiner Hände, und du sollst ganz froh sein. Dreimal im Jahre sollen erscheinen alle deine Männlichen vor dem Ewigen, deinem Gotte, an dem Orte, den er erwählen wird: am Feste der ungesäuerten Brote, am Feste der Wochen und am Feste der Hütten; und man erscheine nicht leer vor dem Ewigen; Jeglicher nach Maßgabe seines Vermögens, nach dem Segen des Ewigen, deines Gottes, den er dir gegeben.

וזאת התורה s. S. 362.

Haftara am letzten Tage Peßach.

(Jes. Kap. 11, V. 1.)

וְיָצָא חֹטֶר מִגֵּזַע יִשָׁי וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו יִפְרֶה׃ וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה
רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָה׃

Es kommet ein Reis aus dem Stamme Jsai's hervor, und ein Sprosse keimet aus seinen Wurzeln. Auf ihm ruhet der Geist des Ewigen, der Geist der Weisheit und Einsicht, der Geist des Rates und der Kraft, der Geist der Erkenntnis und Furcht des Ewigen. Er hat Wohlgefallen an der Gottesfurcht, und nicht nach dem Augenscheine richtet er, und nicht nach des Ohres Gehöre entscheidet er. Er richtet nach Gerechtigkeit

die Armen, er entscheidet nach Billigkeit den Leidenden im Lande, er schlägt das Land mit der Geißel seines Mundes und tötet mit dem Hauche seiner Lippen den Frevler. Das Recht wird seiner Lenden Gurt sein, und die Treue der Gurt seiner Hüften. Dann wird der Wolf bei dem Lamme weilen, und der Tiger lagern neben dem Böcklein, und Kalb und junger Leu und Mastvieh zusammen, und ein kleiner Knabe leitet sie. Kuh und Bär werden weiden, zusammen lagern ihre Jungen, und der Leu gleich dem Rinde frißt Stroh. Der Säugling spielt vor dem Loche der Natter, und in die Höhle des Basilisken steckt das Kind seine Hand. Man wird nichts Böses tun und nicht verderblich handeln auf meinem ganzen heiligen Berge; denn voll sein wird die Erde der Erkenntnis Gottes, wie Wasser die Meerestiefen bedecket. An jenem Tage ist es der Wurzelsproß Isai's, der da stehet als Panier der Völker — zu ihm werden Völker sich wenden, und seine Ruhestätte wird in Ehren sein. An jenem Tage wirst du sprechen: Ich danke Dir, o Ewiger, Du hast mir gezürnt; nun leget sich Dein Zorn und Du tröstest mich. Siehe, der Herr ist mein Heil, ich vertraue und ich zage nicht, denn mein Sieg und Sang ist Gott, der Ewige, er ward mir zum Heile. Ihr werdet Wasser schöpfen mit Wonne aus des Heiles Quellen. Ihr werdet sprechen an jenem Tage: Danket dem Herrn, rufet seinen Namen an, machet kund unter den Völkern seine Wundertaten; erinnert daran, wie erhaben sein Name. Saitenspielet dem Ewigen, denn Erhabenes hat er vollbracht, kund geworden ist dies der ganzen Erde. Juble mit Siegessang, Bewohnerin Zion's; denn groß ist in deiner Mitte der Heilige Israels.

וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיהֹוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים
עֲלִילֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ: זַמְּרוּ יְהֹוָה כִּי גֵאוּת עָשָׂה מוּדַעַת זֹאת
בְּכָל־הָאָרֶץ: צַהֲלִי וָרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

קריאת התורה ליום ראשון של שבועות.

(שמות י״ט א׳.)

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי׃ וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר
סִינַי וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיִּחַן־שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר׃ וּמֹשֶׁה
עָלָה אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן־הָהָר לֵאמֹר כֹּה
תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַגֵּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ אַתֶּם רְאִיתֶם
אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל־כַּנְפֵי נְשָׁרִים
וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי׃ וְעַתָּה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקֹלִי
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־בְּרִיתִי וִהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־
לִי כָּל־הָאָרֶץ׃ וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ
אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ שני וַיָּבֹא

Vorlesung aus der Thorah am ersten Tage des Wochenfestes.

(2. B. Moses Kap. 19, V. 1.)

בחדש Im dritten Monate nach dem Auszuge der Kinder Israel aus dem Lande Egypten, an diesem Tage kamen sie in die Wüste Sinai. Sie waren aufgebrochen von Refidim und gekommen in die Wüste Sinai, und lagerten sich in der Wüste; Israel hatte sich dort gelagert dem Berge gegenüber. Da stieg Moses hinauf zu Gott, und der Ewige rief ihm zu vom Berge und sprach: Also sprich zum Hause Jakob und verkünde den Kindern Israel: Ihr habet gesehen, was ich an Egypten getan, und wie ich euch getragen auf Adlersflügeln und euch zu mir gebracht habe. Wenn ihr nun auf meine Stimme höret und meinen Bund haltet, so sollet ihr mir sein ein Eigentum aus allen Völkern, denn mein ist die ganze Erde; ihr aber sollet mir sein ein Reich von Priestern und ein heiliges Volk. Dies sind die Worte, die du reden sollst zu den Kindern Israel.

מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי הָעָם וַיָּשֶׂם לִפְנֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה׃ וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֹּל
אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־
יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן
בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרִי עִמָּךְ וְגַם־בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם
וַיַּגֵּד מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה׃ שלישי וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ אֶל־הָעָם וְקִדַּשְׁתָּם הַיּוֹם וּמָחָר וְכִבְּסוּ
שִׂמְלֹתָם׃ וְהָיוּ נְכֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי
יֵרֵד יְהוָה לְעֵינֵי כָל־הָעָם עַל־הַר סִינָי׃ וְהִגְבַּלְתָּ אֶת־הָעָם
סָבִיב לֵאמֹר הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר וּנְגֹעַ בְּקָצֵהוּ כָּל־
הַנֹּגֵעַ בָּהָר מוֹת יוּמָת׃ לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי־סָקוֹל יִסָּקֵל
אוֹ־יָרֹה יִיָּרֶה אִם־בְּהֵמָה אִם־אִישׁ לֹא יִחְיֶה בִּמְשֹׁךְ הַיֹּבֵל
הֵמָּה יַעֲלוּ בָהָר׃ רביעי וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר אֶל־הָעָם

ויבא Moses kam, berief die Aeltesten des Volkes und legte ihnen alle diese Worte vor, die ihm der Ewige geboten. Da antwortete das ganze Volk insgesamt und sprach: Alles, was der Ewige geredet, wollen wir tun! Moses brachte die Worte des Volkes zurück an den Ewigen. Da sprach der Ewige zu Moses: Siehe, ich werde zu dir kommen in einer dichten Wolke, damit das Volk höre, wenn ich mit dir rede und auch dir immer vertraue. Moses sagte die Worte des Volkes dem Ewigen.

ויאמר Der Ewige sprach zu Moses: Gehe zum Volke und weihe sie heute und morgen. Sie sollen ihre Kleider waschen und bereit sein auf den dritten Tag; denn am dritten Tage wird der Ewige sich offenbaren vor den Augen des ganzen Volkes auf dem Berge Sinai. Grenze auch das Volk rings um ab und sage: Hütet euch, den Berg zu besteigen und auch dessen Aeußerstes zu berühren; wer den Berg berühret, der soll sterben. Nicht berühre ihn eine Hand, sondern gesteinigt oder erschossen werde er, ob Vieh oder Mensch, er soll nicht leben bleiben. Wenn das Horn anhaltend ertönet, dürfen sie den Berg besteigen.

וַיְקַדֵּשׁ אֶת־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם הֱיוּ
נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל־תִּגְּשׁוּ אֶל־אִשָּׁה׃ וַיְהִי בַיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל־
הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃
וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה
וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר׃ וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר
יָרַד עָלָיו יְהוָה בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן וַיֶּחֱרַד כָּל־
הָהָר מְאֹד׃ וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר
וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל׃ חמישי וַיֵּרֶד יְהוָה עַל־הַר סִינַי
אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל
מֹשֶׁה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רֵד הָעֵד בָּעָם פֶּן־יֶהֶרְסוּ
אֶל־יְהוָה לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב׃ וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגָּשִׁים

וירד Moses stieg vom Berge herab zum Volke und weihte das Volk; sie wuschen ihre Kleider. Er sprach zu dem Volke: Seid bereit auf den dritten Tag; nahet keinem Weibe. Am dritten Tage, als es Morgen ward, da waren Donner und Blitz und ein schweres Gewölk auf dem Berge, und mächtig stark war der Posaunenschall; es erbebte das ganze Volk, das im Lager. Moses führte das Volk hinaus aus dem Lager Gott entgegen, und sie stellten sich unten am Berge auf. Der ganze Berg Sinai rauchte, weil der Ewige auf ihn herabgestiegen war im Feuer, und es stieg auf sein Rauch wie der Rauch eines Ofens, und der ganze Berg bebte gewaltig. Der Posaunenschall ward fort und fort stärker; Moses sprach, und Gott erwiderte ihm durch eine Stimme.

וירד Der Ewige ließ sich nieder auf den Berg Sinai, auf den Gipfel des Berges, und rief Moses auf die Spitze des Berges; Moses stieg hinauf. Der Ewige sprach zu Moses: Steige hinab, verwarne das Volk, daß es nicht die Schranken durchbreche zum Ewigen, um zu schauen, und eine Menge von selbigem falle. Auch die Priester, die dem Ewigen näher stehen,

אֶל־יְהוָה יִתְקַדָּשׁוּ פֶּן־יִפְרֹץ בָּהֶם יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־יְהוָה לֹא־יוּכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל־הַר סִינָי כִּי־אַתָּה
הַעֵדֹתָה בָּנוּ לֵאמֹר הַגְבֵּל אֶת־הָהָר וְקִדַּשְׁתּוֹ׃ וַיֹּאמֶר
אֵלָיו יְהוָה לֶךְ־רֵד וְעָלִיתָ אַתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים
וְהָעָם אַל־יֶהֶרְסוּ לַעֲלֹת אֶל־יְהוָה פֶּן־יִפְרָץ־בָּם׃ וַיֵּרֶד
מֹשֶׁה אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם׃ וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃ אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ לֹא יִהְיֶה לְךָ
אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי׃ לֹא־תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶסֶל וְכָל־תְּמוּנָה
אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם
מִתַּחַת לָאָרֶץ׃ לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֺן אָבֹת עַל־בָּנִים עַל־
שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי׃ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי

sollen sich weihen, daß der Ewige nicht eine Niederlage über sie bringe. Moses sprach zum Ewigen: Das Volk kann den Berg Sinai nicht hinaufsteigen, denn Du hast uns verwarnt mit den Worten: Umgrenze den Berg und weihe ihn. Da sprach der Ewige zu ihm: Gehe, steige hinab und komme dann herauf, du und Ahron mit dir; aber die Priester und das Volk sollen nicht die Schranken durchbrechen, um hinauf zu steigen zum Ewigen, daß er nicht über sie eine Niederlage bringe. Moses stieg hinab zum Volke und sprach zu ihnen. Da redete Gott alle diese Worte und sprach: Ich bin der Ewige, dein Gott, der ich dich geführt aus dem Lande Egypten, aus dem Sklavenhause. — Du sollst keine anderen Götter haben vor mir; du sollst dir kein Bildwerk machen, kein Abbild deß, was im Himmel droben oder was auf Erden unten oder was im Wasser unter der Erde; du sollst dich nicht niederwerfen vor ihnen und ihnen nicht dienen; denn ich, der Ewige, dein Gott, bin ein eifervoller Gott, der die Schuld der Väter ahndet an Kindern, am dritten und am vierten Geschlechte, an denen, die mich hassen; der aber Gnade übet bis in's tausendste Geschlecht denen, welche mich lieben und meine Gebote halten. — Du

וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֺתָי׃ לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא
כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהֹוָה אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃ זָכוֹר
אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־
מְלַאכְתֶּךָ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהֹוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה
כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ
וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃ כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה יְהֹוָה אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בֵּרַךְ יְהֹוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ׃
כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר־יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ לֹא תִרְצָח׃ לֹא תִנְאָף׃ לֹא
תִגְנֹב׃ לֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׃ לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ
לֹא־תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל
אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׃

sollst nicht aussprechen den Namen des Ewigen, deines Gottes, zur Falschheit; denn nicht ungestraft wird der Ewige den lassen, der seinen Namen ausspricht zur Falschheit. — Denke des Sabbathtages, daß du ihn heiligest: Sechs Tage magst du arbeiten und all dein Werk verrichten. Aber der siebente Tag sei ein Sabbath, dem Ewigen, deinem Gotte; da darfst du keinerlei Werk verrichten, du, dein Sohn, deine Tochter, dein Knecht, deine Magd, dein Vieh und der Fremdling, der in deinen Toren weilet. Denn in sechs Tagen hat der Ewige gemacht den Himmel und die Erde, das Meer und alles, was darin ist, und geruhet am siebenten Tage; deswegen hat der Ewige den Sabbathtag gesegnet und ihn geheiligt. — Ehre deinen Vater und deine Mutter, damit deine Tage lange dauern in dem Lande, das der Ewige, dein Gott, dir gibt. — Du sollst nicht morden. — Du sollst nicht ehebrechen. — Du sollst nicht stehlen. — Du sollst nicht aussagen wider deinen Nächsten als falscher Zeuge. — Du sollst nicht gelüsten nach dem Hause deines Nächsten. Du sollst nicht gelüsten nach dem Weibe deines Nächsten, nach seinem Knechte, seiner Magd, seinem Ochsen, seinem Esel und allem, was deines Nächsten ist.

קריאה למפטיר.

וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל
הַשֹּׁפָר וְאֶת־הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק׃
וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר־אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל־יְדַבֵּר
עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן־נָמוּת׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אַל־
תִּירָאוּ כִּי לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים וּבַעֲבוּר
תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל־פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ׃ וַיַּעֲמֹד הָעָם
מֵרָחֹק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל־הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר־שָׁם הָאֱלֹהִים׃

וכל Das ganze Volk nahm wahr die Stimmen und die Flammen und den Posaunenschall und den rauchenden Berg; und da das Volk dies sah, bebten sie zurück und standen von fern. Sie sprachen zu Moses: Rede du mit uns, und wir wollen hören, und nicht möge Gott mit uns reden, daß wir nicht sterben. Moses sprach zum Volke: Fürchtet nicht; denn um euch zu erproben, ist Gott gekommen, und damit seine Ehrfurcht euch vor Augen sei, auf das ihr nicht sündiget. So stand das Volk von fern; aber Moses trat nahe zu der dichten Wolke, wo Gott war.

וזאת התורה (S. 362.)

Haftara am ersten Tage des Wochenfestes.

(Josua Kap. 24, V. 1.)

וַיֶּאֱסֹף יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁכֶמָה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
וּלְרָאשָׁיו וּלְשֹׁפְטָיו וּלְשֹׁטְרָיו וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־
כָּל־הָעָם כֹּה־אָמַר יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם
מֵעוֹלָם תֶּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וַאֲבִי נָחוֹר וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃

ויאסף Josua versammelte alle Stämme Israels nach Sichem. Er berief die Aeltesten Israels, seine Häupter, seine Richter und seine Beamten, und sie stellten sich vor Gott auf. Nun sprach Josua zu dem ganzen Volke: So spricht der Ewige, der Gott Israels: Jenseit des Stromes wohnten eure Väter von je, Therach, Vater Abrahams und Vater Nachors, und sie dienten fremden Göttern. Da nahm ich euren Vater, den Abraham, von jenseit des Stromes und führte ihn durch das ganze Land

Kanaan und mehrte seine Nachkommen und gab ihm den Isaak. Ich gab dem Isaak den Jacob und den Esau, gab dem Esau den Berg Seir, ihn zu besitzen, und Jakob und seine Söhne zogen hinab nach Egypten. Ich sandte Moses und Ahron und schlug Egypten, wie ich in seiner Mitte getan, und dann führte ich euch hinweg. — Ich gab euch ein Land, um das ihr euch nicht gemühet, und Städte, die ihr nicht gebaut, und ihr wohntet darin; von Weinbergen und Oelbäumen, die ihr nicht gepflanzt, esset ihr. Nun fürchtet den Ewigen, dienet ihm mit Aufrichtigkeit und Wahrheit, schaffet die Götter weg, denen eure Väter gedient jenseit des Stromes und in Egypten, und dienet dem Ewigen. Doch wenn es mißfällig ist in euren Augen, dem Ewigen zu dienen, so wählet euch heute, wem ihr dienen wollt, ob den Göttern, denen eure Väter gedient, die jenseit des Stromes, oder ob den Göttern des Emori, in deren Lande ihr wohnet. Ich aber und mein Haus — wir werden dem Ewigen dienen. Da antwortete das Volk und sprach: Fern sei es von uns, den Ewigen zu verlassen, um fremden Göttern zu dienen. Denn der Ewige, unser Gott, er ist es, der uns und unsere Väter heraufgebracht aus dem Lande Egypten, aus dem Knechthause, der vor unseren Augen diese großen Zeichen getan und uns behütet hat auf dem ganzen Wege, auf dem wir gegangen, und unter all den Völkern, durch welche wir hindurchgezogen. Der Herr trieb vor uns aus all die Völker und den Emori, den Bewohner des Landes; so wollen auch wir dem Ewigen dienen, denn er ist unser Gott. Josua sprach zum Volke: Ihr werdet nicht vermögen, dem Ewigen zu dienen; denn ein heiliger Gott ist er, ein eifervoller Gott ist er, er wird nicht Nachsicht haben mit eurem Frevel und euren Sünden. Wenn ihr den Ewigen verlasset und fremden Göttern dienet, so wird er wieder übel mit euch verfahren und euch aufreiben, nachdem er euch wohlgetan. Aber das Volk sprach zu Josua: Nein! wir wollen doch dem Ewigen dienen. Da sprach Josua zu dem Volke: Zeugen seid ihr gegen euch, daß ihr selbst euch den Ewigen erwählt, ihm zu dienen; und sie sprachen: Wir sind Zeugen. Nun schaffet weg die fremden Götter, die in eurer Mitte, und neiget euer Herz zu dem Ewigen, dem Gotte Israels. Das Volk sprach zu Josua: Dem Ewigen, unserem Gotte, wollen wir dienen und seiner Stimme gehorchen.

וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶת־יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד וּבְקוֹלוֹ נִשְׁמָע׃

קריאת התורה ליום שני של שבועות.

Vorlesung aus der Thorah am zweiten Tage des Wochenfestes.

(Am Sabbath wird hier angefangen; sonst S. 397.)

(דברים ט״ו ז׳.)

*כִּי־יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ
אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־לְבָבְךָ וְלֹא
תִקְפֹּץ אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן׃ כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ
לוֹ וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ׃ הִשָּׁמֶר
לְךָ פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ בְלִיַּעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת־
הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא
תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ נָתוֹן תִּתֵּן
לוֹ וְלֹא־יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃ כִּי לֹא־
יֶחְדַּל אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר פָּתֹחַ
תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לְאָחִיךָ לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ׃ כִּי־
יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים
וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ׃ וְכִי־תְשַׁלְּחֶנּוּ
חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם׃ הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצֹּאנְךָ
וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֶּן־לוֹ׃
וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם׃ (בשבת שני) וְהָיָה
כִּי־יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ וְאֶת־בֵּיתֶךָ
כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ

---

*) Uebersetzung S. 382.

וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן׃ לֹא־יִקְשֶׁה בְעֵינֶךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבֵרַכְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃ (בשבת שלישי)

(An Wochentagen wird hier angefangen.)

(דברים ט״ו י״ט.)

כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיהֹוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ׃ לִפְנֵי יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהֹוָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְכִי־יִהְיֶה בוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כֹּל מוּם רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיהֹוָה אֱלֹהֶיךָ׃ בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃ רַק אֶת־דָּמוֹ לֹא תֹאכֵל עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ שני (ובשבת רביעי)

שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהֹוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה׃ וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהֹוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהֹוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ לֹא־תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ שלישי (ובשבת חמישי) וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר׃ לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־הַפָּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעָרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם׃ וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהֹוָה

אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאֹהָלֶיךָ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים
תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא
תַעֲשֶׂה מְלָאכָה׃ רביעי (ובשבת ששי) שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר־
לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת׃
וְעָשִׂיתָ חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר
תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר
בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ חמישי (ובשבת
שביעי) וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אֶת־
הַחֻקִּים הָאֵלֶּה׃ חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים
בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ
וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר
בִּשְׁעָרֶיךָ׃

קריאת למפטיר.

שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
יְהוָה כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה
יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ׃ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־
זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג
הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי
יְהוָה רֵיקָם׃ אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
נָתַן־לָךְ׃

Haftara am zweiten Tage des Wochenfestes.

(Habakuk Kap. 3, V. 1.)

תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא עַל שִׁגְיֹנוֹת׃ יְהוָה שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי
יְהוָה פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּיהוּ בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר׃

Gebet von Habakuk, dem Propheten.
Ewiger, ich habe von Dir gehört und ich erschrak,
Ewiger, Dein Werk im Laufe der Jahre belebe,
Im Laufe der Jahre tue es kund!
Im Zorn denke des Erbarmens!

Gott kam vom Theman, der Heilige vom Berge Paran,
Sein Glanz überdeckte den Himmel,
Seiner Herrlichkeit voll war die Erde,
Glanz wie Sonnenlicht entstand, Strahlen ihm zur Seite,
Und dort die Hülle seiner Macht.

Er stand und maß die Erde,
Er schaute und machte erzittern Völker,
Da spalteten sich die ewigen Berge,
Sanken ein die Hügel der Vorzeit,
Die Pfade der Urzeit betrat er.

Unter Unheil sah ich die Zelte Kuschans,
Es erbebten die Vorhänge des Landes Midjan.
Ist auf Ströme entbrannt, o Ewiger,
Entbrannt Dein Zorn auf Ströme,
Gegen das Meer Dein Grimm,
Daß Du einherfährst auf Deinen Rossen, Deinen siegreichen Wagen?

Es sahen Dich und erzitterten Berge,
Wassergüsse strömten einher.
Die Flut erhob ihre Stimme,
Zur Höhe erhob sie ihre Hände.
Sonne, Mond standen in Wohnung,

Beim Lichte Deiner Pfeile, die da flogen,
Bei dem Funkeln Deiner blitzenden Lanze.
Im Grimm durchschrittest Du die Erde,
Im Zorn zertratest Du Völker.

Du zogest aus, Dein Volk zu retten,
Zu retten Deinen Gesalbten,
Zertrümmertest das Haupt aus dem Hause des Frevlers,
Entblößtest den Grund bis zum Marke.

Du durchbohrtest mit Deinen Speeren das Haupt seiner Fürsten,
Die einherstürmten, mich zu zerstreuen,
Deren Frohlocken ist: den Armen im Dunkeln zu vernichten.
Du triebst durch das Meer Deine Rosse,
Durch das Schäumen großer Gewässer.

Nun höre ich und es zittert mein Leib,
Ob der Kunde schlagen meine Lippen zusammen:
Wie soll ich still sein am Tage der Not,
Wenn er heraufkommt gegen das Volk und es bedrängt?
Denn die Feige blühet nicht, kein Ertrag an den Weinstöcken,
Es täuschet der Ertrag des Oelbaumes, der Acker trägt keine Speise,
Fort ist aus der Hürde das Schaf, kein Rind in den Ställen.

Und doch will ich des Ewigen frohlocken,
Jubeln des Gottes meines Heiles.
Der Herr, der Ewige, ist meine Stärke,
Er macht meine Füße wie die der Hindinnen,
Und läßt mich einherschreiten auf meinen Höhen.

וַאֲנִי בַּיהוָה אֶעְלוֹזָה אָגִילָה בֵּאלֹהֵי יִשְׁעִי׃ יְהוִה אֲדֹנָי חֵילִי
וַיָּשֶׂם רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל בָּמוֹתַי יַדְרִכֵנִי לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹתָי׃

קריאת התורה ליום א׳ וב׳ של סכות.

Vorlesung aus der Thorah am ersten und zweiten Tage des Hüttenfestes.

(Am Sabbath wird hier angefangen, sonst S. 402.)

(ויקרא כ״ג ט׳.)

*וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן
לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת־קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית
קְצִירְכֶם אֶל־הַכֹּהֵן: וְהֵנִיף אֶת־הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה
לִרְצֹנְכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת יְנִיפֶנּוּ הַכֹּהֵן: וַעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם
הֲנִיפְכֶם אֶת־הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה לַיהוָה:
וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן אִשֶּׁה לַיהוָה
רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְכֹּה יַיִן רְבִיעִת הַהִין: וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל
לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת־קָרְבַּן
אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם: ס בשבת שני
וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת־עֹמֶר
הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה: עַד מִמָּחֳרַת
הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה
חֲדָשָׁה לַיהוָה: מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתַּיִם
שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה בִּכּוּרִים לַיהוָה:
וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה
וּפַר בֶּן־בָּקָר אֶחָד וְאֵילִם שְׁנָיִם יִהְיוּ עֹלָה לַיהוָה וּמִנְחָתָם
וְנִסְכֵּיהֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה: וַעֲשִׂיתֶם שְׂעִיר־עִזִּים
אֶחָד לְחַטָּאת וּשְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח שְׁלָמִים: וְהֵנִיף
הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכֻּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה עַל־שְׁנֵי

---

*) Uebersetzung. S. 364.

כְּבָשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַיהוָה לַכֹּהֵן׃ וּקְרָאתֶם בְּעֶצֶם הַיּוֹם
הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ
חֻקַּת עוֹלָם בְּכָל־מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם׃ וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־
קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא־תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ וְלֶקֶט קְצִירְךָ
לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

בשבת שלישי

(An Wochentagen wird hier angefangen.)

(ויקרא כ״ג כ״ג.)

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן
זִכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא־קֹדֶשׁ׃ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ
וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ שני (ובשבת רביעי) וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם
הַכִּפֻּרִים הוּא מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־
נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְכָל־מְלָאכָה לֹא־
תַעֲשׂוּ בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפֻּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ שלישי (ובשבת חמישי) כִּי כָל־הַנֶּפֶשׁ

(3. B. Moses Kap. 23, V. 23.)

וידבר Der Ewige redete zu Moses also: Rede zu den Kindern Israel also: Im siebenten Monate, am ersten des Monates, sei euch eine Feier, Erinnerung unter Posaunenschall zu heiliger Berufung. Keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten und sollet ein Opfer dem Ewigen darbringen.

וידבר Der Ewige redete zu Moses also: Jedoch am zehnten dieses Monates ist der Versöhnungstag, heilige Berufung sei er euch; ihr sollet euch kasteien und ein Opfer dem Ewigen darbringen. Keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten an eben diesem Tage, denn ein Tag der Versöhnung ist er, euch zu sühnen vor dem Ewigen, eurem Gotte.

כי Jegliche Person, die sich nicht kasteiet an eben diesem

אֲשֶׁר לֹא־תְעֻנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ׃ וְכָל־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל־מְלָאכָה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְהַאֲבַדְתִּי
אֶת־הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ׃ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ
חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הוּא
לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב
עַד־עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם׃ פ רביעי (ובשבת ששי) וַיְדַבֵּר
יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת
יָמִים לַיהֹוָה׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ שִׁבְעַת יָמִים תַּקְרִיבוּ אִשֶּׁה לַיהֹוָה בַּיּוֹם
הַשְּׁמִינִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהֹוָה
עֲצֶרֶת הִוא כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ אֵלֶּה מוֹעֲדֵי
יְהֹוָה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אִשֶּׁה
לַיהֹוָה עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח וּנְסָכִים דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ מִלְּבַד

Tage, werde ausgerottet aus ihrem Volke; eine jegliche Person, die irgend eine Arbeit verrichtet an eben diesem Tage, werde ich vertilgen aus der Mitte ihres Volkes. Keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten: eine ewige Satzung für eure Geschlechter in all euren Wohnsitzen. Eine hohe Feier sei er euch, und ihr sollet euch kasteien am neunten des Monates Abends, von Abend bis Abend sollet ihr eure Sabbathfeier halten.

וידבר Der Ewige redete zu Moses also: Rede zu den Kindern Israel also: Am fünfzehnten Tage dieses siebenten Monates ist das Hüttenfest sieben Tage dem Ewigen. Am ersten Tage ist heilige Berufung, keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten. Sieben Tage sollet ihr dem Ewigen Opfer darbringen; am achten sei euch heilige Berufung und ihr bringet ein Opfer dem Ewigen dar, es ist Festversammlung; keinerlei Arbeit dürfet ihr verrichten. Dies sind die Feste des Ewigen, die heiligen Berufungen, die ihr verkünden sollet, darzubringen Opfer dem Ewigen, Ganzopfer und Mehlopfer, Mahl- und Trankopfer, die Gebühr jeglichen Tages an seinem Tage. Außer den Sabbathen des Ewigen und

שַׁבְּתֹת יְהוָה וּמִלְּבַד מַתְּנוֹתֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל־נִדְרֵיכֶם וּמִלְּבַד
כָּל־נִדְבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַיהוָה: חמישי (ובשבת שביעי) אַךְ
בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאָסְפְּכֶם אֶת־תְּבוּאַת
הָאָרֶץ תָּחֹגּוּ אֶת־חַג־יְהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
שַׁבָּתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן: וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ־עָבֹת וְעַרְבֵי־נָחַל
וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ
חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי תָּחֹגּוּ אֹתוֹ:

קריאה למפטיר.

בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ
בַּסֻּכֹּת: לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

außer euren Geschenken und außer all euren Gelübden und außer all euren freiwilligen Gaben, die ihr dem Ewigen gebet.

אך Jedoch am fünfzehnten Tage des siebenten Monates, da ihr einsammelt den Ertrag des Landes, sollet ihr das Fest dem Ewigen sieben Tage lang begehen, am ersten Tage sei Feier und am achten Tage sei Feier. Nehmet euch am ersten Tage eine Frucht vom Baume Hadar, Palmzweige, Zweige vom Baume Abot und Bachweiden, und freuet euch vor dem Ewigen, eurem Gotte, sieben Tage. Begehet es als Fest des Ewigen sieben Tage im Jahre, eine ewige Satzung für eure Geschlechter, im siebenten Monat sollet ihr es festlich begehen.

בסכות In Hütten sollet ihr wohnen sieben Tage; alle Eingebornen in Israel sollen in Hütten wohnen. Damit es eure Geschlechter wissen, daß ich in Hütten habe wohnen lassen die Kinder Israel, da ich sie aus dem Lande Egypten herausgeführt; Ich bin der Ewige, euer Gott. Moses verkündete die Feste des Ewigen den Kindern Israel.

וזאת התורה (S. 362.)

Haftara am ersten Tage des Hüttenfestes.

(Secharja Kap. 14, V. 1.)

הִנֵּה יוֹם־בָּא לַיהוָה וְחֻלַּק שְׁלָלֵךְ בְּקִרְבֵּךְ׃

Siehe, ein Tag kommt dem Ewigen, wo ich sammle alle Völker nach Jerusalem zum Kriege, und die Stadt wird eingenommen, und es ziehet die Hälfte der Stadt in das Elend, aber der Rest des Volkes wird nicht weggetilgt aus der Stadt. Der Ewige ziehet aus und streitet wider selbige Völker, wie am Tage, da einer kämpfet am Tage der Schlacht. Es treten seine Füße an selbigem Tage auf den Oelberg vor Jerusalem, im Osten, und es spaltet sich der Oelberg in die Hälfte nach Osten und Westen, eine sehr große Schlucht, und es weichet die Hälfte des Berges nach Norden und die andere Hälfte nach Süden. Ihr fliehet in die Bergschlucht, denn die Bergschlucht reicht an Azal, und ihr fliehet, so wie ihr geflohen vor dem Erdbeben in den Tagen Usiahs, Königs von Judah; und es kommt der Ewige, mein Gott, alle Heiligen mit dir. Am selbigem Tage wird kein Licht sein, (sondern) Schwere und Erstarrung. Es wird ein einziger Tag sein, er wird erkannt werden als des Ewigen, er ist nicht Tag und nicht Nacht; aber um die Abendzeit wird es licht werden. An selbigem Tage fließet lebendiges Wasser aus Jerusalem, die Hälfte in das östliche Meer und die Hälfte in das westliche Meer, im Sommer und im Winter bleibet es. Gott wird König sein über die ganze Erde; er der Einzige und sein Name der Einige.

וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד
וּשְׁמוֹ אֶחָד׃

Haftara am zweiten Tage des Hüttenfestes.

(1. B. Könige Kap. 8, V. 2.)

וַיִּקָּהֲלוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּיֶרַח הָאֵתָנִים בֶּחָג
הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃

Da versammelten sich zu dem Könige Salomo alle Männer von Israel im Monate Ethanim, das ist der siebente Monat,

am Feste. Es kamen alle Aeltesten Israels, und die Priester trugen die Lade. Man brachte hinauf die Lade des Ewigen und das Stiftszelt und alle heiligen Geräte, die im Zelte waren, und zwar brachten sie hinauf die Priester und Leviten. Die Priester brachten die Bundeslade des Ewigen an ihren Ort, nach dem Innersten des Hauses, in das Allerheiligste, unter die Flügel der Cherubim. Nichts war in der Lade, als die zwei steinernen Tafeln, die Moses am Choreb hineingelegt, wo der Ewige einen Bund geschlossen mit den Kindern Israel nach ihrem Auszuge aus dem Lande Egypten. Als nun die Priester aus dem Heiligtume gingen, erfüllte die Wolke das Haus des Ewigen. Die Priester vermochten nicht da zu stehen, den Dienst zu verrichten wegen der Wolke; denn die Herrlichkeit des Ewigen hatte das Haus des Ewigen erfüllt. Damals sprach Salomo: Der Ewige hat verheißen, im Wolkendunkel zu thronen. Gebauet habe ich ein Haus Dir zur Wohnung, eine Stätte zu Deinem Sitze für Ewigkeiten. Nun wendete der König sein Angesicht und segnete die ganze Versammlung Israels, und die ganze Versammlung Israels hatte sich erhoben. Er sprach: Gepriesen sei der Ewige, der Gott Israels, der nunmehr vollbracht hat, was er meinem Vater David verheißen hatte, indem er sprach: Von dem Tage, da ich herausgeführt mein Volk Israel aus Egypten, habe ich keine Stadt erwählt aus allen Stämmen Israels, daß man ein Haus baue, daß mein Name dort sei; aber ich erwählte David, daß er sei über mein Volk Israel. Und David, mein Vater, hatte im Sinne, ein Haus zu bauen dem Namen des Ewigen, des Gottes Israels. Aber der Ewige sprach zu David, meinem Vater: Da du es im Sinne gehabt, ein Haus zu bauen meinem Namen, so hast du wohl getan, daß du es im Sinne gehabt hast. Doch du sollst das Haus nicht bauen, sondern dein Sohn, der abstammen wird von dir, der soll das Haus bauen meinem Namen. Nun hat der Ewige sein Wort bestätigt, das er geredet, und ich bin aufgestanden statt Davids, meines Vaters; ich sitze auf dem Throne Israels, so wie der Ewige geredet, und habe gebaut das Haus dem Namen des Ewigen,

des Gottes Israels. Ich habe dort eine Stelle bereitet für die Lade, worin der Bund des Ewigen, den er geschlossen mit unseren Vätern, da er sie herausführte aus dem Lande Egypten.

וַיָּקֶם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֵּר וָאָקֻם תַּחַת דָּוִד אָבִי וָאֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וָאֶבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ וָאָשִׂם שָׁם מָקוֹם לָאָרוֹן אֲשֶׁר־שָׁם בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר כָּרַת עִם־אֲבֹתֵינוּ בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

קריאת התורה לשבת חול המועד של סכות.

Vorlesung aus der Thorah am Sabbath der Halbfeiertage im Hüttenfeste.

(שמות ל״ג י״ב.)

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי הַעַל אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי אֵת אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם מָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי׃ וְעַתָּה אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדִעֵנִי נָא אֶת־דְּרָכֶךָ וְאֵדָעֲךָ לְמַעַן אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ וּרְאֵה כִּי עַמְּךָ הַגּוֹי הַזֶּה׃ וַיֹּאמַר פָּנַי יֵלֵכוּ וַהֲנִחֹתִי לָךְ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם־אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים אַל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה׃ וּבַמֶּה יִוָּדַע אֵפוֹא כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלֵינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכָּל־הָעָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ שני וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה גַּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִּי־מָצָאתָ חֵן בְּעֵינַי וָאֵדָעֲךָ בְּשֵׁם׃ וַיֹּאמַר הַרְאֵנִי נָא אֶת־כְּבֹדֶךָ׃ וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל־טוּבִי עַל־פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי אֶת־אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם׃ שלישי

---

*) Uebersetzung S. 367.

וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנָי כִּי לֹא־יִרְאַנִי הָאָדָם
וָחָי: וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי וְנִצַּבְתָּ עַל הַצּוּר:
וְהָיָה בַּעֲבֹר כְּבֹדִי וְשַׂמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשַׂכֹּתִי כַפִּי
עָלֶיךָ עַד־עָבְרִי: וַהֲסִרֹתִי אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֹרָי וּפָנַי
לֹא יֵרָאוּ: רביעי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־
לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ: וֶהְיֵה נָכוֹן
לַבֹּקֶר וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ
הָהָר: וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אַל־יֵרָא בְּכָל־הָהָר
גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל־יִרְעוּ אֶל־מוּל הָהָר הַהוּא: חמישי
וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַבֹּקֶר
וַיַּעַל אֶל־הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי
לֻחֹת אֲבָנִים: וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא
בְשֵׁם יְהוָה: וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה יְהוָה אֵל
רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד
לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן
אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים:
וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: וַיֹּאמֶר אִם־נָא מָצָאתִי
חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־קְשֵׁה־
עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ: וַיֹּאמֶר
הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת אֲשֶׁר
לֹא־נִבְרְאוּ בְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל־הָעָם אֲשֶׁר־
אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי־נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי
עֹשֶׂה עִמָּךְ: ששי שְׁמָר־לְךָ אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת־הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי

וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי׃ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אַתָּה בָּא עָלֶיהָ פֶּן־יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבֶּךָ׃ כִּי אֶת־
מִזְבְּחֹתָם תִּתֹּצוּן וְאֶת־מַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּן וְאֶת־אֲשֵׁרָיו
תִּכְרֹתוּן׃ כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי יְהוָֹה קַנָּא שְׁמוֹ
אֵל קַנָּא הוּא׃ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנוּ אַחֲרֵי
אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ׃
וְלָקַחְתָּ מִבְּנֹתָיו לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְנֹתָיו אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ
אֶת־בָּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן׃ אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ׃
שביעי אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת
אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יָצָאתָ
מִמִּצְרָיִם׃ כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל־מִקְנְךָ תִּזָּכָר פֶּטֶר שׁוֹר
וָשֶׂה׃ וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ
כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם׃ שֵׁשֶׁת יָמִים
תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת׃
וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף
תְּקוּפַת הַשָּׁנָה׃

קריאה למפטיר.

*בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ
בַּסֻּכֹּת׃ לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם׃
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָֹה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

וזאת התורה s. S. 362.

*) Uebersetzung S. 404.

Haftara am Sabbath der Halbfeiertage im Hüttenfeste.

(1. B. Könige Kap. 8, V. 22.)

וַיַּעֲמֹד שְׁלֹמֹה לִפְנֵי מִזְבַּח יְהֹוָה נֶגֶד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ
כַּפָּיו הַשָּׁמָיִם׃ וַיֹּאמַר יְהֹוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין כָּמוֹךָ אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם
מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לַעֲבָדֶיךָ הַהֹלְכִים
לְפָנֶיךָ בְּכָל־לִבָּם׃

Salomo stellte sich vor den Altar des Ewigen, gegenüber der ganzen Versammlung Israels, breitete seine Hände zum Himmel aus und sprach: Ewiger, Gott Israels, Deines Gleichen ist Keiner im Himmel oben und auf Erden unten. Du wahrest Bund und Gnade Deinen Dienern, die vor Dir wandeln mit ganzem Herzen. Wie Du meinem Vater David, Deinem Knechte, bewährtest, was Du ihm verheißen, und was Du ihm mit dem Munde zugesagt, auch wirklich in Erfüllung gebracht hast, so wolle auch ferner, Ewiger, Gott Israels, Deinem Knechte, meinem Vater David, erfüllen, was Du ihm verheißen, nämlich, daß jederzeit ein Mann seines Stammes auf dem Throne Israels sitzen soll, wenn nämlich seine Nachkommen so vor Dir wandeln, wie er es getan. Möge sich denn bewähren, was Du Deinem Knechte, meinem Vater David, verheißen hast! Denn mag wohl in Wahrheit Gott wohnen auf der Erde? Siehe, die Himmel und die Himmel der Himmel können Dich nicht fassen, geschweige denn dieses Haus, das ich gebaut! — Doch wende Dich zu dem Gebete Deines Knechtes und zu seinem Flehen, Ewiger, mein Gott, zu hören auf den Ruf und das Gebet, welches Dein Knecht heute vor Dir betet; daß Deine Augen offen seien über diesem Hause Tag und Nacht, über dem Orte, von dem Du gesprochen: Mein Name soll dort sein; daß Du hörest auf das Gebet, welches Dein Knecht an diesem Orte betet. So höre auf das Gebet Deines Knechtes und Deines Volkes Israel, die an diesem Orte beten werden. Du mögest hören an der Stätte Deines Sitzes, im Himmel, und hast Du gehört, so vergib. Worin Jemand fehlt gegen

seinen Nächsten und legt ihm einen Eid auf, mit dem er ihn beschwört, und es kommt der Eid vor Deinen Altar in diesem Hause, so mögest Du im Himmel hören und Deinen Knechten Recht schaffen, daß Du den Schuldigen schuldig zeigest, indem Du seinen Wandel auf sein Haupt legest, und den Gerechten gerecht zeigest, indem Du ihm nach seiner Gerechtigkeit gibst. Jegliches Gebet und jegliches Flehen, das irgend ein Mensch vorbringt von Deinem ganzen Volke Israel, wenn er der Plage seines Herzens inne wird, und er breitet seine Hände zu diesem Hause aus: So höre Du im Himmel, der Stätte Deines Sitzes, und vergib und gewähre und gib einem Jeden nach all seinen Wegen, wie Du sein Herz kennest; denn Du allein kennest das Herz aller Menschenkinder; damit sie Dich fürchten alle Tage, die sie auf dem Erdboden leben, den Du unsern Vätern gegeben. Auch auf den Ausländer, der nicht von Deinem Volke Israel ist, und er kommet aus fernem Lande um Deines Namens willen — denn sie werden hören von Deinem großen Namen und Deiner starken Hand und Deinem ausgestreckten Arme — und er kommet und betet in diesem Hause, so höre Du im Himmel, der Stätte Deines Sitzes, und tue Alles, um was der Ausländer zu Dir rufet, damit alle Völker der Erde Deinen Namen erkennen, Dich zu fürchten, wie Dein Volk Israel, und daß sie erkennen, daß Dein Name genannt wird über diesem Hause, das ich gebaut.

וְגַם אֶל־הַנָּכְרִי אֲשֶׁר לֹא־מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הוּא וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה
לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ כִּי יִשְׁמְעוּן אֶת־שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה וּזְרֹעֲךָ
הַנְּטוּיָה וּבָא וְהִתְפַּלֵּל אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה׃ אַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן
שִׁבְתֶּךָ וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר־יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי לְמַעַן יֵדְעוּן כָּל־עַמֵּי
הָאָרֶץ אֶת־שְׁמֶךָ לְיִרְאָה אֹתְךָ כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלָדַעַת כִּי שִׁמְךָ
נִקְרָא עַל־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃

קְרִיאַת הַתּוֹרָה לִשְׁמִינִי עֲצֶרֶת.

Vorlesung aus der Thorah am Schlußfeste.

(Am Sabbath wird hier angefangen; sonst S. 413.)

(דברים ט״ו ז׳.)

*כִּי־יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ
אֲשֶׁר־יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־לְבָבְךָ וְלֹא
תִקְפֹּץ אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן׃ כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ
לוֹ וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ׃ הִשָּׁמֶר
לְךָ פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ בְלִיַּעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת־
הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא
תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָֹה וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ נָתוֹן תִּתֵּן
לוֹ וְלֹא־יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ
יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃ כִּי לֹא־
יֶחְדַּל אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר פָּתֹחַ
תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לְאָחִיךָ לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ׃ כִּי־
יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים
וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ׃ וְכִי־תְשַׁלְּחֶנּוּ
חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם׃ הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצֹּאנְךָ
וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ תִּתֶּן־לוֹ׃
וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ
עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם׃ (בשבת שני) וְהָיָה
כִּי־יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ וְאֶת־בֵּיתֶךָ
כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ

---

*) Uebersetzung S. 382.

וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן׃
לֹא־יִקְשֶׁה בְעֵינֶךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה
שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃ (בשבת שלישי)

(An Wochentagen wird hier angefangen.)

(דברים ט״ו י״ט.)

כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר
צֹאנֶךָ׃ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְכִי־יִהְיֶה בוֹ מוּם פִּסֵּחַ
אוֹ עִוֵּר כֹּל מוּם רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ בִּשְׁעָרֶיךָ
תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃ רַק אֶת־דָּמוֹ
לֹא תֹאכֵל עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ שני (ובשבת רביעי)
שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי
בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה׃
וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ לֹא־תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים
תֹּאכַל־עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ שלישי (ובשבת חמישי) וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ
שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר
תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר׃ לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־
הַפָּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ כִּי
אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם
תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעָרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ

מִמִּצְרָיִם׃ וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאֹהָלֶיךָ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים
תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא
תַעֲשֶׂה מְלָאכָה׃ **רביעי** (ובשבת ששי) שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר־
לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת׃
וְעָשִׂיתָ חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר
תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר
בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ **חמישי** (ובשבת
שביעי) וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אֶת־
הַחֻקִּים הָאֵלֶּה׃ חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים
בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ
וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר
בִּשְׁעָרֶיךָ׃

קריאה למפטיר.

*וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת
שִׁבְעַת יָמִים לַיהוָה׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־
מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ שִׁבְעַת יָמִים תַּקְרִיבוּ אִשֶּׁה
לַיהוָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם
אִשֶּׁה לַיהוָה עֲצֶרֶת הִוא כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃

וזאת התורה s. S. 362.

---

*) Uebersetzung S. 403.

Haftara am Schlußfeste.

(1. B. Könige, Kap. 8, V. 54.)

וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל אֶל־יְהֹוָה אֵת כָּל־הַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה
הַזֹּאת קָם מִלִּפְנֵי מִזְבַּח יְהֹוָה מִכְּרֹעַ עַל־בִּרְכָּיו וְכַפָּיו פְּרֻשׂוֹת
הַשָּׁמָיִם׃ וַיַּעֲמֹד וַיְבָרֶךְ אֵת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר׃
בָּרוּךְ יְהֹוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֵּר לֹא־נָפַל
דָּבָר אֶחָד מִכֹּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃

Da Salomo vollendet hatte, dieses ganze Gebet zum Ewigen zu sprechen, stand er auf von dem Altar des Ewigen, wo er auf seinen Knieen gelegen, seine Hände ausgebreitet gen Himmel, trat vor und segnete die ganze Versammlung Israels mit lauter Stimme. Er sprach: Gepriesen sei der Ewige, der Ruhe verliehen seinem Volke Israel, ganz so wie er verheißen; es ist nichts ausgeblieben von all seiner guten Verheißung, die er durch Moses, seinen Knecht, verkündet hat. Es sei der Ewige, unser Gott, mit uns, so wie er mit unseren Vätern gewesen, er verlasse uns nicht und gebe uns nicht auf, daß er unsere Herzen ihm zuneige, daß wir in all seinen Wegen wandeln und seine Gebote und seine Satzungen und seine Rechte wahren, die er unseren Vätern geboten. Es seien diese meine Worte, die ich geflehet vor dem Ewigen, nahe dem Ewigen, unserem Gotte, Tag und Nacht, daß er tue, was recht ist seinem Knechte, und was recht ist seinem Volke Israel, Tag für Tag; damit alle Völker der Erde erkennen, daß der Ewige Gott ist, Keiner sonst. Es sei euer Herz ganz mit dem Ewigen, unserem Gotte, nach seinen Satzungen zu wandeln und zu wahren seine Gebote, wie an diesem Tage. Salomo feierte in selbiger Zeit das Fest, und ganz Israel mit ihm, eine große Versammlung, von der Gegend um Chamath bis zum Bach Egyptens vor dem Ewigen, unserem Gott, sieben Tage und sieben Tage, vierzehn Tage. Am achten Tage entließ er das Volk; sie segneten den König und gingen in ihre Zelte fröhlich und guten Mutes über all das Gute, das der Ewige David seinem Knechte, und Israel, seinem Volke, getan hatte.

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁלַּח אֶת־הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ
לְאָהֳלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהֹוָה
לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃

קריאת התורה לשמחת תורה.

(דברים ל״ג א׳.)

וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ: וַיֹּאמַר יְהוָה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ: אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ וְהֵם תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ: תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב: וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר: וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה: שני וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה תְּרִיבֵהוּ

Vorlesung aus der Thorah an Simchath-Thorah.

(5. B. Moses Kap. 33, V. 1.)

Dies ist der Segen, mit welchem Moses, der Mann Gottes, die Kinder Israel vor seinem Tode gesegnet hat. Er sprach: Der Ewige kam von Sinai und leuchtete ihnen von Seir, strahlte vom Berge Paran und fuhr einher unter heiligen Myriaden, zu seiner Rechten Feuer des Gesetzes für sie. Auch trug er in seinem Busen die Stämme, all seine Heiligen waren in Deiner Hand; aber sie waren hingestürzt zu Deinen Füßen, aufbebten sie vor Deinen Aussprüchen. Das Gesetz hat uns geboten Moses als ein Erbe der Gemeinde Jakobs. So ward er in Jeschurun König, da sich versammelten die Häupter des Volkes, insgesamt die Stämme Israels. Es lebe Ruben und sterbe nicht, daß seine Mannen wenig würden. Dies dem Judah; er sprach nämlich: Erhöre, Ewiger, die Stimme Judah's, und zu seinem Volke geleite ihn; ihm zur Seite streite für ihn, und Beistand sei ihm gegen seine Dränger.

וללוי Zu Lewi sprach er: Dein Recht und Dein Licht gehöret Deinem frommen Manne, den Du versuchet zu Massa,

עַל־מֵי מְרִיבָה׃ הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת־
אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בָּנָו לֹא יָדָע כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ
וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ׃ יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל
יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל־מִזְבְּחֶךָ׃ בָּרֵךְ יְהוָה חֵילוֹ
וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו מִן־יְקוּמוּן׃
לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל־
הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן׃ שלישי וּלְיוֹסֵף אָמַר מְבֹרֶכֶת יְהוָה
אַרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מִטָּל וּמִתְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת׃ וּמִמֶּגֶד
תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים׃ וּמֵרֹאשׁ הַרְרֵי־קֶדֶם
וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם׃ וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי
סְנֶה תָּבוֹאתָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו׃ בְּכוֹר
שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו

mit dem Du gehadert an dem Hader=Wasser. Der zu seinem Vater und zu seiner Mutter sprach: Ich habe ihn nicht gesehen, und seine Brüder kannte er nicht und von seinen Söhnen wußte er nichts; denn sie wahrten Deines Wortes und Deinen Bund hüteten sie. Sie lehren Deine Aussprüche Jakob und Deine Lehre Israel, legen Räucherwerk vor Dich hin und Ganzopfer auf Deinen Altar. Segne, Ewiger, seine Kraft, und das Werk seiner Hände nimm gnädig auf; zerschmettere die Lenden seiner Widersacher, und seine Hasser, daß sie nimmer aufstehen. — Zu Binjamin sprach er: Der Liebling des Ewigen, er wohnet sicher bei ihm; den ganzen Tag schützet er ihn, und zwischen seinen Schultern ruhet er.

וליוסף Zu Josef sprach er: Gottgesegnet sei sein Land durch des Himmels Kostbarkeit, durch Tau und durch Tiefe, die unten lagert; und durch die Kostbarkeit des Ertrages der Sonne und durch die Kostbarkeit des Triebes der Monde; durch das Vorzüglichste der Berge der Urwelt, durch die Kostbarkeit ewiger Hügel und durch die Kostbarkeit der Erde und ihrer Fülle. Die Huld des im Dornbusche Thronenden komme auf das Haupt Josefs und auf den Scheitel des unter seinen Brüdern Gekrönten. Sein erstgeborener Stier — er ist stattlich, und des Reem Hörner sind seine Hörner, mit ihnen stößt er die

אַפְסֵי־אָרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה׃ רביעי
וְלִזְבוּלֻן אָמַר שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר בְּאֹהָלֶיךָ׃
עַמִּים הַר־יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק כִּי שֶׁפַע יַמִּים
יִינָקוּ וּשְׂפֻנֵי טְמוּנֵי חוֹל׃ וּלְגָד אָמַר בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד
כְּלָבִיא שָׁכֵן וְטָרַף זְרוֹעַ אַף־קָדְקֹד׃ וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ כִּי־
שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן וַיֵּתֵא רָאשֵׁי עָם צִדְקַת יְהוָה עָשָׂה
וּמִשְׁפָּטָיו עִם־יִשְׂרָאֵל׃ חמישי וּלְדָן אָמַר דָּן גּוּר אַרְיֵה
יְזַנֵּק מִן־הַבָּשָׁן׃ וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן וּמָלֵא
בִּרְכַּת יְהוָה יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה׃ וּלְאָשֵׁר אָמַר בָּרוּךְ מִבָּנִים
אָשֵׁר יְהִי רְצוּי אֶחָיו וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ׃ בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת
מִנְעָלֶךָ וּכְיָמֶיךָ דָּבְאֶךָ׃ אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן רֹכֵב שָׁמַיִם
בְּעֶזְרֶךָ וּבְגַאֲוָתוֹ שְׁחָקִים׃

Völker allesamt bis zu den Grenzen der Erde. Und das sind die Myriaden Efrajim's und das sind die Tausende Menascheh's.

ולזבולן Zu Sebulun sprach er: Freue Dich, Sebulun, bei deinem Auszuge, und du, Jissachar, in deinen Zelten. Stämme laden sie auf den Berg; dort opfern sie Opfer der Gerechtigkeit; denn den Ueberfluß der Meere saugen sie und das Verwahrte, Verborgene des Sandes. — Zu Gad sprach er: Gesegnet, weiträumig ist Gad; wie eine Löwin ruhet er und reißet Arm samt Scheitel ab. Er hat das Erste sich ersehen, denn dort ist der Anteil des Gesetzgebers, des Verborgenen; und er kommt an der Spitze des Volkes, das Recht des Ewigen und seine Gerichte führt er aus mit Israel.

ולדן Zu Dan sprach er: Dan junger Leu, er stürzt hervor aus Baschan. — Zu Naftholi sprach er: Naftholi, gesättigt der Gnade und voll der Segnung des Ewigen — Abend und Mittag erobere! — Zu Ascher sprach er: Gesegnet von den Söhnen sei Ascher! er sei Liebling seiner Brüder und bade in Oel seinen Fuß. Eisen und Kupfer dein Riegel, und wie deine Tage nimmt deine Kraft zu. — Keiner gleichet Gott, Jeschurun, der im Himmel thronet dir zum Heil und in seiner Majestät über den Wolken.

קריאה לחתן תורה.

מְעֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם וּמִתַּחַת זְרֹעֹת עוֹלָם וַיְגָרֶשׁ מִפָּנֶיךָ
אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד׃ וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב
אֶל־אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אַף־שָׁמָיו יַעַרְפוּ־טָל׃ אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל
מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּיהוָה מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר־חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ
וְיִכָּחֲשׁוּ אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל־בָּמוֹתֵימוֹ תִדְרֹךְ׃ וַיַּעַל מֹשֶׁה
מֵעַרְבֹת מוֹאָב אֶל־הַר נְבוֹ רֹאשׁ הַפִּסְגָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
יְרֵחוֹ וַיַּרְאֵהוּ יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דָּן׃
וְאֵת כָּל־נַפְתָּלִי וְאֶת־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאֵת כָּל־אֶרֶץ
יְהוּדָה עַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן׃ וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת־הַכִּכָּר בִּקְעַת
יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים עַד־צֹעַר׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו זֹאת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר
לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה הֶרְאִיתִיךָ בְעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר׃ וַיָּמָת

(Schluß der Thorah.)

מענה Zuflucht ist der Gott der Urzeit, und hier unten die ewigen Arme, und er vertrieb vor dir den Feind, und sprach: Vertilge! Israel wohnt sicher, abgesondert die Quelle Jakobs, in einem Lande des Korns und Mostes; auch seine Himmel träufeln Tau. Heil dir, Israel, wer ist dir gleich? Volk, siegend durch den Ewigen, deines Heiles Schild, und welcher Schwert deines Ruhmes ist; schmeicheln müssen deine Feinde dir, du aber, du schreitest einher auf ihren Höhen. — Moses stieg hinauf von den Steppen Moab's auf den Berg Nebo, die Spitze des Pisgah, welche vor Jericho, und der Ewige ließ ihn sehen das ganze Land, Gilead bis Dan, und ganz Naftháli und das Land Efraim und Manasseh und das ganze Land Judah bis zum äußersten Meere: und die Mittagseite und den Umkreis, das Tal Jericho, die Palmenstadt, bis Zoar. Der Ewige sprach zu ihm. Dies ist das Land, das ich zugeschworen Abraham, Isaak und Jakob, indem ich sprach: Deinen Nachkommen will ich es geben; ich habe es dich sehen lassen mit deinen Augen, aber hinübergehen sollst du nicht. So starb

שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל־פִּי יְהוָה׃ וַיִּקְבֹּר
אֹתוֹ בַגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־יָדַע אִישׁ אֶת־
קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וּמֹשֶׁה בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ
לֹא־כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא־נָס לֵחֹה׃ וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־
מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ יְמֵי בְכִי אֵבֶל
מֹשֶׁה׃ וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי־סָמַךְ מֹשֶׁה
אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר
יְדָעוֹ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים׃ לְכָל־הָאֹתֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר
שְׁלָחוֹ יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו
וּלְכָל־אַרְצוֹ׃ וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ חזק.

daselbst Moses, der Knecht des Ewigen, im Lande Moab auf Befehl des Ewigen. Man begrub ihn im Tale, im Lande Moab, gegenüber Beth Peor, und Niemand kennt seine Grabstätte bis auf diesen Tag. Moses war hundert und zwanzig Jahre alt, da er starb; sein Auge war nicht getrübt und sein Saft nicht geschwunden. Die Kinder Israel beweinten Moses in den Steppen Moab's dreißig Tage, bis vorbei waren die Tage des Weinens und der Trauer um Moses. Josua, Sohn Nun's, war erfüllt mit dem Geiste der Weisheit, denn Moses hatte seine Hände auf ihn gelegt, und es gehorchten ihm die Kinder Israel und taten so, wie der Ewige dem Moses geboten. Es stand nicht mehr ein Prophet in Israel auf wie Moses, den der Ewige erkannt, Angesicht zu Angesicht, nach allen Zeichen und Wundern, die ihn der Ewige gesandt auszuführen im Lande Egypten, an Pharaoh und an allen seinen Dienern und an seinem ganzen Lande; und nach aller starken Macht und nach allem Großen und Furchtbaren, das Moses ausgeführt vor den Augen des ganzen Israel.

קריאה לחתן בראשית.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃
וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ
אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי־אוֹר
וַיְהִי־אוֹר׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים
בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ
קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם׃
וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת
לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי־כֵן׃ וַיִּקְרָא
אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי׃
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם
אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה

(Anfang der Thorah.)

בראשית Im Anfange schuf Gott den Himmel und die Erde. Die Erde war öde und wüst, und Finsternis auf der Fläche des Abgrundes und der Geist Gottes schwebend über der Fläche der Wasser. Gott sprach: Es werde Licht; und es ward Licht. Gott sah das Licht, daß es gut war, und Gott schied zwischen dem Licht und der Finsternis. Gott nannte das Licht Tag, und die Finsternis nannte er Nacht. Es ward Abend und es ward Morgen: Ein Tag. — Gott sprach: Es werde eine Ausdehnung mitten in den Wassern, und sie scheide zwischen Wassern und Wassern. Gott machte die Ausdehnung und schied zwischen den Wassern, die unterhalb der Ausdehnung, und den Wassern, die oberhalb der Ausdehnung; und es ward also. Gott nannte die Ausdehnung Himmel. Es ward Abend und es ward Morgen: ein zweiter Tag. — Gott sprach: Es mögen sich die Wasser unterhalb des Himmels sammeln an einen Ort, und es werde sichtbar das Trockene; und es ward also. Gott nannte das Trockene Erde, und

אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב:
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ
פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן:
וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־
פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: וַיְהִי־
עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת
בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת
וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים: וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם
לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן: וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי
הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת־הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת־
הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים: וַיִּתֵּן
אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ: וְלִמְשֹׁל
בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיַּרְא אֱלֹהִים

die Sammlung der Wasser nannte er Meere, und Gott sah, daß es gut war. Gott sprach: die Erde lasse hervorsprießen Grünes, Kraut, Samen bringend, Fruchtbäume, Frucht tragend, nach ihrer Art, worin ihr Samen ist, — auf der Erde; und es ward also. Die Erde brachte hervor Grünes, Kraut, Samen bringend nach seiner Art, und Bäume, Frucht tragend, worin ihr Samen ist nach ihrer Art, und Gott sah, daß es gut war. Es ward Abend und es ward Morgen: ein dritter Tag. — Gott sprach: Es seien Lichter an der Fläche des Himmels, zu scheiden zwischen dem Tage und der Nacht, und sie seien zu Zeichen der Zeiten, Tage und Jahre, und sie seien zu Lichtern an der Fläche des Himmels, zu leuchten auf die Erde; und es ward also. Gott machte die beiden großen Lichter: das große Licht zur Herrschaft des Tages und das kleine Licht zur Herrschaft der Nacht, und die Sterne. Gott setzte sie an die Fläche des Himmels, zu leuchten auf die Erde und zu herrschen am Tage und in der Nacht, und zu scheiden zwischen dem Licht und der Finsternis, und Gott sah,

כִּי־טוֹב׃ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־
פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם׃ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים
וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם
וְאֵת כָּל־עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיְבָרֶךְ
אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הַמַּיִם בַּיַּמִּים
וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ׃ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חֲמִישִׁי׃
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה
וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ־אֶרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי־כֵן׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־חַיַּת
הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֵת כָּל־רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה
לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם
בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם
וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ׃

daß es gut war. Es ward Abend und es ward Morgen: ein vierter Tag. — Gott sprach: die Gewässer mögen hervorbringen lebende Wesen, und Geflügel fliege über der Erde an der Fläche des Himmels hin. Gott schuf die großen Seetiere und alle lebenden Wesen, die sich regen, welche die Gewässer hervorbrachten nach ihrer Art, und alles Geflügel mit Schwingen nach seiner Art, und Gott sah, daß es gut war. Gott segnete sie und sprach: Seid fruchtbar und mehret euch und füllet die Gewässer der Meere, und das Geflügel sei viel auf der Erde. Es ward Abend und es ward Morgen: ein fünfter Tag. — Gott sprach: Die Erde bringe hervor lebende Wesen nach ihrer Art, Vieh und Gewürm und Getier des Landes nach seiner Art; und es ward also. Also machte Gott das Getier des Landes nach seiner Art und das Vieh nach seiner Art und alles Gewürm des Erdbodens nach seiner Art, und Gott sah, daß es gut war. Da sprach Gott: Laßt uns machen einen Menschen in unserem Bilde, nach unserer Aehnlichkeit und sie sollen bewältigen die Fische des Meeres und das Geflügel des Himmels und das Vieh und die ganze Erde und all das Gewürm, das sich reget auf Erden. Gott schuf den Menschen in

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ
זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם׃ וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם
אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת
הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל־הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־עֵשֶׂב זֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר עַל־
פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־בּוֹ פְרִי־עֵץ זֹרֵעַ זָרַע
לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה׃ וּלְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם
וּלְכֹל רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק
עֵשֶׂב לְאָכְלָה וַיְהִי־כֵן׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי׃ וַיְכֻלּוּ
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם׃ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ
אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ
כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃

seinem Bilde, im Bilde Gottes schuf er ihn; Mann und Weib schuf er sie. Gott segnete sie und sprach zu ihnen: Seid fruchtbar und mehret euch, und füllet die Erde und machet sie euch untertan, und bewältiget die Fische des Meeres und das Geflügel des Himmels und alles Getier, das sich reget auf Erden. Gott sprach: Siehe, ich gebe euch alles Kraut, Samen tragend, das auf der Fläche der ganzen Erde, und jeglichen Baum, an welchem Baumfrucht, Samen tragend, euer sei es zum Essen. Und allem Getier des Landes und allen Vögeln des Himmels und Allem, was sich reget auf der Erde, worin ein Lebensodem, (geb' ich) alles grüne Kraut zum Essen; und es ward also. Gott sah alles, was er gemacht, und siehe, es war sehr gut. Es ward Abend und es ward Morgen: der sechste Tag. — Da waren vollendet die Himmel und die Erde und all ihr Heer. Gott hatte vollendet am siebenten Tage sein Werk, das er gemacht, und ruhete am siebenten Tage von all seinem Werke, das er gemacht. Gott segnete den siebenten Tag und heiligte ihn, denn an demselben ruhete er von all seinem Werke, das Gott geschaffen und gemacht hatte.

קריאה למפטיר.

*וַיְדַבֵּר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת
שִׁבְעַת יָמִים לַיהֹוָה: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־
מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: שִׁבְעַת יָמִים תַּקְרִיבוּ אִשֶּׁה
לַיהֹוָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם
אִשֶּׁה לַיהֹוָה עֲצֶרֶת הִוא כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

וזאת התורה s. S. 362.

---

*) Uebersetzung S. 403.

Haftara an Simchath Thorah.

(Josua Kap. 1, V. 1)

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהֹוָה וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן
מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר: מֹשֶׁה עַבְדִּי מֵת וְעַתָּה קוּם עֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה
אַתָּה וְכָל־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

ויהי Nach dem Tode Moses, des Knechtes des Ewigen, sprach der Ewige zu Josua, Sohn Nuns, dem Diener Moses, also: Moses, mein Knecht, ist tot. Nun mache dich auf, gehe über diesen Jordan, du und dies ganze Volk, nach dem Lande, das ich ihnen, den Kindern Israel, gebe. Jeden Ort, worauf euer Fußballen tritt, habe ich euch gegeben, wie ich dem Moses verheißen. Von der Wüste und dem Libanon dort bis zu dem großen Strome, dem Strome Euphrat, und das ganze Land der Chittim bis zum großen Meere, nach Sonnenuntergang, soll euer Gebiet sein. Niemand soll gegen dich Stand halten alle Tage deines Lebens. Wie ich mit Moses gewesen bin, werde ich mit dir sein; ich lasse dich nicht und verstoße dich nicht. Sei stark und fest, denn du sollst diesem Volke zuteilen das Land, das ich ihren Vätern geschworen, ihnen zu geben. Nur sei sehr stark und fest, genau zu tun ganz nach der Lehre, die dir mein Knecht Moses geboten. Weiche davon weder rechts noch links, damit du Glück habest überall, wo du

gehest. Dies Buch der Lehre weiche nicht von deinem Munde, und du sollst sinnen darüber Tag und Nacht, damit du genau tuest, wie darin geschrieben; denn dann wirst du durchführen deinen Weg, und dann wirst du Glück haben. Hab' ich dir nicht geboten, sei stark und fest? sei nicht zag und bang; denn mit dir ist der Ewige, dein Gott, überall, wo du gehest. Josua gebot den Beamten des Volkes also: Gehet im Lager umher und gebietet dem Volke also: Bereitet euch Mundvorrat; denn binnen drei Tagen gehet ihr über diesen Jordan, das Land in Besitz zu nehmen, welches der Ewige, euer Gott, euch zum Eigentume gibt. Aber zu dem Stamme Ruben und Gad und dem halben Stamme Manasseh sprach Josuah also: Gedenket dessen, was euch geboten Moses, der Knecht des Ewigen, nämlich: der Ewige, Euer Gott, schaffet euch Ruhe und gibt euch dieses Land. Eure Weiber, eure Kinder und eure Herden sollen bleiben in dem Lande, das euch Moses gegeben, diesseit des Jordan; ihr aber sollt gerüstet vor euren Brüdern herziehen, alle Starken des Heeres, und ihnen beistehen, bis daß der Ewige Ruhe geschafft euren Brüdern wie euch und auch sie das Land einnehmen, welches der Ewige, euer Gott, ihnen gibt; dann kehret zurück nach dem Lande eures Eigentumes und besitzet es, was euch Moses, der Knecht des Ewigen, diesseit des Jordan, gen Aufgang der Sonne, gegeben hat. Da antworteten sie dem Josua also: Alles, was du uns geboten, werden wir tun, und wohin du uns schicken wirst, werden wir gehen. Ganz wie wir dem Moses gehorcht, so werden wir dir gehorchen; nur daß der Ewige, dein Gott, mit dir sei, wie er mit Moses gewesen. Jeder Mann, der gegen deinen Ausspruch widerspenstig ist und nicht auf deine Worte hört in Allem, was du ihm gebietest, werde getötet. Nur sei stark und fest!

כְּכֹל אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ אֶל־מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֵלֶיךָ רַק יִהְיֶה יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם מֹשֶׁה׃ כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יַמְרֶה אֶת־פִּיךָ
וְלֹא־יִשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר תְּצַוֶּנּוּ יוּמָת רַק חֲזַק וֶאֱמָץ׃

Anhang II.

Die Zehngebote

und

die Sprüche der Väter.

עשרת הדברות.

(שמות כ׳.)

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃
אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃
לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי לֹא־תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶסֶל וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל־קַנָּא פֹּקֵד עֲוֹן אָבֹת עַל־בָּנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי׃
לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהוָה אֵת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃

Die Zehngebote.

(2. B. Moses Kap. 20.)

וידבר Gott redete alle diese Worte und sprach:

Ich bin der Ewige, dein Gott, der ich dich geführt aus dem Lande Egypten, aus dem Sklavenhause.

Du sollst keine anderen Götter haben vor mir; du sollst dir kein Bildwerk machen, kein Abbild deß, was im Himmel droben oder was auf Erden unten oder was im Wasser unter der Erde; du sollst dich nicht niederwerfen vor ihnen und ihnen nicht dienen. Denn ich, der Ewige, dein Gott, bin ein eifervoller Gott, der die Schuld der Väter ahndet an Kindern, am dritten und am vierten Geschlecht an denen, die mich hassen; der aber Gnade übet bis in's tausendste Geschlecht denen, welche mich lieben und meine Gebote halten.

Du sollst nicht aussprechen den Namen des Ewigen, deines Gottes, zur Falschheit; denn der Ewige wird den nicht ungestraft lassen, der seinen Namen ausspricht zur Falschheit.

זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד
וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
לֹא־תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ
וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃ כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה יְהוָה
אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ׃

כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃

לֹא תִרְצָח׃

לֹא תִנְאָף׃

לֹא תִגְנֹב׃

לֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׃

לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ לֹא־תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ
וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר־לְרֵעֶךָ׃

Gedenke des Sabbathtages, daß du ihn heiligest. Sechs Tage magst du arbeiten und all dein Werk verrichten; aber der siebente Tag sei ein Sabbath dem Ewigen, deinem Gott; da darfst du keinerlei Werk verrichten, du, dein Sohn, deine Tochter, dein Knecht, deine Magd, dein Vieh und der Fremdling, der in deinen Toren weilet. Denn in sechs Tagen hat der Ewige gemacht den Himmel und die Erde, das Meer und Alles, was darin ist, und geruhet am siebenten Tage; deswegen hat der Ewige den Sabbathtag gesegnet und ihn geheiligt.

Ehre deinen Vater und deine Mutter, damit deine Tage lange dauern in dem Lande, das der Ewige, dein Gott, dir gibt.

Du sollst nicht morden.

Du sollst nicht ehebrechen.

Du sollst nicht stehlen.

Du sollst nicht aussagen gegen deinen Nächsten als falscher Zeuge.

Du sollst nicht gelüsten nach dem Hause deines Nächsten.

Du sollst nicht gelüsten nach dem Weibe deines Nächsten, nach seinem Knecht, nach seiner Magd, seinem Ochsen, seinem Esel und Allem, was deines Nächsten ist.

פִּרְקֵי אָבוֹת.

פֶּרֶק רִאשׁוֹן.

א מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים וּזְקֵנִים לִנְבִיאִים וּנְבִיאִים מְסָרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה: הֵם אָמְרוּ שְׁלשָׁה דְבָרִים. הֱווּ מְתוּנִים בַּדִּין. וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים הַרְבֵּה. וַעֲשׂוּ סְיָג לַתּוֹרָה:

ב שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מִשְּׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. הוּא הָיָה אוֹמֵר. עַל־שְׁלשָׁה דְבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד. עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים:

ג אַנְטִיגְנוֹס אִישׁ שׂוֹכוֹ קִבֵּל מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק. הוּא הָיָה אוֹמֵר. אַל־תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת־הָרַב עַל־מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס. אֶלָּא הֱווּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת־הָרַב שֶׁלֹּא עַל־מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס. וִיהִי מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם:

Sprüche der Väter.

Erster Abschnitt.

1. Moses empfing die Lehre vom Sinai, überlieferte sie dem Josua, Josua den Aeltesten, die Aeltesten den Propheten, und die Propheten überlieferten sie den Männern der großen Versammlung. Sie stellten drei Grundsätze auf: Seid behutsam im Rechtsprechen, eifrig in der Heranbildung von Schülern, und machet einen Zaun um das Gesetz.

2. Simon der Gerechte war einer der letzten aus dieser großen Versammlung. Er tat den Ausspruch: Auf drei Dingen steht die menschliche Gesellschaft: Auf der Pflege der Gotteslehre, der Gottesverehrung und den Liebeswerken.

3. Antigonos aus Socho stellte die Lehre auf: Seid nicht wie die Knechte, die dem Herrn dienen nur um des Lohnes willen, sondern wie jene, die ihrem Herrn dienen ohne Rücksicht auf den Lohn; die Ehrfurcht vor Gott, sie allein walte in euch.

ד יוֹסֵי בֶן־יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה וְיוֹסֵי בֶן־יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם קִבְּלוּ מֵהֶם. יוֹסֵי בֶן־יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה אוֹמֵר. יְהִי בֵיתְךָ בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים. וֶהֱוֵה מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם. וֶהֱוֵה שׁוֹתֶה בַצָּמָא אֶת־דִּבְרֵיהֶם:

ה יוֹסֵי בֶן־יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אוֹמֵר. יְהִי בֵיתְךָ פָּתוּחַ לָרְוָחָה. וְיִהְיוּ עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתֶךָ. וְאַל־תַּרְבֶּה שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה. בְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ קַל וָחֹמֶר בְּאֵשֶׁת חֲבֵרוֹ. מִכָּאן אָמְרוּ חֲכָמִים. כָּל־הַמַּרְבֶּה שִׂיחָה עִם־הָאִשָּׁה גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ וּבוֹטֵל מִדִּבְרֵי תוֹרָה וְסוֹפוֹ יוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם:

ו יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־פְּרַחְיָה וְנִתַּאי הָאַרְבֵּלִי קִבְּלוּ מֵהֶם. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־פְּרַחְיָה אוֹמֵר. עֲשֵׂה לְךָ רַב וּקְנֵה לְךָ חָבֵר וֶהֱוֵה־דָן אֶת־כָּל־הָאָדָם לְכַף זְכוּת:

ז נִתַּאי הָאַרְבֵּלִי אוֹמֵר. הַרְחֵק מִשָּׁכֵן רָע וְאַל־תִּתְחַבֵּר לָרָשָׁע וְאַל תִּתְיָאֵשׁ מִן הַפֻּרְעָנוּת:

ח יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי וְשִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח קִבְּלוּ מֵהֶם. יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי אוֹמֵר. אַל־תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיָּנִים. וּכְשֶׁיִּהְיוּ

4. Jose, Sohn Joësers, aus Zereda, lehrte: Dein Haus sei ein Sammelplatz der Weisen, sitze im Staube zu ihren Füßen und trinke lechzend ihre Worte.

5. Jose, Sohn Jochanans, aus Jerusalem, lehrte: Dein Haus stehe Jedermann offen, und die Armen seien die Genossen deines Hauses.

6. Josua, Sohn Perachjahs, lehrte: Sorge für einen Lehrer, gewinne dir einen Freund und beurteile jeden Menschen nach der günstigen Seite.

7. Nittai aus Arbel lehrte: Halte dich fern von einem bösen Nachbar, geselle dich nicht zu einem schlechten Menschen, und wähne nicht, daß die Strafe ausbleibet.

8. Juda, Sohn Tabbais, lehrte: Als Richter verhalte dich nicht wie ein Sachwalter; so lange die Parteien vor dir

בַּעֲלֵי הַדִּין עוֹמְדִים לְפָנֶיךָ יִהְיוּ בְעֵינֶיךָ כִּרְשָׁעִים. וּכְשֶׁנִּפְטָרִים מִלְּפָנֶיךָ יִהְיוּ בְעֵינֶיךָ כְּזַכָּאִים כְּשֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶת־הַדִּין:

ט שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אוֹמֵר. הֱוֵה מַרְבֶּה לַחְקוֹר אֶת־הָעֵדִים וֶהֱוֵה זָהִיר בִּדְבָרֶיךָ שֶׁמָּא מִתּוֹכָם יִלְמְדוּ לְשַׁקֵּר:

י שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן קִבְּלוּ מֵהֶם. שְׁמַעְיָה אוֹמֵר. אֱהַב אֶת־הַמְּלָאכָה וּשְׂנָא אֶת־הָרַבָּנוּת וְאַל־תִּתְוַדַּע לָרָשׁוּת:

יא אַבְטַלְיוֹן אוֹמֵר. חֲכָמִים הִזָּהֲרוּ בְדִבְרֵיכֶם שֶׁמָּא תָחוּבוּ חוֹבַת גָּלוּת וְתִגְלוּ לִמְקוֹם מַיִם הָרָעִים וְיִשְׁתּוּ הַתַּלְמִידִים הַבָּאִים אַחֲרֵיכֶם וְיָמוּתוּ וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל:

יב הִלֵּל וְשַׁמַּאי קִבְּלוּ מֵהֶם. הִלֵּל אוֹמֵר. הֱוֵה מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־אַהֲרֹן אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם אוֹהֵב אֶת־הַבְּרִיּוֹת וּמְקָרְבָן לַתּוֹרָה:

יג הוּא הָיָה אוֹמֵר. נְגַד שְׁמָא אֲבַד שְׁמֵהּ. וּדְלָא מוֹסִיף יָסֵף. וּדְלָא יַלִּף קְטָלָא חַיָּב. וּדְאִשְׁתַּמַּשׁ בְּתָגָא חֲלָף:

stehen, betrachte sie beide als schuldig, wie sie aber von dir gehen, siehe beide als schuldlos an, wenn sie deinem Urteile sich gefügt haben.

9. Simon, Sohn Schatachs, lehrte: Frage sorgfältig die Zeugen aus, sei aber behutsam mit deinen Fragen, daß sie nicht aus ihnen lernen, die Wahrheit zu umgehen.

10. Schemajah lehrte: Liebe die Arbeit, sei abgeneigt der Ehrsucht, und dränge dich nicht zu den Großen.

11. Abtalion lehrte: Ihr Weisen! seid vorsichtig in euren Lehrvorträgen, daß ihr nicht durch eure Worte den Keim zu trüben Lehren leget, durch welche die Schüler, die nach euch kommen, irre geführt, sich zu Grunde richten möchten, und der Name Gottes wäre entweihet.

12. Hillel lehrte: Sei von den Jüngern Ahrons: Liebe den Frieden und jage ihm nach, liebe die Menschen und leite sie zur Gotteslehre an.

13. Ein anderer Spruch von ihm lautet: Der Ehrgeizige wird an Ehre arm; wer nicht zulernt, nimmt an Wissen ab; wer nichts lernen will, der verdient nicht zu leben; und wer mit dem Wissen prunkt, der geht darüber zu Grunde.

יד הוּא הָיָה אוֹמֵר. אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי. וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי מָה אֲנִי. וְאִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתָי:

טו שַׁמַּאי אוֹמֵר. עֲשֵׂה תוֹרָתְךָ קֶבַע. אֱמֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה. וֶהֱוֵה מְקַבֵּל אֶת־כָּל־הָאָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת:

טז רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. עֲשֵׂה לְךָ רַב וְהִסְתַּלֵּק מִן־הַסָּפֵק וְאַל־תַּרְבֶּה לְעַשֵּׂר אֻמָּדוֹת:

יז שִׁמְעוֹן בְּנוֹ אוֹמֵר. כָּל־יָמַי גָּדַלְתִּי בֵּין הַחֲכָמִים וְלֹא מָצָאתִי לַגּוּף טוֹב מִשְּׁתִיקָה. וְלֹא הַמִּדְרָשׁ עִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. וְכָל־הַמַּרְבֶּה דְבָרִים מֵבִיא חֵטְא:

יח רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר עַל־שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָעוֹלָם קַיָּם. עַל־הָאֱמֶת וְעַל־הַדִּין וְעַל־הַשָּׁלוֹם. שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה ח׳ ט״ז) אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם:

14. Ferner sprach er: Wenn ich nicht für mich, wer für mich? Bin ich nur für mich, was bin ich? Und wenn nicht jetzt, wann denn?

15. Schammai lehrte: Mache dir das Studium der Thorah (der Wissenschaft) zu einer ständigen Beschäftigung; sprich wenig und tue viel; und nimm Jedermann mit Freundlichkeit auf.

16. Rabban Gamliel spricht: Schaffe dir einen Lehrer, suche dich jedem Zweifel zu entreißen, und gewöhne dich nicht, nach Gutdünken zu verzehnten.

17. Simon, Sohn Gamliels, lehrte: Mein Leben lang bin ich unter Weisen herangewachsen und habe gefunden, daß für den Menschen nichts heilsamer sei als Schweigen. Nicht die Erforschung der Lehre ist das Wesentliche, sondern die Ausübung, und wer viel spricht, verfällt in Fehler.

18. Rabban Simon Sohn Gamliels, lehrte: Der Bestand der menschlichen Gesellschaft beruht auf drei Dingen, auf Wahrhaftigkeit, Gerechtigkeit und Friedfertigkeit.

פֶּרֶק שֵׁנִי

א רַבִּי אוֹמֵר. אֵיזוֹ הִיא דֶרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיָּבֹר לוֹ הָאָדָם
כָּל־שֶׁהִיא תִפְאֶרֶת לְעֹשֶׂהָ וְתִפְאֶרֶת לוֹ מִן־הָאָדָם. וֶהֱוֵה
זָהִיר בְּמִצְוָה קַלָּה כְּבַחֲמוּרָה שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַתַּן שְׂכָרָן
שֶׁל־מִצְוֹת. וֶהֱוֵה מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ וּשְׂכַר
עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ. הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְאֵין אַתָּה
בָא לִידֵי עֲבֵרָה. דַּע מַה־לְּמַעְלָה מִמְּךָ עַיִן רוֹאָה וְאֹזֶן
שׁוֹמַעַת וְכָל־מַעֲשֶׂיךָ בַּסֵּפֶר נִכְתָּבִים:

ב רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל־רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר.
יָפֶה תַּלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ. שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת
עָוֹן. וְכָל־תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּהּ מְלָאכָה סוֹפָהּ בְּטֵלָה וְגוֹרֶרֶת
עָוֹן. וְכָל־הָעוֹסְקִים עִם הַצִּבּוּר יִהְיוּ עוֹסְקִים עִמָּהֶם לְשֵׁם

Zweiter Abschnitt.

1. Rabbi lehrte: Welches ist der rechte Weg, daß der Mensch ihn erwähle? Der, welcher ihm zur Ehre gereicht, vor Allem in seinen eigenen Augen, sodann bei den Menschen. Sei achtsam auf die dir gering erscheinende Pflicht, wie auf die gewichtigste, denn du kannst den Segen der Pflichten nicht ermessen. Halte dem Opfer einer Pflichterfüllung den bleibenden Gewinn, und halte dem Vorteil der Pflichtverletzung den dauernden Schaden entgegen. Beachte drei Dinge und du verfällst nicht in Sünde! Denke an das, was über dir ist: ein Auge, das Alles sieht, ein Ohr, das Alles hört, und daß alle deine Taten verzeichnet werden.

2. Rabban Gamliel, Sohn Rabbi Judahs, des Fürsten, lehrte: Heilsam ist das Studium in Verbindung mit einer Erwerbstätigkeit; denn die Pflege beider hält die Sünde fern, dahingegen hat das Studium ohne Erwerbstätigkeit keinen Bestand und führt zur Sünde. Alle, die im Dienste der Gesamtheit tätig sind, sollen es im Namen Gottes tun: das

שָׁמַיִם שֶׁזְּכוּת אֲבוֹתָם מְסַיַּעְתָּם וְצִדְקָתָם עֹמֶדֶת לָעַד וְאַתֶּם מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם שָׂכָר הַרְבֵּה כְּאִלּוּ עֲשִׂיתֶם:

ג הֱווּ זְהִירִין בָּרָשׁוּת. שֶׁאֵין מְקָרְבִין לוֹ לָאָדָם אֶלָּא לְצֹרֶךְ עַצְמָן. נִרְאִין כְּאוֹהֲבִין בִּשְׁעַת הֲנָאָתָן וְאֵין עוֹמְדִין לוֹ לָאָדָם בִּשְׁעַת דָּחְקוֹ:

ד הוּא הָיָה אוֹמֵר. עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ כִּרְצוֹנְךָ כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה רְצוֹנְךָ כִּרְצוֹנוֹ. בַּטֵּל רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ כְּדֵי שֶׁיְּבַטֵּל רְצוֹן אֲחֵרִים מִפְּנֵי רְצוֹנֶךָ:

ה הִלֵּל אוֹמֵר. אַל־תִּפְרוֹשׁ מִן־הַצִּבּוּר. וְאַל־תַּאֲמִין בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ. וְאַל־תָּדִין אֶת־חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ. וְאַל־תֹּאמַר דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשַׁר לִשְׁמוֹעַ שֶׁסּוֹפוֹ לְהִשָּׁמַע. וְאַל־תֹּאמַר לִכְשֶׁאֶפָּנֶה אֶשְׁנֶה שֶׁמָּא לֹא תִפָּנֶה:

Verdienst ihrer Vorgänger kommet ihnen zu Gute, ihr heilsames Wirken bleibet den kommenden Geschlechtern, und doch rechne ich (spricht Gott) euch das Alles an, als ob ihr allein es vollbracht hättet.

3. Seid behutsam im Verkehre mit den Großen, die den Menschen nur um des eigenen Vorteiles willen an sich ziehen: sie zeigen sich ihm freundlich, so lange ihr Nutzen es erheischet, und stehen ihm nicht bei, wenn er in Not gerät.

4. Er pflegte ferner zu sagen: Mache Gottes Willen zu dem deinigen, damit er deinen Willen zu dem seinigen mache, unterdrücke deinen Willen vor dem seinigen, damit er jeden feindlichen Willen vor dem deinigen unterdrücke.

5. Hillel lehrte: Sondere dich nicht ab von der Gesamtheit, traue dir selbst nicht bis zum Tage deines Todes, beurteile deinen Nebenmenschen nicht, bis du dich in seine Lage versetzt hast; trage nichts vor, was unmöglich ist zu verstehen, weil es am Ende doch verstanden werden möchte, und sprich nicht: wenn ich Muße habe, will ich lernen, du möchtest dann nie Muße haben.

ו הוּא הָיָה אוֹמֵר. אֵין בּוּר יְרֵא חֵטְא. וְלֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד. וְלֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד. וְלֹא הַקַּפְּדָן מְלַמֵּד. וְלֹא כָל־הַמַּרְבֶּה בִסְחוֹרָה מַחְכִּים. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים הִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ:

ז אַף הוּא רָאָה גֻּלְגֹּלֶת אַחַת שֶׁצָּפָה עַל־פְּנֵי הַמָּיִם אָמַר לָהּ עַל דַּאֲטֵפְתְּ אַטְפוּךְ וְסוֹף מְטַיְּפָיִךְ יְטוּפוּן:

ח הוּא הָיָה אוֹמֵר. מַרְבֶּה בָשָׂר מַרְבֶּה רִמָּה. מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְאָגָה. מַרְבֶּה נָשִׁים מַרְבֶּה כְשָׁפִים. מַרְבֶּה שְׁפָחוֹת מַרְבֶּה זִמָּה. מַרְבֶּה עֲבָדִים מַרְבֶּה גָזֵל. מַרְבֶּה תוֹרָה מַרְבֶּה חַיִּים. מַרְבֶּה יְשִׁיבָה מַרְבֶּה חָכְמָה. מַרְבֶּה עֵצָה מַרְבֶּה תְבוּנָה. מַרְבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם. קָנָה שֵׁם טוֹב קָנָה לְעַצְמוֹ. קָנָה לוֹ דִבְרֵי תוֹרָה קָנָה לוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:

6. Er pflegte ferner zu sagen: Der rohe Mensch hat nicht die volle Scheu vor der Sünde, der Ungebildete nicht die wahre Frömmigkeit, der allzu Schüchterne wird nichts lernen, der Jähzornige nicht zum Lehrer taugen; wer nur auf Erwerb sinnet, wird nicht weise werden; wo es an Männern fehlet, bewähre du dich, ein Mann zu sein.

7. Als er einst einen Schädel auf dem Wasser schwimmen sah, sprach er: Weil du ertränkt hast, haben sie dich ertränkt, und auch die, welche dich ertränkt, werden selbst ertrinken.

8. Er pflegte auch zu sagen: Viel Fleisch — viel Gewürm; viel Güter — viel Sorgen; viel Weiber — viel Aberglaube; viel Mägde — viel Unzucht; viel Knechte — viel Untreue; dagegen je mehr Gotteslehre, desto mehr wahres Leben; je mehr Studium, desto mehr Weisheit; je mehr Erwägung, desto mehr Einsicht; je mehr Wohltun, desto mehr Glückseligkeit. Wer sich einen guten Namen erworben, hat selber ein Gut erworben; wer das Wort Gottes sich zu eigen macht, macht sich das ewige Leben zu eigen.

ט רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי קִבֵּל מֵהִלֵּל וּמִשַּׁמַּאי. הוּא הָיָה אוֹמֵר. אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה אַל־תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ כִּי לְכָךְ נוֹצָרְתָּ:

י חֲמִשָּׁה תַלְמִידִים הָיוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי. וְאֵלּוּ הֵן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן־הֻרְקְנוֹס. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה. רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־נְתַנְאֵל. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ:

יא הוּא הָיָה מוֹנֶה שִׁבְחָם. (רַבִּי) אֱלִיעֶזֶר בֶּן־הֻרְקְנוֹס בּוֹר סוּד שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד טִפָּה. (רַבִּי) יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה אַשְׁרֵי יוֹלַדְתּוֹ. (רַבִּי) יוֹסֵי הַכֹּהֵן חָסִיד. (רַבִּי) שִׁמְעוֹן בֶּן־נְתַנְאֵל יְרֵא חֵטְא. (וְרַבִּי) אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר:

יב הוּא הָיָה אוֹמֵר. אִם יִהְיוּ כָּל־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן־הֻרְקְנוֹס בְּכַף שְׁנִיָּה מַכְרִיעַ אֶת־כֻּלָּם: אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ. אִם יִהְיוּ כָּל־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף

9. Rabban Jochanan, Sohn Sakkai's, lehrte: Hast du viel gelernt, so tue dir nichts darauf zu Gute, denn dazu bist du geschaffen.

10. Er hatte fünf hervorragende Schüler: Rabbi Eliefer, Sohn Hyrkanos, Rabbi Josua, Sohn Chananjahs, Rabbi Jose, der Priester, Rabbi Simon, Sohn Netanels, Rabbi Elasar, Sohn Arachs.

11. Ihre Vorzüge schilderte er folgendermaßen: Rabbi Eliefer, Sohn Hyrkanos, ist wie eine verkalkte Cisterne, die keinen Tropfen durchsickern läßt; Rabbi Josua, Sohn Chananjahs — Heil der, die ihn geboren! Rabbi Jose, der Priester ist ein wahrhaft Frommer; Rabbi Simon, Sohn Netanels, schrickt vor jeder Sünde zurück; Rabbi Elasar, Sohn Arachs, gleicht einer immer zunehmenden Quelle.

12. Er sagte ferner: Wenn alle Weisen Israels in einer Wagschale lägen und Eliefer, Sohn Hyrkanos, allein in der zweiten, so würde dieser sie alle aufwiegen. Abba Saul aber berichtete in seinem Namen: Wenn alle Weisen Israels, und

מֹאזְנַיִם וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן־הֻרְקְנוֹס אַף עִמָּהֶם וְאֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ
בְּכַף שְׁנִיָּה מַכְרִיעַ אֶת־כֻּלָּם:

יג אָמַר לָהֶם. צְאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ טוֹבָה שֶׁיִּדְבַּק
בָּהּ הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר עַיִן טוֹבָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר
חָבֵר טוֹב. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שָׁכֵן טוֹב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר
הָרוֹאֶה אֶת־הַנּוֹלָד. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר לֵב טוֹב. אָמַר לָהֶם
רוֹאֶה אֲנִי אֶת־דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם שֶׁבִּכְלַל
דְּבָרָיו דִּבְרֵיכֶם:

יד אָמַר לָהֶם צְאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ רָעָה שֶׁיִּתְרַחֵק
מִמֶּנָּה הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר עַיִן רָעָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר
חָבֵר רָע. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שָׁכֵן רָע. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַלֹּוֶה
וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם. אֶחָד הַלֹּוֶה מִן־הָאָדָם כְּלֹוֶה מִן־הַמָּקוֹם
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ל״ז כ״א) לֹוֶה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן.

selbst Elieser, Sohn Hyrkanos, unter ihnen, in einer Wagschale lägen, und Elasar, Sohn Arachs, allein in der zweiten, so würde dieser sie alle aufwiegen.

13. Einst sagte er zu ihnen: Sehet euch um, was ist es, worauf der Mensch im Leben den größten Wert zu legen habe? Rabbi Elieser meinte: Ein wohlwollender Blick (voller Teilnahme und ohne Neid); Rabbi Josua: Ein guter Freund; Rabbi Jose: Ein guter Nachbar; Rabbi Simon: Die Folgen seines Tuns im Voraus bedenken; Rabbi Elasar: Ein gutes Herz. Darauf sprach Rabbi Jochanan: Ich gebe den Worten Elasars vor allen den Vorzug, denn in seinem Ausspruch ist, was ihr Anderen gesagt habet, mit inbegriffen.

14. Wieder sagte er zu ihnen: Sehet euch um, was es ist, wovon der Mensch am meisten sich fern zu halten habe? Rabbi Elieser meinte: Ein mißgünstiges Auge; Rabbi Josua: Ein falscher Freund; Rabbi Jose: Ein böser Nachbar; Rabbi Simon: Borgen und nicht bezahlen; von Menschen borgen ist soviel wie von Gott borgen, denn in der Schrift heißt es (Ps. 37, 21): „der Frevler borgt und bezahlt nicht, der Fromme aber ist mildtätig und gibt von dem Seinen"; Rabbi

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר לֵב רָע. אָמַר לָהֶם רוֹאֶה אֲנִי אֶת־דִּבְרֵי
אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם שֶׁבִּכְלַל דְּבָרָיו דִּבְרֵיכֶם׃

טו הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר. יְהִי
כְבוֹד חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ. וְאַל־תְּהִי נוֹחַ לִכְעוֹס.
וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ. וֶהֱוֵה מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוּרָן
שֶׁל־חֲכָמִים. וֶהֱוֵה זָהִיר בְּגַחַלְתָּן שֶׁלֹּא תִכָּוֶה שֶׁנְּשִׁיכָתָן
נְשִׁיכַת שׁוּעָל וַעֲקִיצָתָן עֲקִיצַת עַקְרָב וּלְחִישָׁתָן לְחִישַׁת
שָׂרָף וְכָל־דִּבְרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ׃

טז רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר. עַיִן הָרָע וְיֵצֶר הָרָע וְשִׂנְאַת
הַבְּרִיּוֹת מוֹצִיאִין אֶת־הָאָדָם מִן־הָעוֹלָם׃

יז רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. יְהִי מָמוֹן חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ
וְהַתְקֵן עַצְמְךָ לִלְמוֹד תּוֹרָה שֶׁאֵינָהּ יְרֻשָּׁה לָךְ. וְכָל־מַעֲשֶׂיךָ
יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם׃

יח רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. הֱוֵה זָהִיר בִּקְרִיאַת שְׁמַע
(וּבִתְפִלָּה). וּכְשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל אַל־תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ קֶבַע אֶלָּא
רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי הַמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר (יואל ב׳ י״ג) כִּי־חַנּוּן

Elasar: Ein böses Herz. Darauf sprach Rabbi Jochanan: Ich gebe den Worten Elasars vor allen den Vorzug, denn in seinem Ausspruch ist, was ihr Anderen gesagt habet, mit inbegriffen.

15. Jeder von diesen Schülern stellte drei Sätze auf: Rabbi Elieser lehrte: Die Ehre deines Nächsten sei dir so wert, wie deine eigene Ehre; sei nicht jähzornig und tue Buße einen Tag vor deinem Tode.

16. Rabbi Josua lehrte: Neid, Sinnlichkeit und Gehässigkeit zehren an dem Leben des Menschen.

17. Rabbi Jose lehrte: Das Eigentum deines Nächsten soll dir heilig sein, wie das deinige; befleißige dich der Thorahkenntnis, denn sie ist kein erblich Gut, und Alles, was du tuest, das tue im Namen Gottes.

18. Rabbi Simon lehrte: Vernachlässige nicht die Pflicht des Gebetes, und wenn du betest, so tue es nicht, um blos dem Herkommen zu genügen, sondern es sei ein inbrünstiges Flehen

וְרַחוּם הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְנִחָם עַל־הָרָעָה. וְאַל־
תְּהִי רָשָׁע בִּפְנֵי עַצְמֶךָ:

יט רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר הֱוֵה שָׁקוּד לִלְמוֹד תּוֹרָה וְדַע
מַה־שֶּׁתָּשִׁיב לְאֶפִּיקוֹרוֹס. וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עָמֵל וּמִי
הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֶּם־לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ:

כ רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר. הַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה
וְהַפּוֹעֲלִים עֲצֵלִים וְהַשָּׂכָר הַרְבֵּה וּבַעַל הַבַּיִת דּוֹחֵק:

כא הוּא הָיָה אוֹמֵר. לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר וְלֹא אַתָּה
בֶן־חוֹרִין לְהִבָּטֵל מִמֶּנָּה. אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה נוֹתְנִין לְךָ
שָׂכָר הַרְבֵּה. וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֶּם־לְךָ שְׂכַר
פְּעֻלָּתֶךָ. וְדַע שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָן שֶׁל צַדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא:

פרק שלישי

א עֲקַבְיָא בֶּן־מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר. הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלשָׁה דְבָרִים
וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵרָה. דַּע מֵאַיִן בָּאתָ וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ
וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן. מֵאַיִן בָּאתָ מִטִּפָּה

vor Gott, und halte dich niemals für einen verlorenen Menschen.

19. Rabbi Elasar lehrte: Sei eifrig des Thorahstudiums beflissen, und wisse, womit du den Ungläubigen widerlegen kannst; bedenke, vor wem du an dir arbeitest, und wer der Werkmeister ist, dir deine Arbeit zu belohnen.

20. R. Tarphon lehrte: Der Tag ist kurz, der Arbeit ist gar viel, die Arbeiter sind träge, der Lohn ist groß, und der Hausherr drängt.

21. Er fügte hinzu: Es liegt dir nicht ob, selbst das Werk zu vollenden, aber du hast nicht die Freiheit, dich ihm zu entziehen. Hast du viel gelernt und gewirkt, so wird dein Lohn groß sein, dein Werkmeister ist zuverlässig und zahlet dir den Lohn deines Wirkens; doch wisse, daß den Frommen die Belohnung erst jenseits zu Teil wird.

Dritter Abschnitt.

1. Akabja, Sohn Mahalalels, lehrte: Bedenke drei Dinge und du wirst nie in Sünde verfallen; bedenke, woher du ge-

סְרוּחָה. וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ לִמְקוֹם עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה. וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

ב רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר. הֱוֵה מִתְפַּלֵּל בִּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל־מַלְכוּת שֶׁאִלְמָלֵא מוֹרָאָהּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ חַיִּים בְּלָעוֹ:

ג רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן־תְּרַדְיוֹן אוֹמֵר. שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין וְאֵין בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה הֲרֵי זֶה מוֹשַׁב לֵצִים. שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים א׳ א׳) וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב. אֲבָל שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵינֵיהֶם. שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג׳ ט״ז) אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. אֵין לִי אֶלָּא שְׁנַיִם מִנַּיִן אֲפִלּוּ אֶחָד שֶׁיּוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹבֵעַ לוֹ שָׂכָר שֶׁנֶּאֱמַר (איכה ג׳ כ״ח) יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדֹּם כִּי נָטַל עָלָיו:

kommen, wohin du gehest, und wem du dereinst wirst Rechenschaft abzulegen haben.

2. Rabbi Chanina, einer der Beistände des Hohenpriesters, lehrte: Bete für das Wohl der Obrigkeit, denn ohne die Furcht vor dieser würde Einer den Andern lebendig verschlingen.

3. Rabbi Chananjah, Sohn Teradions, lehrte: Wo zwei zusammensitzen und sie reden nicht von Gottes Wort, so ist das ein Sitz der Spötter, von dem es in der Schrift heißt (Ps. 1, 1): „Und im Kreise der Spötter sitzet er nicht". Wo aber zwei zusammensitzen und von Gottes Wort reden, da weilet Gottes Geist unter ihnen, wie es heißt (Maleachi 3, 16): „Wo die Gottesfürchtigen Zwiegespräch pflegen Einer mit dem Andern, so vernimmt es der Herr, und es wird verzeichnet ein Buch des Gedächtnisses derer, so ihn fürchten und seines Namens gedenken." Das gilt aber nicht blos von Zweien; auch jedem Einzelnen, der seine Muße auf die Beschäftigung mit dem Gottes Wort verwendet, wird der Gotteslohn zu teil, denn es heißt (Klagel. 3, 27): „Er sitzt einsam in stiller Sammlung, und Er (Gott) teilt ihm seinen Lohn zu."

ד רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. שְׁלשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מֵתִים. שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כ״ח ח׳) כִּי כָּל־שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם. אֲבָל שְׁלשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְאָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִשֻּׁלְחָנוֹ שֶׁל־מָקוֹם. שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מ״א מ״ב) וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ׃

ה רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־חֲכִינַאי אוֹמֵר. הַנֵּעוֹר בַּלַּיְלָה וְהַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ יְחִידִי וּמְפַנֶּה לִבּוֹ לְבַטָּלָה הֲרֵי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ׃

ו רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן־הַקָּנָה אוֹמֵר. כָּל־הַמְקַבֵּל עָלָיו עֹל תּוֹרָה מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ עֹל מַלְכוּת וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ. וְכָל־הַפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ עֹל תּוֹרָה נוֹתְנִין עָלָיו עֹל מַלְכוּת וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ׃

ז רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן־דּוֹסָא אִישׁ כְּפַר חֲנַנְיָא אוֹמֵר. עֲשָׂרָה שֶׁיּוֹשְׁבִין וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵינֵיהֶם. שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פ״ב א׳) אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ חֲמִשָּׁה שֶׁנֶּאֱמַר (עמוס ט׳ ו׳) וַאֲגֻדָּתוֹ עַל־אֶרֶץ יְסָדָהּ. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ שְׁלשָׁה

4. Rabbi Simon lehrte: Wenn drei an einem Tische essen, ohne vom Gottesworte zu reden, dann ist es, als ob sie ein Götzenmahl zu sich nähmen. Wenn aber drei zusammenspeisen und dabei vom Gottesworte reden, dann ist es, als äßen sie am Tische Gottes.

5. Rabbi Chanina, Sohn Chachinai's lehrte: Wer wach ist bei Nacht oder allein des Weges ziehet und seine Gedanken auf Nichtiges wendet, vergeht sich an seinem Seelenheil.

6. Rabbi Nechunja, Sohn Hakkanah's, lehrte: Wer sich willig beuget unter das Joch des göttlichen Gesetzes, der fühlet nicht die Last des weltlichen Gesetzes; wer aber dem Joche des göttlichen Gesetzes sich entziehet, der stehet unter dem Zwange der Staats- und bürgerlichen Gesetze.

7. Rabbi Chalafta, Sohn Dosas, lehrte: Wo zehn zusammensitzen und sich mit dem Gottesworte beschäftigen, da weilt Gottes Geist unter ihnen, und sie bilden nach dem Bibelworte (Psalm 82, 1) eine Gottesgemeinde. Dasselbe gilt aber auch von Fünfen, von Dreien und sogar von einem Ein-

שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פ״ב א׳) בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ שְׁנַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג׳ ט״ז) אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ אֶחָד שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ׳ כ״א) בְּכָל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת־שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ:

ח רַבִּי אֶלְעָזָר אִישׁ בַּרְתּוֹתָא אוֹמֵר. תֶּן־לוֹ מִשֶּׁלּוֹ שֶׁאַתָּה וְשֶׁלְּךָ שֶׁלּוֹ. וְכֵן בְּדָוִד הוּא אוֹמֵר (דהי״א כ״ט י״ד) כִּי־מִמְּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ נָתַנּוּ לָךְ:

ט רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר. הַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְשׁוֹנֶה וּמַפְסִיק מִמִּשְׁנָתוֹ וְאוֹמֵר מַה־נָּאֶה אִילָן זֶה מַה־נָּאֶה נִיר זֶה. מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ:

י רַבִּי דוֹסְתַּאי בַּר יַנַּאי מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. כָּל־הַשּׁוֹכֵחַ דָּבָר אֶחָד מִמִּשְׁנָתוֹ מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד׳ ט׳) רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ. יָכוֹל אֲפִלּוּ תָּקְפָה עָלָיו מִשְׁנָתוֹ תַּלְמוּד לוֹמַר (שם) וּפֶן־יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. הָא אֵינוֹ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ עַד־שֶׁיֵּשֵׁב וִיסִירֵם מִלִּבּוֹ:

יא רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אוֹמֵר. כֹּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת. וְכֹל שֶׁחָכְמָתוֹ קוֹדֶמֶת לְיִרְאַת חֶטְאוֹ אֵין חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת:

zelnen, denn es heißt (II. B. M. 20, 21): „Aller Orten, da ich meines Namens gedenken höre, komme ich zu dir und segne dich."

8. Rabbi Elasar aus Barthotha lehrte: Gib ihm (Gott) von dem Seinigen; denn du selbst und was du hast, Alles ist sein. Und so spricht David (1 Chron. 29, 14): „Denn von Dir ist Alles, und aus Deiner Hand geben wir Dir."

11. Rabbi Chanina, Sohn Dosas, lehrte: Wem die Scheu vor der Sünde höher stehet als sein Wissen, bei dem hat das Wissen Bestand; wem aber sein Wissen höher stehet als die Scheu vor der Sünde, bei dem hat das Wissen keinen Bestand.

יב הוּא הָיָה אוֹמֵר. כֹּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין מֵחָכְמָתוֹ
חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת. וְכֹל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו אֵין
חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת:

יג הוּא הָיָה אוֹמֵר. כֹּל שֶׁרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ.
רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ. וְכֹל שֶׁאֵין רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה
הֵימֶנּוּ. אֵין רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ:

יד רַבִּי דוֹסָא בֶּן־הָרְכִּינַס אוֹמֵר. שֵׁנָה שֶׁל־שַׁחֲרִית
וְיַיִן שֶׁל־צָהֳרַיִם וְשִׂיחַת הַיְלָדִים וִישִׁיבַת בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת
שֶׁל־עַמֵּי־הָאָרֶץ מוֹצִיאִין אֶת־הָאָדָם מִן־הָעוֹלָם:

טו רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר. הַמְחַלֵּל אֶת־הַקֳּדָשִׁים
וְהַמְבַזֶּה אֶת־הַמּוֹעֲדוֹת וְהַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים וְהַמֵּפֵר
בְּרִיתוֹ שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ וְהַמְגַלֶּה פָנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא
כַהֲלָכָה. אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אֵין
לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא:

טז רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר. הֱוֵה קַל לְרֹאשׁ וְנוֹחַ לְתִשְׁחֹרֶת
וֶהֱוֵה מְקַבֵּל אֶת־כָּל־הָאָדָם בְּשִׂמְחָה:

12. Er sprach den Gedanken auch folgendermaßen aus: Wem das Tun höher stehet als das Wissen, bei dem hat das Wissen Bestand; wem aber das Wissen höher stehet als das Tun, bei dem hat das Wissen keinen Bestand.

13. Derselbe lehrte auch: An wem die Menschen Wohlgefallen haben, an dem hat auch Gott sein Wohlgefallen; an wem aber die Menschen kein Wohlgefallen haben, an dem hat auch Gott kein Wohlgefallen.

14. Rabbi Dosa, Sohn Horkinas, lehrte: Der Schlaf in den Morgen hinein und das lange Weingelage am Mittag, die Zeitverschwendung mit Unmündigen und das Verweilen mit gemeinen Leuten an ihren Sammelplätzen schädigen das Leben des Menschen.

16. Rabbi Ismael lehrte: Sei nachgibig gegen die Großen im Volke, nachsichtig gegen die Jugend, und nimm Jedermann mit Freundlichkeit auf.

יז רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר. שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ מַרְגִּילִין
אֶת־הָאָדָם לְעֶרְוָה. מַסֹּרֶת סְיָג לַתּוֹרָה. מַעְשְׂרוֹת סְיָג
לָעֹשֶׁר. נְדָרִים סְיָג לַפְּרִישׁוּת. סְיָג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה:

יח הוּא הָיָה אוֹמֵר. חָבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְצֶלֶם. חִבָּה
יְתֵרָה נוֹדַעַת לוֹ שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט׳ ו׳)
כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם: חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ
בָנִים. חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּקְרְאוּ בָנִים לַמָּקוֹם
שֶׁנֶּאֱמַר (דברים י״ד א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיָי אֱלֹהֵיכֶם: חֲבִיבִין
יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה. חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם
שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר
(משלי ד׳ ב׳) כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ:

יט הַכֹּל צָפוּי. וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה. וּבְטוּב הָעוֹלָם נִדּוֹן.
וְהַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה:

17. Rabbi Akiba lehrte: Vergnügungssucht und Leichtfertigkeit verleiten den Menschen zur Unsittlichkeit. Das traditionelle Gesetz ist ein Zaun für das biblische; die Spende für gemeinnützige Zwecke ein Zaun für den Besitzstand; freiwillige Entsagung ein Zaun für die Enthaltsamkeit; ein Zaun für die Weisheit ist — Schweigsamkeit.

18. Er lehrte ferner: Wie lieb ist der Mensch seinem Schöpfer, daß er ihn in seinem Ebenbilde geschaffen; einen besonderen Beweis seiner Liebe gab er ihm, daß er diese Ebenbildlichkeit ihm zum Bewußtsein brachte durch die Worte der heiligen Schrift (1. Mos. 9, 6): „Im Ebenbilde Gottes hat er den Menschen geschaffen." Wie lieb ist Israel seinem Gotte, daß sie Kinder Gottes heißen; einen besonderen Beweis seiner Liebe aber gab er ihnen, daß er ihnen kund getan, sie seien Kinder Gottes, in den Worten der heiligen Schrift (Deut. 14, 1): „Kinder seid ihr des Ewigen, eures Gottes." Wie lieb ist Israel seinem Gotte, daß er ihnen sein köstliches Kleinod gegeben; einen besonderen Beweis seiner Liebe gab er ihnen, daß er ihnen die Herrlichkeit dieses Kleinods zum Bewußtsein gebracht hat, denn so heißt es (Spr. Salom. 4, 2): „Einen herrlichen Besitz habe ich euch gegeben, lasset nicht von meiner Lehre."

כ הוּא הָיָה אוֹמֵר. הַכֹּל נָתוּן בָּעֵרָבוֹן. וּמְצוּדָה פְרוּשָׂה עַל־כָּל־הַחַיִּים. הֶחָנוּת פְּתוּחָה וְהַחֶנְוָנִי מַקִּיף. וְהַפִּנְקָס פָּתוּחַ וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת. וְכָל־הָרוֹצֶה לִלְווֹת יָבֹא וְיִלְוֶה. וְהַגַּבָּאִים מַחֲזִירִים תָּדִיר בְּכָל־יוֹם וְנִפְרָעִים מִן־הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ. וְיֵשׁ לָהֶם עַל־מַה־שֶּׁיִּסְמֹכוּ. וְהַדִּין דִּין אֱמֶת. וְהַכֹּל מְתֻקָּן לַסְּעוּדָה:

כא רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲזַרְיָה אוֹמֵר. אִם אֵין תּוֹרָה אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ. אִם אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין חָכְמָה אֵין יִרְאָה. אִם אֵין יִרְאָה אֵין חָכְמָה. אִם אֵין דַּעַת אֵין בִּינָה. אִם אֵין בִּינָה אֵין דַּעַת. אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין תּוֹרָה אֵין קֶמַח:

כב הוּא הָיָה אוֹמֵר. כֹּל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו לְמָה הוּא דוֹמֶה. לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מְרֻבִּין וְשָׁרָשָׁיו מוּעָטִין וְהָרוּחַ

19. Alles ist von Gott vorhergesehen, aber die freie Wahl ist dem Menschen gelassen, er wird in Güte gerichtet je nach seinem vorwiegenden Tun.

20. Derselbe pflegte zu sagen: Alles ist auf Bürgschaft gegeben und ein Netz ist ausgebreitet über alles Leben, der Laden ist offen und der Kaufherr leihet, aber das Buch ist aufgeschlagen und die Hand schreibet ein, wer geborgt haben will, der komme und borge; doch die Schuldforderer gehen beständig an jedem Tage umher und machen sich bezahlt vom Menschen, bald mit seinem Wissen, bald ohne sein Wissen, und es ist ihnen bekannt, worauf sie sich stützen, denn der Urteilsspruch beruht auf Wahrheit, und alles ist zur Mahlzeit bereitet.

21. Rabbi Elasar, Sohn Asarjahs, lehrte: Ohne Gottesgesetz keine Gesittung, ohne Gesittung kein Gottesgesetz; ohne Weisheit keine Gottesfurcht, ohne Gottesfurcht keine Weisheit; ohne Wissen keine Einsicht, ohne Einsicht kein Wissen; ohne Erwerb keine Wissenschaft, ohne Wissenschaft kein Erwerb.

22. Er lehrte ferner: Womit wäre der zu vergleichen, der mehr durch sein Wissen sich auszeichnet als durch seinen Lebenswandel? Mit einem Baume von vielen Zweigen und wenig Wurzeln; bricht ein Sturm herein, so entwurzelt er ihn

בָּאָה וְעוֹקַרְתּוֹ וְהוֹפַכְתּוֹ עַל־פָּנָיו. שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה י״ז ו׳) וְהָיָה
כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבוֹא טוֹב וְשָׁכַן חֲרֵרִים
בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב. אֲבָל כֹּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין
מֵחָכְמָתוֹ לְמָה הוּא דוֹמֶה. לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מוּעָטִין וְשָׁרָשָׁיו
מְרֻבִּין שֶׁאֲפִלּוּ כָּל־הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת בּוֹ אֵין
מְזִיזִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר (שם י״ז ח׳) וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־
מַיִם וְעַל־יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבֹא חֹם וְהָיָה
עָלֵהוּ רַעֲנָן וּבִשְׁנַת בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי:

כג רַבִּי אֶלְעָזָר (בֶּן) חִסְמָא אוֹמֵר. קִנִּין וּפִתְחֵי נִדָּה הֵן הֵן
גּוּפֵי הֲלָכוֹת. תְּקוּפוֹת וְגִמַטְרִיָּאוֹת פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה:

פרק רביעי

א בֶּן־זוֹמָא אוֹמֵר. אֵיזֶהוּ חָכָם הַלּוֹמֵד מִכָּל־אָדָם. שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים קי״ט צ״ט) מִכָּל־מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי (כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי):
אֵיזֶהוּ גִבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת־יִצְרוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ט״ז ל״ב) טוֹב

und wirft ihn um. Von ihm sagt die Schrift (Jerem. 17, 6): „Er gleichet einem dürren Baume in der Steppe, der keinen Segen kommen sieht, in sonnverbrannter Wüste schmachtet, auf salzigem und unbewohntem Boden.“ Hingegen ist derjenige, der mehr durch seinen Lebenswandel als durch sein Wissen sich hervortuet, einem Baume zu vergleichen mit wenigen Zweigen und vielen Wurzeln, den alle Stürme, wie sehr sie ihn auch umbrausen, nicht zu erschüttern vermögen. Von ihm sagt die Schrift (daselbst): Er wird sein, wie ein Baum, der an Wassern gepflanzt ist und seine Wurzeln an einer Quelle hinstrecket; er spüret es nicht, wenn die Hitze kommt, sein Laub bleibet frisch, im Jahre der Dürre banget er nicht und seine Frucht bleibet nicht aus.“

Vierter Abschnitt.

1. Ben Soma lehrte: Wer ist weise? Wer von Jedermann lernet; darum heißt es (Ps. 119, 99): „Von Allen, die mich belehren konnten, lernte ich.“ Wer ist ein Held? Wer sich selbst beherrschet; darum heißt es (Spr. Sal. 16, 32):

אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר וּמשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלֹּכֵד עִיר: אֵיזֶהוּ עָשִׁיר
הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכ״ח ב׳) יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל
אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ. אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לָךְ לָעוֹלָם
הַבָּא: אֵיזֶהוּ מְכֻבָּד הַמְכַבֵּד אֶת־הַבְּרִיּוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר (ש״א ב׳ ל׳)
כִּי־מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבֹזַי יֵקָלּוּ:

ב בֶּן־עַזַּאי אוֹמֵר. הֱוֵה רָץ לְמִצְוָה קַלָּה וּבוֹרֵחַ מִן־
הָעֲבֵרָה. שֶׁמִּצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה וַעֲבֵרָה גּוֹרֶרֶת עֲבֵרָה.
שֶׁשְּׂכַר מִצְוָה מִצְוָה וּשְׂכַר עֲבֵרָה עֲבֵרָה:

ג הוּא הָיָה אוֹמֵר. אַל־תְּהִי בָז לְכָל־אָדָם וְאַל־תְּהִי
מַפְלִיג לְכָל־דָּבָר. שֶׁאֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה וְאֵין לְךָ
דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם: ד רַבִּי לְוִיטַס אִישׁ יַבְנֶה אוֹמֵר.
מְאֹד מְאֹד הֱוֵה שְׁפַל־רוּחַ. שֶׁתִּקְוַת אֱנוֹשׁ רִמָּה:

ה רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן־בְּרוֹקָה אוֹמֵר. כָּל־הַמְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם

„Besser ist der Langmütige als der Held, und besser ist, wer seine Leidenschaften bezwinget als ein Städteeroberer." Wer ist reich? Wer mit seinem Lose zufrieden ist; darum heißt es (Ps. 128, 2): „Wenn du von dem mühevollen Erwerbe deiner Hände issest, Heil dir und wohl dir — Heil dir in diesem Leben und wohl dir im künftigen Leben. Wer wird geehrt? Wer seine Mitmenschen ehret; darum heißt es (1. Sam. 2, 30): „Die mich ehren, bringe ich zu Ehren, und die mich verachten, werden gering geachtet."

2. Ben Asai lehrte: Sei eifrig in der Uebung einer auch geringfügigen guten Handlung, wie in der Vermeidung jeder Sünde; denn eine gute Handlung zieht immer eine andere nach sich und eine Sünde die andere; ferner ist der Lohn der guten Tat die gute Tat und die Strafe der Sünde ist die Sünde.

3. Ferner lehrte er: Denke von keinem Menschen zu gering und von keinem Dinge, daß es unmöglich sei, denn es gibt keinen Menschen, der nicht seine Zeit, und kein Ding, das nicht seine Stelle fände.

4. Rabbi Levitas aus Jabneh lehrte: Sei gar sehr demütig, denn, was des Sterblichen harret, ist die Erdscholle.

5. Rabbi Jochanan aus Bene Brak lehrte: Wer den

בְּסֵתֶר נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ בְּגָלוּי. אֶחָד בְּשׁוֹגֵג וְאֶחָד בְּמֵזִיד בְּחִלּוּל הַשֵּׁם:

ו רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּר רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. הַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לְלַמֵּד מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד. וְהַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לַעֲשׂוֹת מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד (לִשְׁמֹר) וְלַעֲשׂוֹת:

ז רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר. אַל־ (תִּפְרוֹשׁ מִן־הַצִּבּוּר וְאַל־תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיָּנִים וְאַל־) תַּעֲשֶׂהָ עֲטָרָה לְהִתְגַּדֶּל־בָּהּ וְלֹא קַרְדּוֹם לַחְפָּר בָּהּ. וְכָךְ הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר. וּדְאִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חֲלָף. הָא לָמַדְתָּ כָּל־הַנֶּהֱנֶה מִדִּבְרֵי תוֹרָה נוֹטֵל חַיָּיו מִן־הָעוֹלָם: ח רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. כָּל־הַמְכַבֵּד אֶת־הַתּוֹרָה גּוּפוֹ מְכֻבָּד עַל־הַבְּרִיּוֹת. וְכָל־הַמְחַלֵּל אֶת־הַתּוֹרָה גּוּפוֹ מְחֻלָּל עַל־הַבְּרִיּוֹת: ט רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ אוֹמֵר. הַחוֹשֵׂךְ עַצְמוֹ מִן־הַדִּין פּוֹרֵק מִמֶּנּוּ אֵיבָה וְגָזֵל וּשְׁבוּעַת שָׁוְא. וְהַגַּס לִבּוֹ בְּהוֹרָאָה שׁוֹטֶה רָשָׁע וְגַס־רוּחַ:

י הוּא הָיָה אוֹמֵר. אַל־תְּהִי דָן יְחִידִי שֶׁאֵין דָּן יְחִידִי אֶלָּא אֶחָד וְאַל־תֹּאמַר קַבְּלוּ דַעְתִּי שֶׁהֵן רַשָּׁאִין וְלֹא אָתָּה:

Namen Gottes auch nur heimlich entweihet, an dem strafet es sich öffentlich, ob er es aus Versehen oder mutwillig getan hat.

6. Rabbi Ismael, Sohn Rabbi Joses, lehrte: Wer lernet, um zu lehren, dem gibt Gott die Kraft, daß er lernen und lehren kann; wer lernet, um danach zu leben, der wird zugleich das Glück haben, zu lernen, zu lehren und das Erlernte zu üben.

7. Rabbi Zadok lehrte: Mache die Wissenschaft nicht zu einer Krone, um damit zu prunken, und nicht zu einem Spaten, um damit zu graben. So lehrte Hillel schon (1, 13): „Wer mit dem Wissen prunkt, der geht darüber zu Grunde."

8. Rabbi Jose lehrte: Wer die Thorah ehret, der ist bei den Menschen geehrt; wer die Thorah geringschätzet, wird bei den Menschen gering geachtet werden.

9. 10. Sein Sohn Rabbi Ismael lehrte: Richte nie allein, denn allein richten darf nur Einer (Gott); und sprich nicht (zu deinen Gerichtsgenossen): Schließet euch meiner Meinung an — darüber sollen sie entscheiden und nicht du.

יא רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר. כָּל־הַמְקַיֵּם אֶת־הַתּוֹרָה מֵעֹנִי סוֹפוֹ לְקַיְּמָהּ מֵעֹשֶׁר. וְכָל־הַמְבַטֵּל אֶת־הַתּוֹרָה מֵעֹשֶׁר סוֹפוֹ לְבַטְּלָהּ מֵעֹנִי:

יב רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. הֱוֵה מְמַעֵט בְּעֵסֶק וַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. וֶהֱוֵה שְׁפַל־רוּחַ בִּפְנֵי כָל־אָדָם. אִם־בָּטַלְתָּ מִן־הַתּוֹרָה יֶשׁ־לְךָ בְּטֵלִים הַרְבֵּה כְּנֶגְדְּךָ. וְאִם־עָמַלְתָּ בַתּוֹרָה יֶשׁ־(לוֹ) שָׂכָר הַרְבֵּה לִתֶּן לָךְ:

יג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן־יַעֲקֹב אוֹמֵר. הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת קוֹנֶה לוֹ פְּרַקְלִיט אֶחָד. וְהָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת קוֹנֶה לוֹ קַטֵּגוֹר אֶחָד. תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כִּתְרִיס בִּפְנֵי הַפֻּרְעָנוּת:

יד רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר. כָּל־כְּנֵסִיָּה שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם:

טו רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־שַׁמּוּעַ אוֹמֵר. יְהִי כְבוֹד תַּלְמִידְךָ

11. Rabbi Jonathan lehrte: Wer seinen Pflichten nachkommet in der Zeit der Not, der wird ihnen hinterher im Wohlstande nachkommen können; wer seine Pflichten im Wohlstande vernachlässigte, der wird sie hinterher aus Armut vernachlässigen müssen.

12. Rabbi Meir lehrte: Liege weniger den Geschäften und desto mehr dem Studium ob, und sei (bei allem Wissen) demütig gegen Jedermann; lässest du dich im Studium stören, so werden immer mehr und mehr der Störungen sich finden; bist du aber emsig darin, so wird der Lohn nicht ausbleiben.

13. Rabbi Eliezer, Sohn Jakobs, lehrte: Wer ein göttliches Gebot erfüllet, erwirket sich einen Fürsprecher; wer eine Sünde begehet, ziehet sich einen Ankläger zu. Buße und gute Werke sind wie ein Schild gegen das göttliche Strafgericht.

14. Rabbi Jochanan, der Sandalenmacher, lehrte: Jeder Verein, gestiftet im Namen Gottes, hat Bestand; der aber nicht im Namen Gottes gestiftet wird, hat keinen Bestand.

15. Rabbi Elasar, Sohn Schammuas, lehrte: Die Ehre deines Schülers sei dir so lieb wie deine eigene Ehre, die Achtung

חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ וּכְבוֹד חֲבֵרְךָ כְּמוֹרָא רַבָּךְ וּמוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמָיִם:

טז רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. הֱוֵה זָהִיר בְּתַלְמוּד שֶׁשִּׁגְגַת תַּלְמוּד עוֹלָה זָדוֹן:

יז רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. שְׁלשָׁה כְתָרִים הֵן. כֶּתֶר תּוֹרָה וְכֶתֶר כְּהֻנָּה וְכֶתֶר מַלְכוּת. וְכֶתֶר שֵׁם טוֹב עוֹלֶה עַל גַּבֵּיהֶן:

יח רַבִּי נְהוֹרַאי אוֹמֵר. הֱוֵה גוֹלֶה לִמְקוֹם תּוֹרָה. וְאַל־תֹּאמַר שֶׁהִיא תָבוֹא אַחֲרֶיךָ. שֶׁחֲבֵרֶיךָ יְקַיְּמוּהָ בְיָדֶךָ. וְאֶל־בִּינָתְךָ אַל־תִּשָּׁעֵן:

יט רַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר. אֵין בְּיָדֵנוּ לֹא מִשַּׁלְוַת הָרְשָׁעִים וְאַף לֹא מִיִּסּוּרֵי הַצַּדִּיקִים:

כ רַבִּי מַתְיָא בֶּן־חָרָשׁ אוֹמֵר. הֱוֵה מַקְדִּים בִּשְׁלוֹם כָּל־אָדָם. וֶהֱוֵה זָנָב לָאֲרָיוֹת וְאַל־תְּהִי רֹאשׁ לַשֻּׁעָלִים:

vor deinem Genossen gleiche der Ehrfurcht vor deinem Lehrer, und die Ehrfurcht vor deinem Lehrer gleiche der Ehrfurcht vor Gott.

16. Rabbi Judah lehrte: Sei vorsichtig im Unterrichte; denn ein Versehen im Unterrichte wird leicht zum Frevel.

17. Rabbi Simon lehrte: Drei Kronen gibt es: die Krone der Wissenschaft, die Krone des Priestertums und die Krone des Königtums — aber die Krone eines guten Namens überstrahlet sie alle.

18. Rabbi Nehorai lehrte: Wandere aus an einen Ort, wo die Wissenschaft heimisch ist, und wähne nicht, daß sie zu dir kommen werde; nur im Verkehr mit Studiengefährten erhältst du dich in ihrem Besitze, und verlasse dich nicht auf deinen Scharfsinn.

19. Rabbi Jannai lehrte: Wir vermögen uns nicht zu erklären, weder das Glück der Frevler, noch die Leiden der Frommen.

20. Rabbi Mathithjah, Sohn Cheresch's, lehrte: Komme Jedermann mit freundlichem Gruße zuvor, und sei lieber ein Schweif von Löwen, als ein Haupt von Füchsen.

כא רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר. הָעוֹלָם הַזֶּה דּוֹמֶה לִפְרוֹזְדוֹר בִּפְנֵי
הָעוֹלָם הַבָּא. הַתְקֵן עַצְמְךָ בִּפְרוֹזְדוֹר כְּדֵי שֶׁתִּכָּנֵס לִטְרַקְלִין:

כב הוּא הָיָה אוֹמֵר. יָפָה שָׁעָה אַחַת בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים
טוֹבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל־חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְיָפָה שָׁעָה אַחַת
שֶׁל־קֹרַת רוּחַ בָּעוֹלָם הַבָּא מִכָּל־חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה:

כג רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־אֶלְעָזָר אוֹמֵר. אַל־תְּרַצֶּה אֶת־חֲבֵרְךָ
בִּשְׁעַת כַּעְסוֹ. וְאַל־תְּנַחֲמֶהוּ בְּשָׁעָה שֶׁמֵּתוֹ מֻטָּל לְפָנָיו.
וְאַל־תִּשְׁאַל־לוֹ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ. וְאַל־תִּשְׁתַּדֵּל לִרְאוֹתוֹ בִּשְׁעַת
קַלְקָלָתוֹ:

כד שְׁמוּאֵל הַקָּטָן אוֹמֵר. בִּנְפֹל אוֹיִבְךָ אַל תִּשְׂמָח
וּבִכָּשְׁלוֹ אַל־יָגֵל לִבֶּךָ. פֶּן־יִרְאֶה יְיָ וְרַע בְּעֵינָיו וְהֵשִׁיב
מֵעָלָיו אַפּוֹ (משלי כ״ד י״ז—י״ח):

כה אֱלִישָׁע בֶּן־אֲבוּיָה אוֹמֵר. הַלּוֹמֵד יֶלֶד לְמָה הוּא

21. Rabbi Jakob lehrte: Diese Welt gleichet einer Vorhalle der künftigen Welt; rüste dich in der Vorhalle, daß du würdig werdest, in den Palast einzutreten.

22. Er lehrte ferner: Eine Stunde der Buße und guter Werke in diesem Leben ist mehr wert, als das ganze zukünftige Leben, und die Seligkeit einer Stunde im künftigen Leben ist mehr wert als alle Freuden dieses Lebens.

23. Rabbi Simon, Sohn Elasars, lehrte: Versuche es nicht, deinen Nächsten zu besänftigen, wenn er im heftigen Zorn ist; ihn zu trösten, so lange der Tote vor ihm lieget; ihn über sein Gelübde zur Rede zu stellen, wenn er es eben auf sich nimmt, und dränge dich nicht in seine Nähe in dem Augenblicke, da er in Schuld gesunken.

24. Samuel der Jüngere führte stets den Spruch im Munde (Spr. 24, 17—18): „Freue dich nicht, wenn dein Feind fällt; dein Herz frohlocke nicht, wenn er strauchelt. Es könnte der Ewige es mit Mißfallen sehen und möchte von ihm auf dich seinen Zorn wenden.

25. Elischa, Sohn Abujahs, lehrte: Was man als Kind lernet, das ist der Dintenschwärze zu vergleichen, die auf neues

דּוֹמֶה לִדְיוֹ כְתוּבָה עַל־נְיָר חָדָשׁ. וְהַלּוֹמֵד זָקֵן לְמָה הוּא
דוֹמֶה לִדְיוֹ כְתוּבָה עַל־נְיָר מָחוּק:

כו רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר הַבַּבְלִי אוֹמֵר. הַלּוֹמֵד מִן־הַקְּטַנִּים לְמָה הוּא דוֹמֶה לְאוֹכֵל עֲנָבִים קֵהוֹת וְשׁוֹתֶה יַיִן מִגִּתּוֹ. וְהַלּוֹמֵד מִן־הַזְּקֵנִים לְמָה הוּא דוֹמֶה לְאוֹכֵל עֲנָבִים בְּשׁוּלוֹת וְשׁוֹתֶה יַיִן יָשָׁן:

כז רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. אַל־תִּסְתַּכֵּל בְּקַנְקַן אֶלָּא בְמַה־שֶּׁיֶּשׁ־בּוֹ. יֵשׁ קַנְקַן חָדָשׁ מָלֵא יָשָׁן וְיָשָׁן שֶׁאֲפִלּוּ חָדָשׁ אֵין בּוֹ:

כח רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר אוֹמֵר. הַקִּנְאָה וְהַתַּאֲוָה וְהַכָּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת־הָאָדָם מִן־הָעוֹלָם:

כט הוּא הָיָה אוֹמֵר. הַיִּלּוֹדִים לָמוּת וְהַמֵּתִים לְחָיוֹת וְהַחַיִּים לִדּוֹן. לֵידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהִוָּדַע שֶׁהוּא אֵל. הוּא הַיּוֹצֵר הוּא הַבּוֹרֵא הוּא הַמֵּבִין הוּא הַדַּיָּן הוּא הָעֵד הוּא בַּעַל דִּין

Papier aufgetragen wird; was man aber im Alter lernet, das ist wie Dinte, die auf verwischtes Papier aufgetragen wird.

26. Rabbi Jose, Sohn Judahs aus Kefar Hababli, lehrte: Wer von Kindern lernet, der ist wie einer, der unreife Trauben genießet und Wein aus der Kelter trinket; wer aber von den Alten lernet, der ist gleich dem, welcher die Trauben genießet, wenn sie reif sind, und den Wein trinket, wenn er alt geworden.

27. Rabbi Meir lehrte: Sieh' nicht auf den Krug, sondern auf das, was darin ist; mancher Krug ist neu und hat alten Wein, und mancher Krug ist alt und hat nicht einmal jungen Wein.

28. Rabbi Elieser Hakapar lehrte: Neid, Lüsternheit und Ehrgeiz kürzen dem Menschen das Leben.

29. Er lehrte ferner: Die geboren sind, müssen sterben; die gestorben sind, müssen weiter leben, und leben, um gerichtet zu werden, so daß Jeder es erkennet und weiter lehret und an sich selbst erfährt, daß Er ist Gott, Er der Bildner und der Schöpfer, Er, der Alles durchschauet, und der Richter, Er der Zeuge, der Ankläger und der das Urteil spricht — gelobt sei

הוּא עָתִיד לָדוּן בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֵין לְפָנָיו לֹא עַוְלָה וְלֹא שִׁכְחָה
וְלֹא מַשּׂוֹא פָנִים וְלֹא מִקַּח־שֹׁחַד. וְדַע שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן.
וְאַל־יַבְטִיחֲךָ יִצְרְךָ שֶׁהַשְּׁאוֹל בֵּית מָנוֹס לָךְ. שֶׁעַל־כָּרְחֲךָ
אַתָּה נוֹצָר וְעַל־כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹלָד וְעַל־כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי וְעַל־
כָּרְחֲךָ אַתָּה מֵת וְעַל־כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן
לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

פרק חמישי.

א בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר
וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרְאוֹת. אֶלָּא לְהִפָּרַע מִן־
הָרְשָׁעִים שֶׁמְּאַבְּדִין אֶת־הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת
וְלִתֵּן שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים שֶׁמְּקַיְּמִין אֶת־הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא
בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת: ב עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ לְהוֹדִיעַ
כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו. שֶׁכָּל־הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִין וּבָאִין
עַד שֶׁהֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת־מֵי הַמַּבּוּל:

ג עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מִנֹּחַ וְעַד אַבְרָהָם לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ
אַפַּיִם לְפָנָיו. שֶׁכָּל־הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִין וּבָאִין עַד שֶׁבָּא
אַבְרָהָם אָבִינוּ וְקִבֵּל שְׂכַר כֻּלָּם:

ד עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת נִתְנַסָּה אַבְרָהָם אָבִינוּ וְעָמַד בְּכֻלָּם.
לְהוֹדִיעַ כַּמָּה חִבָּתוֹ שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ:

Er, vor dem es kein Unrecht gibt, kein Vergessen, kein Ansehen der Person und keine Bestechung. So bedenke, daß Alles in Rechnung kommet, und laß dich nicht von dem Wahne betören, daß das Grab dir eine Zufluchtsstätte sein werde; denn wie du wider deinen Willen gebildet und geboren worden bist, wider deinen Willen leben, wider deinen Willen sterben mußt, so wirst du auch wider deinen Willen dereinst Rechenschaft ablegen müssen vor dem Könige der Könige, dem Heiligen, gelobt sei Er.

ה עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם וַעֲשָׂרָה עַל־הַיָּם:
ו עֶשֶׂר מַכּוֹת הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִיִּים בְּמִצְרַיִם וְעֶשֶׂר עַל הַיָּם: ז עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת נִסּוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת־הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּמִּדְבָּר שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר י״ד כ״ב) וַיְנַסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי:
ח עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. לֹא הִפִּילָה אִשָּׁה מֵרֵיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ. וְלֹא הִסְרִיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ מֵעוֹלָם. וְלֹא נִרְאָה זְבוּב בְּבֵית הַמִּטְבְּחַיִם. וְלֹא אֵרַע קֶרִי לְכֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים. וְלֹא כִבּוּ הַגְּשָׁמִים אֵשׁ שֶׁל־עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. וְלֹא נִצְּחָה הָרוּחַ אֶת־עַמּוּד הֶעָשָׁן. וְלֹא נִמְצָא פְסוּל בָּעֹמֶר וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם הַפָּנִים. עוֹמְדִים צְפוּפִים וּמִשְׁתַּחֲוִים רְוָחִים. וְלֹא הִזִּיק נָחָשׁ וְעַקְרָב בִּירוּשָׁלַיִם מֵעוֹלָם. וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ צַר־לִי הַמָּקוֹם שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלָיִם:
ט עֲשָׂרָה דְבָרִים נִבְרְאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. וְאֵלּוּ הֵן. פִּי הָאָרֶץ פִּי הַבְּאֵר פִּי הָאָתוֹן הַקֶּשֶׁת וְהַמָּן וְהַמַּטֶּה וְהַשָּׁמִיר הַכְּתָב וְהַמִּכְתָּב וְהַלֻּחוֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף הַמַּזִּיקִין וּקְבוּרָתוֹ שֶׁל־מֹשֶׁה וְאֵילוֹ שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף צְבַת בִּצְבַת עֲשׂוּיָה:
י שִׁבְעָה דְבָרִים בְּגֹלֶם וְשִׁבְעָה בְּחָכָם. חָכָם אֵינוֹ מְדַבֵּר לִפְנֵי מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה (וּבְמִנְיָן). וְאֵינוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ דִּבְרֵי חֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ נִבְהָל לְהָשִׁיב. שׁוֹאֵל כְּעִנְיָן וּמֵשִׁיב כַּהֲלָכָה.

Fünfter und sechster Abschnitt.

(Auszüglich.)

Der Tor, wie der Verständige — sie verraten sich in sieben Dingen: Der Weise führet nicht das Wort vor Einem, der ihn an Einsicht überraget; er fällt dem Andern nicht in die Rede, ist nicht voreilig im Antworten; fraget, wie die Sache es erheischet, und antwortet, wie es recht ist; redet von dem

וְאוֹמֵר עַל־רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְעַל־אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן. וְעַל מַה־שֶּׁלֹּא
שָׁמַע אוֹמֵר לֹא שָׁמַעְתִּי וּמוֹדֶה עַל־הָאֱמֶת. וְחִלּוּפֵיהֶן בְּגֹלֶם:
יא שִׁבְעָה מִינֵי פֻרְעָנֻיּוֹת בָּאִין לָעוֹלָם עַל־שִׁבְעָה גוּפֵי עֲבֵרָה.
מִקְצָתָן מְעַשְּׂרִין וּמִקְצָתָן אֵינָן מְעַשְּׂרִין רָעָב שֶׁל־בַּצֹּרֶת בָּא
מִקְצָתָן רְעֵבִים וּמִקְצָתָן שְׂבֵעִים. גָּמְרוּ שֶׁלֹּא לְעַשֵּׂר רָעָב שֶׁל־
מְהוּמָה וְשֶׁל־בַּצֹּרֶת בָּא. וְשֶׁלֹּא לִטּוֹל אֶת־הַחַלָּה רָעָב שֶׁל־
כְּלָיָה בָּא. דֶּבֶר בָּא לָעוֹלָם עַל־מִיתוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה
שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לְבֵית־דִּין וְעַל פֵּרוֹת שְׁבִיעִית. חֶרֶב בָּאָה לָעוֹלָם
עַל־עִנּוּי הַדִּין וְעַל־עִוּוּת הַדִּין וְעַל הַמּוֹרִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא
כַהֲלָכָה. חַיָּה רָעָה בָּאָה לָעוֹלָם עַל־שְׁבוּעַת שָׁוְא וְעַל־
חִלּוּל הַשֵּׁם. גָּלוּת בָּאָה לָעוֹלָם עַל־עֲבוֹדָה זָרָה וְעַל־גִּלּוּי
עֲרָיוֹת וְעַל־שְׁפִיכוּת דָּמִים וְעַל־שְׁמִטַּת הָאָרֶץ:
יב בְּאַרְבָּעָה פְרָקִים הַדֶּבֶר מִתְרַבֶּה בָּרְבִיעִית וּבַשְּׁבִיעִית
וּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית וּבְמוֹצָאֵי הֶחָג שֶׁבְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה. בָּרְבִיעִית
מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁית. בַּשְּׁבִיעִית מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי
שֶׁבַּשִּׁשִּׁית. בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִפְּנֵי פֵּרוֹת שְׁבִיעִית. בְּמוֹצָאֵי
הֶחָג שֶׁבְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה מִפְּנֵי גֶזֶל מַתְּנוֹת עֲנִיִּים:
יג אַרְבַּע מִדּוֹת בָּאָדָם. הָאוֹמֵר שֶׁלִּי שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ
זוֹ מִדָּה בֵינוֹנִית וְיֵשׁ אוֹמְרִים זוֹ מִדַּת סְדוֹם. שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ
וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי עַם הָאָרֶץ. שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ חָסִיד.
שֶׁלְּךָ שֶׁלִּי וְשֶׁלִּי שֶׁלִּי רָשָׁע:

Ersten zuerst und von dem Letzten zuletzt; wovon er nichts weiß, davon sagt er: ich weiß es nicht, und was wahr ist, das gestehet und räumet er ein. Das Gegenteil von alledem tuet der Tor.

Vier Sinnesarten lassen an den Menschen sich unterscheiden: Mein ist mein, und dein ist dein, das ist die gewöhnliche Denkweise, Andere sehen darin schon die Denkweise von Sodom; was mein ist, ist dein, und was dein ist, ist mein, so denket der Eigennützige; was mein ist, ist dein, und was

יא אַרְבַּע מִדּוֹת בְּדֵעוֹת. נוֹחַ לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת יָצָא הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ. קָשֶׁה לִכְעוֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. קָשֶׁה לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת חָסִיד. נוֹחַ לִכְעוֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת רָשָׁע:

טו אַרְבַּע מִדּוֹת בְּתַלְמִידִים. מָהִיר לִשְׁמוֹעַ וּמָהִיר לְאַבֵּד יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. קָשֶׁה לִשְׁמוֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד יָצָא הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ. מָהִיר לִשְׁמוֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד זוֹ חֵלֶק טוֹב. קָשֶׁה לִשְׁמוֹעַ וּמָהִיר לְאַבֵּד זוֹ חֵלֶק רָע:

טז אַרְבַּע מִדּוֹת בְּנוֹתְנֵי צְדָקָה. הָרוֹצֶה שֶׁיִּתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁל־אֲחֵרִים. יִתְּנוּ אֲחֵרִים וְהוּא לֹא יִתֵּן עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁלּוֹ. יִתֵּן וְיִתְּנוּ אֲחֵרִים חָסִיד. לֹא יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים רָשָׁע:

dein ist, ist dein, so denket der wahrhaft Fromme; was dein ist, ist mein, und was mein ist, ist mein, so denket der Frevler.

Vier Gemütsarten gibt es: Leicht zu erzürnen und leicht zu besänftigen — da wird der Fehler vom Vorzuge aufgewogen; schwer zu erzürnen und schwer zu besänftigen, da wird der Vorzug vom Fehler aufgewogen; schwer zu erzürnen und leicht zu besänftigen — das ist der wahrhaft Fromme; leicht zu erzürnen und schwer zu besänftigen — das ist der Bösewicht.

Vierfach unterschieden sind die Fähigkeiten der Schüler: Leicht fassen und leicht vergessen — da wird der Vorzug vom Fehler aufgewogen; schwer fassen und schwer vergessen — da wird der Fehler vom Vorzuge aufgewogen; leicht fassen und schwer vergessen — das ist der beste Teil; schwer fassen und leicht vergessen — das ist der schlimmste Teil.

Vier Menschenklassen gibt es in Betreff der Wohltätigkeit: Wer selbst gern gibt, aber nicht will, daß Andere geben, der ist mißgünstig (eifersüchtig) gegen Andere; wer will, daß Andere geben, selbst aber nicht gibt, der ist mißgünstig gegen sich (ein Geizhals); wer selbst gern gibt und will, daß Andere geben — ist ein Frommer; wer selbst nicht gibt und nicht mag, daß Andere geben — ein Bösewicht.

יז אַרְבַּע מִדּוֹת בְּהוֹלְכֵי בֵית־הַמִּדְרָשׁ. הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ
עוֹשֶׂה שְׂכַר הֲלִיכָה בְּיָדוֹ. עוֹשֶׂה וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ שְׂכַר מַעֲשֶׂה
בְּיָדוֹ. הוֹלֵךְ וְעוֹשֶׂה חָסִיד. לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא עוֹשֶׂה רָשָׁע:

יח אַרְבַּע מִדּוֹת בְּיוֹשְׁבִים לִפְנֵי חֲכָמִים סְפוֹג וּמַשְׁפֵּךְ
מְשַׁמֶּרֶת וְנָפָה. סְפוֹג שֶׁהוּא סוֹפֵג אֶת־הַכֹּל. מַשְׁפֵּךְ
שֶׁמַּכְנִים בְּזוֹ וּמוֹצִיא בְזוֹ. מְשַׁמֶּרֶת שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת־הַיַּיִן
וְקוֹלֶטֶת אֶת־הַשְּׁמָרִים. וְנָפָה שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת־הַקֶּמַח
וְקוֹלֶטֶת אֶת־הַסֹּלֶת:

יט כָּל־אַהֲבָה שֶׁהִיא תְלוּיָה בְדָבָר בָּטֵל דָּבָר בְּטֵלָה
אַהֲבָה וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְדָבָר אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם: אֵיזוֹ־
הִיא אַהֲבָה שֶׁהִיא תְלוּיָה בְדָבָר זוֹ אַהֲבַת אַמְנוֹן וְתָמָר.
וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְדָבָר זוֹ אַהֲבַת דָּוִד וִיהוֹנָתָן:

כ כָּל־מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם
וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. אֵיזוֹ־הִיא מַחֲלֹקֶת
שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם זוֹ מַחֲלֹקֶת הִלֵּל וְשַׁמַּאי וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם
שָׁמַיִם זוֹ מַחֲלֹקֶת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ:

Vier Arten gibt es unter den Jüngern der Weisen: Schwamm, Trichter, Seihe und Schwinge. Der Schwamm, der sauget Alles ein; der Trichter — hier nimmt er ein und dort läßt er hinaus; die Seihe läßt den Wein durch und behält nur die Hefe zurück; die Schwinge — die wirft die Kleie hinaus und behält das Mehl.

Jede Liebe um irgend einer Sache willen erlöschet mit der Sache, von der sie bedingt ist; die aber nicht durch eine Sache bedingt ist, erlöschet niemals. Ein Beispiel jener unedlen Liebe ist die von Amnon und Thamar (2. Sam. 13), ein Beispiel edler Liebe die von David und Jonathan.

Jeder Streit um Gottes Willen ist heilsam und von nachhaltigem, bleibendem Werte, jeder Streit aus Selbstsucht stiftet Unheil. Der Streit zwischen Hillel und Schammai war ein Streit um Gottes Willen, der Korachs ein Streit aus Selbstsucht.

כא כָּל־הַמְזַכֶּה אֶת־הָרַבִּים אֵין חֵטְא בָּא עַל־יָדוֹ. וְכָל־הַמַּחֲטִיא אֶת־הָרַבִּים אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. מֹשֶׁה זָכָה וְזִכָּה אֶת־הָרַבִּים זְכוּת הָרַבִּים תָּלוּי בּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ל״ג כ״א) צִדְקַת יְיָ עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם־יִשְׂרָאֵל. יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט חָטָא וְהֶחֱטִיא אֶת־הָרַבִּים חֵטְא הָרַבִּים תָּלוּי בּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מ״א ט״ו ל׳) עַל־חַטֹּאות יָרָבְעָם אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל:

כב כָּל־מִי שֶׁיֶּשׁ־בּוֹ שְׁלשָׁה דְבָרִים הַלָּלוּ הוּא מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ וּשְׁלשָׁה דְבָרִים אֲחֵרִים הוּא מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־בִּלְעָם הָרָשָׁע. עַיִן טוֹבָה וְרוּחַ נְמוּכָה וְנֶפֶשׁ שְׁפָלָה מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ. עַיִן רָעָה וְרוּחַ גְּבוֹהָה וְנֶפֶשׁ רְחָבָה מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־בִּלְעָם הָרָשָׁע. מַה בֵּין תַּלְמִידָיו שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ לְתַלְמִידָיו שֶׁל־בִּלְעָם הָרָשָׁע. תַּלְמִידָיו שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ אוֹכְלִין בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹחֲלִין הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח׳ כ״א) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא. אֲבָל תַּלְמִידָיו שֶׁל־בִּלְעָם הָרָשָׁע יוֹרְשִׁין גֵּיהִנֹּם וְיוֹרְדִין לִבְאֵר שַׁחַת שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נ״ה כ״ד) וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא־יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח־בָּךְ:

כג יְהוּדָה בֶן־תֵּימָא אוֹמֵר. הֱוֵה עַז כַּנָּמֵר וְקַל כַּנֶּשֶׁר רָץ כַּצְּבִי וְגִבּוֹר כָּאֲרִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמָיִם: הוּא הָיָה אוֹמֵר. עַז פָּנִים לְגֵיהִנֹּם וּבוֹשׁ פָּנִים לְגַן־עֵדֶן: יְהִי

Wer sich der Menschenfreundlichkeit, der Bescheidenheit und der Genügsamkeit befleißiget, kann als ein Jünger unseres Vaters Abraham betrachtet werden; dagegen sind mißgünstige, übermütige, habgierige Menschen als Schüler Bileam's anzusehen.

Juda, Sohn Temas, lehrte: Sei mutig wie der Tiger und aufstrebend wie der Adler, schnell wie der Hirsch und stark wie der Leu, zu vollbringen den Willen deines Vaters im Himmel.

רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃

כד הוּא הָיָה אוֹמֵר. בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים לַמִּקְרָא בֶּן־עֶשֶׂר שָׁנִים לַמִּשְׁנָה בֶּן־שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לַמִּצְוֹת בֶּן־חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה לַתַּלְמוּד בֶּן־שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לַחֻפָּה בֶּן־עֶשְׂרִים לִרְדֹּף בֶּן־שְׁלֹשִׁים לְכֹחַ בֶּן־אַרְבָּעִים לְבִינָה בֶּן־חֲמִשִּׁים לְעֵצָה בֶּן־שִׁשִּׁים לְזִקְנָה בֶּן־שִׁבְעִים לְשֵׂיבָה בֶּן־שְׁמֹנִים לִגְבוּרָה בֶּן־תִּשְׁעִים לָשׁוּחַ בֶּן־מֵאָה כְּאִלּוּ מֵת וְעָבַר וּבָטֵל מִן־הָעוֹלָם׃

כה בֶּן־בַּג בַּג אוֹמֵר. הֲפָךְ־בַּהּ וַהֲפָךְ בַּהּ דְּכֹלָּא בַהּ וּבַהּ תֶּחֱזֵי וְסִיב וּבְלֵה בַהּ וּמִנַּהּ לָא תְזוּעַ. שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה הֵימֶנָּה׃

כו בֶּן־הֵא הֵא אוֹמֵר. לְפֻם צַעֲרָא אַגְרָא׃

פרק ששי.

שָׁנוּ חֲכָמִים בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה. בָּרוּךְ שֶׁבָּחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם׃

א רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. כָּל־הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ זוֹכֶה

Er lehrte ferner: Mit fünf Jahren ist der Mensch reif für das Lesen der heiligen Schrift; mit zehn Jahren für die Mischnah; mit dreizehn für die Uebung der religiösen Pflichten; mit fünfzehn für die Gemara, mit achtzehn für den Trauhimmel; mit zwanzig hat er einen Lebensberuf zu ergreifen; mit dreißig hat er volle Kraft; mit vierzig Reife des Urteils, mit fünfzig einsichtigen Rat. Mit sechzig Jahren tritt das Alter ein, mit siebzig das Greisentum, mit achtzig das hohe Alter, mit neunzig das niederbeugende Alter; ein Hundertjähriger gehöret gleichsam den Lebenden nicht mehr an.

Ben Bagbag lehrte: Forsche wieder und wieder in der heiligen Schrift, denn Alles ist in ihr enthalten. Befleißige dich ihrer bis in das höchste Alter; lasse nicht davon, denn das ist der beste Beruf.

Ben Hehe lehrte: Je nach der Mühe der Lohn.

Rabbi Meir lehrte: Wer in voller Liebe mit der Thorah

לִדְבָרִים הַרְבֵּה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל־הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּדַי הוּא לוֹ. נִקְרָא רֵעַ אָהוּב אוֹהֵב אֶת־הַמָּקוֹם אוֹהֵב אֶת־הַבְּרִיּוֹת מְשַׂמֵּחַ אֶת־הַמָּקוֹם מְשַׂמֵּחַ אֶת־הַבְּרִיּוֹת וּמַלְבַּשְׁתּוֹ עֲנָוָה וְיִרְאָה וּמַכְשַׁרְתּוֹ לִהְיוֹת צַדִּיק חָסִיד יָשָׁר וְנֶאֱמָן וּמְרַחַקְתּוֹ מִן־הַחֵטְא וּמְקָרַבְתּוֹ לִידֵי זְכוּת וְנֶהֱנִין מִמֶּנּוּ עֵצָה וְתוּשִׁיָּה בִּינָה וּגְבוּרָה שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח׳ י״ד) לִי־עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה וְנוֹתֶנֶת לוֹ מַלְכוּת וּמֶמְשָׁלָה וְחִקּוּר דִּין וּמְגַלִּין לוֹ רָזֵי תוֹרָה וְנַעֲשֶׂה כְּמַעְיָן שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵק וּכְנָהָר הַמִּתְגַּבֵּר וְהוֹלֵךְ וְהֹוֶה צָנוּעַ וְאֶרֶךְ רוּחַ וּמוֹחֵל עַל־עֶלְבּוֹנוֹ וּמְגַדַּלְתּוֹ וּמְרוֹמַמְתּוֹ עַל כָּל־הַמַּעֲשִׂים:

ב אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־לֵוִי. בְּכָל־יוֹם וָיוֹם בַּת־קוֹל יוֹצֵאת מֵהַר חוֹרֵב וּמַכְרֶזֶת וְאוֹמֶרֶת אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת מֵעֶלְבּוֹנָהּ שֶׁל־תּוֹרָה. שֶׁכָּל־מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה נִקְרָא נָזוּף שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י״א כ״ב) נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר אִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טָעַם. וְאוֹמֵר (שמות ל״ב ט״ז) וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל־הַלֻּחֹת. אַל־תִּקְרָא חָרוּת אֶלָּא חֵרוּת

sich beschäftiget, der wird vieler Segnungen teilhaftig, ja so vieler, daß alle Güter der Welt sie nicht aufwiegen. Ihn nennet Gott seinen Freund, seinen Liebling, er liebet Gott und liebet die Menschen, er erfreuet Gott und erfreuet die Menschen. Die Thora schmücket ihn mit Demut und Gottesfurcht, sie begnadet ihn, daß er gerecht und fromm, redlich und treu sei; sie schützet ihn vor jeder Sünde, umkleidet ihn mit jedem Verdienste, so daß Alle seines Rates, seiner Gediegenheit, seiner Einsicht und seiner Tatkraft sich erfreuen. Sie gibt ihm Würde, Macht und Scharfsinn in der Ergründung des Rechtes. Er dringet tief ein in die Geheimnisse der Thorah, so daß er einem Quell gleichet, der nie versieget, und einem Strome, der nie verrinnet. Er ist bescheiden, langmütig und versöhnlich gegen Kränkung und Beleidigung. So erhöhet und erhebet ihn die Thorah über alle seine Mitgeschöpfe.

שֶׁאֵין לְךָ בֶּן־חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה וְכָל־מִי
שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה הֲרֵי זֶה מִתְעַלֶּה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כ״א י״ט)
וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת:

ג הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד אוֹ הֲלָכָה אַחַת אוֹ פָּסוּק
אֶחָד אוֹ דִבּוּר אֶחָד אוֹ אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת צָרִיךְ לִנְהָג־בּוֹ
כָּבוֹד. שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתֹפֶל
אֶלָּא שְׁנֵי דְבָרִים בִּלְבַד קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים נ״ה י״ד) וְאַתָּה אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי. וַהֲלֹא
דְבָרִים קַל וָחֹמֶר וּמַה דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לָמַד
מֵאֲחִיתֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי דְבָרִים בִּלְבַד קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ
וּמְיֻדָּעוֹ הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד אוֹ הֲלָכָה אַחַת אוֹ
פָּסוּק אֶחָד אוֹ דִבּוּר אֶחָד אוֹ אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת עַל־אַחַת
כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצָּרִיךְ לִנְהָג־בּוֹ כָּבוֹד. וְאֵין כָּבוֹד אֶלָּא
לַחֲכָמִים. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג׳ ל״ה וכ״ח י׳) כָּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ
וּתְמִימִים יִנְחֲלוּ טוֹב. וְאֵין טוֹב אֶלָּא תוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (שם ד׳ ב׳)
כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ:

ד כָּךְ הִיא דַּרְכָּהּ שֶׁל־תּוֹרָה פַּת בְּמֶלַח תֹּאכַל וּמַיִם
בִּמְשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה וְעַל־הָאָרֶץ תִּישָׁן וְחַיֵּי־צַעַר תִּחְיֶה וּבַתּוֹרָה

Wer von einem Andern einen Abschnitt (der Gotteslehre) oder eine Satzung, einen Vers, ja auch nur ein Wort oder bloß einen Buchstaben gelernt hat, ist verpflichtet, ihm ehrerbietig zu begegnen. Der wahren Ehre ist nur derjenige würdig, der sein Leben der Wissenschaft und der Tugend widmet, nach den Worten der Schrift (Spr. 3, 35): „Ehre ist der Besitz der Weisen“, und (Spr. 28, 10): „Glückseligkeit ist der Besitz der Untadeligen“.

Dies ist der Weg zur Wissenschaft: Brod mit Salz sollst du essen, selbst Wasser zugemessen trinken, auf der Erde schlafen, ein Leben voller Entbehrungen führen und bei alledem ohne

אַתָּה עָמֵל. אִם אַתָּה עֹשֶׂה כֵּן אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ אַשְׁרֶיךָ
בָּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לָךְ לָעוֹלָם הַבָּא:

ה אַל־תְּבַקֵּשׁ גְּדֻלָּה לְעַצְמְךָ וְאַל־תַּחְמֹד כָּבוֹד. יוֹתֵר
מִלִּמּוּדְךָ עֲשֵׂה. וְאַל־תִּתְאַוֶּה לְשֻׁלְחָנָם שֶׁל־מְלָכִים שֶׁשֻּׁלְחָנְךָ
גָּדוֹל מִשֻּׁלְחָנָם וְכִתְרְךָ גָּדוֹל מִכִּתְרָם. וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל
מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֶּם־לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ:

ו גְּדוֹלָה תוֹרָה יוֹתֵר מִן־הַכְּהֻנָּה וּמִן־הַמַּלְכוּת שֶׁהַמַּלְכוּת
נִקְנֵית בִּשְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת וְהַכְּהֻנָּה בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע וְהַתּוֹרָה
נִקְנֵית בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה דְבָרִים. וְאֵלּוּ הֵן. בְּתַלְמוּד
בִּשְׁמִיעַת הָאֹזֶן בַּעֲרִיכַת שְׂפָתַיִם בְּבִינַת הַלֵּב בְּאֵימָה בְּיִרְאָה
בַּעֲנָוָה בְּשִׂמְחָה בְּטָהֳרָה בְּשִׁמּוּשׁ חֲכָמִים בְּדִקְדּוּק חֲבֵרִים
בְּפִלְפּוּל הַתַּלְמִידִים בְּיִשּׁוּב בְּמִקְרָא בְּמִשְׁנָה בְּמִעוּט
סְחוֹרָה בְּמִעוּט דֶּרֶךְ אֶרֶץ בְּמִעוּט תַּעֲנוּג בְּמִעוּט שֵׁנָה
בְּמִעוּט שִׂיחָה בְּמִעוּט שְׂחוֹק בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם בְּלֵב טוֹב

Rast dem Studium obliegen. Wenn du also tuest, dann Heil dir in diesem Leben und wohl dir im künftigen Leben.

Sei weder ruhm- noch ehrsüchtig, lege mehr Wert auf das Tun, als auf das Wissen, und laß dich nicht gelüsten nach der Tafel der Fürsten, denn deine Tafel stehet höher als ihre Tafel und deine Krone höher als die ihrige.

Die Kenntnis der Thora stehet höher als Priestertum und Königtum, denn ihr Erwerb erfordert eine größere Zahl von Tugenden. Sie wird nämlich erworben: Durch emsiges Lernen, gespannte Aufmerksamkeit, geordneten Vortrag, durch tieferes Erfassen, durch ernsten, gottesfürchtigen Sinn, durch Bescheidenheit, Heiterkeit, Lauterkeit des Herzens, durch den Verkehr mit Weisen, durch eindringliche Besprechung mit Wissensgefährten und Gelehrten, durch die Erforschung der heiligen Schrift und der Mischnah; durch Einschränkung des geschäftlichen Erwerbes, des weltlichen Verkehres, der Vergnügungen und Genüsse, des Schlafes, der Unterhaltungen und aller Lustbarkeiten; durch Geduld, Gutherzigkeit, Vertrauen zu den Weisen, fromme

בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים בְּקַבָּלַת הַיִּסּוּרִין הַמַּכִּיר אֶת־מְקוֹמוֹ
וְהַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ וְהָעֹשֶׂה סְיָג לִדְבָרָיו וְאֵינוֹ מַחֲזִיק טוֹבָה
לְעַצְמוֹ אָהוּב אוֹהֵב אֶת־הַמָּקוֹם אוֹהֵב אֶת־הַבְּרִיּוֹת אוֹהֵב
אֶת־הַצְּדָקוֹת אוֹהֵב אֶת־הַמֵּישָׁרִים אוֹהֵב אֶת־הַתּוֹכָחוֹת
וּמִתְרַחֵק מִן־הַכָּבוֹד וְלֹא מֵגִיס לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ וְאֵינוֹ שָׂמֵחַ
בְּהוֹרָאָה נֹשֵׂא בְעֹל עִם חֲבֵרוֹ וּמַכְרִיעוֹ לְכַף זְכוּת וּמַעֲמִידוֹ
עַל־הָאֱמֶת וּמַעֲמִידוֹ עַל־הַשָּׁלוֹם וּמִתְיַשֵּׁב לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ
שׁוֹאֵל (כְּעִנְיָן) וּמֵשִׁיב (כַּהֲלָכָה) שׁוֹמֵעַ וּמוֹסִיף הַלּוֹמֵד עַל־
מְנָת לְלַמֵּד וְהַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לַעֲשׂוֹת הַמַּחְכִּים אֶת־רַבּוֹ
וְהַמְכַוֵּן אֶת־שְׁמוּעָתוֹ וְהָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ. הָא לָמַדְתָּ
כָּל־הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מֵבִיא גְאֻלָּה לָעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר
(אסתר ב׳ כ״ב) וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי:

ז גְּדוֹלָה תוֹרָה שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת חַיִּים לְעוֹשֶׂיהָ בָּעוֹלָם הַזֶּה

Ergebung in etwaigen Leiden; dadurch, daß man seinen Platz ausfüllet, mit seinem Lose sich begnüget, seine Worte zu zügeln weiß, sich auf seine Leistungen nichts zu gute tuet, sich Liebe erwirbt durch die Liebe zu Gott und den Menschen, durch die Liebe zur Tugend und zur Redlichkeit, Zurechtweisungen willig hinnimmt, äußeren Ehren sich entziehet, mit seiner Gelehrsamkeit nicht groß tuet, ob seines Richteramtes sich nicht überhebet, dem Nächsten seine Bürde tragen hilft, ihn von der günstigen Seite beurteilet, ihn zur Wahrheit führet und zur Friedfertigkeit anleitet, im Unterricht sich besonnen erweiset, richtig fraget, angemessen antwortet, aufmerksam höret und dadurch sein Wissen erweitert; dadurch daß man lernet, um zu lehren, lernet, um danach zu leben, anregend selbst auf seinen Lehrer wirket, was man gehört, stets genau wiedergibt, und immer im Namen dessen, von dem es herrühret.

Wer die Lehren der Religion befolget, ist beglückt in diesem wie im künftigen Leben, nach den Worten der Schrift (Spr.

וּבָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ד׳ כ״ב) כִּי חַיִּים הֵם לְמֹצְאֵיהֶם וּלְכָל־בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא. וְאוֹמֵר (שם ג׳ ח׳) רִפְאוּת תְּהִי לְשָׁרֶּךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ. וְאוֹמֵר (שם ג׳ י״ח) עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר. וְאוֹמֵר (שם א׳ ט׳) כִּי לִוְיַת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרֹתֶיךָ. וְאוֹמֵר (שם ד׳ ט׳) תִּתֵּן לְרֹאשְׁךָ לִוְיַת־חֵן עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת תְּמַגְּנֶךָּ. וְאוֹמֵר (שם ט׳ י״א) כִּי־בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים. וְאוֹמֵר (שם ג׳ ט״ז) אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. וְאוֹמֵר (שם ג׳ ב׳) כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ:

ח רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־יוֹחַאי אוֹמֵר. הַנּוֹי וְהַכֹּחַ וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד וְהַחָכְמָה הַזִּקְנָה וְהַשֵּׂיבָה וְהַבָּנִים נָאֶה לַצַּדִּיקִים וְנָאֶה לָעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ט״ז ל״א) עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמָּצֵא. וְאוֹמֵר (שם כ׳ כ״ט) תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים כֹּחָם וַהֲדַר זְקֵנִים שֵׂיבָה. וְאוֹמֵר (שם י״ד כ״ד) עֲטֶרֶת חֲכָמִים עָשְׁרָם. וְאוֹמֵר (שם י״ז ו׳) עֲטֶרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם. וְאוֹמֵר (ישעיה כ״ד כ״ג) וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי־

3, 18): „Ein Lebensbaum ist sie denen, die an ihr festhalten, und wer sie erfaßt, wird beglückt“ und (das. 4, 9): Ein anmutiger Kranz sind sie deinem Haupte, mit herrlichem Diadem bekrönen sie dich“.

Simon, Sohn Judas, lehrte im Namen des Simon, Sohn Jochais: Schönheit, Kraft, Besitz, Ehre, Gelehrsamkeit, Erfahrung und tugendhafte Nachkommenschaft sind ein Schmuck der Frommen und ein Schmuck der Welt, nach den Worten der Schrift (Spr. 16, 31): „Eine herrliche Krone ist das Greisenalter, das auf dem Wege der Tugend gefunden wird“ und (das. 17, 6): „Die Krone der Greise sind Kindeskinder, der Schmuck

מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד:
רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־מְנַסְיָא אוֹמֵר. אֵלּוּ שֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁמָּנוּ
חֲכָמִים לַצַּדִּיקִים כֻּלָּם נִתְקַיְּמוּ בְּרַבִּי וּבְבָנָיו:

ט אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן־קִסְמָא. פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ
בַּדֶּרֶךְ וּפָגַע בִּי אָדָם אֶחָד וְנָתַן־לִי שָׁלוֹם וְהֶחֱזַרְתִּי לוֹ
שָׁלוֹם. אָמַר לִי רַבִּי מֵאֵיזֶה מָקוֹם אָתָּה. אָמַרְתִּי לוֹ מֵעִיר
גְּדוֹלָה שֶׁל־חֲכָמִים וְשֶׁל־סוֹפְרִים אָנִי. אָמַר לִי רַבִּי רְצוֹנְךָ
שֶׁתָּדוּר עִמָּנוּ בִּמְקוֹמֵנוּ וַאֲנִי אֶתֵּן־לְךָ אֶלֶף אֲלָפִים דִּינְרֵי
זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. אָמַרְתִּי לוֹ אִם אַתָּה נוֹתֵן לִי
כָּל־כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם אֵינִי דָר
אֶלָּא בִּמְקוֹם תּוֹרָה. וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים עַל־יְדֵי דָוִד
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל (תהלים קי״ט ע״ב) טוֹב־לִי תּוֹרַת־פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב
וָכָסֶף. וְלֹא עוֹד שֶׁבִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל־אָדָם אֵין מְלַוִּין לוֹ

der Kinder ihre Väter". Simon, Sohn Menasjas, sagte: Diese sieben Eigenschaften, welche die Weisen den Frommen zuschreiben, sind alle an Rabbi und dessen Nachkommen befunden worden.

Rabbi Jose, Sohn Kismas, erzählt: Ich wandelte einmal des Weges, da begegnete mir ein Mann, er bot mir den Friedensgruß und ich erwiederte ihn. Er fragte mich: Rabbi, von welchem Orte bist du? und ich antwortete ihm: Aus einer großen Stadt, reich an Weisen und Gelehrten. Da fragte er weiter: Rabbi, wolltest du dich entschließen, deinen Wohnsitz in unserem Orte zu nehmen? ich würde dir viele Tausende von Golddenaren, Edelsteine und Perlen geben. Ich aber sprach zu ihm: Wenn du mir alle Reichtümer der Welt gäbest, ich wohnte doch nur in einem Orte, wo die Thorah heimisch ist; denn so heißt es in dem Psalmbuche (119, 72): „Wertvoller ist mir die Lehre deines Mundes als Tausende von Gold und Silber". Und was noch darüber geht: Wenn der Mensch von hinnen scheidet, geleiten ihn nicht Silber und Gold, nicht

לְאָדָם לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ו׳ כ״ב) בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ בַּקֶּבֶר וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ לָעוֹלָם הַבָּא. וְאוֹמֵר (חגי ב׳ ח׳) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת:

י חֲמִשָּׁה קִנְיָנִים קָנָה (לוֹ) הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ וְאֵלּוּ הֵן. תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד אַבְרָהָם קִנְיָן אֶחָד יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד: תּוֹרָה מִנַּיִן דִּכְתִיב (משלי ח׳ כ״ב) יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז: שָׁמַיִם וָאָרֶץ מִנַּיִן דִּכְתִיב (ישעיה ס״ו א׳) כֹּה אָמַר יְיָ הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי אֵי־זֶה בַיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי וְאֵי־זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי. וְאוֹמֵר (תהלים ק״ד כ״ד) מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: אַבְרָהָם מִנַּיִן

Edelsteine und Perlen, nur sein Wissen und seine guten Werke, denn so heißt es (Spr. 6, 22): „Während deines Lebenswandels werden sie dich geleiten; wenn du dich zur letzten Ruhe legest, werden sie dich behüten, und wenn du zum ewigen Leben erwachest, werden sie für dich zeugen.

Fünf Dinge gibt es in der Welt, die Gott, der Herr, als sein besonderes Eigentum bezeichnet hat, und zwar: Die Thorah, Himmel und Erde, Abraham, Israel und den Tempel. Von der Thorah heißt es (Spr. 8, 22): „Der Ewige hat mich geeignet zum Beginne seines Weges, in der Urzeit, noch ehe er seine Werke geschaffen“. Vom Himmel und der Erde (Jes. 66, 1): „Also spricht der Ewige: der Himmel ist mein Thron, die Erde der Schemel meiner Füße; wo ist das Haus, das ihr mir erbauen könntet, wo eine Ruhestätte für mich?“ Von

דִּכְתִיב (בראשית י״ד י״ט) וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: יִשְׂרָאֵל מִנַּיִן דִּכְתִיב (שמות ט״ו ט״ז) עַד־יַעֲבֹר עַמְּךָ יְיָ עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ קָנִיתָ. וְאוֹמֵר (תהלים ט״ז ג׳) לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל־חֶפְצִי־בָם: בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִנַּיִן דִּכְתִיב (שמות ט״ו י״ז) מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ. וְאוֹמֵר (תהלים ע״ח נ״ד) וַיְבִיאֵם אֶל־גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר־זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ:

יא כֹּל מַה־שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ לֹא בְרָאוֹ אֶלָּא לִכְבוֹדוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מ״ג ז׳) כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו. וְאוֹמֵר (שמות ט״ו י״ח) יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

Abraham (I Mos. 14, 19): „Und er segnete ihn und sprach: Gesegnet sei Abraham dem höchsten Gotte, dem Eigner des Himmels und der Erde". Von Israel (II. Mos. 15, 16): „Bis vorübergezogen Dein Volk, Ewiger, bis vorübergezogen das Volk, das Du Dir geeignet hast". Vom Tempel (II. Mos. 15, 17): „Die Stätte, die Du zu Deinem Sitze eingerichtet, Ewiger, das Heiligtum, das Deine Hände, o Herr, Dir bereitet haben".

Was Gott in der Welt geschaffen, das hat er zu seiner Verherrlichung geschaffen, nach dem Worte der Schrift (Jes. 43, 7): „Was immer als mein Werk benannt wird, das habe ich zu meiner Ehre erschaffen, gebildet und hervorgebracht".

Anhang III.

Grundsätze der jüdischen Sittenlehre.

Das Judentum lehrt:

1. die Einheit der Menschheit,

Das Judentum lehrt die Einheit des Menschengeschlechts. Wir haben alle einen Vater, ein Gott hat uns alle erschaffen.

Es gebietet deshalb:

2. den Nächsten zu lieben,

Das Judentum gebietet: „Liebe Deinen Nächsten wie Dich selbst" und erklärt dieses alle Menschen umfassende Gebot der Liebe als Hauptgrundsatz der jüdischen Religion.

Es verbietet daher: gegenüber Jedermann, gleichviel welcher Abstammung er sei, welcher Nation er angehöre und zu welcher Religion er sich bekenne, jede Art von Gehässigkeit, Neid, Mißgunst und liebloses Verhalten; es fordert Recht und Redlichkeit und verbietet Ungerechtigkeit, insbesondere jede Unredlichkeit in Handel und Wandel, jede Uebervorteilung, jede Benutzung (Ausbeutung) der Not, des Leichtsinns oder der Unerfahrenheit eines Andern sowie jeden Wucher und jede wucherische Ausnutzung der Kräfte Anderer.

3. den Nächsten und sein Recht zu schützen,

Das Judentum gebietet: das Leben, die Gesundheit, die Kräfte und den Besitz des Nächsten zu achten.

Es verbietet daher: durch Gewalt oder List oder in sonstiger widerrechtlicher Weise den Nebenmenschen zu schädigen, ihn um sein Hab und Gut zu bringen oder ihn gegen rechtswidrige Angriffe hilflos zu lassen.

4. des Nächsten Ehre zu achten,

Das Judentum gebietet: des Nächsten Ehre heilig zu halten, wie die eigene Ehre.

Es verbietet daher: jede Herabsetzung des Nächsten durch üble Nachrede, jede Kränkung desselben durch Spott und Beschämung.

5. des Nächsten Glauben zu ehren,

Das Judentum gebietet, die religiösen Ueberzeugungen Anderer zu achten.

Es verbietet daher: jede Verunglimpfung oder Nichtachtung religiöser Gebräuche und Abzeichen Andersgläubiger.

6. und des Nächsten Leid zu mildern,

Das Judentum gebietet: Barmherzigkeit gegen Jedermann zu üben, die Nackten zu kleiden, die Hungrigen zu speisen, die Kranken zu pflegen, die Trauernden zu trösten.

Es verbietet daher: die Fürsorge auf das eigene Wohl und das Wohl der Angehörigen zu beschränken und bei fremdem Leid teilnahmlos zu bleiben.

Das Judentum fordert:

7. durch Arbeit,

Das Judentum gebietet: die Arbeit zu ehren; jeder an seiner Stelle soll an der Tätigkeit der Gesamtheit durch eigene körperliche oder geistige Arbeit Teil nehmen: im Fleiß des Schaffens und Wirkens die Segnungen des Lebens suchen.

Es fordert daher: die Pflege, Ausbildung und tätige Anwendung unserer Kräfte und Fähigkeiten.

Es verbietet dagegen: jeden trägen, arbeitslosen Genuß und den Müßiggang im Vertrauen auf die Unterstützung durch Andere.

8. durch Wahrheitsliebe,

Das Judentum gebietet: unverbrüchlich die Wahrheit zu bekennen; Wahrhaftigkeit zu üben, daß unser Ja — Ja, unser Nein — Nein sei.

Es verbietet daher: jede Entstellung der Wahrheit, jede Vorspiegelung, Heuchelei und Gleißnerei und jede Art von falschem Schein.

9. durch Bescheidenheit,

Das Judentum gebietet: in Demut zu wandeln vor Gott und in Bescheidenheit vor den Menschen.

Es verbietet daher: Ueberhebung, Hochmut und Hoffahrt, vordringlichen Dünkel, Prahlerei und Geringschätzung fremder Verdienste.

10. durch Verträglichkeit,

Das Judentum fordert: Verträglichkeit, Versöhnlichkeit, Milde und Wohlwollen; es gebietet also: Böses mit Gutem zu vergelten, eher Unrecht zu leiden, als Unrecht zu tun.

Es verbietet daher: Rache zu üben, Haß zu hegen, Groll nachzutragen und selbst den Widersacher ohne Hilfe zu lassen.

11. durch Sittenreinheit,

Das Judentum gebietet: Keuschheit, Sittenstrenge und Heiligung der Ehe.

Es verbietet daher: Zuchtlosigkeit, Maßlosigkeit und jede Lockerung der Familienbande.

12. und durch Gehorsam gegen die Obrigkeit,

Das Judentum gebietet: die Gesetze des Staats gewissenhaft zu befolgen, die Obrigkeit zu ehren und ihr zu gehorchen

Es verbietet daher: Auflehnung gegen die Anordnungen der Obrigkeit und jegliche Umgehung der Gesetze.

13. der Nebenmenschen Wohl zu fördern,

Das Judentum gebietet: das Wohl der Mitmenschen zu befördern, den Einzelnen oder der Gesamtheit nach dem Maße seiner Kräfte zu dienen.

Es verbietet daher: jede träge Gleichgültigkeit gegen das Gemeinwohl und jede eigensichtige Abschließung von den zur Wohltätigkeit und zur Veredlung der Menschen geschaffenen Einrichtungen der Gesellschaft.

14. des Vaterlandes Heil zu suchen,

Das Judentum gebietet: das Vaterland zu lieben und für dessen Ehre, Gedeihen und Freiheit Gut und Blut willig zu opfern.

15. und den Liebesbund der Menschheit herbeizuführen.

Das Judentum gebietet: den Namen Gottes durch unser Tun zu heiligen und dazu mitzuwirken, daß jene Zeit herannahe, in welcher alle Menschen geeint sein sollen in der Liebe zu Gott und in der Liebe zu allen Nebenmenschen.

BD 6890 GE/B
INV/96
1000
Universitäts-
bibliothek
UNIVERSITÄT POTSDAM
Inventarnr.
96002246